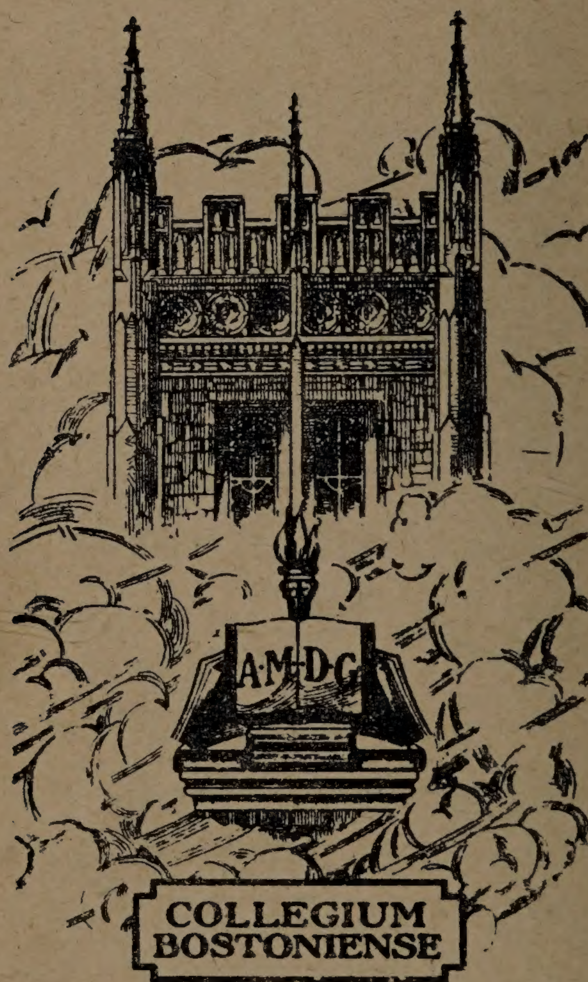


…IOTHECA

…ERIANA




A·M·D·G
COLLEGIUM
BOSTONIENSE

DEMOSTHENIS

ORATIONES

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

EDITIO QUARTA CORRECTIOR

CURANTE

FRIDERICO BLASS.

VOL. I. PARS I.

ORATIONES I—XVII.

EDITIO STEREOTYPA



LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCV.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

Ἐπειδή, κράτιστ᾽ ἀνθυπάτων Μόντιε, κατὰ τὸν Ὁμη- 1 (Reisk.)
ρικὸν Ἀστεροπαῖον περιδέξιος τὰ εἰς λόγους ὤν, πρωτεύεις
μὲν ἐν τῇ Ῥωμαίων φωνῇ καὶ τῆς παρ᾽ ἐκείνοις παιδείας
ὁμολογουμένως τὸ πρεσβεῖον ἀνῄρησαι, ἀμελεῖς δ᾽ οὐδὲ τῆς
Ἑλληνικῆς, ἅτε καὶ ἐν αὐτῇ διὰ τὸ τῆς φύσεως μέγεθος
ὑπερέχειν δυνάμενος, ἀλλὰ περί τε τοὺς ἄλλους διατρίβεις
καὶ περὶ τὸν τελεώτατον τῶν Ἑλληνικῶν ῥητόρων, τὸν Δη-
μοσθένην, καὶ δὴ καὶ ἡμᾶς ἐβουλήθης τὰς ὑποθέσεις τῶν
τούτου λόγων ἀναγράψασθαί σοι· δεχόμεθα μὲν ἄσμενοι τὸ
πρόσταγμα, ἴσμεν γὰρ ὅτι πλείω τὴν τιμὴν ἢ πόνον ἔχει,
ἀρξόμεθα δὲ τοῦ συντάγματος ἀπὸ τοῦ βίου τοῦ ῥήτορος,
οὐχ ὅλον αὐτὸν διεξιόντες, περιττὸν γὰρ τοῦτο, ἀλλὰ τοσού- 2
των μνημονεύοντες, ὅσα δοκεῖ καὶ πρὸς κατάληψιν ἀκριβε-
στέραν τῶν λόγων συντελεῖν.

2 *Δημοσθένει τοίνυν τῷ ῥήτορι πατὴρ ἦν Δημοσθένης,*
ἀνεπίληπτος τῷ γένει δοκῶν, ὡς καὶ Αἰσχίνης ἐχθρὸς ὢν
μαρτυρεῖ· εἴρηται γοῦν οὕτως αὐτοῖς ῥήμασι „τούτῳ πατὴρ
μὲν ἦν Δημοσθένης ὁ Παιανιεύς, ἀνὴρ ἐλεύθερος· οὐ γὰρ
δεῖ ψεύδεσθαι“· ἐργαστήριον δ᾽ οἰκετῶν μαχαιροποιῶν κε-
κτημένος, ἐντεῦθεν τὴν τοῦ μαχαιροποιοῦ κλῆσιν ἔλαβε. τὸ
μέντοι μητρῷον γένος τοῦ ῥήτορος οὐκ ἦν, ὥς φασι, καθα-
ρῶς Ἀττικόν, Γύλωνος τοῦ πάππου τοῦ Δημοσθένους φυ-
γόντος μὲν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπὶ προδοσίας ἐγκλήματι, οἰκήσαντος

δὲ περὶ τὸν Πόντον, κἀκεῖ γυναῖκ᾽ ἀγαγομένου Σκύθιν τὸ
γένος, ἐξ ἧς ἦν τοῦ Δημοσθένους ἡ μήτηρ Κλεοβούλη. εἰς
τοῦτο γοῦν ἄλλοι τε λελοιδορήκασι καὶ Αἰσχίνης, εἰπὼν ὡς
3 ἄρ᾽ εἴη Σκύθης, βάρβαρος ἑλληνίζων τῇ φωνῇ. περὶ μὲν
οὖν τοῦ γένους αὐτοῦ τοσαῦτ᾽ εἰρήσθω· ὀρφανὸς δὲ κατα-
λειφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς κομιδῇ νέος, ἦν μέν, ὥς φασιν,
ἀσθενὴς τῷ σώματι καὶ νοσώδης, ὥστε μηδ᾽ εἰς παλαίστραν
φοιτῆσαι, καθάπερ πάντες οἱ τῶν Ἀθηναίων παῖδες εἰώθε-
σαν. ὅθεν καὶ ἀνδρωθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰς μαλακίαν
ἐσκώπτετο καὶ Βάταλος ἐπωνυμίαν ἔσχεν· ἱστόρηται γάρ τινα
Βάταλον Ἐφέσιον αὐλητὴν γενέσθαι, ὃς πρῶτος ὑποδήμασι
γυναικείοις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐχρήσατο καὶ μέλεσι κατεαγόσι,
καὶ ὅλως τὴν τέχνην ἐμάλθαξεν· ἀπὸ τούτου δὲ τοὺς ἐκλύ-
τους καὶ ἀνάνδρους Βατάλους ἐκάλουν.

4 Λέγεται δὲ τὸν Δημοσθένην τὴν πολλὴν καὶ σφοδρὰν
ἐπὶ λόγους ὁρμὴν ἐντεῦθεν σχεῖν. Καλλίστρατος ἦν Ἀθη-
ναῖος ῥήτωρ ἔνδοξος· οὗτος ἔμελλε δημοσίαν τινὰ δίκην 3
ἀγωνίζεσθαι, φασὶν οἶμαι τὴν περὶ Ὠρωποῦ. ὁ τοίνυν
Δημοσθένης παῖς ὢν ἐδεῖτο τοῦ ἐφεστῶτος οἰκέτου συγχω-
ρῆσαι παραβαλεῖν αὐτῷ τῇ δίκῃ· καὶ ὃς ἐπέτρεψεν. ἀκού-
σας δ᾽ οὕτω διετέθη, ὥστ᾽ ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ὥρας πάντα πά-
ρεργα πρὸς τοὺς λόγους θέσθαι. διδασκάλῳ δὲ χρησάμενος
Ἰσαίῳ, μάλα δεινῷ ῥήτορι, εἰς ἄνδρας ἐγγραφεὶς εὐθὺς
ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἐνεστήσατο, κακῶς διῳκηκότων
τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. καὶ εἷλε μὲν αὐτούς, οὐ μὴν ἠδυνήθη
5 πάντ᾽ ἀπολαβεῖν ὅσ᾽ ἀπολωλέκει. τοὺς δὲ λόγους τοὺς ἐπι-
τροπικοὺς εἰσὶν οἵ φασιν Ἰσαίου καὶ οὐ Δημοσθένους εἶναι,
διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ῥήτορος ἀπιστοῦντες, ὀκτωκαίδεκα γὰρ
ἐτῶν ἦν, ὅτε πρὸς τούτους ἠγωνίζετο, καὶ ὅτι δοκοῦσιν οἱ
λόγοι τὸ τοῦ Ἰσαίου πως ἐπιφαίνειν εἶδος. ἕτεροι δὲ νομί-
ζουσι συντετάχθαι μὲν ὑπὸ Δημοσθένους, διωρθῶσθαι δ᾽
ὑπὸ τοῦ Ἰσαίου. οὐδὲν δὲ θαυμαστόν, εἰ ὁ Δημοσθένης
ἠδύνατο μὲν κἀπ᾽ ἐκείνης τῆς ἡλικίας συγγράφειν τοιούτους
λόγους, ἡ γὰρ ὕστερον ὑπεροχὴ καὶ τοῦτο πιστοῦται, ἀπὸ

*δὲ νεαρᾶς ἔτι τῆς ἀσκήσεως τῆς ὑπὸ τῷ διδασκάλῳ τὸν ἐκεί-
νου χαρακτῆρα πολλαχῇ μεμίμηται. μετὰ μέντοι τούτους τοὺς
ἀγῶνας βραχὺ τῇ ἡλικίᾳ προελθὼν σοφιστεύειν ἐνεχείρησεν,
εἶτ' ἀπαλλαγεὶς τούτου συνηγόρησεν ἐν δικαστηρίῳ. τούτοις
δ' ὥσπερ γυμνασίοις χρησάμενος, ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν καὶ τὰ
τῆς πόλεως πράττειν ἦλθεν.*

6 *Ἔτι κἀκείνων μνημονευτέον, ὅτι τραυλὸς μὲν ἦν τὴν
γλῶτταν ἐκ φύσεως, τὸ δὲ πνεῦμ' ἀτονώτερος· ἐξ ὧν ἀμ-
φοτέρων συνέβαινε φαυλοτάτην αὐτὸν τὴν ὑπόκρισιν παρε-
χόμενον, οὐκ εὐδοκιμεῖν τὸ κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῖς λόγοις. διὸ
καὶ πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα „τί ἐστι ῥητορική“, ἀπεκρίναθ' ὅτι
ὑπόκρισις, δυσχεραίνων ὅτι διὰ ταύτην τῶν χειρόνων ἥττων
ἐφαίνετο. ἀλλὰ καὶ ταῦτα μελέτῃ κατώρθωσε καὶ ὅσ' ἄλλ'* 4
*αὐτῷ πρὸς δημαγωγίαν ὑπῆν ἐλαττώματα. καὶ γὰρ δειλὸς
ἦν τὸ πρῶτον πρὸς τοὺς τοῦ δήμου θορύβους καὶ εὐκατά-
πληκτος, ὥστ' εὐθὺς ἐξίστασθαι. διὰ δὲ τοῦτό φασιν αὐτὸν
ἄνεμον ῥαγδαῖον τηροῦντα καὶ κινουμένην σφοδρῶς τὴν θά-
λατταν παρὰ τοὺς αἰγιαλοὺς βαδίζοντα λέγειν, καὶ τῷ τῆς
θαλάττης ἤχῳ συνεθίζεσθαι φέρειν τὰς τοῦ δήμου καταβοάς.*
7 *μνημονεύονται δ' αὐτοῦ καὶ οἰκήσεις κατάγειοι καὶ ξυρήσεις
ἀπρεπεῖς, ἵνα δι' αἰσχύνην μὴ προΐοι τοῦ τῆς οἰκίας δω-
ματίου, καὶ ὡς οὐδὲ τὰς νύκτας ἐκάθευδεν, ἀλλὰ διεπονεῖτο
πρὸς φῶς περὶ λόγους. ὅθεν καὶ Πυθέας σκώπτων ἔφη
τοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους λύχνων ἀπόζειν. πρὸς ὃν ὁ
Δημοσθένης ἀστείως ἅμα καὶ πικρῶς „οἶδ'“ εἶπεν „ὅτι σε
λυπῶ λύχνον καίων“· διεβέβλητο γὰρ ὡς λωποδυτῶν νύκτωρ
ὁ Πυθέας. καὶ μὴν ὅτι γ' ὕδωρ ἐπετήδευε πίνειν, ἵν' ἐγρη-
γορυῖαν μᾶλλον παρέχηται τὴν διάνοιαν, ἅπασιν ὡμολόγηται.
παρειλήφαμεν δὲ κἀκεῖνο, ὡς καὶ ξίφος ποτ' ἐκ τῆς ὀροφῆς
ἀπήρτησε καὶ ἱστάμενος ὑπὸ τοῦτ' ἔλεγεν. ἐποίει δὲ τοῦτο
δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἐν τῷ λέγειν ἀπρεπῶς τὸν ὦμον εἰώθει
κινεῖν· ὑπερεκρέμασεν οὖν τοῦ ὤμου τὸ ξίφος ἐν χρῷ, καὶ
οὕτω τῷ δέει τῆς πληγῆς ἠδυνήθη κατασχεῖν ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ
πρέποντος σχήματος.*

8 Ἀναγκαῖον δὲ διηγήσασθαι καὶ ὅπως εἶχε τά τε τῶν
Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀθηναίων πράγματα, ὅτ' ἐπὶ τὸ δημαγω-
γεῖν ἦλθε Δημοσθένης. Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους ἄρχοντας
τῶν Ἑλλήνων καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας, ἐν Λεύκτροις
τῆς Βοιωτίας μάχῃ νικήσαντες αὐτοὶ προῆλθον εἰς ἰσχύν,
καὶ μετ' ὀλίγον πρὸς Φωκέας πόλεμον ἐξήνεγκαν. ἦσαν δ'
οἱ Φωκεῖς ἔθνος ὅμορον τῇ Βοιωτίᾳ, πόλεις ἔχον δύο καὶ
εἴκοσιν. οὗτοι καταλαβόντες τὸν τοῦ Πυθίου ναὸν πλησίον
ὄντ' ἐσύλησαν· ἀνθ' ὅτου καὶ οἱ Θηβαῖοι πόλεμον ἐξή-
νεγκαν πρὸς αὐτούς. ἐπολέμουν δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τὸν συμ-
μαχικὸν κληθέντα πόλεμον· Χῖοι γὰρ καὶ Ῥόδιοι καὶ Βυ-
ζάντιοι πάλαι ποτ' ὄντες Ἀθηναίων ὑπήκοοι, τότε μετ' ἀλ-
λήλων συστάντες καὶ συμμαχίαν ποιησάμενοι, πρὸς αὐτοὺς
ἐπολέμουν. καὶ οὕτω μὲν ἡ Ἑλλὰς εἰς πολλὰ μέρη διῄρητο,
Ἀθηναίων πολεμούντων πρὸς τοὺς προειρημένους καὶ Θη-
βαίων πρὸς Φωκέας καὶ Λακεδαιμονίων πρὸς Πελοποννη-
9 σίους. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Φίλιππος ὁ Ἀμύντου παῖς
εἰς τὴν Μακεδόνων βασιλείαν παρῆλθεν. Ἀμύντᾳ γὰρ τῷ
Μακεδονίας βασιλεῖ τρεῖς ἐγένοντο παῖδες ἐξ Εὐρυδίκης τῆς
Ἰλλυρίδος, Ἀλέξανδρος, Περδίκκας, Φίλιππος. τούτων ὁ μὲν
πρεσβύτατος Ἀλέξανδρος δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν, ὁ δὲ Περ-
δίκκας πρὸς Ἰλλυριοὺς μαχόμενος· Φίλιππος δ' ὁ νεώτατος
ἐτύγχανε μὲν ἐν Θήβαις ὁμηρεύων, ὡς δ' ἐπύθετο τὸν Περ-
δίκκου θάνατον, ὑπεξελθὼν λάθρᾳ καὶ ὀξέως εἰς Μακε-
δονίαν ἀφικόμενος κατέσχε τὴν ἀρχήν. Ἀθηναῖοι δ' ἄρ'
ἕτερόν τινα, γένους μὲν ὄντα τοῦ βασιλικοῦ, φυγάδα δ' ἐκ
Μακεδονίας, ἐπὶ βασιλείαν κατῆγον μετὰ πολλοῦ πλήθους
στρατιωτῶν. τούτοις ὁ Φίλιππος ἐπιθέμενος ἐνίκησε μάχῃ·
καὶ ὅσους συνέλαβεν αἰχμαλώτους τῶν Ἀθηναίων, ἀφῆκεν
ἄνευ λύτρων, οὐ κατ' εὔνοιαν τῆς πόλεως οὐδὲ δι' ἐπιεί-
κειαν τρόπον ....

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ. 6

Τῆς ῥητορικῆς μέρη τρία, ἐπιδεικτικὸν, δικανικὸν, συμβουλευτικόν. τοῖν μὲν οὖν δυοῖν ἄκρος ἀγωνιστὴς γέγονε, τοῦ τε δικανικοῦ καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ· ἐπιδεικτικοὺς δ' οὐκ ἔχομεν αὐτοῦ λόγους. τοὺς γὰρ φερομένους οὐ πιστευτέον εἶναι Δημοσθένους, τὸν ἐπιτάφιον καὶ τὸν ἐρωτικόν· πολὺ γὰρ τῆς ἐκείνου δυνάμεως ἀπολείπονται. καὶ οὐχ ἡμετέραν γνώμην λέγομεν, ἀλλὰ καὶ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ τοῦτο συνδοκεῖ. ὅτι μὲν γὰρ εἶπεν ἐπιτάφιον λόγον Δημοσθένης ὡμολόγηται· οὐ μὴν τοῦτον εἰκὸς εἶναι τὸν ὑπ' ἐκείνου ῥηθέντα, πάνυ φαύλως καὶ ἀσθενῶς ἔχοντα. τῶν δὲ συμβουλευτικῶν αὐτοῦ λόγων οἱ μὲν αὐτὸ τοῦτ' ἔχουσιν ἐπίγραμμα, συμβουλευτικοί, οἱ δ' οὐδὲν μὲν ἧττόν εἰσι συμβουλευτικοί, Φιλιππικοὶ δ' ἐπιγράφονται, ἐκ τοῦ περὶ τῶν τοῦ Φιλίππου πραγμάτων εἰρῆσθαι τὴν κλῆσιν λαχόντες. καὶ τῶν Φιλιππικῶν ἕκαστος ἰδίαν τιν' ἐπιγραφὴν ἔχει κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἑκάστων ἰδιότητα.

I.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ. Ὄλυνθος ἦν πόλις ἐπὶ Θρᾴκης, Ἑλληνικὸν δὲ ταύτῃ τῶν ἐνοικούντων τὸ γένος, ἀπὸ Χαλκίδος τῆς ἐν Εὐβοίᾳ· ἡ δὲ Χαλκὶς Ἀθηναίων ἄποικος. 7
πολλοὶ δὲ πόλεμοι καὶ ἔνδοξοι τῆς Ὀλύνθου· Ἀθηναίοις τε γὰρ ἐπολέμησεν ἄρχουσι τῶν Ἑλλήνων τὸ παλαιὸν καὶ αὖθις Λακεδαιμονίοις· χρόνῳ τ' εἰς δύναμιν προῆλθε μεγάλην καὶ τῶν συγγενῶν πόλεων ἐπῆρχεν· ἦν γὰρ ἐπὶ Θρᾴκης
2 πολύ τι γένος Χαλκιδικόν. Φιλίππῳ δὲ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ συμμαχίαν οἱ Ὀλύνθιοι ποιησάμενοι, καὶ πολεμοῦντες μετ' αὐτοῦ πρὸς Ἀθηναίους τὸ κατ' ἀρχάς, καὶ τοῦτο μὲν Ἀνθεμοῦντα παρὰ τοῦ Μακεδόνος εἰληφότες, πόλιν ἀμφισβητήσιμον Μακεδόσι καὶ Ὀλυνθίοις, τοῦτο δὲ Ποτείδαιαν, ἣν Ἀθηναίων ἐχόντων ἐκπολιορκήσας ὁ Φίλιππος Ὀλυνθίοις παρέδωκεν, ὕστερον ὑποπτεύειν ἤρξαντο τὸν βασιλέα, ὁρῶντες αὐτοῦ ταχεῖαν καὶ πολλὴν τὴν αὔξησιν, οὐ πιστὴν δὲ τὴν γνώμην. ἀποδημοῦντα δὲ τηρήσαντες αὐτόν, πέμψαντες πρέσβεις πρὸς Ἀθηναίους κατελύσαντο τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, ποιοῦντες τοῦτο παρὰ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Φίλιππον· συνετέθειντο γὰρ καὶ κοινῇ πολεμεῖν πρὸς
3 Ἀθηναίους, κἂν ἄλλο τι δόξῃ, κοινῇ σπείσασθαι. ὁ δὲ Φίλιππος πάλαι μὲν προφάσεως ἐπ' αὐτοὺς δεόμενος, τότε δὲ ταύτην λαβών, ὡς τὰς συνθήκας παραβεβηκόσι καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοὺς ἑαυτοῦ φιλίαν ἐσπεισμένοις πόλεμον ἐπή-

νεγκεν. οἱ δὲ πεπόμφασι πρέσβεις εἰς Ἀθήνας περὶ βοηθείας, οἷς ὁ Δημοσθένης συναγορεύει, βοηθεῖν κελεύων τοῖς Ὀλυνθίοις. καί φησι τὴν Ὀλυνθίων σωτηρίαν ἀσφάλειαν εἶναι τῶν Ἀθηναίων· σῳζομένων γὰρ τῶν Ὀλυνθίων οὐδέποθ' ἥξειν εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιππον, ἀλλὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐξουσίαν ἔσεσθαι πλεῖν ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν κἀκεῖ ποιεῖσθαι τὸν 8
πόλεμον· εἰ δ' ὑπὸ Φιλίππῳ γένοιθ' ἡ πόλις αὕτη, ἀνεῖσθαι τὴν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ὁδὸν τῷ βασιλεῖ. φησὶ δ' ⟨οὐδὲ⟩ δύσμαχον εἶναι τὸν Φίλιππον οὕτως ⟨ὡς⟩ ὑπείληπται, θαρσύνων ἐπ' αὐτὸν τοὺς Ἀθηναίους.

4 Διείλεκται δὲ καὶ περὶ τῶν δημοσίων χρημάτων, συμβουλεύων αὐτὰ ποιῆσαι στρατιωτικὰ ἀντὶ θεωρικῶν. καὶ τὸ ἔθος οὐ πρόδηλον ὄν, ᾧ ἐχρῶνθ' οἱ Ἀθηναῖοι, ἀνάγκη σαφηνίσαι. οὐκ ὄντος τὸ παλαιὸν θεάτρου λιθίνου παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ ξυλίνων συμπηγνυμένων ἰκρίων, καὶ πάντων καταλαμβάνειν τόπον σπευδόντων, πληγαί τ' ἐγίνοντο καί που καὶ τραύματα. τοῦτο κωλῦσαι βουληθέντες οἱ προεστῶτες τῶν Ἀθηναίων, ὠνητοὺς ἐποιήσαντο τοὺς τόπους, καὶ ἕκαστον ἔδει διδόναι δύ' ὀβολοὺς καὶ καταβαλόντα θέαν ἔχειν. ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν οἱ πένητες λυπεῖσθαι τῷ ἀναλώματι, ἐκ τοῦ δημοσίου λαμβάνειν ἕκαστον ἐτάχθη τοὺς δύ' ὀβολούς. ἐντεῦθεν μὲν οὖν τὸ ἔθος ἤρξατο, προῆλθε δ' εἰς τοῦτο, ὥστ' οὐκ εἰς τοὺς τόπους μόνον ἐλάμβανον, ἀλλ' ἁπλῶς
5 πάντα τὰ δημόσια χρήματα διενέμοντο. ὅθεν καὶ περὶ τὰς στρατείας ὀκνηροὶ κατέστησαν. πάλαι μὲν γὰρ στρατευόμενοι μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως ἐλάμβανον, τότε δ' ἐν ταῖς θεωρίαις καὶ ταῖς ἑορταῖς οἴκοι μένοντες διενέμοντο τὰ χρήματα· οὐκέτ' οὖν ἤθελον ἐξιέναι καὶ κινδυνεύειν, ἀλλὰ καὶ νόμον ἔθεντο περὶ τῶν θεωρικῶν τούτων χρημάτων, θάνατον ἀπειλοῦντα τῷ γράψαντι μετατεθῆναι ταῦτ' εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ γενέσθαι στρατιωτικά. διὰ τοῦθ' ὁ Δημοσθένης εὐλαβῶς ἅπτεται τῆς περὶ τούτου συμβουλῆς, καὶ ὑπερωτήσας ἑαυτὸν ὅτι „σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά;“ ἐπιφέρει 9
„μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε“. τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν θεωρικῶν.

6 *Διείλεκται δ' ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ πολιτικῆς δυνάμεως, ἀξιῶν αὐτοὺς στρατεύεσθαι, καὶ μὴ διὰ ξένων, ὥσπερ εἰώθεσαν, ποιεῖσθαι τὴν βοήθειαν· τοῦτο γὰρ αἴτιον εἶναί φησι τοῦ τὰ πράγματ' ἀπόλλυσθαι.*

Ἀντὶ πολλῶν ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρημάτων ὑμᾶς ἑλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον συνοίσειν περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον, εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἥκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμ' ἐνίοις ἐπελθεῖν ἂν εἰπεῖν, ὥστ' ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι.

2 Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μό-
νον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιείς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν
ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτη-
ρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅντινά μοι
δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. ἔστι δὴ τά γ' ἐμοὶ
δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν καὶ παρα-
σκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσητε
καὶ μὴ πάθητε ταὐτὸν ὅπερ καὶ πρότερον, πρεσβείαν
δὲ πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμα-
3 σιν· ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ
δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασιν χρῆσθαι, τὰ μὲν εἴκων,
ἡνίκ' ἂν τύχῃ, τὰ δ' ἀπειλῶν (ἀξιόπιστος δ' ἂν εἰκό-
τως φαίνοιτο), τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν
τὴν ἡμετέραν, [τρέψηται καὶ] παρασπάσηταί τι τῶν
4 ὅλων πραγμάτων. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιεικῶς ὦ ἄνδρες

Ἀθηναῖοι τοῦθ᾽ ὃ δυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν· τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον ἕν᾽ ὄντα κύριον καὶ ῥητῶν κἀπορρήτων, καὶ ἅμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ ταμίαν καὶ πανταχοῦ [αὐτὸν] παρεῖναι [τῷ στρατεύματι], πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι πολλῷ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιή-
5 σαιτ᾽ ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει. δῆλον γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης οὐδ᾽ ὑπὲρ μέρους χώρας κίνδυνος ἀλλ᾽ ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἴσασιν ἅ τ᾽ Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν καὶ Πυδναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ ὅλως ἄπιστον οἶμαι ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς, ἄλλως τε κἂν ὅμορον χώραν
6 ἔχωσι. ταῦτ᾽ οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τἄλλ᾽ ἃ προσήκει πάντ᾽ ἐνθυμουμένους, φημὶ δεῖν ἐθελῆσαι, καὶ παροξυνθῆναι, καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν, χρήματ᾽ εἰσφέροντας προθύμως, καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας, καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. οὐδὲ γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν
7 ἐθέλειν ὑπολείπεται. νυνὶ γὰρ ὃ πάντες ἐθρύλουν τέως, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῆσαι δεῖν Φιλίππῳ, γέγον᾽ 11
αὐτόματον, καὶ ταῦθ᾽ ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι. εἰ μὲν γὰρ ὑφ᾽ ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι του ταῦτ᾽ ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δ᾽ ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἔχθραν αὐτοὺς
8 ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν ἔχειν. οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παραπεπτωκότα καιρὸν ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταὔθ᾽ ὅπερ ἤδη πολλάκις πρότερον πεπόνθατε. εἰ γὰρ ὅθ᾽ ἥκομεν Εὐβοεῦσιν βε-

βοηθηκότες, καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἱέραξ καὶ Στρα-
τοκλῆς ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν καὶ
παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ᾽ ἡμεῖς
ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν ἥνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοέων
σωτηρίας, εἴχετ᾽ ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ πάντων τῶν
9 μετὰ ταῦτ᾽ ἂν ἦτ᾽ ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων. καὶ πά-
λιν ἡνίκα Πύδνα Ποτείδαια Μεθώνη Παγασαί, τἄλλ᾽,
ἵνα μὴ καθ᾽ ἕκαστα λέγων διατρίβω, πολιορκούμεν᾽
ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἑνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως
καὶ ὡς προσῆκ᾽ ἐβοηθήσαμεν αὐτοί, ῥᾴονι καὶ πολὺ
ταπεινοτέρῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. νῦν δὲ
τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προϊέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντ᾽ αὐτό-
ματ᾽ οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ηὐξήσαμεν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστήσαμεν τηλικοῦ-
τον, ἡλίκος οὐδείς πω βασιλεὺς γέγονεν Μακεδονίας.
νυνὶ δὴ καιρὸς ἥκει τις οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων αὐτό-
ματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν προ-
10 τέρων ἐκείνων. καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν 12
ὑπηργμένων καταστάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ
πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν εἰκότως·
τὸ μὲν γὰρ πόλλ᾽ ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς
ἡμετέρας ἀμελείας ἄν τις θείη δικαίως, τὸ δὲ μήτε
πάλαι τοῦτο πεπονθέναι πεφηνέναι τέ τιν᾽ ἡμῖν
συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον, ἂν βουλώμεθα χρῆ-
σθαι, τῆς παρ᾽ ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ᾽ ἂν ἔγωγε
11 θείην. ἀλλ᾽ οἶμαι παρόμοιόν ἐστιν καὶ περὶ τῆς τῶν
χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γὰρ ὅσ᾽ ἄν τις λάβῃ καὶ
σῴσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ᾽ ἀναλώ-
σας λάθῃ, συνανήλωσε [καὶ τὸ μεμνῆσθαι] τὴν χάριν.
καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς

*καιροῖς ὀρθῶς, οὐδ' εἰ συνέβη τι [παρὰ τῶν θεῶν]
χρηστὸν μνημονεύουσι· πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν
ἕκαστον τῶν πρὶν ὑπαρξάντων κρίνεται. διὸ καὶ
σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι, τὴν ἐπὶ τοῖς
12 πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα. εἰ δὲ προησό-
μεθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώ-
πους, εἶτ' Ὄλυνθον ἐκεῖνος καταστρέψεται, φρασάτω
τις ἐμοὶ τί τὸ κωλῦον ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι
βούλεται. ἆρα λογίζεταί τις ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον, δι' ὃν μέγας γέγονεν,
ἀσθενὴς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; τὸ πρῶτον Ἀμ-
φίπολιν λαβών, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτείδαιαν,
13 Μεθώνην αὖθις, εἶτα Θετταλίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα
Φερὰς Παγασὰς Μαγνησίαν πάνθ' ὃν ἐβούλετ' εὐτρε-
πίσας τρόπον, ᾤχετ' εἰς Θρᾴκην· εἶτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν 13
ἐκβαλὼν τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἠσθένησε·
πάλιν ῥᾴσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥᾳθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ'
εὐθὺς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησεν. τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ
Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρύββαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι
παραλείπω στρατείας.*

14 *Τί οὖν, ἄν τις εἴποι, ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν; ἵνα
γνῶτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ αἴσθησθ' ἀμφότερα, καὶ
τὸ προΐεσθαι καθ' ἕκαστον ἀεί τι τῶν πραγμάτων ὡς
ἀλυσιτελές, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ᾗ χρῆται καὶ
συζῇ Φίλιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς
πεπραγμένοις ἡσυχίαν σχήσει. εἰ δ' ὁ μὲν ὡς ἀεί τι
μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν ἐγνωκὼς ἔσται,
ἡμεῖς δ' ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πρα-
γμάτων, σκοπεῖσθ' εἰς τί ποτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι.
15 πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν*

*ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ᾽ ἥξοντ᾽, ἐὰν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μὴν
εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μὴ
τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ
τοῖς μεγάλοις [τόκοις], μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον
ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτως [καὶ ἡμεῖς,
ἂν] ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρρᾳθυμηκότες, καὶ ἅπαντα
πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν ἠβου-
λόμεθ᾽ ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κιν-
δυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.*

16 *Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φήσαι τις ἂν ῥᾴδιον
καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ᾽ ὑπὲρ τῶν παρόντων ὅ τι δεῖ
πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ᾽ εἶναι συμβούλου. ἐγὼ
δ᾽ οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦθ᾽ ὅτι πολλά-
κις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν* 14
*πραγμάτων εἰπόντας, ἐν ὀργῇ ποιεῖσθ᾽ ἐάν τι μὴ κατὰ
γνώμην ἐκβῇ· οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν
σκοποῦντα, ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν*
17 *ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμα-
σιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σῴζειν,
καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν, καὶ
τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν, καὶ τριήρεσιν,
καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλι-*
18 *γωρήσετε, ὀκνῶ μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται.
εἴτε γὰρ ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων, ὑπο-
μείνας τοῦτ᾽ Ὄλυνθον παραστήσεται, ῥᾳδίως ἐπὶ τὴν
οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε βοηθησάντων μόνον
ὑμῶν εἰς Ὄλυνθον, ἀκινδύνως ὁρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι,
προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περι-
έσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. δεῖ δὴ πολλὴν
καὶ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι.*

19 *Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γιγνώσκω· περὶ*

δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρή-
μαθ' ὑμῖν, ἔστιν ὅσ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων [ἀνθρώπων]
στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως ὡς βούλεσθε λαμ-
βάνετε. εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀπο-
δώσετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μή, προσ-
δεῖ, μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. „τί οὖν“
ἄν τις εἴποι „σὺ γράφεις; ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά;“
20 μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι στρατιώτας
δεῖν κατασκευασθῆναι, καὶ εἶναι ταῦτα στρατιωτικά,
καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν
καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δ' οὕτω πως ἄνευ
πραγμάτων λαμβάνειν εἰς τὰς ἑορτάς. ἔστι δὴ λοιπὸν
οἶμαι πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά, ἂν
ὀλίγων, ὀλίγα. δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων
οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. λέγουσιν δὲ καὶ ἄλ-
λους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἕλεσθ' ὅστις ὑμῖν συμ-
φέρειν δοκεῖ· καὶ τέως ἐστὶ καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν
πραγμάτων.
21 Ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι τὰ πρά-
γματ' ἐν ᾧ καθέστηκεν νυνὶ τὰ Φιλίππου. οὔτε γάρ, ὡς
δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτρε-
πῶς οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει, οὔτ'
ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολε-
μεῖν ᾠήθη δεήσειν αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἐπιὼν ἅπαντα τότ'
ἤλπιζεν τὰ πράγματ' ἀναιρήσεσθαι, κᾆτα διέψευσται.
τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγο-
νὸς καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει, εἶτα τὰ τῶν
22 Θετταλῶν. ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ
ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῇ δ', ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι
νῦν τούτῳ. καὶ γὰρ Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν
ἐψηφισμένοι, καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν.

ἤκουον δ' ἔγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς
ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ
τὰ Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον
λαμβάνειν. εἰ δὲ τούτων ἀποστερήσεται τῶν χρη-
μάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις
23 αὐτῷ καταστήσεται. ἀλλὰ μὴν τόν γε Παίονα καὶ τὸν
Ἰλλυριὸν καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρή,
αὐτονόμους ἥδιον ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι·
καὶ γὰρ ἀήθεις κατακούειν τινός [εἰσι], καὶ ἄνθρω-
πος ὑβριστής, ὥς φασιν. καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον
ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ 16
κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται, διόπερ πολλά-
κις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τἀγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώ-
24 τερον εἶναι. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν
ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας, ἑτοί-
μως συνάρασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους
ἐφ' ἃ δεῖ, καὶ στρατευομένους αὐτούς, καὶ παροξύνον-
τας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος
λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο
πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθ' ἑτοίμως ἐφ' ὑμᾶς
ἐλθεῖν. εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθ', εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἄν, εἰ
δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολ-
μήσετε;

25 Ἔτι τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς
λανθανέτω, ὅτι νῦν αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν, πότερ' ὑμᾶς
ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. ἐὰν μὲν γὰρ
ἀντέχῃ τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ
τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν
οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φί-
26 λιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν κωλύσει δεῦρο βαδίζοντα; Θη-
βαῖοι. μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν; καὶ συνεισβαλοῦσιν

[ἑτοίμως]. ἀλλὰ Φωκεῖς. οἳ τὴν οἰκείαν οὐχ οἷοί τε [ὄντες] φυλάττειν, ἂν μὴ βοηθήσηθ᾽ ὑμεῖς ἢ ἄλλος τις. ἀλλ᾽ ὦ τᾶν οὐχὶ βουλήσεται. τῶν ἀτοπωτάτων μέντἂν εἴη, εἰ ἃ νῦν ἄνοιαν ὀφλισκάνων ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα
27 δυνηθεὶς μὴ πράξει. ἀλλὰ μὴν ἡλίκα γ᾽ ἐστὶν τὰ διάφορ᾽ ἐνθάδ᾽ ἢ 'κεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι. εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκονθ᾽ ἡμέρας ἔξω γενέσθαι, καὶ ὅσ᾽ ἀνάγκη στρατοπέδῳ χρωμένους τῶν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ 17
πολέμου λέγω, πλείον᾽ ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν, ἢ ὅσ᾽ εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ χρόνον δεδαπάνησθε. εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἥξει, πόσα χρὴ νομίσαι ζημιώσεσθαι; καὶ πρόσεσθ᾽ ἡ ὕβρις καὶ ἔθ᾽ ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία τοῖς γε σώφροσιν.

28 Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας, βοηθεῖν καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους, ἵν᾽ ὑπὲρ τῶν πολλῶν ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι, μίκρ᾽ ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται [ἀδεῶς], τοὺς δ᾽ ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου χώρᾳ κτησάμενοι, φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν᾽ αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὔθυναι ῥᾴδιαι γένωνται, ὡς ὁποῖ᾽ ἄττ᾽ ἂν ὑμᾶς περιστῇ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. χρηστὰ δ᾽ εἴη παντὸς εἵνεκα.

II.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Προσήκαντο μὲν τὴν πρεσβείαν τῶν Ὀλυνθίων οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς κεκρίκασι· μέλλουσι δὲ περὶ τὴν ἔξοδον καὶ δεδιόσιν ὡς δυσπολεμήτου τοῦ Φιλίππου, παρελθὼν ὁ Δημοσθένης πειρᾶται θαρσύνειν τὸν δῆμον, ἐπιδεικνὺς ὡς ἀσθενῆ τὰ τοῦ Μακεδόνος πράγματα. καὶ γὰρ τοῖς συμμάχοις ὕποπτον αὐτὸν εἶναί φησι καὶ κατὰ τὴν οἰκείαν δύναμιν οὐκ ἰσχυρόν· τοὺς γὰρ Μακεδόνας ἀσθενεῖς εἶναι καθ' ἑαυτούς.

Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι 18
δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν φανερὰν γιγνομένην τῇ πόλει, οὐχ ἥκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι· τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ χώραν ὅμορον καὶ δύναμίν τινα κεκτημένους, καὶ τὸ μέγιστον ἁπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύτην ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνάστασιν, δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοικεν
2 *εὐεργεσίᾳ. δεῖ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτ' ἤδη σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χείρους περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἔστι τῶν αἰσχρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων, ὧν ἦμέν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προϊεμένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων καὶ καιρῶν.*

3 Τὸ μὲν οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν Φιλίππου ῥώμην διεξιέναι, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι. διὰ τί; ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ' ὅσ' ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πεπρᾶχθαι. ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείον' ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὑτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται· ὑμεῖς δ' ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκεν κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείον' αἰσχύνην
4 ὠφλήκατε. ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω. καὶ γὰρ εἰ 19
μετ' ἀληθείας τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σκοποῖτο, ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὑτοῦ. ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν, οὐχὶ νῦν ὁρῶ [τὸν] καιρὸν [τοῦ] λέγειν· ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι, καὶ βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς, καὶ μεγάλ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι κατ' ἐκείνου φαίνοιτ' ἂν ὀνείδη βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν πειράσομαι.

5 Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον κἄπιστον καλεῖν, ἄνευ τοῦ τὰ πεπραγμένα δεικνύναι, λοιδορίαν εἶναί τις ἂν φήσειε κενὴν δικαίως· τὸ δὲ πάνθ' ὅσα πώποτ' ἔπραξε διεξιόντ' ἐφ' ἅπασι τοιοῦτον ἐλέγχειν, καὶ βραχέος λόγου συμβαίνει δεῖσθαι, καὶ δυοῖν ἕνεχ' ἡγοῦμαι συμφέρειν εἰρῆσθαι, τοῦ τ' ἐκεῖνον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει, φλαῦρον φαίνεσθαι, καὶ τοὺς ὑπερεκπεπληγμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον, ἰδεῖν ὅτι πάντα διεξελήλυθεν οἷς πρότερον παρακρουόμενος μέγας ηὐξήθη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἥκει τὴν τελευτὴν τὰ πράγματ' αὐτῷ.
6 ἐγὼ γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σφόδρ' ἂν ἡγούμην καὐτὸς φοβερὸν τὸν Φίλιππον καὶ θαυμαστόν, εἰ τὰ δίκαια

*πράττονθ' ἑώρων ηὐξημένον· νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκο-
πῶν εὑρίσκω, τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρ-
χάς, ὅτ' Ὀλυνθίους ἀπήλαυνόν τινες ἐνθένδε βουλο-
μένους ὑμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν
παραδώσειν καὶ τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρρητον ἐκεῖνο*
7 *κατασκευάσαι, τούτῳ προσαγαγόμενον, τὴν δ' Ὀλυν-
θίων φιλίαν μετὰ ταῦτα, τῷ Ποτείδαιαν οὖσαν ὑμετέ-
ραν ἐξελεῖν, καὶ τοὺς μὲν πρότερον συμμάχους ἀδι-
κῆσαι, παραδοῦναι δ' ἐκείνοις, Θετταλοὺς δὲ νῦν τὰ
τελευταῖα, τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι, καὶ
τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέ-
ξασθαι. ὅλως δ' οὐδεὶς ἔστιν ὅντιν' οὐ πεφενάκικ'
ἐκεῖνος τῶν αὐτῷ χρησαμένων· τὴν γὰρ ἑκάστων
ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσ-*
8 *λαμβάνων οὕτως ηὐξήθη. ὥσπερ οὖν διὰ τούτων
ἤρθη μέγας, ἡνίχ' ἕκαστοι συμφέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς
ᾤοντό τι πράξειν, οὕτως ὀφείλει διὰ τῶν αὐτῶν τού-
των καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ' εἵνεχ' ἑαυ-
τοῦ ποιῶν ἐξελήλεγκται. καιροῦ μὲν δὴ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ πράγματα·
ἢ παρελθών τις ἐμοί, μᾶλλον δ' ὑμῖν δειξάτω, ὡς
οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτ' ἐξη-
πατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν, ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν
αὑτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἂν ἐλεύ-
θεροι γένοιντ' ἄσμενοι.*

9 *Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ἡγεῖ-
ται, οἴεται δὲ βίᾳ καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα, τῷ τὰ
χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ
ὀρθῶς οἴεται. ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα
συστῇ, καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πο-
λέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μέ-*

*νειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι· ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ
πονηρίας τις ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἡ πρώτη πρόφασις
καὶ μικρὸν πταῖσμα πάντ' ἀνεχαίτισεν καὶ διέλυσεν.
10 οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα
κἀπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτή-
σασθαι, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτ' εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν* 21
*χρόνον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γ' ἤνθησ' ἐπὶ ταῖς ἐλ-
πίσιν, ἂν τύχῃ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὑτὰ
καταρρεῖ. ὥσπερ γὰρ οἰκίας οἶμαι καὶ πλοίου καὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατ' εἶναι δεῖ,
οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις
ἀληθεῖς καὶ δικαίας. τοῦτο δ' οὐκ ἔνι νῦν ἐν τοῖς
πεπραγμένοις Φιλίππῳ.*
11 *Φημὶ δὴ δεῖν ὑμᾶς τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν,
καὶ ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέ-
σκει μοι· πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἣ
τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ
νῦν εἰσιν ἐψηφισμένοι, Παγασὰς ἀπαιτεῖν καὶ περὶ*
12 *Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι. σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτ'
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσιν μόνον
οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν
ἕξουσιν, ἐξεληλυθότων ἡμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ
ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν
ἀπόντ' ἔργ' ἔχῃ, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν,
μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ γὰρ
ἑτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον*
13 *ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. πολλὴν δὴ τὴν μετάστασιν
καὶ μεγάλην δεικτέον [τὴν μεταβολήν], εἰσφέροντας,
ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν
προσέξει τὸν νοῦν. κἂν ταῦτ' ἐθελήσηθ' ὡς προσήκει
καὶ δὴ περαίνειν, οὐ μόνον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ*

συμμαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται
Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως 22
κακῶς ἔχοντ᾽ ἐξελεγχθήσεται.
14 Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχή,
ἐν μὲν προσθήκῃ μερίς ἐστί τις οὐ μικρά, οἷον ὑπῆρξέ
ποθ᾽ ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους· πάλιν αὖ
πρὸς Ποτείδαιαν Ὀλυνθίοις· ἐφάνη τι τοῦτο συναμ-
φότερον· νυνὶ Θετταλοῖς νοσοῦσι καὶ τεταραγμένοις·
ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησεν· ὅποι τις ἂν
οἶμαι προσθῇ κἂν μικρὰν δύναμιν, πάντ᾽ ὠφελεῖ·
αὐτὴ δὲ καθ᾽ αὑτὴν ἀσθενὴς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστι
15 μεστή. καὶ γὰρ οὗτος ἅπασι τούτοις, οἷς ἄν τις μέγαν
αὐτὸν ἡγήσαιτο, τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ᾽
ἐπισφαλεστέραν [ἢ ὑπῆρχε φύσει] κατεσκεύακεν αὑτῷ.
μὴ γὰρ οἴεσθ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιπ-
πόν τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ᾽ ὁ μὲν δόξης
ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτ᾽ ἐζήλωκε, καὶ προῄρηται πράττων
καὶ κινδυνεύων ἂν συμβῇ παθεῖν, τὴν τοῦ διαπρά-
ξασθαι ταῦθ᾽ ἃ μηδεὶς πώποτ᾽ ἄλλος Μακεδόνων δόξαν
16 ἀντὶ τοῦ ζῆν [ἀσφαλῶς] ᾑρημένος· τοῖς δὲ τῆς μὲν
φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι, κοπτόμενοι δ᾽
ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω κάτω λυποῦνται
καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὔτ᾽ ἐπὶ τοῖς ἔργοις οὔτ᾽
ἐπὶ τοῖς αὑτῶν ἰδίοις ἐώμενοι διατρίβειν, οὔθ᾽ ὅσ᾽
ἂν ποιήσωσιν οὕτως ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ᾽ ἔχοντες
διαθέσθαι, κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ
17 διὰ τὸν πόλεμον. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς
ἔχουσι Φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἄν τις σκέψαιτ᾽ οὐ χαλε-
πῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ξένοι καὶ πεζέταιροι, δόξαν 23
μὲν ἔχουσ᾽ ὡς εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγκεκροτημένοι τὰ
τοῦ πολέμου, ὡς δ᾽ ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγε-

νημένων τινὸς ἤκουον ἀνδρός, οὐδαμῶς οἵου ψεύδε-
18 *σθαι, οὐδένων εἰσὶν βελτίους. εἰ μὲν γάρ τις ἀνήρ*
ἐστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων,
τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη,
βουλόμενον πάνθ᾽ αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι τἄργα· πρὸς γὰρ
αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀνυπέρβλητον εἶναι·
εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος ἄλλως, τὴν καθ᾽ ἡμέραν
ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακισμοὺς οὐ
δυνάμενος φέρειν, παρεῶσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι
19 *μέρει τὸν τοιοῦτον. λοιποὺς δὴ περὶ αὐτὸν εἶναι λῃ-*
στὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, οἵους με-
θυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα, οἷ᾽ ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς
ὑμᾶς ὀνομάσαι. δῆλον δ᾽ ὅτι ταῦτ᾽ ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ
γὰρ οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον, ὡς πολὺ τῶν θαυ-
ματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν
δημόσιον [καὶ τοιούτους ἀνθρώπους], μίμους γελοίων
καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ᾀσμάτων, ὧν εἰς τοὺς συνόντας
ποιοῦσιν ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους ἀγαπᾷ καὶ
20 *περὶ αὐτὸν ἔχει. καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρά τις ἡγεῖ-*
ται, μεγάλ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δείγματα τῆς ἐκείνου
γνώμης καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶν τοῖς εὖ φρονοῦσιν.
ἀλλ᾽ οἶμαι νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κατορθοῦν·
αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτ᾽ ὀνείδη·
εἰ δέ τι πταίσει, τότ᾽ ἀκριβῶς αὐτοῦ πάντ᾽ ἐξετασθή-
σεται. δοκεῖ δ᾽ ἔμοιγ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δείξειν οὐκ 24
εἰς μακράν, ἂν οἵ τε θεοὶ θέλωσι καὶ ὑμεῖς βούλησθε.
21 *ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν, τέως μὲν ἂν ἐρρωμένος*
ᾖ τις οὐδὲν ἐπαισθάνεται, ἐπὰν δ᾽ ἀρρώστημά τι συμβῇ
πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα, κἂν στρέμμα, κἂν ἄλλο τι
τῶν ὑπαρχόντων σαθρῶν ᾖ, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ
τῶν τυράννων, ἕως μὲν ἂν ἔξω πολεμῶσ᾽ ἀφανῆ τὰ

κακὰ [τοῖς πολλοῖς] ἐστιν, ἐπειδὰν δ' ὅμορος πόλεμος
συμπλακῇ πάντ' ἐποίησεν ἔκδηλα.
22 Εἰ δέ τις ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν Φίλιπ-
πον εὐτυχοῦνθ' ὁρῶν φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει,
σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· μεγάλη γὰρ
ῥοπή, μᾶλλον δ' ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν
ἀνθρώπων πράγματα· οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγ', εἴ τις αἵρεσίν
μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἑλοίμην,
ἐθελόντων ἃ προσήκει ποιεῖν ὑμῶν καὶ κατὰ μικρόν,
ἢ τὴν ἐκείνου· πολὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν
παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ, ὑμῖν οὔσας ἢ
23 'κείνῳ. ἀλλ' οἶμαι καθήμεθ' οὐδὲν ποιοῦντες· οὐκ ἔνι
δ' αὐτὸν ἀργοῦντ' οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὑτοῦ
τι ποιεῖν, μή τί γε δὴ θεοῖς. οὐ δὴ θαυμαστόν, εἰ
[στρατευόμενος καὶ] πονῶν ἐκεῖνος καὶ παρὼν ἐφ'
ἅπασι καὶ μήτε καιρὸν μήθ' ὥραν παραλείπων, ἡμῶν
μελλόντων καὶ ψηφιζομένων καὶ πυνθανομένων περι-
γίγνεται. οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τοὐναντίον γὰρ
ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς τοῦ πάντα
24 ποιοῦντος περιῆμεν. ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ Λακε-
δαιμονίοις μέν ποτε [ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι] ὑπὲρ τῶν
Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε, καὶ πόλλ' ἰδίᾳ πλεο-
νεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἐξὸν οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἵν'
οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀνη-
λίσκετ' εἰσφέροντες, καὶ προεκινδυνεύετε στρατευό-
μενοι, νυνὶ δ' ὀκνεῖτ' ἐξιέναι καὶ μέλλετ' εἰσφέρειν
ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς μὲν
ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας καὶ καθ' ἕν' αὐτῶν
ἐν μέρει, τὰ δ' ὑμέτερ' αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε.
25 ταῦτα θαυμάζω, κἄτι πρὸς τούτοις, εἰ μηδεὶς ὑμῶν ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι δύναται λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε

χρόνον Φιλίππῳ, καὶ τί ποιούντων ὑμῶν ὁ χρόνος
διελήλυθεν οὗτος. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽ ὅτι μελλόν-
των, ἑτέρους τινὰς ἐλπιζόντων πράξειν, αἰτιωμένων
ἀλλήλους, κρινόντων, πάλιν ἐλπιζόντων, σχεδὸν ταὔθ᾽
26 ἅπερ νυνὶ ποιούντων, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν. εἶθ᾽
οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε δι᾽
ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέγονεν,
διὰ τούτων ἐλπίζετε τῶν αὐτῶν [πράξεων] ἐκ φαύλων
αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι; ἀλλ᾽ οὔτ᾽ εὔλογον οὔτ᾽ ἔχον
ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε· πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν
ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν. νῦν δ᾽ ὅ τι μὲν φυλά-
ξομεν, οὐδέν ἐσθ᾽ ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν πρό-
τερον, κτήσασθαι δὲ δεῖ. αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον τοῦτ᾽
27 ἤδη. φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι
προθύμως, μηδέν᾽ αἰτιᾶσθαι πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων
κρατήσητε, τηνικαῦτα δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων κρί-
ναντας, τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δ᾽ ἀδι-
κοῦντας κολάζειν, τὰς προφάσεις δ᾽ ἀφελεῖν καὶ τὰ 26
καθ᾽ ὑμᾶς ἐλλείμματα· οὐ γὰρ ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι
τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ᾽ ὑμῶν αὐτῶν
28 πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δέοντα. τίνος γὰρ εἵνεκ᾽ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι νομίζετε, τοῦτον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον
πάντας ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρατηγούς, ἰδίους δ᾽
εὑρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων καὶ περὶ τῶν
στρατηγῶν εἰπεῖν; ὅτι ἐνταῦθα μέν ἐστι τἆθλ᾽ ὑπὲρ
ὧν ἐστιν ὁ πόλεμος ὑμέτερα, [Ἀμφίπολις] κἂν ληφθῇ
παραχρῆμ᾽ ὑμεῖς κομιεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφε-
στηκότων ἴδιοι, μισθὸς δ᾽ οὐκ ἔστιν· ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι
μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ λήμματα τῶν ἐφεστηκότων καὶ
τῶν στρατιωτῶν, Λάμψακος, Σίγειον, τὰ πλοῖ᾽ ἃ συ-
λῶσιν. ἐπ᾽ οὖν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι χωροῦσιν.

29 ὑμεῖς δ', ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγματ' ἀποβλέψητε φαύλως
ἔχοντα, τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε, ὅταν δὲ δόντες λόγον
τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε ταύτας, ἀφίετε. περίεστι τοίνυν
ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς μὲν ταῦτα
πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν φαύλως.
πρότερον μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι κατὰ συμμο
ρίας εἰσεφέρετε, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε [κατὰ συμμορίας].
ῥήτωρ ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς [ὑπὸ τούτῳ] καὶ οἱ βοη-
σόμενοι τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμησθε [οἱ μὲν
30 ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους]. δεῖ δὴ ταῦτ' ἐπανέν-
τας καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους, κοινὸν
καὶ τὸ βουλεύεσθαι [καὶ τὸ λέγειν] καὶ τὸ πράττειν
ποιῆσαι. εἰ δὲ τοῖς μὲν ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν 27
ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι τριηραρ-
χεῖν, εἰσφέρειν, [στρατεύεσθαι,] τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι
κατὰ τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μηδ' ὁτιοῦν συμπονεῖν,
οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων ἡμῖν οὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ
γὰρ ἠδικημένον ἀεὶ μέρος ἐλλείψει, εἶθ' ὑμῖν τούτους
31 κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν ἐξέσται. λέγω δὴ κεφάλαιον,
πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσων ἕκαστος ἔχει τὸ ἴσον· πάν-
τας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν ἅπαντες στρατεύσησθε·
πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδόναι, καὶ τὰ βέλτισθ' ὧν
ἂν ἀκούσηθ' αἱρεῖσθαι, μὴ ἂν ὁ δεῖν' ἢ ὁ δεῖν' εἴπῃ.
κἂν ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμ'
ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον, βέλτιον
τῶν ὅλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων.

III.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Γ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἔπεμψαν βοήθειαν τοῖς Ὀλυνθίοις οἱ Ἀθηναῖοι, καί τι κατορθοῦν ἔδοξαν δι' αὐτῆς, καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀπηγγέλλετο. ὁ δὲ δῆμος περιχαρής, οἵ τε ῥήτορες παρακαλοῦσιν ἐπὶ τιμωρίαν Φιλίππου. δέδοικε τοίνυν ὁ Δημοσθένης, μὴ θαρρήσαντες, ὡς τὰ πάντα νενικηκότες καὶ ἱκανὴν βοήθειαν πεποιημένοι τοῖς Ὀλυνθίοις, τῶν λοιπῶν ὀλιγωρήσωσι. διὰ τοῦτο παρελθὼν ἐπικόπτει τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ πρὸς εὐλάβειαν σώφρονα τὴν γνώμην μεθίστησι, λέγων οὐ περὶ τῆς Φιλίππου τιμωρίας νῦν αὐτοῖς εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ
περὶ τῆς τῶν συμμάχων σωτηρίας· οἶδε γὰρ ὅτι καὶ Ἀθη- 28
ναῖοι καὶ ἄλλοι πού τινες τοῦ μὲν μὴ τὰ οἰκεῖα προέσθαι ποιοῦνται φροντίδα, περὶ δὲ τὸ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐναν-
2 *τίους ἧττον σπουδάζουσιν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τῆς περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων συμβουλῆς φανερώτερον ἅπτεται, καὶ ἀξιοῖ λυθῆναι τοὺς νόμους τοὺς ἐπιτιθέντας ζημίαν τοῖς γράψασιν αὐτὰ γενέσθαι στρατιωτικά, ἵν' ἀδεὲς ᾖ τὸ συμβουλεύειν τὰ βέλτιστα. παραινεῖ δὲ καὶ ὅλως πρὸς τὸν τῶν προγόνων ζῆλον ἀναστῆναι καὶ στρατεύεσθαι σώμασιν οἰκείοις, καὶ ἐπιτιμήσει πολλῇ κέχρηται κατὰ τοῦ δήμου θ' ὡς ἐκλελυμένου καὶ τῶν δημαγωγῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς προϊσταμένων τῆς πόλεως.*

Οὐχὶ ταὐτὰ παρίσταταί μοι γιγνώσκειν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τ' εἰς τὰ πράγματ' ἀποβλέψω, καὶ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἀκούω· τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον ὁρῶ γιγνομένους, τὰ δὲ πράγματ' εἰς τοῦτο προήκοντα, ὥσθ' ὅπως μὴ πεισόμεθ' αὐτοὶ πρότερον κακῶς σκέψασθαι δέον. οὐδὲν οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα

λέγοντες, ἢ τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς βουλεύεσθε, οὐχὶ
2 τὴν οὖσαν παριστάντες ὑμῖν ἁμαρτάνειν. ἐγὼ δ' ὅτι μέν ποτ' ἐξῆν τῇ πόλει καὶ τὰ αὑτῆς ἔχειν ἀσφαλῶς καὶ Φίλιππον τιμωρήσασθαι, μάλ' ἀκριβῶς οἶδα· ἐπ' ἐμοῦ γάρ, οὐχὶ πάλαι γέγονεν ταῦτ' ἀμφότερα· νῦν μέντοι πέπεισμαι τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν ἡμῖν εἶναι τὴν πρώτην, ὅπως τοὺς συμμάχους σώσομεν. 29
ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ, τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τιμωρήσεταί τις καὶ ὃν τρόπον ἐξέσται σκοπεῖν· πρὶν δὲ τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὁντινοῦν ποιεῖσθαι λόγον.

3 Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς [εἴπερ ποτὲ] πολλῆς φροντίδος καὶ βουλῆς δεῖται· ἐγὼ δ' οὐχ ὅ τι χρὴ [περὶ τῶν παρόντων] συμβουλεῦσαι, χαλεπώτατον ἡγοῦμαι, ἀλλ' ἐκεῖν' ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πρὸς ὑμᾶς [περὶ αὐτῶν] εἰπεῖν. πέπεισμαι γὰρ, ἐξ ὧν καὶ παρὼν καὶ ἀκούων σύνοιδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἐκπεφευγέναι τῷ μὴ βούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν, ἢ τῷ μὴ συνιέναι. ἀξιῶ δ' ὑμᾶς, ἂν μετὰ παρρησίας ποιῶμαι τοὺς λόγους, ὑπομένειν τοῦτο, θεωροῦντας εἰ τἀληθῆ λέγω καὶ διὰ τοῦθ', ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται· ὁρᾶτε γάρ, ὡς ἐκ τοῦ πρὸς χάριν δημηγορεῖν ἐνίους, εἰς πᾶν προελήλυθεν μοχθηρίας τὰ παρόντα.

4 Ἀναγκαῖον δ' ὑπολαμβάνω μικρὰ τῶν γεγενημένων πρῶτον ὑμᾶς ὑπομνῆσαι. μέμνησθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θρᾴκῃ, τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί, Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν. τότε τοίνυν μὴν μὲν ἦν μαιμακτηριών, πολλῶν δὲ λόγων καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν, ἐψηφίσασθε τετταράκοντα τριήρεις καθέλκειν, καὶ τοὺς μέχρι πέντε

καὶ τετταράκοντ᾽ ἐτῶν αὐτοὺς ἐμβαίνειν, καὶ τάλανθ᾽
5 *ἑξήκοντ᾽ εἰσφέρειν. καὶ μετὰ ταῦτα διελθόντος τοῦ*
ἐνιαυτοῦ τούτου, ἑκατομβαιὼν, μεταγειτνιὼν, βοηδρο-
μιών· τούτου τοῦ μηνὸς μόγις μετὰ τὰ μυστήρια, δέκα
ναῦς ἀπεστείλατ᾽ ἔχοντα κενὰς Χαρίδημον καὶ πέντε 30
τάλαντ᾽ ἀργυρίου. ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθε-
νῶν ἢ τεθνεώς, ἦλθε γὰρ ἀμφότερα, οὐκέτι καιρὸν
οὐδένα τοῦ βοηθεῖν νομίσαντες, ἀφεῖτ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τὸν ἀπόστολον. ἦν δ᾽ οὗτος ὁ καιρὸς αὐτός· εἰ
γὰρ τότ᾽ ἐκεῖσ᾽ ἐβοηθήσαμεν, ὥσπερ ἐψηφισάμεθα, προ-
θύμως, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιππος σωθείς.
6 *Τὰ μὲν δὴ τότε πραχθέντ᾽ οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι·*
νῦν δ᾽ ἑτέρου πολέμου καιρὸς ἥκει τις, δι᾽ ὃν καὶ
περὶ τούτων ἐμνήσθην, ἵνα μὴ ταὐτὰ πάθητε. τί δὴ
χρησόμεθ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βοη-
θήσετε παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν, θεάσασθ᾽ ὃν
τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες πάντ᾽ ἔσεσθε Φιλίππῳ.
7 *ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα κεκτημένοι, καὶ διέ-*
κειθ᾽ οὕτω τὰ πράγματα· οὔτε Φίλιππος ἐθάρρει τού-
τους οὔθ᾽ οὗτοι Φίλιππον. ἐπράξαμεν ἡμεῖς κἀκεῖνοι
πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην· ἦν τοῦθ᾽ ὥσπερ ἐμπόδισμά τι τῷ
Φιλίππῳ καὶ δυσχερές, πόλιν μεγάλην ἐφορμεῖν τοῖς
ἑαυτοῦ καιροῖς διηλλαγμένην πρὸς ἡμᾶς. ἐκπολεμῆσαι
δεῖν ᾤμεθα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ
ἅπαντες ἐθρύλουν τοῦτο· πέπρακται νυνὶ τοῦθ᾽ ὁπωσ-
8 *δήποτε. τί οὖν ὑπόλοιπον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν*
βοηθεῖν ἐρρωμένως καὶ προθύμως; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ·
χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσης ἂν ἡμᾶς αἰσχύνης, εἰ κα-
θυφείμεθά τι [τῶν πραγμάτων], οὐδὲ τὸν φόβον ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι μικρὸν ὁρῶ τὸν τῶν μετὰ ταῦτα,
ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν, ἀπειρηκότων

δὲ χρήμασιν Φωκέων, μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος Φιλίππῳ, τὰ παρόντα καταστρεψαμένῳ πρὸς ταῦτ' ἐπι-
9 κλῖναι [τὰ πράγματα]. ἀλλὰ μὴν εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτ' 31
ἀναβάλλεται ποιῆσαι τὰ δέοντα, ἰδεῖν ἐγγύθεν βούλεται τὰ δεινά, ἐξὸν ἀκούειν ἄλλοθι γιγνόμενα, καὶ βοηθοὺς ἑαυτῷ ζητεῖν, ἐξὸν νῦν ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν· ὅτι γὰρ εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἐὰν τὰ παρόντα προώμεθα, σχεδὸν ἴσμεν ἅπαντες δήπου.

10 Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἄν, πάντες ἐγνώκαμεν, καὶ βοηθήσομεν· τὸ δ' ὅπως, τοῦτο λέγε. μὴ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι θαυμάσητε, ἂν παράδοξον εἴπω τι τοῖς πολλοῖς. νομοθέτας καθίσατε. ἐν δὲ τούτοις μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοί), ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλά-
11 πτοντας ὑμᾶς λύσατε. λέγω δὲ τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν, σαφῶς οὑτωσί, καὶ τοὺς περὶ τῶν στρατευομένων ἐνίους, ὧν οἱ μὲν τὰ στρατιωτικὰ τοῖς οἴκοι μένουσι διανέμουσι θεωρικά, οἱ δὲ τοὺς ἀτακτοῦντας ἀθῴους καθιστᾶσιν, εἶτα καὶ τοὺς τὰ δέοντα ποιεῖν βουλομένους ἀθυμοτέρους ποιοῦσιν. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε, καὶ τὴν τοῦ τὰ βέλτιστα λέγειν ὁδὸν παράσχητ' ἀσφαλῆ, τηνικαῦτα τὸν γράψονθ' ἃ πάντες ἴσθ' ὅτι
12 συμφέρει ζητεῖτε. πρὶν δὲ ταῦτα πρᾶξαι, μὴ σκοπεῖτε τίς εἰπὼν τὰ βέλτισθ' ὑπὲρ ὑμῶν ὑφ' ὑμῶν ἀπολέσθαι βουλήσεται· οὐ γὰρ εὑρήσετε, ἄλλως τε καὶ τούτου μόνου περιγίγνεσθαι μέλλοντος, παθεῖν ἀδίκως τι κακὸν τὸν ταῦτ' εἰπόντα καὶ γράψαντα, μηδὲν δ' ὠφελῆσαι τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον εἰς τὸ λοιπὸν ἢ νῦν τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν φοβερώτερον ποιῆσαι. καὶ λύειν γ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς νόμους δεῖ τούτους τοὺς
13 αὐτοὺς ἀξιοῦν οἵπερ καὶ τεθείκασιν· οὐ γάρ ἐστι δί-

καιον, τὴν μὲν χάριν, ἢ πᾶσαν ἔβλαπτε τὴν πόλιν, τοῖς 32
τότε θεῖσιν ὑπάρχειν, τὴν δ' ἀπέχθειαν, δι' ἧς ἂν
ἅπαντες ἄμεινον πράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι
ζημίαν γενέσθαι. πρὶν δὲ ταῦτ' εὐτρεπίσαι, μηδαμῶς
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μηδέν' ἀξιοῦτε τηλικοῦτον εἶναι
παρ' ὑμῖν, ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβάντα μὴ
δοῦναι δίκην, μηδ' οὕτως ἀνόητον, ὥστ' εἰς προῦπτον
κακὸν αὑτὸν ἐμβαλεῖν.

14 Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ [ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι], ὅτι ψήφισμ' οὐδενὸς ἄξιόν ἐστιν, ἂν μὴ
προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προ-
θύμως [ὑμᾶς]. εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματ' ἦν, ἢ
ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν, ἢ περὶ ὧν γρα-
φείη διαπράξασθαι, οὔτ' ἂν ὑμεῖς, πολλὰ ψηφιζόμενοι,
μικρὰ μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων, οὔτε Φίλιπ-
πος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν εἵνεκά γε
15 ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην. ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει·
τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον
ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστιν.
τοῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι, τὰ δ' ἄλλ' ὑπάρχει· καὶ γὰρ
εἰπεῖν τὰ δέοντα παρ' ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δυνά-
μενοι, καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥηθέντα,
16 καὶ πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε νῦν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε. τίνα
γὰρ χρόνον ἢ τίνα καιρὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦ
παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἢ πόθ' ἃ δεῖ πράξετ', εἰ μὴ
νῦν; οὐχ ἅπαντα μὲν ἡμῶν προείληφε τὰ χωρί' ἄν-
θρωπος, εἰ δὲ καὶ ταύτης κύριος τῆς χώρας γενήσεται,
πάντων αἴσχιστα πεισόμεθα; οὐχ οὕς, εἰ πολεμήσαιεν,
ἑτοίμως σώσειν ὑπισχνούμεθα, οὗτοι νῦν πολεμοῦσιν; 33
οὐκ ἐχθρός; οὐκ ἔχων τὰ ἡμέτερα; οὐ βάρβαρος; οὐχ
17 ἂν εἴποι τις; ἀλλὰ πρὸς θεῶν πάντ' ἐάσαντες καὶ

μόνον οὐχὶ κατασκευάσαντες αὐτῷ, τότε τοὺς αἰτίους
οἵτινές τούτων ζητήσομεν; οὐ γὰρ αὐτοῖς γ' αἴτιοι
φήσομεν εἶναι, σαφῶς οἶδα τοῦτ' ἐγώ. οὐδὲ γὰρ ἐν
τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις τῶν φυγόντων, οὐδεὶς
ἑαυτοῦ κατηγορεῖ, ἀλλὰ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν πλη-
σίον καὶ πάντων μᾶλλον, ἥττηνται δ' ὅμως διὰ πάντας
τοὺς φυγόντας δήπου· μένειν γὰρ ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι
τῶν ἄλλων, εἰ δὲ τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν.
18 καὶ νῦν, οὐ λέγει τις τὰ βέλτιστα; ἀναστὰς ἄλλος
εἰπάτω, μὴ τοῦτον αἰτιάσθω. ἕτερος λέγει τις βελτίω;
ταῦτα ποιεῖτ' ἀγαθῇ τύχῃ. ἀλλ' οὐχ ἡδέα ταῦτα; οὐκέτι
τοῦθ' ὁ λέγων ἀδικεῖ. πλὴν εἰ δέον εὔξασθαι παρα-
λείπει; εὔξασθαι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ῥᾴδιον, εἰς
ταὐτὸ πάνθ' ὅσα βούλεταί τις ἀθροίσαντ' ἐν ὀλίγῳ·
ἑλέσθαι δ', ὅταν περὶ πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν,
οὐκέθ' ὁμοίως εὔπορον, ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιστ' ἀντὶ
19 τῶν ἡδέων, ἂν μὴ συναμφότερ' ἐξῇ λαμβάνειν. εἰ δέ
τις ἡμῖν ἔχει καὶ τὰ θεωρικὰ ἐᾶν καὶ πόρους ἑτέρους
λέγειν στρατιωτικούς, οὐχ οὗτος κρείττων; εἴποι τις
ἄν. φήμ' ἔγωγε, εἴπερ ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλὰ
θαυμάζω, εἴ τῳ ποτ' ἀνθρώπων ἢ γέγον' ἢ γενήσεται,
ἂν τὰ παρόντ' ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων
εὐπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ. ἀλλ' οἶμαι μέγα τοῖς τοιού-
τοις ὑπάρχει λόγοις ἡ παρ' ἑκάστου βούλησις, διόπερ
ῥᾷστον ἁπάντων ἐστὶν αὑτὸν ἐξαπατῆσαι· ὃ γὰρ βού-
λεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται, τὰ δὲ πράγματα πολ-
20 λάκις οὐχ οὕτω πέφυκεν. ὁρᾶτ' οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθη- 34
ναῖοι ταῦθ' οὕτως, ὅπως καὶ τὰ πράγματ' ἐνδέχεται
καὶ δυνήσεσθ' ἐξιέναι καὶ μισθὸν ἕξετε. οὔ τοι σω-
φρόνων οὐδὲ γενναίων, λείποντάς τι δι' ἔνδειαν χρη-
μάτων τοῦ πολέμου, εὐχερῶς τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη

φέρειν, οὐδ' ἐπὶ μὲν Κορινθίους καὶ Μεγαρέας ἁρπά-
σαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι, Φίλιππον δ' ἐᾶν πόλεις
Ἑλληνίδας ἀνδραποδίζεσθαι δι' ἀπορίαν ἐφοδίων τοῖς
στρατευομένοις.

21 Καὶ ταῦτ' οὐχ ἵν' ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν, τὴν
ἄλλως προῄρημαι λέγειν· οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων οὐδ'
ἀτυχής εἰμ' ἐγώ, ὥστ' ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι μηδὲν
ὠφελεῖν νομίζων· ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω τὴν τῶν
πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος
αἱρεῖσθαι. καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν λέ-
γοντας ἀκούω, ὥσπερ ἴσως καὶ ὑμεῖς, οὓς ἐπαινοῦσιν
μὲν οἱ παριόντες ἅπαντες, μιμοῦνται δ' οὐ πάνυ, τούτῳ
τῷ ἔθει καὶ τῷ τρόπῳ τῆς πολιτείας χρῆσθαι, τὸν
Ἀριστείδην ἐκεῖνον, τὸν Νικίαν, τὸν ὁμώνυμον τὸν
22 ἐμαυτοῦ, τὸν Περικλέα. ἐξ οὗ δ' οἱ διερωτῶντες ὑμᾶς
οὗτοι πεφήνασι ῥήτορες „τί βούλεσθε; τί γράψω; τί
ὑμῖν χαρίσωμαι;“ προπέποται [τῆς παραυτίκα χάριτος]
τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ τοιαυτὶ συμβαίνει, καὶ τὰ
μὲν τούτων πάντα καλῶς ἔχει, τὰ δ' ὑμέτερ' αἰσχρῶς.
23 καίτοι σκέψασθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἅ τις ἂν κεφάλαι'
εἰπεῖν ἔχοι τῶν τ' ἐπὶ τῶν προγόνων ἔργων καὶ τῶν
ἐφ' ὑμῶν. ἔσται δὲ βραχὺς καὶ γνώριμος ὑμῖν ὁ λόγος·
οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν, ἀλλ'
οἰκείοις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐδαίμοσιν ἔξεστιν γενέ-
24 σθαι. ἐκεῖνοι τοίνυν, οἷς οὐκ ἐχαρίζονθ' οἱ λέγοντες
οὐδ' ἐφίλουν [αὐτοὺς] ὥσπερ [ὑμᾶς] οὗτοι, πέντε μὲν
καὶ τετταράκοντ' ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἑκόντων,
πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντ' εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον,
ὑπήκουεν δ' ὁ ταύτην τὴν χώραν ἔχων αὐτοῖς βασι-
λεύς, ὥσπερ ἐστὶ προσῆκον βάρβαρον Ἕλλησι, πολλὰ δὲ
καὶ καλὰ καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαι'

αὐτοὶ στρατευόμενοι, μόνοι δ' ἀνθρώπων κρείττω τὴν
25 ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονούντων κατέλιπον. ἐπὶ
μὲν δὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἦσαν τοιοῦτοι· ἐν δὲ τοῖς κατὰ
τὴν πόλιν αὐτὴν θεάσασθ' ὁποῖοι, ἔν τε τοῖς κοινοῖς
κἀν τοῖς ἰδίοις. δημοσίᾳ μὲν τοίνυν οἰκοδομήματα καὶ
κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν
καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπι-
γιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· ἰδίᾳ δ' οὕτω σώ-
φρονες ἦσαν καὶ σφόδρ' ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει μέ-
26 νοντες, ὥστε τὴν Ἀριστείδου καὶ τὴν Μιλτιάδου καὶ
τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴ τις ἄρ' οἶδεν ὑμῶν ὁποία
ποτ' ἐστίν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν
οὖσαν· οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν ἐπράττετ' αὐτοῖς τὰ τῆς
πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ᾤετο δεῖν. ἐκ
δὲ τοῦ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς
θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς ἴσως διοικεῖν, μεγάλην
27 εἰκότως ἐκτήσαντ' εὐδαιμονίαν. τότε μὲν δὴ τοῦτον
τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματ' ἐκείνοις, χρωμένοις οἷς
εἶπον προστάταις· νυνὶ δὲ πῶς ἡμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν
τούτων τὰ πράγματ' ἔχει; ἆρά γ' ὁμοίως ἢ παραπλη- 36
σίως; οἷς — τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πόλλ' ἂν ἔχων εἰπεῖν,
ἀλλ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτ' ἐρημίας ἐπειλημμένοι, [καὶ]
Λακεδαιμονίων [μὲν] ἀπολωλότων, Θηβαίων δ' ἀσχό-
λων ὄντων, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ὄντος ἀξιόχρεω περὶ
τῶν πρωτείων ἡμῖν ἀντιτάξασθαι, ἐξὸν ἡμῖν καὶ τὰ
ἡμέτερ' αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ τὰ τῶν ἄλλων δί-
28 καια βραβεύειν, ἀπεστερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας,
πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντ' ἀνηλώκαμεν
εἰς οὐδὲν δέον, οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτη-
σάμεθα, εἰρήνης οὔσης ἀπολωλέκασιν οὗτοι, ἐχθρὸν
δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικοῦτον ἠσκήκαμεν. ἢ φρασάτω

τις ἐμοὶ παρελθών, πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γέγονεν
29 [ἢ παρ' ἡμῶν αὐτῶν] Φίλιππος. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰ ταῦτα
φαύλως, τά γ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει νῦν ἄμεινον ἔχει. καὶ
τί ἂν εἰπεῖν τις ἔχοι; τὰς ἐπάλξεις ἃς κονιῶμεν, καὶ
τὰς ὁδοὺς ἃς ἐπισκευάζομεν, καὶ κρήνας, καὶ λήρους;
ἀποβλέψατε δὴ πρὸς τοὺς ταῦτα πολιτευομένους, ὧν
οἱ μὲν ἐκ πτωχῶν πλούσιοι γεγόνασιν, οἱ δ' ἐξ ἀδόξων
ἔντιμοι, ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων οἰκο-
δομημάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασμένοι, ὅσῳ δὲ
τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονεν, τοσούτῳ τὰ τούτων
ηὔξηται.

30 Τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον τούτων, καὶ τί δή ποθ'
ἅπαντ' εἶχε καλῶς τότε, καὶ νῦν οὐκ ὀρθῶς; ὅτι
τότε μὲν πράττειν καὶ στρατεύεσθαι τολμῶν αὐτὸς
ὁ δῆμος, δεσπότης ἦν καὶ κύριος πάντων [τῶν ἀγα-
θῶν], κἀγαπητὸν ἦν παρὰ τοῦ δήμου τῶν ἄλλων
ἑκάστῳ καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς κἀγαθοῦ τινος μετα-
31 λαβεῖν· νῦν δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν οἱ πολιτευόμενοι 37
τῶν ἀγαθῶν, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα· ὑμεῖς δ' ὁ δῆμος
ἐκνενευρισμένοι, περιῃρημένοι χρήματα, συμμάχους, ἐν
ὑπηρέτου καὶ προσθήκης μέρει, ἀγαπῶντες ἐὰν μετα-
διδῶσι θεωρικὸν ὑμῖν ἢ Βοηδρόμια πέμψωσιν οὗτοι, καὶ
τὸ πάντων ἀνδρειότατον, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν
προσοφείλετε. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθείρξαντες
ὑμᾶς, ἐπάγουσ' ἐπὶ ταῦτα καὶ τιθασεύουσιν χειροήθεις
32 αὐτοῖς ποιοῦντες. ἔστι δ' οὐδέποτ' οἶμαι, μέγα καὶ
νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας·
ὁποῖ' ἄττα γὰρ ἂν τἀπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ,
τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημ' ἔχειν. ταῦτα μὰ τὴν
Δήμητρ' οὐκ ἂν θαυμάσαιμ' εἰ μείζων εἰπόντι μοι γέ-
νοιτο βλάβη τῶν πεποιηκότων αὐτὰ γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ

*παρρησία περὶ πάντων ἀεὶ παρ' ὑμῖν ἐστιν, ἀλλ' ἔγωγ'
ὅτι καὶ νῦν γέγονεν θαυμάζω.*

33 *Ἐὰν οὖν ἀλλὰ νῦν γ' ἔτι ἀπαλλαγέντες τούτων
τῶν ἐθῶν, ἐθελήσητε στρατεύεσθαι καὶ πράττειν ἀξίως
ὑμῶν αὐτῶν, καὶ ταῖς περιουσίαις ταῖς οἴκοι ταύ-
ταις ἀφορμαῖς ἐπὶ τἄξω τῶν ἀγαθῶν χρῆσθαι, ἴσως
ἂν ἴσως ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τέλειόν τι καὶ μέγα κτή-
σαισθ' ἀγαθόν, καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων ἀπαλλα-
γείητε, ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις
διδομένοις ἔοικε. καὶ γὰρ ἐκεῖν' οὔτ' ἰσχὺν ἐντίθησιν
οὔτ' ἀποθνῄσκειν ἐᾷ· καὶ ταῦθ', ἃ νέμεσθε νῦν ὑμεῖς,
οὔτε τοσαῦτ' ἐστὶν ὥστ' ὠφέλειαν ἔχειν τινὰ διαρκῆ,
οὔτ' ἀπογνόντας ἄλλο τι πράττειν ἐᾷ, ἀλλ' ἔστι ταῦτα*
34 *τὴν ἑκάστου ῥᾳθυμίαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα. οὐκοῦν σὺ* 38
*μισθοφορὰν λέγεις; φήσει τις. καὶ παραχρῆμά γε τὴν
αὐτὴν σύνταξιν ἁπάντων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα τῶν
κοινῶν ἕκαστος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅτου δέοιθ' ἡ
πόλις, τοῦθ' ὑπάρχοι. ἔξεστιν ἄγειν ἡσυχίαν· οἴκοι
μένων βελτίων, τοῦ δι' ἔνδειαν ἀνάγκῃ τι ποιεῖν αἰσ-
χρὸν ἀπηλλαγμένος. συμβαίνει τι τοιοῦτον οἷον καὶ
τὰ νῦν· στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν
τούτων λημμάτων, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον ὑπὲρ τῆς πα-
τρίδος. ἔστι τις ἔξω τῆς ἡλικίας ὑμῶν· ὅσ' οὗτος
ἀτάκτως νῦν λαμβάνων οὐκ ὠφελεῖ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει
λαμβάνων πάντ' ἐφορῶν καὶ διοικῶν ἃ χρὴ πράττεσθαι.*
35 *ὅλως δ' οὔτ' ἀφελὼν οὔτε προσθείς, πλὴν μικρῷ τὴν
ἀταξίαν ἀνελών, εἰς τάξιν ἤγαγον τὴν πόλιν τὴν αὐτὴν
τοῦ λαβεῖν, τοῦ στρατεύεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ ποιεῖν
τοῦθ' ὅ τι καθ' ἡλικίαν ἕκαστος ἔχοι καὶ ὅτου καιρὸς
εἴη[, τάξιν ποιήσας]. οὐκ ἔστιν ὅπου μηδὲν ἐγὼ ποιοῦ-
σιν τὰ τῶν ποιούντων εἶπον ὡς δεῖ νέμειν, οὐδ' αὐτοὺς*

μὲν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν κἀπορεῖν, ὅτι δ' οἱ τοῦ δεῖνος νικῶσι ξένοι, ταῦτα πυνθάνεσθαι· ταῦτα γὰρ
36 *νυνὶ γίγνεται. καὶ οὐχὶ μέμφομαι τὸν ποιοῦντά τι τῶν δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀξιῶ πράττειν ταῦτ' ἐφ' οἷς ἑτέρους τιμᾶτε, καὶ μὴ παραχωρεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς τάξεως, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι τῆς ἀρετῆς μετὰ πολλῶν καὶ καλῶν κινδύνων κτησάμενοι κατέλιπον.*

Σχεδὸν εἴρηχ' ἃ νομίζω συμφέρειν· ὑμεῖς δ' ἕλοισθ'
ὅ τι καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι συνοίσειν ὑμῖν μέλλει. 39

IV.
ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α.
ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Κακῶς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Φίλιππον οἱ Ἀθηναῖοι φερόμενοι συνεληλύθασιν εἰς ἐκκλησίαν ἀθυμοῦντες. ὁ τοίνυν ῥήτωρ τήν τ' ἀθυμίαν πειρᾶται παύειν, λέγων οὐδὲν εἶναι θαυμαστὸν εἰ ῥαθυμοῦντες κεκράτηνται, καὶ εἰσηγεῖται πῶς ἂν ἄριστα τῷ πολέμῳ προσενεχθεῖεν. κελεύει δὲ δύο δυνάμεις παρασκευάσασθαι, μίαν μὲν μείζω, πολιτικήν, ἥτις οἴκοι μένουσα πρὸς τὰς κατὰ καιρὸν χρείας ἕτοιμος ὑπάρξει, ἑτέραν δ' ἐλάττω, ξένων ὄντων τῶν στρατευομένων, παραμεμιγμένων δὲ καὶ πολιτῶν. ταύτην δὲ κελεύει τὴν δύναμιν μὴ Ἀθήνησι μένειν μηδ' ἐκ τῆς πόλεως ποιεῖσθαι τὰς βοηθείας, ἀλλὰ περὶ τὴν Μακεδονίαν ἀναστρέφεσθαι πολεμοῦσαν ἀδιαλείπτως, ἵνα μὴ τοὺς ἐτησίας πνέοντας ἐπιτηρήσας ὁ Φίλιππος ἢ καὶ τὸν χειμῶνα, ἡνίκ' Ἀθήνηθεν εἰς Μακεδονίαν πλεῖν οὐ δυνατόν, ἐπιχειρῇ τοῖς πράγμασι καὶ παρὰ τὴν ἀπουσίαν τὴν τῶν Ἀθηναίων ἁπάντων κρατῇ, ἀλλ' ἐγγὺς ἡ πρὸς αὐτὸν ἀντιταξομένη δύναμις ὑπάρχῃ.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετ' 40
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι [λέγειν], ἐπισχὼν ἂν ἕως οἱ πλεῖ-
στοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ
τί μοι τῶν ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον, εἰ δὲ μή, τότ'
ἂν καὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γιγνώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δ'
ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι, συμβαίνει καὶ νυνὶ
σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγ-
γνώμης τυγχάνειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρό-
νου τὰ δέονθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς
νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

2 *Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον ὦ ἄνδρες Ἀθη-*
ναῖοι τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως
ἔχειν δοκεῖ. ὃ γάρ ἐστι χείριστον ἐκ τοῦ παρεληλυ-
θότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον
ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὐδὲν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πρά-
γματ' ἔχει, ἐπεὶ εἴ τοι πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων
οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.
3 *ἔπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς*
εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνῃσκομένοις, ἡλίκην ποτ' ἐχόν-
των δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολύς,
ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπρά-
ξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων
τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. τίνος οὖν εἵνεκα ταῦτα
λέγω; ἵν' ἴδητ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ θεάσησθε, ὅτι 41
οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστιν φοβερόν, οὔτ',
ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε, παρα-
δείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων,
ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασιν τὸν
νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθα
4 *ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν. εἰ δέ τις ὑμῶν ὦ*

ἄνδρες Ἀθηναῖοι δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον
εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ
δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει,
ὀρθῶς μὲν οἴεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ' ὅτι εἴχομέν
ποθ' ἡμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Πύδναν καὶ Ποτείδαιαν
καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον
κύκλῳ, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν
αὐτονομούμενα κἀλεύθερ' ὑπῆρχε, καὶ μᾶλλον ἡμῖν
5 ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως ἢ 'κείνῳ. εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος
τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν
ἐστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ
χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἂν ὧν νυνὶ πε-
ποίηκεν ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἂν δύναμιν.
ἀλλ' εἶδεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος,
ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα τὰ χωρί' ἆθλα τοῦ πολέ-
μου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι
τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυ-
6 νεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων. καὶ γάρ τοι ταύτῃ χρη-
σάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται, καὶ ἔχει τὰ
μὲν ὡς ἂν ἑλών τις πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα
ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν 42
τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὁρῶσι παρεσκευα-
7 σμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἃ χρή. ἂν τοίνυν ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθε-
λήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον,
καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν
αὑτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεὶς εἰρωνείαν ἕτοι-
μος πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν,
ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ' [ἁπλῶς]
ἐὰν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι, καὶ παύσησθ'
αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ

*πλησίον πάνθ᾽ ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ᾽
αὐτῶν κομιεῖσθ᾽, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερρᾳθυμη-
8 μένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε. μὴ
γὰρ ὡς θεῷ νομίζετ᾽ ἐκείνῳ πεπηγέναι τὰ πράγματ᾽
ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ δέδι᾽ ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν
δοκούντων οἰκείως ἔχειν· καὶ ἅπανθ᾽ ὅσα περ καὶ
ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ᾽
ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι πάντα
νῦν, οὐκ ἔχοντ᾽ ἀποστροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυ-
τῆτα καὶ ῥᾳθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημὶ δεῖν ἤδη.
9 ὁρᾶτε γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ πρᾶγμα, οἷ προελή-
λυθ᾽ ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ᾽ αἵρεσιν ὑμῖν δίδωσι
τοῦ πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ᾽ ἀπειλεῖ καὶ λόγους
ὑπερηφάνους ὥς φασι λέγει, καὶ οὐχ οἷός ἐστ᾽ ἔχων
ἃ κατέστραπται μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ᾽ ἀεί τι προσ-
περιβάλλεται καὶ κύκλῳ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ 43
10 καθημένους περιστοιχίζεται. πότ᾽ οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι πόθ᾽ ἃ χρὴ πράξετε; ἐπειδὰν τί γένηται; ἐπειδὰν
νὴ Δί᾽ ἀνάγκη. νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνόμεν᾽ ἡγεῖσθαι;
ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην
τὴν τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. ἢ βούλεσθ᾽, εἰπέ
μοι, περιιόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι, λέγεταί τι και-
νόν; γένοιτ᾽ ἄν τι καινότερον, ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθη-
ναίους καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν;
11 τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ Δί᾽, ἀλλ᾽ ἀσθενεῖ. τί δ᾽
ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως
ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε
τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν
αὑτοῦ ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμε-
12 τέραν ἀμέλειαν. καίτοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθοι καὶ τὸ*

τῆς τύχης ἡμῖν, ἥπερ ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν
ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο, ἴσθ' ὅτι πλησίον
μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασιν τεταραγμένοις
ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε διοικήσαισθε, ὡς δὲ νῦν
ἔχετ' οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι
δύναισθ' ἄν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ
ταῖς γνώμαις.

13 Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας
ὑπάρχειν ἅπαντας ἑτοίμως, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ
πεπεισμένων παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρα-
σκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι τῶν τοιούτων ἂν πραγμάτων
ὑμᾶς οἴομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὕστινας
χρημάτων, καὶ τἄλλ' ὥς ἄν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα
δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν,
14 δεηθεὶς ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοσοῦτον. ἐπειδὰν 44
ἅπαντ' ἀκούσητε κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε·
μηδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέγειν,
ἀναβάλλειν με τὰ πράγμαθ' ἡγείσθω. οὐ γὰρ οἱ ταχὺ
καὶ τήμερον εἰπόντες μάλιστ' εἰς δέον λέγουσιν· οὐ
γὰρ ἂν τά γ' ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κω-
15 λῦσαι δυνηθεῖμεν· ἀλλ' ὃς ἂν δείξῃ τίς πορισθεῖσα
παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν, διαμεῖναι δυνήσεται,
τέως ἂν ἢ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον, ἢ
περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ
πάσχοιμεν ἂν κακῶς. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν
ἔχειν, μὴ κωλύων εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεταί τι. ἡ μὲν
οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πρᾶγμ' ἤδη τὸν
ἔλεγχον δώσει· κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.

16 Πρῶτον μὲν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τριήρεις
πεντήκοντα παρασκευάσασθαί φημι δεῖν, εἶτ' αὐτοὺς
οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς

*ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσιν
τῶν ἱππέων ἱππαγωγοὺς τριήρεις καὶ πλοῖ' ἱκανὰ*
17 *εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν
ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ
στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὄλυνθον καὶ
ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παρα-
στῆσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν,
ὥσπερ εἰς Εὔβοιαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἁλί-
αρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρῴην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν*
18 *ὁρμήσαιτε. οὔτοι παντελῶς, οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν
ἤδη, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητον ἔσται· ἵν'
ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς — εἴσεται γὰρ
ἀκριβῶς· εἰσὶ γὰρ εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ
παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος — ἡσυχίαν
ἔχῃ, ἢ παριδὼν ταῦτ' ἀφύλακτος ληφθῇ, μηδενὸς ὄντος
ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῷ*
19 *καιρόν. ταῦτα μέν ἐστιν ἃ πᾶσιν δεδόχθαι φημὶ δεῖν
καὶ παρεσκευάσθαι προσήκειν οἴομαι· πρὸ δὲ τούτων
δύναμίν τιν' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φημὶ προχειρίσασθαι
δεῖν ὑμᾶς, ἣ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον
ποιήσει. μή μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ
τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἣ τῆς πόλεως
ἔσται, κἂν ὑμεῖς ἕνα κἂν πλείους κἂν τὸν δεῖνα κἂν
ὁντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται κἀ-*
20 *κολουθήσει. καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαι κελεύω. ἔσται
δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν τρο-
φὴν ἕξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ φράσω,
καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρίς. ξένους μὲν λέγω
— καὶ ὅπως μὴ ποιήσεθ' ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν·
πάντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος, καὶ τὰ
μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱρούμενοι, ἐπὶ τῷ πράτ-*

τειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες, τούτοις προστίθετ', ἂν ἐλάττω φαίνηται.
21 λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχιλίους, τούτων δ' Ἀθηναίους φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἄν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς [ἀλλήλοις]· τοὺς δ' ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἱππέας διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντ' Ἀθηναίους τοὐλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζούς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους·
22 καὶ ἱππαγωγοὺς τούτοις. εἶεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι; 46
ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ. πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδάν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.

23 Τοσαύτην μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔνι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ παραταξομένην, ἀλλὰ λῃστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτήν, οὐ γάρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή,
24 οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πολύστρατος ἡγεῖτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἶδ' ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων [οὗτοι] οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους

τοῦ δέοντος γεγόνασιν. καὶ παρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς
πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μᾶλλον
οἴχεται [πλέοντα], ὁ στρατηγὸς δ' ἀκολουθεῖ, εἰκότως· 47
25 οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν. τί οὖν κε-
λεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ
τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας
οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν δρωμένων παρακαταστή-
σαντας, ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς
πράγμασιν. εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, εἰρήνην ἄγετ' ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι; μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γ', εἴποιτ' ἄν,
26 ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν. οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ
ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ φυ-
λάρχους καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσιν;
πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς, ὃν ἂν πέμψητ' ἐπὶ τὸν πόλεμον,
οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱερο-
ποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς
τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυ-
27 λάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχρῆν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἵππαρχον παρ' ὑμῶν,
ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως
ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρ-
χον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων
ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα
μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειρο-
τονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ.

28 Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἡγεῖσθε λέγεσθαι, τὸ
δὲ τῶν χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα πο-
θεῖτ' ἀκοῦσαι. τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν,
ἔστιν μὲν ἡ τροφή, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ,
τάλαντ' ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρός, δέκα μὲν ναυσὶ
ταχείαις τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν 48

μναῖ τοῦ μηνὸς ἑκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίοις το-
σαῦθ' ἕτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς
σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσιν,
ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνός,
29 δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμήν,
σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς
ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται,
προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμ' ἀπὸ τοῦ πο-
λέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμ-
μάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ. ἐγὼ πλέων ἐθε-
λοντὴς πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕτως
ἔχῃ. πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν
κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἤδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

30 Ἃ μὲν ἡμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δεδυνήμεθ'
εὑρεῖν ταῦτ' ἐστίν. ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώ-
μας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν
τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.

31 Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου
καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς χώρας, ᾗ πολεμεῖτ', ἐνθυμη-
θείητε, καὶ λογίσαισθ' ὅτι τοῖς πνεύμασιν καὶ ταῖς
ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται
Φίλιππος, καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶν'
ἐπιχειρεῖ, ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ' ἐκεῖσ' ἀφικέ-
32 σθαι. δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις
πολεμεῖν, ὑστεριοῦμεν γὰρ ἁπάντων, ἀλλὰ παρασκευῇ 49
συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν
χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σκιάθῳ καὶ

ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ
σῖτος καὶ ἃ χρὴ στρατεύματι πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ'
ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥᾴδιον
καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ
καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασιν ῥᾳδίως ἔσται.
33 Ἃ μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ
τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστὰς ὑφ' ὑμῶν βου-
λεύσεται· ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστὶν
ἁγὼ γέγραφα. ἂν ταῦτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πορίσητε,
τὰ χρήματα πρῶτον λέγω, εἶτα καὶ τἄλλα παρασκευά-
σαντες, τοὺς στρατιώτας τὰς τριήρεις τοὺς ἱππέας,
ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν, νόμῳ κατακλείσητ' ἐπὶ τῷ
πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ
πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρα-
τηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' ἀεὶ περὶ τῶν
34 αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες, κἄτι
πρὸς τούτῳ πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν
μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ'
οὗτος τίς; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων,
ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί
πρὸς τούτῳ; τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε,
οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον, εἰς Λῆμνον καὶ
Ἴμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ'
ἄγων, πρὸς τῷ Γεραστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν ἀμύθητα
χρήματ' ἐξέλεξε, τὰ τελευταῖ' εἰς Μαραθῶν' ἀπέβη καὶ
τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ'
οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν, οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους,
35 οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν. καίτοι τί δήποτ' ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι νομίζετε τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν
καὶ τὴν τῶν Διονυσίων ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου
γίγνεσθαι, ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν ἄν τ' ἰδιῶται [οἱ τού-

των ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι], εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλίσκετε
χρήματα, ὅσ' οὐδ' εἰς ἕνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦ-
τον ὄχλον καὶ παρασκευὴν ὅσην οὐκ οἶδ' εἴ τι τῶν
ἁπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστε-
ρίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγα-
36 σάς, τὸν εἰς Ποτείδαιαν; ὅτι κεῖνα μὲν πάντα νόμῳ
τέτακται, καὶ πρόοιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς
χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ
τοῦ καὶ τί λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον
οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἠμέληται, ἐν δὲ τοῖς περὶ
τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ, ἄτακτ' ἀδιόρ-
θωτ' ἀόρισθ' ἅπαντα. τοιγαροῦν ἅμ' ἀκηκόαμέν τι, καὶ
τριηράρχους καθίσταμεν, καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιού-
μεθα, καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ μετὰ
ταῦτ' ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε καὶ τοὺς χωρὶς
37 οἰκοῦντας, εἶτ' αὐτοὺς πάλιν, εἶτ' ἀντεμβιβάζειν, εἶτ'
ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπώλετ' ἐφ' ἃν ἐκπλέωμεν·
τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι
ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσιν καιροὶ
τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. ἃς δὲ τὸν
μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν
οἷαί τε ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται.
ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν 51
Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

38 Τούτων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν ἀνεγνωσμένων,
ἀληθῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ'
ἴσως οὐχ ἡδέ' ἀκούειν. ἀλλ' εἰ μὲν, ὅσ' ἄν τις ὑπερβῇ
τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερ-
βήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ τῶν

λόγων χάρις, ἂν ᾖ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται, αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ ἅπαντ᾽ ἀναβαλλομένους ἂν ᾖ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων,
39 *καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ᾽ αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέν τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους, ἵν᾽ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται, καὶ μὴ τὰ συμβάντ᾽ ἀναγκάζωνται διώκειν.*
40 *ὑμεῖς δ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πλείστην δύναμιν πάντων ἔχοντες, τριήρεις ὁπλίτας ἱππέας χρημάτων πρόσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτ᾽ εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ᾽ ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππῳ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται, κἂν ἑτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσ᾽ εἰσὶν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι*
41 *δ᾽ ἢ βλέπειν ἐναντίον οὔτ᾽ οἶδεν οὔτ᾽ ἐθέλει. καὶ ὑμεῖς ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθί* 52
που, συμπαραθεῖτ᾽ ἄνω κάτω, καὶ στρατηγεῖσθ᾽ ὑπ᾽ ἐκείνου, βεβούλευσθε δ᾽ οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ᾽ οὐδέν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. ταῦτα δ᾽ ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν· νῦν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἥκει
42 *τὴν ἀκμήν, ὥστ᾽ οὐκέτ᾽ ἐγχωρεῖ. δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυνόμενος, τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέστραπται καὶ προείληφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην*

καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἴσχιστ' ὠφληκότες [ἂν]
ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι καὶ τοῦ πλεί-
ονος ὀρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ
43 παντάπασιν ἀπεγνώκατε. θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς
ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται μήτ' ὀργίζεται, ὁρῶν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην
περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον, τὴν δὲ τελευτὴν
οὖσαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου.
ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις κω-
λύσει. εἶτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις κενὰς καὶ
τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ'
44 ἔχειν οἴεσθε; οὐκ ἐμβησόμεθ'; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει
γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον;
οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσόμεθα; ποῖ δὴ προσορμιού-
μεθ'; ἤρετό τις. εὑρήσει τὰ σαθρὰ ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπι- 53
χειρῶμεν· ἂν μέντοι καθώμεθ' οἴκοι, λοιδορουμένων
ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων,
45 οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων. ὅποι
μὲν γὰρ ἂν οἶμαι μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῇ,
[κἂν μὴ πᾶσα,] καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς [καὶ τὸ τῆς
τύχης] συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψή-
φισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκ-
πέμψητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ'
οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι
46 τῷ δέει τοὺς ἀποστόλους. οὐ γὰρ ἔστ' οὐκ ἔστιν
ἕν' ἄνδρα δυνηθῆναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν πρᾶξαι πάνθ'
ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν
δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν' ἔστι, τὰ δὲ πράγματ'
ἐκ τούτων ἀπόλωλεν· ὅταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατη-
γὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖ

πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥᾳδίως ἐνθάδ' ὦσιν, ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκούσηθ' ὅ τι ἂν τύχητε ψηφίζησθε· τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν;

47 *Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾶν. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, ὥστε τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δὶς καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἱροῦνται τοῦ προσήκοντος· κακούργου μὲν γάρ ἐστι* 54
κριθέντ' ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πο-
48 *λεμίοις. ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιιόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολιτείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα, οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν, οἱ*
49 *δὲ λόγους πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νὴ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων καὶ πολλὰ τοιαῦτ' ὀνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τήν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων ὁρῶντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον, οὐ μέντοι μὰ Δί' οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.*
50 *ἀλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖνα εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ, καὶ χρόνον πολὺν ὕβρικε, καὶ ἅπανθ' ὅσα πώποτ' ἠλπίσαμέν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὕρηται, καὶ τὰ λοίπ'*

ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἐστί, κἂν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθ' αὐτὸ ποιεῖν, ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γὰρ ἅττα ποτ' ἔσται δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλ', ἂν μὴ προσέχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητ', εὖ εἰδέναι.

51 *Ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν
εἱλόμην λέγειν, ὅ τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος
ὦ, νῦν θ' ἃ γιγνώσκω πάνθ' ἁπλῶς οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρρησίασμαι. ἐβουλόμην δ' ἄν, ὥσπερ ὑμῖν
συμφέρον τὰ βέλτιστ' ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι* 55
συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶχον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἂν πράξητε, ταῦτα πεπεῖσθαι λέγειν αἱροῦμαι. νικῴη δ' ὅ τι πᾶσιν μέλλει συνοίσειν.

V.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Μηκυνομένου τοῦ πολέμου τοῦ περὶ Ἀμφιπόλεως εἰρήνης ἐπεθύμησαν ὅ τε Φίλιππος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κακῶς ἐν τῷ πολέμῳ φερόμενοι, ὁ δὲ Φίλιππος βουλόμενος ἃ ὑπέσχετο Θετταλοῖς τε καὶ Θηβαίοις ἐπιτελέσαι. ὑπέσχετο δὲ τοῖς μὲν Θηβαίοις Ὀρχομενὸν παραδώσειν καὶ Κορώνειαν, πόλεις Βοιωτίας, ἀμφοτέροις δὲ τὸν Φωκικὸν καταλύσειν πόλεμον. τοῦτο δ' ἦν ἀδύνατον αὐτῷ πολεμίων ὄντων Ἀθηναίων· καὶ γὰρ πρότερον βουληθεὶς εἰσβαλεῖν εἰς

τὴν Φωκίδα, τῶν Ἀθηναίων περιπλευσάντων ταῖς ναυσὶν εἰς τὰς καλουμένας Πύλας, ὑπ' ἐνίων δὲ Θερμοπύλας, ἀπε-
2 *κρούσθη τῆς εἰσόδου. νῦν τοίνυν εἰρήνην ποιησάμενος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, μηδενὸς κωλύοντος παρελθὼν εἴσω Πυλῶν, τὸ Φωκέων ἔθνος ἀνάστατον πεποίηκε, καὶ τὴν Φωκέων ἐν τοῖς Ἀμφικτύοσι χώραν καὶ τὰς ἐκείνων ἐν τῷ συνεδρίῳ ψήφους παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴληφε. πέπομφε δὲ καὶ* 56
πρὸς Ἀθηναίους πρέσβεις, ἀξιῶν καὶ αὐτοὺς ταῦτα συγχωρεῖν. καὶ ὁ Δημοσθένης παραινεῖ συγχωρεῖν, οὐ τῷ πράγματι συνιστάμενος ὡς ὀρθῶς ἔχοντι, οὐδὲ δίκαιον εἶναι λέγων μετέχειν Ἑλληνικοῦ συνεδρίου τὸν Μακεδόνα, ἀλλὰ δεδιέναι φάσκων μὴ καταναγκασθῶσι κοινὸν πόλεμον πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ἔχειν. προσκεκρουκέναι γὰρ λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ἄλλους δι' ἄλλας τινὰς αἰτίας, τούτους δὴ κοινῇ πολεμήσειν, εἰ αὐτοῖς δώσομεν, φησὶ, κοινὴν αἰτίαν ταύτην καθ' ἡμῶν, ὅτι μόνοι τοῖς τῶν Ἀμφικτυόνων ἐνιστάμεθα δόγμασιν, ὥστε κάλλιον τὴν εἰρήνην τηρεῖν, καὶ ταῦτα Φιλίππου παρεληλυθότος εἴσω Πυλῶν καὶ ἐπελθεῖν δυναμένου τῇ Ἀττικῇ, ἢ περὶ μικροῦ τηλικοῦτον κίνδυνον ἄρασθαι.

3 *Οὗτος δ' ὁ λόγος παρεσκευάσθαι μέν, οὐ μὴν εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. κατηγορῶν γὰρ ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνου καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ διαβάλλει, ὅτι συνεβούλευε Φίλιππον Ἀμφικτύον' εἶναι ψηφίσασθαι, μηδενὸς ἄλλου τολμῶντος τοῦτ' εἰσηγήσασθαι, μηδὲ Φιλοκράτους τοῦ πάντων ἀναιδεστάτου. οὐκ ἂν οὖν αὐτὸς περὶ τούτων συμβεβουλευκὼς τὸν Αἰσχίνην ἐπ' αὐτοῖς διέβαλλεν, ἀλλὰ δηλονότι τὴν ὑπόνοιαν ἔδεισε, μὴ δόξῃ φιλιππίζειν καὶ χρήμασιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεισθεὶς τοιαύτην γνώμην ἀποφήνασθαι, ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ λόγῳ πρὸς τοιαύτην τιν' ὑπόνοιαν ἱστάμενος φαίνεται, συνιστὰς ἑαυτὸν ὡς εὔνουν τῇ πόλει καὶ ἀδωροδόκητον.*

Ὁρῶ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ παρόντα πρά- 57
γματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχήν, οὐ μόνον

τῷ πολλὰ προεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου περὶ
αὑτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ
ταὐτὰ μηδὲ καθ᾽ ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἡγεῖσθαι,
2 ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡδί, τοῖς δ᾽ ἑτέρως δοκεῖν. δυσκόλου
δ᾽ ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλεύεσθαι, ἔτι
πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατ᾽ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν
πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι, ὑμεῖς
δὲ μετὰ τὰ πράγματα. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ
πάντα τὸν χρόνον ὃν οἶδ᾽ ἐγώ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἁμάρ-
τητ᾽ ἐπιτιμῶντα εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ
δὲ πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλεύεσθ᾽ ἐκφεύγειν ὑμᾶς.
3 οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων, οἴομαι καὶ
πεπεικὼς ἐμαυτὸν ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσητε τοῦ θορυ-
βεῖν καὶ φιλονικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν, ὡς ὑπὲρ πό-
λεως βουλευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσ-
ήκει, ἕξειν καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν, δι᾽ ὧν καὶ
τὰ παρόντ᾽ ἔσται βελτίω καὶ τὰ προειμένα σωθήσεται.
4 Ἀκριβῶς δ᾽ εἰδὼς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν
περὶ ὧν αὐτὸς εἶπέν τις καὶ περὶ αὑτοῦ, παρ᾽ ὑμῖν ἀεὶ
τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσιν ὄν, οὕτως
ἡγοῦμαι φορτικὸν καὶ ἐπαχθές, ὥστε ἀνάγκην οὖσαν
ὁρῶν ὅμως ἀποκνῶ. νομίζω δ᾽ ἄμεινον ἂν ὑμᾶς περὶ 58
ὧν νῦν ἐρῶ κρῖναι, μικρὰ τῶν πρότερον [ποτε] ῥηθέν-
5 των ὑπ᾽ ἐμοῦ μνημονεύσαντας. ἐγὼ γὰρ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι πρῶτον μέν, ἡνίκ᾽ ἔπειθόν τινες ὑμᾶς, τῶν
ἐν Εὐβοίᾳ ταραττομένων πραγμάτων βοηθεῖν Πλου-
τάρχῳ, καὶ πόλεμον καὶ ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν ἄρα-
σθαι, πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον, καὶ μόνον
οὐ διεσπάσθην ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασιν πολλὰ
καὶ μεγάλ᾽ ὑμᾶς ἁμαρτάνειν πεισάντων· καὶ χρόνου

βραχέος διελθόντος, μετὰ τοῦ προσοφλεῖν αἰσχύνην καὶ
παθεῖν, οἷα τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδένες πώποτε πε-
πόνθασ' ὑπὸ τούτων οἷς ἐβοήθησαν, πάντες ὑμεῖς
ἔγνωτε τήν τε τῶν ταῦτα πεισάντων κακίαν καὶ τὰ
6 βέλτιστ' εἰρηκότ' ἐμέ. πάλιν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι κατιδὼν Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτήν, τῷ μὲν τῆς
τέχνης προσχήματι τυγχάνοντ' ἀδείας, κακὰ δ' ἐργα-
ζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, [καὶ] τὰ παρ' ὑμῶν διοι-
κοῦντα Φιλίππῳ καὶ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον
εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἰδίας οὔτ' ἔχθρας οὔτε συκοφαν-
τίας ἕνεκα, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτ' ἔργων γέγονεν δῆλον.
7 καὶ οὐκέτ' ἐν τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέ-
μου λέγοντας (οὐδὲ εἷς γὰρ ἦν), ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς·
εἰ γὰρ ἐν Διονύσου τραγῳδοὺς ἐθεᾶσθε, ἀλλὰ μὴ περὶ
σωτηρίας καὶ κοινῶν πραγμάτων ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν
οὕτως οὔτ' ἐκείνου πρὸς χάριν οὔτ' ἐμοῦ πρὸς ἀπέ-
8 χθειαν ἠκούσατε. καίτοι τοῦτό γ' ὑμᾶς οἶμαι γιγνώ-
σκειν, ὅτι τὴν τότ' ἄφιξιν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιή-
σαθ' ὑπὲρ τοῦ τἀκεῖ χρήματ' ὀφειλόμεν', ὡς ἔφη, κο- 59
μίσας δεῦρο λῃτουργεῖν· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πλείστῳ
χρησάμενος, ὡς δεινὸν εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκεῖθεν ἐν-
θάδε τὰς εὐπορίας ἄγουσιν, ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰρήνην
ἀδείας ἔτυχεν, ἣν ἐνθάδ' ἐκέκτητ' οὐσίαν φανεράν,
ταύτην ἐξαργυρίσας πρὸς ἐκεῖνον [ἀπάγων] οἴχεται.
9 δύο μὲν δὴ ταῦθ' ὧν προεῖπον ἐγὼ μαρτυρεῖ τοῖς
γεγενημένοις λόγοις, ὀρθῶς καὶ δικαίως, οἷά περ ἦν,
ἀποφανθένθ' ὑπ' ἐμοῦ· τρίτον δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
(καὶ μόνον ἓν τοῦτ' εἰπὼν ἔτι, καὶ δὴ περὶ ὧν παρε-
λήλυθ' ἐρῶ), ἡνίκα τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης
10 ἀπειληφότες ἥκομεν οἱ πρέσβεις, τότε Θεσπιάς τινων
καὶ Πλαταιὰς ὑπισχνουμένων οἰκισθήσεσθαι, καὶ τοὺς

μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, ἂν γένηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικιεῖν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, καὶ τὴν Εὔβοιαν ἀντ᾽ Ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσεσθαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φενακισμούς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς οὔτε συμφόρως οὔτ᾽ ἴσως καλῶς προεῖσθε Φωκέας, οὐδὲν τούτων οὔτ᾽ ἐξαπατήσας οὔτε σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι, ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς οἶδ᾽ ὅτι μνημονεύετε, ὅτι ταῦτ᾽ οὔτ᾽ οἶδα οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δὲ τὸν λέγοντα ληρεῖν.

11 Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα, ὅσα φαίνομαι βέλτιον τῶν ἄλλων προορῶν, οὐδ᾽ εἰς μίαν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὔτε δεινότητ᾽ οὔτ᾽ ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ προσποιήσομαι δι᾽ οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν καὶ προαισθάνεσθαι πλὴν δι᾽ ἃν ὑμῖν εἴπω δύο, ἓν μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δι᾽ εὐτυχίαν, ἣν συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρατοῦσαν,
12 ἕτερον δὲ, προῖκα τὰ πράγματα κρίνω καὶ λογίζομαι, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι λῆμμα πρὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω δεῖξαι προσηρτημένον. ὀρθὸν οὖν, ὅ τι ἄν ποτ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν ὑπάρχῃ τῶν πραγμάτων, τὸ συμφέρον φαίνεταί μοι. ὅταν δ᾽ ἐπὶ θάτερ᾽ ὥσπερ εἰς τρυτάνην ἀργύριον προσενέγκῃς, οἴχεται φέρον καὶ καθείλκυσεν τὸν λογισμὸν ἐφ᾽ αὑτό, καὶ οὐκ ἂν ἔτ᾽ ὀρθῶς οὐδ᾽ ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὐδενὸς λογίσαιτο.

13 Ἓν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημὶ δεῖν, ὅπως εἴτε συμμάχους εἴτε σύνταξιν εἴτ᾽ ἄλλο τι βούλεταί τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην μὴ λύων τοῦτο ποιήσει, οὐχ ὡς θαυμαστὴν οὐδ᾽ ὡς ἀξίαν οὖσαν ὑμῶν· ἀλλ᾽ ὁποία ποτ᾽ ἐστὶν αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον εἶχε τοῖς πράγμασι καιρόν, ἢ

γεγενημένη νῦν δι' ἡμᾶς λυθῆναι· πολλὰ γὰρ προείμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότ' ἂν ἢ νῦν ἀσφαλέστερος
14 καὶ ῥᾴων ἦν ἡμῖν ὁ πόλεμος. δεύτερον δ', ὁρᾶν ὅπως μὴ προαξόμεθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς συνεληλυθότας τούτους καὶ φάσκοντας Ἀμφικτύονας νῦν εἶναι, εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν κοινοῦ πολέμου πρὸς ἡμᾶς. ἐγὼ γάρ, εἰ γένοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπολιν, ἤ τι τοιοῦτ' ἔγκλημ' ἴδιον, οὗ μὴ μετέχουσι Θετταλοὶ μηδ' Ἀργεῖοι μηδὲ Θηβαῖοι, οὐκ
15 ἂν ἡμῖν οἴομαι τούτων οὐδένας πολεμῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα (καί μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι) Θηβαίους, οὐχ ὡς ἡδέως ἔχουσιν ἡμῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοιντο Φιλίππῳ, ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ 61
καὶ πάνυ φησί τις αὐτοὺς ἀναισθήτους εἶναι, ὅτι εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ὑμᾶς αὐτοῖς, τὰ μὲν κακὰ πάνθ' ἕξουσιν αὐτοί, τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθεδεῖται. οὔκουν πρόοιντ' ἂν αὐτοὺς εἰς τοῦτο, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτίας οὔσης τοῦ πολέμου.
16 οὐδέ γ' εἰ πάλιν πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπόν, ἤ τι τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι· καὶ γὰρ ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς βοηθοῦντας ἂν οἶμαι, εἰς τὴν οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλοι, βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδετέροις. καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὧν καὶ φροντίσειεν ἄν τις,
17 καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης ἕκαστός ἐστιν εὔνους οὔθ' ἡμῖν οὔτε Θηβαίοις, σῶς τ' εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ σῶς μὲν εἶναι πάντες ἂν βούλοινθ' ἕνεχ' αὑτῶν, κρατήσαντας δὲ τοὺς ἑτέρους δεσπότας ὑπάρχειν αὑτῶν οὐδὲ εἷς. τί οὖν ἡγοῦμαι φοβερὸν καὶ τί φυλάξασθαι δεῖν ἡμᾶς; μὴ κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἔγκλημ' ὁ μέλλων

18 πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβῃ. εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲν καὶ
Μεσσήνιοι καὶ Μεγαλοπολῖται καί τινες τῶν λοιπῶν
Πελοποννησίων, ὅσοι ταὐτὰ τούτοις φρονοῦσι, διὰ τὴν
πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκείαν ἐχθρῶς σχή-
σουσι καὶ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαί τι τῶν ἐκείνοις πεπρα-
γμένων, Θηβαῖοι δ' ἔχουσι μέν, ὡς λέγουσιν, ἀπεχθῶς,
ἔτι δ' ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ' ἐκείνων
φεύγοντας σῴζομεν καὶ πάντα τρόπον τὴν δυσμένειαν
19 ἐνδεικνύμεθ' αὐτοῖς, Θετταλοὶ δ', ὅτι τοὺς Φωκέων
φυγάδας σῴζομεν, Φίλιππος δ', ὅτι κωλύομεν αὐτὸν
κοινωνεῖν τῆς ἀμφικτυονίας, φοβοῦμαι μὴ πάντες, περὶ 62
τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενος, κοινὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγά-
γωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῶν Ἀμφικτυόνων δόγματα προ-
στησάμενοι, εἶτ' ἐπισπασθῶσιν ἕκαστοι πέρα τοῦ συμ-
φέροντος ἑαυτοῖς [ἡμῖν πολεμῆσαι], ὥσπερ καὶ περὶ
20 Φωκέας. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι νῦν Θηβαῖοι καὶ
Φίλιππος καὶ Θετταλοί, οὐχὶ ταὔθ' ἕκαστοι μάλιστ'
ἐσπουδακότες, ταὐτὰ πάντες ἔπραξαν, οἷον Θηβαῖοι τὸν
μὲν Φίλιππον παρελθεῖν καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους οὐκ
ἐδύναντο κωλῦσαι, οὐδέ γε τῶν αὐτοῖς πεπονημένων
21 ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν· νυνὶ γὰρ Θηβαίοις
πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν κεκομίσθαι πέπρακταί τι, πρὸς
δὲ τιμὴν καὶ δόξαν αἴσχιστα· εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε Φί-
λιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι. ταῦτα δ' οὐκ
ἠβούλοντο, ἀλλὰ τῷ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν
λαβεῖν ἐπιθυμεῖν, μὴ δύνασθαι δέ, πάντα ταῦθ' ὑπέ-
22 μειναν. Φίλιππον τοίνυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι
λέγειν, ὡς οὐδ' ἐβούλετο Θηβαίοις Ὀρχομενὸν καὶ Κο-
ρώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἠναγκάσθη· ἐγὼ δὲ τούτοις
μὲν ἐρρῶσθαι λέγω, ἐκεῖνο δ' οἶδ', ὅτι οὐ μᾶλλόν γε
ταῦτ' ἔμελ' αὐτῷ, ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν [ἐβούλετο]

καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου τοῦ δοκεῖν δι' αὑτὸν κρίσιν εἰληφέναι, καὶ τὰ Πύθια θεῖναι δι' αὑτοῦ, καὶ ταῦτ'
23 ἦν ὧν μάλιστ' ἐγλίχετο. Θετταλοὶ δέ γ' οὐδέτερ' ἠβούλοντο τούτων, οὔτε Θηβαίους οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν γίγνεσθαι (ταῦτα γὰρ πάντ' ἐφ' ἑαυτοὺς ἡγοῦντο), τῆς πυλαίας δ' ἐπεθύμουν καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς, πλεονεκτη- 63
μάτων δυοῖν, κύριοι γενέσθαι· τῷ δὲ τούτων γλίχεσθαι τάδε συγκατέπραξαν. τῶν τοίνυν ἰδίων εἵνεχ' εὑρήσεθ' ἕκαστον πολλὰ προηγμένον ὧν οὐδὲν ἠβούλετο πρᾶξαι. ταὐτὸ μέντοι τοῦτ' ἔστιν φυλακτέον ἡμῖν.

24 Τὰ κελευόμεν' ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν ταῦτα φοβουμένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλ' ὡς οὔτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν οὔτ' ἔσται πόλεμος, νοῦν δὲ δόξομεν πᾶσιν ἔχειν καὶ τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι δεῖν ποιεῖν. πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ὁτιοῦν οἰομένους ὑπομεῖναι δεῖν καὶ μὴ προορωμένους τὸν πόλεμον, ἐκεῖνα βούλομαι λογίσασθαι. ἡμεῖς Θηβαίους ἐῶμεν ἔχειν Ὠρωπόν· καὶ εἴ τις ἔροιθ' ἡμᾶς, κελεύσας εἰπεῖν τἀληθῆ, διὰ τί; ἵνα
25 μὴ πολεμῶμεν, φαῖμεν ἄν. καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ συνθήκας Ἀμφιπόλεως παρακεχωρήκαμεν, καὶ Καρδιανοὺς ἐῶμεν ἔξω Χερρονησιτῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι, καὶ τὸν Κᾶρα τὰς νήσους καταλαμβάνειν, Χίον καὶ Κῶν καὶ Ῥόδον, καὶ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα, δῆλον ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες, ἢ τὸ προσκρούειν καὶ φιλονικεῖν περὶ τούτων. οὐκοῦν εὔηθες καὶ κομιδῇ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθ' ἕν' οὕτω προσενηνεγμένους περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων, πρὸς πάντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι.

VI.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Παραινεῖ διὰ τούτου τοῦ λόγου τοῖς Ἀθηναίοις ὁ ῥήτωρ 64
πολέμιον ὑποπτεύειν τὸν Φίλιππον καὶ τῇ εἰρήνῃ μὴ πάνυ
πιστεύειν, ἀλλ' ἐγείρεσθαι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πρά-
γμασι καὶ εὐτρεπίζεσθαι πρὸς πόλεμον· ἐπιβουλεύειν γὰρ αἰτιᾶ-
ται καὶ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τὸν Φίλιπ-
πον, καὶ τοῦτ' αὐτοῦ καταμαρτυρεῖν τὰς πράξεις φησίν.
ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἀποκρίσεις δώσειν πρός τινας πρέσβεις
ἥκοντας, ἀπορούντων τῶν Ἀθηναίων ὅ τί ποτ' ἀποκρίνα-
2 σθαι δεῖ. πόθεν δ' οὗτοι καὶ περὶ τίνων ἥκουσιν, ἐν τῷ
λόγῳ μὲν οὐ δηλοῦται, ἐκ δὲ τῶν Φιλιππικῶν ἱστοριῶν
μαθεῖν δυνατόν. κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν καιρὸν ἔπεμψε πρέ-
σβεις ὁ Φίλιππος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, αἰτιώμενος ὅτι
διαβάλλουσιν αὐτὸν μάτην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ὡς ἐπαγγειλά-
μενον αὐτοῖς πολλὰ καὶ μεγάλα, ψευσάμενον δέ· οὐδὲν γὰρ
ὑπεσχῆσθαί φησιν οὐδ' ἐψεῦσθαι, καὶ περὶ τούτων ἐλέγχους
ἀπαιτεῖ. ἔπεμψαν δὲ μετὰ Φιλίππου καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μεσ-
σήνιοι πρέσβεις εἰς Ἀθήνας, αἰτιώμενοι καὶ οὗτοι τὸν δῆμον,
ὅτι Λακεδαιμονίοις καταδουλουμένοις τὴν Πελοπόννησον
εὔνους τ' ἐστὶ καὶ συγκροτεῖ, αὐτοῖς δὲ περὶ ἐλευθερίας
3 πολεμοῦσιν ἐναντιοῦται. ἀποροῦσιν οὖν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ
πρὸς τὸν Φίλιππον ἀποκρίσεως καὶ πρὸς τὰς πόλεις· πρὸς
μὲν τὰς πόλεις, ὅτι εὖνοι μέν εἰσι Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν
τῶν Ἀργείων καὶ Μεσσηνίων μετὰ Φιλίππου σύστασιν καὶ
μισοῦσι καὶ ὑποπτεύουσιν, οὐ μὴν ἀποφήνασθαι δύνανται 65
δίκαια πράττειν τοὺς Λακεδαιμονίους· πρὸς δὲ τὸν Φίλιπ-
πον, ὅτι διημαρτήκασι μὲν ὧν ἤλπισαν, οὐ μὴν ὑπ' ἐκείνου
γ' αὐτοῦ δοκοῦσιν ἐξηπατῆσθαι· οὔτε γὰρ ταῖς ἐπιστολαῖς
ἐνέγραψεν ὁ Φίλιππος ἐπαγγελίαν οὐδεμίαν, οὔτε διὰ τῶν

ἰδίων πρέσβεων ἐποιήσατό τιν' ὑπόσχεσιν, ἀλλ' Ἀθηναίων τινὲς ἦσαν οἱ τὸν δῆμον εἰς ἐλπίδα καταστήσαντες, ὡς Φίλιππος Φωκέας σώσει καὶ τὴν Θηβαίων ὕβριν καταλύσει.
4 διὰ τοῦθ' ὁ Δημοσθένης τῶν ἀποκρίσεων μνησθεὶς ἐπαγγέλλεται μὲν αὐτὰς δώσειν, φησὶ δ' ὅτι δίκαιον ἦν τοὺς τὴν δυσχέρειαν πεποιηκότας, ἐκείνους καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀπαιτεῖσθαι, τοὺς ἀπατήσαντας, φησὶ, τὸν δῆμον καὶ ἀνοίξαντας Φιλίππῳ Πύλας. ταῦτα δ' εἰς τὸν Αἰσχίνην αἰνίττεται, προκατασκευαζόμενος, ὥς φασι, τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν τῆς παραπρεσβείας, ἣν ὕστερον ἐνεστήσατο, καὶ προδιαβάλλων αὐτὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

Ὅταν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγοι γίγνωνται περὶ ὧν Φίλιππος πράττει καὶ βιάζεται παρὰ τὴν εἰρήνην, ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὁρῶ φαινομένους, καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου, γιγνόμενον δ' οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν δεόν-
2 των, οὐδ' ὧν εἵνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἄξιον· ἀλλ' εἰς 66
τοῦτ' ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει, ὥσθ' ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξελέγχῃ Φίλιππον, καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντα, τοσούτῳ
3 τὸ τί χρὴ ποιεῖν συμβουλεῦσαι χαλεπώτερον. αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι πάντας ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν, οὐχὶ λόγοις δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων μὲν ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες, οἷα ποιεῖ δ', ὡς δεινὰ, καὶ τοιαῦτα διεξερχόμεθα· ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε, ὡς δὲ κω-

λύσαιτ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτ' ἐφ' ὧν ἐστι νῦν,
4 παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. συμβαίνει δὴ πρᾶγμ' ἀναγ-
καῖον οἶμαι καὶ ἴσως εἰκός· ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε
καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέροις ἔχει,
ἐκείνῳ μὲν αἱ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι. εἰ μὲν οὖν
καὶ νῦν λέγειν δικαιότερ' ὑμῖν ἐξαρκεῖ, ῥᾴδιον, καὶ
5 πόνος οὐδεὶς πρόσεστι τῷ πράγματι· εἰ δ' ὅπως τὰ
παρόντ' ἐπανορθωθήσεται δεῖ σκοπεῖν, καὶ μὴ προ-
ελθόντα [ἔτι] πορρωτέρω λήσει [πάντα], μηδ' ἐπιστή-
σεται μέγεθος δυνάμεως πρὸς ἣν οὐδ' ἀντᾶραι δυνη-
σόμεθα, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος ὅσπερ πρότερον τοῦ βου-
λεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπασι καὶ τοῖς
ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ τὰ σώσοντα τῶν
ῥᾴστων καὶ τῶν ἡδίστων προαιρετέον.
6 Πρῶτον μέν, εἴ τις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι θαρρεῖ,
ὁρῶν ἡλίκος ἤδη καὶ ὅσων κύριός ἐστι Φίλιππος, καὶ 67
μηδέν' οἴεται κίνδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει, μηδ'
ἐφ' ὑμᾶς πάντα παρασκευάζεσθαι, θαυμάζω, καὶ δεη-
θῆναι πάντων ὁμοίως ὑμῶν βούλομαι, τοὺς λογισμοὺς
ἀκοῦσαί μου διὰ βραχέων, δι' οὓς τἀναντί' ἐμοὶ πα-
ρέστηκε προσδοκᾶν καὶ δι' ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι Φίλιπ-
πον, ἵν' ἐὰν μὲν ἐγὼ δοκῶ βέλτιον προορᾶν, ἐμοὶ
πεισθῆτε, ἂν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ,
7 τούτοις προσθῆσθε. ἐγὼ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
λογίζομαι, τίνων ὁ Φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν
εἰρήνην κατέστη; Πυλῶν καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι πρα-
γμάτων. τί οὖν; πῶς τούτοις ἐχρήσατο; ἃ Θηβαίοις
συμφέρει καὶ οὐχ ἃ τῇ πόλει, πράττειν προείλετο. τί
δήποτε; ὅτι πρὸς πλεονεξίαν οἶμαι καὶ τὸ πάνθ' ὑφ'
αὑτῷ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων, καὶ οὐχὶ
8 πρὸς εἰρήνην οὐδ' ἡσυχίαν οὐδὲ δίκαιον οὐδέν, εἶδε

τοῦτ' ὀρθῶς, ὅτι τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τοῖς ἤθεσι τοῖς ἡμετέροις οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ ποιήσειεν, ὑφ' οὗ πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἕνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλλήνων ἐκείνῳ πρόοισθε, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι, καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες, καὶ πάνθ' ἃ προσήκει προορώμενοι, ὁμοίως ἐναντιώσεσθ', ἄν τι τοιοῦτ' ἐπιχειρῇ πράττειν, ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες
9 τύχοιτε. τοὺς δὲ Θηβαίους ἡγεῖθ' ὅπερ συνέβη, ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς γιγνομένων τὰ λοιπὰ ἐάσειν ὅπως βούλεται πράττειν ἑαυτόν, καὶ οὐχ ὅπως ἀντιπράξειν καὶ διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ συστρατεύσειν, ἂν αὐτοὺς κελεύῃ.
καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς Ἀργείους ταὔθ' 68
ὑπειληφὼς εὖ ποιεῖ. ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι καθ' ὑμῶν
10 ἐγκώμιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· κέκρισθε γὰρ ἐκ τούτων τῶν ἔργων, μόνοι τῶν πάντων μηδενὸς ἂν κέρδους τὰ κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων προέσθαι, μηδ' ἀνταλλάξασθαι μηδεμιᾶς χάριτος μηδ' ὠφελείας τὴν εἰς τοὺς Ἕλληνας εὔνοιαν. καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν οὕτως ὑπείληφε καὶ κατ' Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὡς ἑτέρως, οὐ μόνον εἰς τὰ παρόνθ' ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ
11 πρὸ τούτων λογιζόμενος. εὑρίσκει γὰρ οἶμαι καὶ ἀκούει, τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους, ἐξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων ὥστ' αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ, οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον τοῦτον, ἡνίκ' ἦλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος περὶ τούτων κῆρυξ, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν ἐκλιπεῖν προελομένους καὶ παθεῖν ὁτιοῦν ὑπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦτα, ἃ πάντες ἀεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' οὐδεὶς εἰπεῖν δεδύνηται, διόπερ κἀγὼ παραλείψω δικαίως (ἔστι γὰρ μείζω τὰ κείνων ἔργα, ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι),

*τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους τοὺς μὲν
συστρατεύσαντας τῷ βαρβάρῳ, τοὺς δ' οὐκ ἐναντιω-
12 θέντας. οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν
ἀγαπήσοντας, οὐχ ὅ τι κοινῇ συνοίσει τοῖς Ἕλλησι σκεψο-
μένους. ἡγεῖτ' οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἕλοιτο, φίλους ἐπὶ
τοῖς δικαίοις αἱρήσεσθαι, εἰ δ' ἐκείνοις προσθεῖτο,
συνεργοὺς ἕξειν τῆς αὑτοῦ πλεονεξίας. διὰ ταῦτ' ἐκεί-
νους ἀνθ' ὑμῶν καὶ τότε καὶ νῦν αἱρεῖται. οὐ γὰρ
δὴ τριήρεις γ' ὁρᾷ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὔσας· οὐδ'* 69
*ἐν τῇ μεσογείᾳ τιν' ἀρχὴν εὕρηκε, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θα-
λάττῃ καὶ τῶν ἐμπορίων ἀφέστηκεν· οὐδ' ἀμνημονεῖ
τοὺς λόγους οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης
ἔτυχεν.*

13 *Ἀλλὰ νὴ Δί', εἴποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτ' εἰδώς,
οὐ πλεονεξίας ἕνεκ' οὐδ' ὧν ἐγὼ κατηγορῶ τότε ταῦτ'
ἔπραξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιότερ' ἀξιοῦν τοὺς Θηβαίους [ἢ
ὑμᾶς]. ἀλλὰ τοῦτον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων οὐκ
ἔνεστ' αὐτῷ νῦν εἰπεῖν· ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακεδαιμο-
νίους ἀφιέναι κελεύων, πῶς ἂν Ὀρχομενὸν καὶ Κορώ-
νειαν τότε Θηβαίοις παραδούς, τῷ δίκαια νομίζειν
ταῦτ' εἶναι πεποιηκέναι σκήψαιτο;*

14 *Ἀλλ' ἐβιάσθη νὴ Δία (τοῦτο γάρ ἐσθ' ὑπόλοιπον)
καὶ παρὰ γνώμην, τῶν Θετταλῶν ἱππέων καὶ τῶν Θη-
βαίων ὁπλιτῶν ἐν μέσῳ ληφθείς, συνεχώρησε ταῦτα.
καλῶς. οὐκοῦν φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς Θηβαίους αὐτὸν
ὑπόπτως ἔχειν, καὶ λογοποιοῦσιν περιιόντες τινὲς ὡς
15 Ἐλάτειαν τειχιεῖ· ὁ δὲ ταῦτα μὲν μέλλει καὶ μελλήσει
γ', ὡς ἐγὼ κρίνω, τοῖς Μεσσηνίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀρ-
γείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συλλαμβάνειν οὐ μέλλει,
ἀλλὰ καὶ ξένους εἰσπέμπει καὶ χρήματ' ἀποστέλλει καὶ
δύναμιν μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσδόκιμος. τοὺς*

μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖ,
οὓς δ' ἀπώλεσεν αὐτὸς πρότερον Φωκέας νῦν σῴζει;
16 καὶ τίς ἂν ταῦτα πιστεύσειεν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι
Φίλιππον, οὔτ' εἰ τὰ πρῶτα βιασθεὶς ἄκων ἔπραξεν,
οὔτ' ἂν εἰ νῦν ἀπεγίγνωσκεν Θηβαίους, τοῖς ἐκεί-
νων ἐχθροῖς συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ' ἀφ' ὧν νῦν
ποιεῖ, κἀκεῖν' ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας, 70
ἐκ πάντων δ', ἄν τις ὀρθῶς θεωρῇ, πάνθ' ἃ πραγμα-
17 τεύεται κατὰ τῆς πόλεως συντάττων. καὶ τοῦτ' ἐξ
ἀνάγκης τρόπον τινὰ [αὐτῷ] νῦν γε δή [συμβαίνει].
λογίζεσθε γάρ. ἄρχειν βούλεται, τούτου δ' ἀνταγωνι-
στὰς μόνους ὑπείληφ' ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον,
καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδ' αὑτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν
ὑμετέροις ἔχει, τούτοις πάντα τἄλλα [ἀσφαλῶς] κέκτη-
ται· εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτείδαιαν προεῖτο, οὐδ'
18 ἂν οἴκοι μένειν [βεβαίως] ἠδύνατο. ἀμφότερ' οὖν οἶδε,
καὶ αὑτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους·
εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, [δικαίως] αὑτὸν
μισεῖν νομίζει, καὶ παρώξυνται, πείσεσθαί τι προσ-
δοκῶν, ἂν καιρὸν λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ ποιήσας πρό-
19 τερος. διὰ ταῦτ' ἐγρήγορ', ἐφέστηκεν, ἐπὶ τῇ πόλει
θεραπεύει τινάς, Θηβαίους καὶ Πελοποννησίων τοὺς
ταὐτὰ βουλομένους τούτοις, οὓς διὰ μὲν πλεονεξίαν
τὰ παρόντ' ἀγαπήσειν οἴεται, διὰ δὲ σκαιότητα τρόπων
τῶν μετὰ ταῦτ' οὐδὲν προόψεσθαι. καίτοι σωφρονοῦσί
γε καὶ μετρίως ἐναργῆ παραδείγματ' ἔστιν ἰδεῖν, ἃ καὶ
πρὸς Μεσσηνίους καὶ πρὸς Ἀργείους ἔμοιγ' εἰπεῖν
συνέβη, βέλτιον δ' ἴσως καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐστ' εἰρῆσθαι.
20 „Πῶς γὰρ οἴεσθ'“ ἔφην „ὦ ἄνδρες Μεσσήνιοι
δυσχερῶς ἀκούειν Ὀλυνθίους, εἴ τίς τι λέγοι κατὰ
Φιλίππου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ἀνθεμοῦντα

μὲν αὐτοῖς ἀφίει, οὗ πάντες οἱ πρότερον Μακεδονίας
βασιλεῖς ἀντεποιοῦντο, Ποτείδαιαν δ' ἐδίδου τοὺς Ἀθη-
ναίων ἀποίκους ἐκβάλλων, καὶ τὴν μὲν ἔχθραν τὴν 71
πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ἀνῄρητο, τὴν χώραν δ' ἐκείνοις ἐδε-
δώκει καρποῦσθαι; ἆρα προσδοκᾶν αὐτοὺς τοιαῦτα
21 πείσεσθαι, ἢ λέγοντος ἄν τινος πιστεῦσαι οἴεσθε; ἀλλ'
ὅμως" ἔφην ἐγὼ „μικρὸν χρόνον τὴν ἀλλοτρίαν καρ-
πωσάμενοι, πολὺν τῆς ἑαυτῶν ὑπ' ἐκείνου στέρονται,
αἰσχρῶς ἐκπεσόντες, οὐ κρατηθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ
προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες· οὐ γὰρ
ἀσφαλεῖς ταῖς πολιτείαις αἱ πρὸς τοὺς τυράννους αὗται
22 λίαν ὁμιλίαι. τί δ' οἱ Θετταλοί; ἆρ' οἴεσθ'" ἔφην,
„ὅτ' αὐτοῖς τοὺς τυράννους ἐξέβαλλε καὶ πάλιν Νί-
καιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδου, προσδοκᾶν τὴν καθε-
στῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἢ τὸν
τὴν πυλαίαν ἀποδόντα, τοῦτον τὰς ἰδίας αὐτῶν προσ-
όδους παραιρήσεσθαι; οὐκ ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ μὴν γέ-
23 γονεν ταῦτα καὶ πᾶσιν ἔστιν εἰδέναι. ὑμεῖς δ'" ἔφην
ἐγὼ „διδόντα μὲν καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φί-
λιππον, ἐξηπατηκότα δ' ἤδη καὶ παρακεκρουμένον,
ἀπεύχεσθ', εἰ σωφρονεῖτ', ἰδεῖν. ἔστι τοίνυν νὴ Δί'"
ἔφην ἐγὼ „παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς πόλεσιν πρὸς
φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ τείχη
24 καὶ τάφροι καὶ τἄλλ' ὅσα τοιαῦτα. καὶ τὰ μέν ἐστιν
ἅπαντα χειροποίητα καὶ δαπάνης προσδεῖται· ἓν δέ τι
κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὑτῇ κέκτηται
φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μέν ἐστ' ἀγαθὸν καὶ σωτήριον,
μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσιν πρὸς τοὺς τυράννους. τί
οὖν ἐστι τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε, ταύτης
ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σῴζητ', οὐδὲν μὴ δεινὸν πά-
25 θητε. τί ζητεῖτ';" ἔφην. „ἐλευθερίαν. εἶτ' οὐχ ὁρᾶτε

Φίλιππον ἀλλοτριώτατα ταύτῃ καὶ ταῖς προσηγορίαις 72
ἔχοντα; βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸν
ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίον. οὐ φυλάξεσθ᾽ ὅπως“
ἔφην „μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην
εὕρητε;“

26 Ταῦτ᾽ ἀκούσαντες ἐκεῖνοι, καὶ θορυβοῦντες ὡς
ὀρθῶς λέγεται, καὶ πολλοὺς ἑτέρους λόγους παρὰ τῶν
πρέσβεων καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον, ὡς
ἔοικεν οὐδὲν μᾶλλον ἀποσχήσονται τῆς Φιλίππου φιλίας
27 οὐδ᾽ ὧν ἐπαγγέλλεται. καὶ οὐ τοῦτ᾽ ἔστ᾽ ἄτοπον, εἰ
Μεσσήνιοι καὶ Πελοποννησίων τινὲς παρ᾽ ἃ τῷ λογι-
σμῷ βέλτισθ᾽ ὁρῶσί τι πράξουσιν, ἀλλ᾽ ὑμεῖς οἱ καὶ
συνιέντες αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν,
ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς περιτειχίζεσθε, ἐκ τοῦ μηδὲν
ἤδη ποιῆσαι λήσεθ᾽, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάνθ᾽ ὑπομεί-
ναντες· οὕτως ἡ παραυτίχ᾽ ἡδονὴ καὶ ῥᾳστώνη μεῖζον
ἰσχύει τοῦ ποθ᾽ ὕστερον συνοίσοντος.

28 Περὶ μὲν δὴ τῶν ὑμῖν πρακτέων καθ᾽ ὑμᾶς αὐτοὺς
ὕστερον βουλεύσεσθ᾽, ἂν σωφρονῆτε· ἃ δὲ νῦν ἀπο-
κρινάμενοι τὰ δέοντ᾽ ἂν εἴητ᾽ ἐψηφισμένοι, ταῦτ᾽
ἤδη λέξω.

⟨ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ.⟩

Ἦν μὲν οὖν δίκαιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς
ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ᾽ αἷς ἐπείσθητε ποιήσα-
29 σθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἄν ποθ᾽
ὑπέμεινα πρεσβεύειν, οὔτ᾽ ἂν ὑμεῖς οἶδ᾽ ὅτι ἐπαύσασθε
πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα πράξειν τυχόντ᾽ εἰρήνης Φί-
λιππον ᾤεσθε· ἀλλ᾽ ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ
τότε λεγόμενα. καὶ πάλιν γ᾽ ἑτέρους καλεῖν. τίνας;
τοὺς ὅτ᾽ ἐγὼ γεγονυίας ἤδη τῆς εἰρήνης ἀπὸ τῆς
ὑστέρας ἥκων πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, αἰσθό- 73

μενος φενακιζομένην τὴν πόλιν, προὔλεγον καὶ διεμαρ-
τυρόμην καὶ οὐκ εἴων προέσθαι Πύλας οὐδὲ Φωκέας,
30 λέγοντας ὡς ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων εἰκότως δύστροπος
καὶ δύσκολός εἰμί τις ἄνθρωπος, Φίλιππος δ', ἅπερ
εὔξαισθ' ἂν ὑμεῖς, ἂν παρέλθῃ, πράξει, καὶ Θεσπιὰς
μὲν καὶ Πλαταιὰς τειχιεῖ, Θηβαίους δὲ παύσει τῆς
ὕβρεως, Χερρόνησον δὲ τοῖς αὑτοῦ τέλεσιν διορύξει,
Εὔβοιαν δὲ καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν
ἀποδώσει· ταῦτα γὰρ πάντ' ἐπὶ τοῦ βήματος ἐνταῦθα
μνημονεύετ' οἶδ' ὅτι ῥηθέντα, καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ
31 τοὺς ἀδικοῦντας μεμνῆσθαι. καὶ τὸ πάντων αἴσχιστον,
καὶ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην
εἶναι ταύτην ἐψηφίσασθε· οὕτω τελέως ὑπήχθητε. τί
δὴ ταῦτα νῦν λέγω καὶ καλεῖν φημὶ δεῖν τούτους;
ἐγὼ νὴ τοὺς θεοὺς τἀληθῆ μετὰ παρρησίας ἐρῶ πρὸς
32 ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. οὐχ ἵν' εἰς λοιδορίαν
ἐμπεσών, ἐμαυτῷ μὲν ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω,
τοῖς δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς [καὶ νῦν] παρά-
σχω πρόφασιν τοῦ πάλιν τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου,
οὐδ' ἵν' ὡς ἄλλως ἀδολεσχῶ· ἀλλ' οἴομαί ποθ' ὑμᾶς
33 λυπήσειν ἃ Φίλιππος πράττει μᾶλλον ἢ τὰ νυνί· τὸ
γὰρ πρᾶγμ' ὁρῶ προβαῖνον, καὶ οὐχὶ βουλοίμην μὲν
ἂν εἰκάζειν ὀρθῶς, φοβοῦμαι δὲ μὴ λίαν ἐγγὺς ᾖ τοῦτ'
ἤδη. ὅταν οὖν μηκέθ' ὑμῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται
τῶν συμβαινόντων, μηδ' ἀκούηθ' ὅτι ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς
ἐστιν ἐμοῦ μηδὲ τοῦ δεῖνος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντες ὁρᾶτε
καὶ εὖ εἰδῆτε, ὀργίλους καὶ τραχεῖς ὑμᾶς ἔσεσθαι
34 νομίζω. φοβοῦμαι δὴ μὴ τῶν πρέσβεων σεσιωπηκότων,
ἐφ' οἷς αὑτοῖς συνίσασι δεδωροδοκηκότες, τοῖς ἐπανορ- 74
θοῦν τι πειρωμένοις τῶν διὰ τούτους ἀπολωλότων τῇ
παρ' ὑμῶν ὀργῇ περιπεσεῖν συμβῇ· ὁρῶ γὰρ ὡς τὰ

πόλλ' ἐνίους οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ
35 *χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας. ἕως οὖν ἔτι μέλλει καὶ συνίσταται τὰ πράγματα καὶ κατακούομεν ἀλλήλων, ἕκαστον ὑμῶν καίπερ ἀκριβῶς εἰδόθ' ὅμως ἐπαναμνῆσαι βούλομαι, τίς ὁ Φωκέας πείσας καὶ Πύλας προέσθαι, ὧν καταστὰς ἐκεῖνος κύριος, τῆς ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος γέγονεν, καὶ πεποίηχ' ὑμῖν μὴ περὶ τῶν δικαίων μηδ' ὑπὲρ τῶν ἔξω πραγμάτων εἶναι τὴν βουλήν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου, ὃς λυπήσει μὲν ἕκαστον, ἐπειδὰν παρῇ, γέγονεν δ' ἐν*
36 *ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. εἰ γὰρ μὴ παρεκρούσθητε τόθ' ὑμεῖς, οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα· οὔτε γὰρ ναυσὶ δήπου κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦλθεν ἄν ποτε στόλῳ Φίλιππος, οὔτε πεζῇ βαδίζων ὑπὲρ τὰς Πύλας καὶ Φωκέας, ἀλλ' ἢ τὰ δίκαι' ἂν ἐποίει καὶ τὴν εἰρήνην ἄγων ἡσυχίαν εἶχεν, ἢ παραχρῆμ' ἂν ἦν ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ,*
37 *δι' ὃν τότε τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησεν. ταῦτ' οὖν, ὡς μὲν ὑπομνῆσαι, νῦν ἱκανῶς εἴρηται, ὡς δ' ἂν ἐξετασθείη μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτ', ὦ πάντες θεοί· οὐδένα γὰρ βουλοίμην ἔγωγ' ἄν, οὐδ' εἰ δίκαιός ἐστ' ἀπολωλέναι, μετὰ τοῦ πάντων κινδύνου καὶ τῆς ζημίας δίκην ὑποσχεῖν.*

VII.

(ΗΓΗΣΙΠΠΟΥ)

ΠΕΡΙ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Οὗτος ὁ λόγος ἐπιγράφεται μὲν περὶ Ἁλοννήσου, τάχα 75
δ' ὀρθότερον ἐπιγράφειν „πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου“·

πέπομφε γὰρ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπιστολὴν περὶ πολλῶν διαλεγόμενος, ὧν ἕν ἐστι καὶ τὸ κατὰ τὴν Ἁλόννησον, ἥτις ἦν μὲν τῶν Ἀθηναίων ἀρχαῖον κτῆμα, κατὰ δὲ τοὺς Φιλίππου καιροὺς ὑπὸ λῃστῶν κατείχετο, οὓς ἐκβαλὼν ὁ Φίλιππος, ἀπαιτοῦσι μὲν τοῖς Ἀθηναίοις τὴν νῆσον οὐκ ἀποδίδωσιν (ἑαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν), αἰτοῦσι δ' ὑπισχνεῖται
2 δώσειν. ὁ δὲ λόγος οὐ δοκεῖ μοι Δημοσθένους εἶναι. δηλοῖ δ' ἡ φράσις καὶ ἡ τῆς συνθέσεως ἁρμονία, πολὺ τὸν Δημοσθενικὸν πεφευγυῖα τύπον, ἀνειμένη τε καὶ διαλελυμένη παρὰ τὴν ἰδέαν τούτου τοῦ ῥήτορος. καὶ μὴν καὶ τὸ ἐπὶ τέλει ῥηθὲν οὐ μικρὸν μαρτύριον τοῦ νόθον εἶναι τὸν λόγον, „εἴπερ ὑμεῖς τὸν ἐγκέφαλον ἐν τοῖς κροτάφοις καὶ μὴ ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖτε.“ ὁ μὲν γὰρ Δημοσθένης εἴωθε παρρησίᾳ χρῆσθαι, τοῦτο δ' ὕβρις ἐστὶ καὶ λοιδορία μέτρον οὐκ ἔχουσα, εὐτέλειά τ' αὐτῷ δεινὴ πρόσεστι κατὰ τὴν ἑρμηνείαν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ εὔηθες τὸ νομίζειν ἐν τοῖς κροτάφοις ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους τὸν ἐγκέφαλον.
3 ὑπώπτευσαν δὲ καὶ οἱ πρεσβύτεροι τὸν λόγον ὡς οὐ τοῦ ῥήτορος, καὶ πεφωράκασί γέ τινες ὄνθ' Ἡγησίππου, καὶ ἀπὸ τῆς ἰδέας τῶν λόγων (τοιαύτῃ γὰρ κέχρηται) καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων· κατὰ Καλλίππου γὰρ τοῦ Παιανιέως φησὶν 76
ὁ τὸν λόγον γεγραφὼς ἀπενηνοχέναι γραφὴν παρανόμων, φαίνεται δ' οὐχ ὁ Δημοσθένης, ἀλλ' ὁ Ἡγήσιππος τὴν κατὰ
4 τοῦ Καλλίππου γραφὴν ἐνστησάμενος. νὴ Δία, ἀλλ' ὁ λόγος συμβουλεύει περὶ τῆς Ἁλοννήσου τοῖς Ἀθηναίοις μὴ λαμβάνειν αὐτήν, ἀλλ' ἀπολαμβάνειν, καὶ διαφέρεται περὶ τῶν ὀνομάτων, ταῦτα δ' Αἰσχίνης φησὶ τὸν Δημοσθένην συμβεβουλευκέναι τοῖς Ἀθηναίοις. εἶτα τί τοῦτο; δύναται γὰρ τὴν αὐτὴν πεποιῆσθαι συμβουλὴν καὶ Δημοσθένης καὶ Ἡγήσιππος, ἐπεὶ καὶ τἄλλα τῆς αὐτῆς ἦσαν ἐν τῇ πολιτείᾳ προαιρέσεως καὶ τοῖς φιλιππίζουσι τῶν ῥητόρων ἀντέλεγον, καὶ μέμνηται καὶ ὁ Δημοσθένης τοῦ Ἡγησίππου ὡς καὶ πρεσβεύσαντος
5 μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἀντιταχθέντος τῷ Μακεδόνι. δῆλον οὖν ὅτι ὁ μὲν τοῦ Δημοσθένους λόγος ὁ περὶ τῆς Ἁλοννήσου

ῥηθεὶς οὐ σῴζεται, ἐκείνου δ' οὐκ ὄντος τὸν εὑρεθέντα προσέθεσαν αὐτῷ, ἀφορμὴν ἔχοντες τὸ περὶ Ἁλοννήσου λόγον εἰρῆσθαι τῷ ῥήτορι, οὐκέτι δ' ἐξετάζοντες εἰ τοῦτον εἰκὸς εἶναι τὸν ἐκείνου.

Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι, ἃς Φίλιππος αἰτιᾶται τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων πρὸς ὑμᾶς λέγοντας, κωλύσουσι συμβούλους ἡμᾶς γίγνεσθαι ὑπὲρ τῶν ὑμῖν συμφερόντων· δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, εἰ 77
τὴν ἐπὶ τοῦ βήματος παρρησίαν αἱ παρ' ἐκείνου ἐπιστολαὶ ἀνέλοιεν. ἐγὼ δ' ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι βούλομαι πρῶτον μὲν περὶ ὧν Φίλιππος ἐπέσταλκε, περὶ τούτων διεξελθεῖν· ὕστερον δὲ, περὶ ὧν οἱ πρέσβεις λέγουσι, καὶ ἡμεῖς λέξομεν.

2 Φίλιππος γὰρ ἄρχεται μὲν περὶ Ἁλοννήσου λέγων ὡς ὑμῖν δίδωσιν ἑαυτοῦ οὖσαν, ὑμᾶς δὲ οὔ φησι δικαίως αὐτὸν ἀπαιτεῖν· οὐ γὰρ ὑμετέραν οὖσαν οὔτε λαβεῖν οὔτε νῦν ἔχειν. ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοιούτους λόγους, ὅτε πρὸς αὐτὸν ἐπρεσβεύομεν, ὡς λῃστὰς ἀφελόμενος ταύτην τὴν νῆσον κτήσαιτο, καὶ προσήκειν
3 αὐτὴν ἑαυτοῦ εἶναι. τοῦτον δὲ τὸν λόγον, ὡς οὐκ ἔστι δίκαιος, οὐ χαλεπὸν [ἐστιν] αὐτοῦ ἀφελέσθαι. ἅπαντες γὰρ οἱ λῃσταὶ τοὺς ἀλλοτρίους τόπους καταλαμβάνοντες καὶ τούτους ἐχυροὺς ποιούμενοι, ἐντεῦθεν τοὺς ἄλλους κακῶς ποιοῦσιν. ὁ δὴ τοὺς λῃστὰς τιμωρησάμενος καὶ κρατήσας, οὐκ ἂν δήπου εἰκότα λέγοι, εἰ φαίη, ἃ ἐκεῖνοι ἀδίκως καὶ ἀλλότρια εἶχον,
4 ταῦθ' ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. εἰ γὰρ ταῦτα συγχωρήσετε, τί κωλύει, καὶ εἴ τινα τῆς Ἀττικῆς λῃσταὶ τόπον καταλάβοιεν ἢ Λήμνου ἢ Ἴμβρου ἢ Σκύρου, καί τινες

τούτους τοὺς λῃστὰς ἐκκόψαιεν, εὐθὺς καὶ τὸν τόπον
τοῦτον, οὗ ἦσαν οἱ λῃσταί, τὸν ὄντα ἡμέτερον, τῶν
5 τιμωρησαμένων τοὺς λῃστὰς γίγνεσθαι; Φίλιππος δ'
οὐκ ἀγνοεῖ ταῦτ' οὐ δίκαια λέγων, ἀλλ' εἰ καί τις
ἄλλος ἐπιστάμενος, παρακρουσθῆναι ἂν ὑμᾶς οἴεται
ὑπὸ τῶν τἀνταῦθα διοικήσειν, ὡς ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος
βούληται, καὶ πρὶν ὑπεσχημένων, καὶ νῦν δὲ πρατ-
τόντων. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε λανθάνει αὐτόν, ὅτι 78
δι' ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων, ὁποτέρῳ ἂν χρῆσθε, ὑμεῖς
6 ἕξετε τὴν νῆσον, ἄν τε λάβητε ἄν τ' ἀπολάβητε. τί
οὖν αὐτῷ διαφέρει, μὴ τῷ δικαίῳ ὀνόματι χρησάμενον
ἀποδοῦναι ὑμῖν, ἀλλὰ δωρεὰν δεδωκέναι, τῷ ἀδίκῳ;
οὐχ ἵν' εὐεργέτημά τι καταλογίσηται πρὸς ὑμᾶς (γελοῖον
γὰρ ἂν εἴη τοῦτο τὸ εὐεργέτημα), ἀλλ' ἵν' ἐνδείξηται
ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι Ἀθηναῖοι τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ
χωρία ἀγαπῶσι παρὰ τοῦ Μακεδόνος λαμβάνοντες. τοῦτο
δ' ὑμῖν οὐ ποιητέον ἐστὶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.
7 Ὅταν δὲ λέγῃ περὶ τούτων ὡς ἐθέλει διαδικάσα-
σθαι, οὐδὲν ἀλλ' ἢ χλευάζει ὑμᾶς, πρῶτον μὲν ἀξιῶν
Ἀθηναίους ὄντας πρὸς τὸν ἐκ Πέλλης ὁρμώμενον περὶ
τῶν νήσων διαδικάζεσθαι, πότερ' ὑμέτεραι ἢ ἐκείνου
εἰσίν. ὁπότε γὰρ ἡ μὲν δύναμις ἡ ὑμετέρα, ἡ ἐλευ-
θερώσασα τοὺς Ἕλληνας, μὴ δύναται ὑμῖν τὰ ἐν τῇ
θαλάττῃ χωρία σῴζειν, οἱ δὲ δικασταὶ, οἷς ἂν ἐπι-
τρέψητε, οἱ κύριοι τῆς ψήφου, οὗτοι ὑμῖν σώσουσιν,
8 ἐὰν μὴ Φίλιππος αὐτοὺς πρίηται, πῶς ὑμεῖς οὐχ ὁμο-
λογουμένως, ὅταν ταῦτα διαπράττησθε, τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ
ἁπάντων ἀφεστήκατε, καὶ ἐπιδείκνυτε ἅπασιν ἀνθρώ-
ποις, ὅτι οὐδὲ περὶ ἑνὸς αὐτῶν διαγωνιεῖσθε, εἴγε
περὶ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ, οὗ φατὲ ἰσχύειν, μὴ διαγω-
νιεῖσθε, ἀλλὰ δικάσεσθε;

9 Ἔτι περὶ συμβόλων φησὶ πεπομφέναι πρὸς ὑμᾶς
τοὺς ποιησομένους, ταῦτα δὲ κύρια ἔσεσθαι, οὐκ ἐπει-
δὰν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῷ παρ' ὑμῖν κυρωθῇ, ὥσπερ
ὁ νόμος κελεύει, ἀλλ' ἐπειδὰν ὡς ἑαυτὸν ἐπανενεχθῇ,
ἐφέσιμον τὴν παρ' ὑμῶν γενομένην γνῶσιν ὡς ἑαυτὸν 79
ποιούμενος. βούλεται γὰρ ὑμῶν τοῦτο προλαβεῖν καὶ
ὁμολογούμενον ἐν τοῖς συμβόλοις καταστῆσαι, ὅτι τῶν
περὶ Ποτείδαιαν γεγενημένων ἀδικημάτων οὐδὲν ἐγκα-
λεῖτε αὐτῷ ὡς ἀδικούμενοι, ἀλλὰ βεβαιοῦτε δικαίως
10 αὐτὴν ἐκεῖνον καὶ λαβεῖν καὶ κεκτῆσθαι. καίτοι Ἀθη-
ναίων οἱ ἐν Ποτειδαίᾳ κατοικοῦντες, οὐκ ὄντος αὐτοῖς
πολέμου πρὸς Φίλιππον, ἀλλὰ συμμαχίας, καὶ ὅρκων
ὀμωμοσμένων, οὓς Φίλιππος τοῖς οἰκοῦσιν ἐν Ποτειδαίᾳ
ὤμοσεν, ἀφῃρέθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὰ κτήματα. ταῦτα δὴ
βούλεται τἀδικήματα πανταχῶς παρ' ὑμῖν βεβαιώσα-
σθαι, ὅτι οὔτ' ἐγκαλεῖτε οὔθ' ἡγεῖσθε ἀδικεῖσθαι·
11 ἐπεὶ ὅτι γε συμβόλων οὐδὲν δέονται Μακεδόνες πρὸς
Ἀθηναίους, ὁ παρεληλυθὼς ὑμῖν χρόνος τεκμήριον
γενέσθω· οὔτε γὰρ Ἀμύντας ὁ πατὴρ ὁ Φιλίππου οὔθ'
οἱ ἄλλοι βασιλεῖς οὐδεπώποτε σύμβολα ἐποιήσαντο πρὸς
12 τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν. καίτοι πλείους γε ἦσαν αἱ
ἐπιμειξίαι τότε πρὸς ἀλλήλους ἢ νῦν εἰσίν· ὑφ' ἡμῖν
γὰρ ἦν ἡ Μακεδονία καὶ φόρους ἡμῖν ἔφερον, καὶ
τοῖς ἐμπορίοις τότε μᾶλλον ἢ νῦν ἡμεῖς τε τοῖς ἐκεῖ
κἀκεῖνοι τοῖς παρ' ἡμῖν ἐχρῶντο, καὶ ἐμπορικαὶ δίκαι
οὐκ ἦσαν, ὥσπερ νῦν, ἀκριβεῖς, αἱ κατὰ μῆνα, ποιοῦσαι
μηδὲν δεῖσθαι συμβόλων τοὺς τοσοῦτον ἀλλήλων ἀπέ-
13 χοντας. ἀλλ' ὅμως οὐδενὸς τοιούτου ὄντος τότε, οὐκ
ἐλυσιτέλει σύμβολα ποιησαμένοις οὔτ' ἐκ Μακεδονίας
πλεῖν Ἀθήναζε δίκας ληψομένοις, οὔθ' ἡμῖν εἰς Μακε-
δονίαν, ἀλλ' ἡμεῖς τε τοῖς ἐκεῖ νομίμοις ἐκεῖνοί τε

τοῖς παρ' ἡμῖν τὰς δίκας ἐλάμβανον. μὴ οὖν ἀγνοεῖτε,
ὅτι τὰ σύμβολα ταῦτα γίγνεται εἰς ὑποδοχὴν τοῦ μηδ'
ἀμφισβητῆσαι εὐλόγως ὑμᾶς ἔτι Ποτειδαίας.

14 Περὶ δὲ τῶν λῃστῶν, δίκαιόν φησιν εἶναι κοινῇ 80
φυλάττειν τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ κακουργοῦντας ὑμᾶς
τε καὶ αὑτόν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ τοῦτ' ἀξιῶν, ὑφ' ὑμῶν
εἰς τὴν θάλατταν κατασταθῆναι, καὶ ὁμολογῆσαι ὑμᾶς,
ὡς ἄνευ Φιλίππου οὐδὲ τὴν ἐν τῇ θαλάττῃ φυλακὴν
15 δυνατοί ἐστε φυλάττειν, ἔτι δὲ καὶ δοθῆναι αὑτῷ
ταύτην τὴν ἄδειαν, περιπλέοντι καὶ ὁρμιζομένῳ εἰς τὰς
νήσους ἐπὶ προφάσει τῇ τῶν λῃστῶν φυλακῇ, διαφθεί-
ρειν τοὺς νησιώτας καὶ ἀφιστάναι ὑμῶν, καὶ μὴ μόνον
τοὺς φυγάδας τοὺς παρ' ἑαυτοῦ εἰς Θάσον κεκομικέναι
διὰ τῶν ὑμετέρων στρατηγῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας
νήσους οἰκειώσασθαι, συμπέμπων τοὺς πλευσομένους
μετὰ τῶν στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων, ὡς κοινωνήσοντας
16 τῆς κατὰ θάλατταν φυλακῆς. καίτοι οὔ φασί τινες
αὐτὸν προσδεῖσθαι τῆς θαλάττης. ὁ δ' οὐδὲν δεόμενος
τριήρεις κατασκευάζεται, καὶ νεωσοίκους οἰκοδομεῖται,
καὶ ἀποστόλους ἀποστέλλειν βούλεται, καὶ δαπάνας οὐ
μικρὰς δαπανᾶν εἰς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους,
ὧν οὐδὲν προτιμᾷ.

17 Ταῦτ' οἴεσθ' ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Φίλιππον
ἀξιῶσαι ὑμᾶς συγχωρῆσαι αὑτῷ, εἰ μὴ ὑμῶν μὲν κατε-
φρόνει, οὓς δ' ἐνθάδε προῄρηται φίλους κεκτῆσθαι,
τούτοις διεπίστευεν; οἳ οὐκ αἰσχύνονται Φιλίππῳ ζῶν-
τες καὶ οὐ τῇ αὑτῶν πατρίδι, καὶ τὰς παρ' ἐκείνου
δωρειὰς λαμβάνοντες οἴονται οἴκαδε λαμβάνειν, τὰ οἴκοι
πωλοῦντες.

18 Περὶ δὲ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς εἰρήνης, ἣν ἔδο- 81
σαν ἡμῖν οἱ πρέσβεις οἱ παρ' ἐκείνου πεμφθέντες

*ἐπανορθώσασθαι, ὅτι ἐπηνωρθωσάμεθα, ὃ παρὰ πᾶσιν
ἀνθρώποις ὁμολογεῖται δίκαιον εἶναι, ἑκατέρους ἔχειν
τὰ ἑαυτῶν, ἀμφισβητεῖ μὴ δεδωκέναι, μηδὲ τοὺς πρέ-
σβεις ταῦτ' εἰρηκέναι πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲν ἀλλ' ἢ πεπει-
σμένος ὑπὸ τούτων, οἷς χρῆται φίλοις, ὡς ὑμεῖς οὐ*
19 *μνημονεύετε τὰ ἐν τῷ δήμῳ εἰρημένα. μόνον δὲ τοῦτο
οὐχ οἷόν τε ὑμῖν ἐστιν ἀμνημονῆσαι· ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ οἱ πρέσβεις ὑμῖν οἱ παρ' ἐκείνου ἥκον-
τες διελέγοντο καὶ τὸ ψήφισμα ἐγράφη, ὥστ' οὐχ οἷόν
τε, παραχρῆμα τῶν λόγων εἰρημένων καὶ εὐθὺς τοῦ
ψηφίσματος ἐπαναγιγνωσκομένου, τὴν καταψευδομένην
γνώμην τῶν πρέσβεων, ταύτην ὑμᾶς χειροτονῆσαι·
ὥστε τοῦτο μὲν οὐ κατ' ἐμοῦ, ἀλλὰ καθ' ὑμῶν ἐπέ-
σταλκεν, ὡς ὑμεῖς περὶ ὧν οὐκ ἠκούσατε, περὶ τούτων*
20 *ἀποκρινάμενοι τὴν γνώμην ἀπεστείλατε. καὶ οἱ μὲν
πρέσβεις αὐτοί, ὧν κατεψεύδετο τὸ ψήφισμα, ὅτ' ἀπε-
κρίνεσθε αὐτοῖς ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἐπὶ ξένια αὐτοὺς
ἐκαλεῖτε, οὐκ ἐτόλμησαν παρελθεῖν, οὐδ' εἰπεῖν ὅτι
„καταψεύδεσθε ἡμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φατὲ
ἡμᾶς εἰρηκέναι ἃ οὐκ εἰρήκαμεν“, ἀλλὰ σιωπῇ ἀπιόν-
τες ᾤχοντο. βούλομαι δ' ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
(καὶ γὰρ ηὐδοκίμησεν ὁ Πύθων παρ' ὑμῖν ἐν τῇ δη-
μηγορίᾳ, ὁ τότε πρεσβεύων) αὐτοὺς τοὺς λόγους οὓς*
21 *ἔλεγεν ὑπομνῆσαι· οἶδα γὰρ ὅτι μέμνησθε. παραπλή-
σιοι δ' ἦσαν οἷς καὶ νῦν ἐπέσταλκε Φίλιππος· ἐγκα-
λῶν γὰρ ἡμῖν τοῖς διαβάλλουσι τὸν Φίλιππον, καὶ
ὑμῖν ἐμέμφετο, ὅτι ὡρμηκότος αὐτοῦ εὖ ποιεῖν ὑμᾶς* 82
*καὶ προῃρημένου μάλιστα τῶν Ἑλλήνων φίλους κεκτῆ-
σθαι, αὐτοὶ κωλύετε, ἀποδεχόμενοι τοὺς λόγους τῶν
συκοφαντούντων καὶ χρήματα ἐκεῖνον αἰτούντων καὶ
διαβαλλόντων· τοὺς γὰρ τοιούτους λόγους, ὅταν ἀπαγ-*

γελλόντων ἀκούῃ, ὅτι κακῶς ἤκουεν, ὑμεῖς δ' ἀπεδέχεσθε, μεταβάλλειν αὐτοῦ τὴν γνώμην, ὅταν ἄπιστος φαί-
22 νηται τούτοις, ὧν προῄρηται εὐεργέτης εἶναι. ἐκέλευεν οὖν τοὺς λέγοντας ἐν τῷ δήμῳ τῇ μὲν εἰρήνῃ μὴ ἐπιτιμᾶν· οὐ γὰρ ἄξιον εἶναι εἰρήνην λύειν· εἰ δέ τι μὴ καλῶς γέγραπται ἐν τῇ εἰρήνῃ, τοῦτ' ἐπανορθώσασθαι, ὡς ἅπαντα Φίλιππον ποιήσοντα ὅσ' ἂν ὑμεῖς ψηφίσησθε. ἂν δὲ διαβάλλωσι μέν, αὐτοὶ δὲ μηδὲν γράφωσι, δι' οὗ ἡ μὲν εἰρήνη ἔσται, παύσεται δ' ἀπιστούμενος ὁ Φίλιππος, μὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς
23 τοιούτοις ἀνθρώποις. καὶ τούτους τοὺς λόγους ὑμεῖς ἀκούοντες ἀπεδέχεσθε, καὶ δίκαια ἔφατε τὸν Πύθωνα λέγειν, καὶ ἦν δίκαια. ἔλεγε δὲ τούτους τοὺς λόγους, οὐχ ὅπως λυθείη ἐκ τῆς εἰρήνης, ἃ ἦν ἐκείνῳ συμφέροντα καὶ ὧν πολλὰ χρήματα ἀνηλώκει ὥστε γενέσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐνθάδε διδασκάλων προδεδιδαγμένος, οἳ οὐκ ᾤοντο εἶναι τὸν γράψοντα ἐναντία τῷ Φιλοκράτους ψηφίσματι, τῷ ἀπολλύντι Ἀμφίπολιν.
24 ἐγὼ δὲ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παράνομον μὲν οὐδὲν ἐτόλμησα γράψαι, τῷ δὲ Φιλοκράτους ψηφίσματι οὐκ ἦν παράνομον τἀναντία γράφειν, ὡς ἐγὼ ἐπιδείξω· τὸ γὰρ ψήφισμα τὸ Φιλοκράτους, καθ' ὃ ὑμεῖς ἀπώλλυτε Ἀμφίπολιν, ἐναντίον ἦν τοῖς προτέροις ψηφίσμασι,
25 καθ' ἃ ὑμεῖς ἐκτήσασθε ταύτην τὴν χώραν. τοῦτο μὲν 83
οὖν παράνομον ἦν τὸ ψήφισμα τὸ τοῦ Φιλοκράτους, καὶ οὐχ οἷόν τ' ἦν τὸν τὰ ἔννομα γράφοντα ταὐτὰ τῷ παρανόμῳ ψηφίσματι γράφειν. ἐκείνοις δὲ τοῖς προτέροις ψηφίσμασι, τοῖς οὖσιν ἐννόμοις καὶ σῴζουσι τὴν ὑμετέραν χώραν, ταὐτὰ γράφων ἔννομά τ' ἔγραψα καὶ ἐξήλεγχον τὸν Φίλιππον, ὅτι ἐξηπάτα ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐπανορθώσασθαι ἐβούλετο τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τοὺς

26 ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας ἀπίστους καταστῆσαι. καὶ ὅτι
μὲν δοὺς τὴν ἐπανόρθωσιν νῦν ἔξαρνός ἐστιν, ἅπαν-
τες ἴστε. φησὶ δ' Ἀμφίπολιν ἑαυτοῦ εἶναι· ὑμᾶς γὰρ
ψηφίσασθαι ἐκείνου εἶναι, ὅτ' ἐψηφίζεσθε ἔχειν αὐτὸν
ἃ εἶχεν. ὑμεῖς δὲ τὸ μὲν ψήφισμα τοῦτ' ἐψηφίσασθε,
οὐ μέντοι γ' ἐκείνου εἶναι Ἀμφίπολιν· ἔστι γὰρ ἔχειν
καὶ τἀλλότρια, καὶ οὐχ ἅπαντες οἱ ἔχοντες τὰ αὑτῶν
ἔχουσιν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τἀλλότρια κέκτηνται· ὥστε
27 τοῦτό γε τὸ σοφὸν αὐτῷ ἠλίθιόν ἐστιν. καὶ τοῦ μὲν
Φιλοκράτους ψηφίσματος μέμνηται, τῆς δ' ἐπιστολῆς,
ἣν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμψεν ὅτ' Ἀμφίπολιν ἐπολιόρκει, ἐπι-
λέλησται, ἐν ᾗ ὡμολόγει τὴν Ἀμφίπολιν ὑμετέραν εἶναι·
ἔφη γὰρ ἐκπολιορκήσας ὑμῖν ἀποδώσειν, ὡς οὖσαν
28 ὑμετέραν καὶ οὐ τῶν ἐχόντων. κἀκεῖνοι μέν, ὡς ἔοικεν,
οἱ πρότερον ἐν Ἀμφιπόλει οἰκοῦντες πρὶν Φίλιππον
λαβεῖν, τὴν Ἀθηναίων χώραν εἶχον, ἐπειδὴ δὲ Φίλιπ-
πος αὐτὴν εἴληφεν, οὐ τὴν Ἀθηναίων χώραν ἀλλὰ
τὴν ἑαυτοῦ ἔχει· οὐδ' Ὄλυνθόν γε οὐδ' Ἀπολλωνίαν
οὐδὲ Παλλήνην, οὐκ ἀλλοτρίας ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ χώρας
29 κέκτηται. ἆρ' ὑμῖν δοκεῖ πεφυλαγμένως ἅπαντα πρὸς
ὑμᾶς ἐπιστέλλειν, ὅπως ἂν φαίνηται καὶ λέγων καὶ
πράττων ἃ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογεῖται δίκαια 84
εἶναι, ἀλλ' οὐ σφόδρα καταπεφρονηκέναι, ὃς τὴν χώ-
ραν, ἣν οἱ Ἕλληνες καὶ βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἐψηφί-
σαντο καὶ ὡμολογήκασιν ὑμετέραν εἶναι, ταύτην φησὶν
ἑαυτοῦ καὶ οὐχ ὑμετέραν εἶναι;

30 Περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ἐπανορθώματος, ὃ ὑμεῖς ἐν
τῇ εἰρήνῃ ἐπανορθοῦσθε, τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὅσοι μὴ
κοινωνοῦσι τῆς εἰρήνης, ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους
εἶναι, καὶ ἐάν τις ἐπ' αὐτοὺς στρατεύῃ, βοηθεῖν τοὺς
31 κοινωνοῦντας τῆς εἰρήνης, ἡγούμενοι καὶ δίκαιον τοῦτο

καὶ φιλάνθρωπον, μὴ μόνον ἡμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους
τοὺς ἡμετέρους καὶ Φίλιππον καὶ τοὺς συμμάχους τοὺς
ἐκείνου ἄγειν τὴν εἰρήνην, τοὺς δὲ μήθ' ἡμετέρους
ὄντας μήτε Φιλίππου συμμάχους ἐν μέσῳ κεῖσθαι καὶ
ὑπὸ τῶν κρειττόνων ἀπόλλυσθαι, ἀλλὰ καὶ τούτοις
διὰ τὴν ὑμετέραν εἰρήνην ὑπάρχειν σωτηρίαν, καὶ τῷ
32 ὄντι εἰρήνην ἄγειν ἡμᾶς καταθεμένους τὰ ὅπλα, τοῦτο
δὲ τὸ ἐπανόρθωμα ὁμολογῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὡς ἀκούετε,
δίκαιόν τ' εἶναι καὶ δέχεσθαι, Φεραίων μὲν ἀφῄρηται
τὴν πόλιν καὶ φρουρὰν ἐν τῇ ἀκροπόλει κατέστησεν,
ἵνα δὴ αὐτόνομοι ὦσιν, ἐπὶ δ' Ἀμβρακίαν στρατεύεται,
τὰς δ' ἐν Κασσωπίᾳ τρεῖς πόλεις, Πανδοσίαν καὶ
Βούχετα καὶ Ἐλάτειαν, Ἠλείων ἀποικίας, κατακαύσας
τὴν χώραν καὶ εἰς τὰς πόλεις βιασάμενος παρέδωκεν
Ἀλεξάνδρῳ τῷ κηδεστῇ τῷ ἑαυτοῦ δουλεύειν. σφόδρα
γε βούλεται τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους εἶναι καὶ αὐτονό-
μους, ὡς δηλοῖ τὰ ἔργα.
33 Περὶ δὲ τῶν ὑποσχέσεων ὧν ὑμῖν διατελεῖ ὑπι-
σχνούμενος, ὡς μεγάλα ὑμᾶς εὐεργετήσων, καταψεύδε-
σθαί μέ φησιν αὐτοῦ διαβάλλοντα πρὸς τοὺς Ἕλληνας· 85
οὐδὲν γὰρ ὑμῖν πώποτέ φησιν ὑπεσχῆσθαι. οὕτως
ἀναιδής ἐστιν ὁ ἐν ἐπιστολῇ γεγραφώς, ὅ ἐστι νῦν ἐν
τῷ βουλευτηρίῳ, ὅσ' ἐπιστομιεῖν ἡμᾶς [ἔφη] τοὺς αὐτῷ
ἀντιλέγοντας, ἐὰν ἡ εἰρήνη γένηται, τοσαῦτα ὑμᾶς ἀγαθὰ
ποιήσειν· ἃ γράφειν ἂν ἤδη, εἰ ᾔδει τὴν εἰρήνην ἐσο-
μένην, δῆλον ὡς προκεχειρισμένων καὶ ἑτοίμων ὄντων
τῶν ἀγαθῶν, ἃ ἐμέλλομεν πείσεσθαι τῆς εἰρήνης γενο-
34 μένης. γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης, ἃ μὲν ἡμεῖς ἐμέλ-
λομεν ἀγαθὰ πείσεσθαι, ἐκποδών ἐστι, φθορὰ δὲ τῶν
Ἑλλήνων τοσαύτη γέγονεν ὅσην ὑμεῖς ἴστε. ὑμῖν δ'
ἐν τῇ νῦν ἐπιστολῇ ὑπισχνεῖται, ἐὰν τοῖς μὲν αὐτοῦ

φίλοις καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ λέγουσι πιστεύητε, ἡμᾶς δὲ τοὺς διαβάλλοντας αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς τιμωρήσησθε, ὡς
35 *μεγάλα εὐεργετήσει. τὰ μέντοι εὐεργετήματα τοιαῦτα ἔσται· οὔτε τὰ ὑμέτερα ὑμῖν ἀποδώσει (αὑτοῦ γάρ φησιν εἶναι), οὔτ᾽ ἐν τῇ οἰκουμένῃ αἱ δωρειαὶ ἔσονται, ἵνα μὴ διαβληθῇ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ᾽ ἄλλη τις χώρα καὶ ἄλλος ὡς ἔοικε τόπος φανήσεται, οὗ ὑμῖν αἱ δωρειαὶ δοθήσονται.*

36 *Περὶ δ᾽ ὧν ἐν τῇ εἰρήνῃ εἴληφε χωρίων, ὑμῶν ἐχόντων, παρασπονδῶν καὶ λύων τὴν εἰρήνην, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει ὅ τι εἴπῃ, ἀλλ᾽ ἀδικῶν φανερῶς ἐξελέγχεται, ἐπιτρέπειν φησὶ περὶ τούτων ἕτοιμος εἶναι ἴσῳ καὶ κοινῷ δικαστηρίῳ· περὶ ὧν μόνων οὐδὲν δεῖ ἐπιτροπῆς, ἀλλ᾽ ἀριθμὸς ἡμερῶν ἐστιν ὁ κρίνων. ἅπαντες γὰρ ἴσμεν, τίνι μηνὶ καὶ τίνι ἡμέρᾳ ἡ εἰρήνη ἐγένετο.*
37 *ὥσπερ δὲ ταῦτα ἴσμεν, κἀκεῖνα ἴσμεν, τίνι μηνὶ καὶ τίνι ἡμέρᾳ Σέρρειον τεῖχος καὶ Ἐργίσκη καὶ Ἱερὸν ὄρος ἑάλω. οὐ δὴ ἀφανῆ ἐστι τὰ οὕτω πραχθέντα,* 86
οὐδὲ κρίσεως δεόμενα, ἀλλὰ πᾶσι γνώριμα, πότερος πρότερος ὁ μήν ἐστιν, ἐν ᾧ ἡ εἰρήνη ἐγένετο, ἢ ἐν ᾧ τὰ χωρία ἑάλω.

38 *Φησὶ δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν, ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ ἑάλωσαν, ἀποδεδωκέναι· ὃς τὸν μὲν Καρύστιον, τὸν πρόξενον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὑπὲρ οὗ ὑμεῖς τρεῖς πρέσβεις ἐπέμψατε ἀπαιτοῦντες, τοῦτον τὸν ἄνδρα ἐκεῖνος οὕτω σφόδρα ὑμῖν ἐβούλετο χαρίσασθαι, ὥστ᾽ ἀπέκτεινε καὶ οὐδ᾽ ἀναίρεσιν ἔδωκεν, ἵνα ταφῇ.*

39 *Περὶ δὲ Χερρονήσου, ἅ τ᾽ ἐπιστέλλει πρὸς ὑμᾶς ἄξιον [ἐστιν] ἐξετάσαι, ἔτι δὲ καὶ ἃ πράττει, καὶ ταῦτ᾽ εἰδέναι. τὸν μὲν γὰρ τόπον ἅπαντα τὸν ἔξω Ἀγορᾶς ὡς ἑαυτοῦ ὄντα καὶ ὑμῖν οὐδὲν προσήκοντα δέδωκε*

καρποῦσθαι Ἀπολλωνίδῃ τῷ Καρδιανῷ. καίτοι Χερ-
ρονήσου οἱ ὅροι εἰσίν, οὐκ Ἀγορά, ἀλλὰ βωμὸς τοῦ
Διὸς τοῦ ὁρίου, ὅς ἐστι μεταξὺ Πτελεοῦ καὶ Λευκῆς
40 ἀκτῆς, ᾗ ἡ διορυχὴ ἔμελλε Χερρονήσου ἔσεσθαι, ὥς
γε τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς τοῦ ὁρίου
δηλοῖ. ἔστι δὲ τουτί·

Τόνδε καθιδρύσαντο θεῷ περικαλλέα βωμὸν
Λευκῆς καὶ Πτελεοῦ μέσσον ὅρον θέμενοι
ἐνναέται, μοίρης σημήϊον ἀμμορίης τε.
αὐτὸς ἄναξ μακάρων ἐστὶ μέσος Κρονίδης.

41 ταύτην μέντοι τὴν χώραν τοσαύτην οὖσαν ὅσην οἱ
πολλοὶ ὑμῶν ἴσασιν, ὡς ἑαυτοῦ οὖσαν τὴν μὲν αὐτὸς
καρποῦται, τὴν δ' ἄλλοις δωρειὰν δέδωκε, καὶ ἅπαντα
τὰ κτήματα τὰ ὑμέτερα ὑφ' αὑτῷ ποιεῖται. καὶ οὐ
μόνον τὴν ἔξω Ἀγορᾶς χώραν σφετερίζεται, ἀλλὰ καὶ 87
πρὸς Καρδιανούς, οἳ οἰκοῦσιν εἴσω Ἀγορᾶς, ἐπιστέλλει
ἐν τῇ νῦν ἐπιστολῇ ὡς δεῖ ὑμᾶς διαδικάζεσθαι, πρὸς
[Καρδιανοὺς] τοὺς οἰκοῦντας ἐν τῇ ὑμετέρᾳ, εἴ τι πρὸς
42 αὐτοὺς διαφέρεσθε. διαφέρονται δὲ πρὸς ὑμᾶς, σκέ-
ψασθε εἰ περὶ μικροῦ. ἑαυτῶν φασι τὴν χώραν οὖσαν
οἰκεῖν καὶ οὐχ ὑμετέραν, καὶ τὰ μὲν ὑμέτερα εἶναι
ἐγκτήματα ὡς ἐν ἀλλοτρίᾳ, τὰ δὲ ἑαυτῶν κτήμαθ' ὡς
ἐν οἰκείᾳ, καὶ ταῦθ' ὑμέτερον πολίτην γράψαι ἐν ψη-
43 φίσματι, Κάλλιππον Παιανιέα. καὶ τοῦτό γ' ἀληθῆ
λέγουσιν· ἔγραψε γάρ, καὶ ἐμοῦ γ' αὐτὸν γραψαμένου
παρανόμων γραφὴν ὑμεῖς ἀπεψηφίσασθε· τοιγάρτοι
ἀμφισβητήσιμον ὑμῖν τὴν χώραν κατεσκεύακεν. ὁπότε
δὲ περὶ τούτου τολμήσετε πρὸς Καρδιανοὺς διαδικά-
ζεσθαι, εἴθ' ὑμετέρα ἐστὶν εἴτ' ἐκείνων ἡ χώρα, διὰ
τί οὐ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Χερρονησίτας τὸ αὐτὸ

44 *δίκαιον ἔσται; καὶ οὕτως ὑβριστικῶς ὑμῖν κέχρηται, ὥστε φησίν, ἂν μὴ θέλωσι διαδικάζεσθαι οἱ Καρδιανοί, αὐτὸς ἀναγκάσειν, ὡς ὑμῶν γ' οὐκ ἂν δυναμένων οὐδὲν ἀναγκάσαι Καρδιανοὺς ὑμῖν ποιῆσαι· ἐπειδὴ δ' ὑμεῖς οὐ δύνασθε, αὐτός φησι τοῦτ' ἀναγκάσειν αὐτοὺς [ποιῆσαι]. ἆρ' οὐ μεγάλα φαίνεται ὑμᾶς εὐεργετῶν;*
45 *καὶ ταύτην τὴν ἐπιστολήν τινες εὖ ἔφασαν γεγράφθαι, οἳ πολὺ ἂν δικαιότερον ὑφ' ὑμῶν ἢ Φίλιππος μισοῖντο. ἐκεῖνος μέν γ' ἑαυτῷ κτώμενος δόξαν καὶ μεγάλ' ἀγαθὰ ἅπαντα καθ' ὑμῶν πράττει· ὅσοι δ' Ἀθηναῖοι ὄντες μὴ τῇ πατρίδι, ἀλλὰ Φιλίππῳ εὔνοιαν ἐνδείκνυνται, προσήκει αὐτοὺς ὑφ' ὑμῶν κακοὺς κακῶς ἀπολωλέναι,* 88
εἴπερ ὑμεῖς τὸν ἐγκέφαλον ἐν τοῖς κροτάφοις καὶ μὴ ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖτε.

46 *Ὑπόλοιπόν μοί ἐστιν ἔτι, πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν τὴν εὖ ἔχουσαν καὶ τοὺς λόγους τῶν πρέσβεων γράψαι τὴν ἀπόκρισιν, ἣν ἡγοῦμαι δικαίαν τ' εἶναι καὶ συμφέρουσαν ὑμῖν.*

VIII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΧΕΡΡΟΝΗΣΩΙ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ λόγος οὗτος ὑπὲρ Διοπείθους εἴρηται καὶ ὧν ἐκεῖνος παρ' Ἀθηναίοις κατηγόρητο. ἦν μὲν γὰρ Χερρόνησος ἡ πρὸς Θρᾴκην τῶν Ἀθηναίων κτῆμ' ἀρχαῖον, εἰς δὲ ταύτην ἀπέστειλαν κατὰ τοὺς Φιλίππου καιροὺς κληρούχους ἑαυτῶν. ἔθος δ' ἦν τοῦτο παλαιὸν τοῖς Ἀθηναίοις, ὅσοι πένητες ἦσαν αὐτῶν καὶ ἀκτήμονες οἴκοι, τούτους πέμπειν ἐποίκους εἰς τὰς ἔξω πόλεις τὰς ἑαυτῶν· καὶ ἐλάμβανον

πεμπόμενοι ὅπλα τ' ἐκ τοῦ δημοσίου καὶ ἐφόδιον. καὶ νῦν
τοίνυν τοῦτο γέγονε, καὶ πεπόμφασιν ἐποίκους εἰς τὴν Χεῤῥό-
2 νησον, στρατηγὸν αὐτοῖς δόντες Διοπείθην. οἱ μὲν οὖν
ἄλλοι Χεῤῥονησῖται τοὺς ἐπελθόντας ἐδέξαντο καὶ μετέδωκαν
αὐτοῖς καὶ οἰκιῶν καὶ γῆς, Καρδιανοὶ δ' οὐκ ἐδέξαντο, λέ-
γοντες ἰδίαν χώραν οἰκεῖν καὶ οὐκ Ἀθηναίων. ἐντεῦθεν
οὖν Διοπείθης ἐπολέμησε Καρδιανοῖς. οἱ δὲ παρὰ Φίλιπ-
πον καταφεύγουσι, καὶ ὃς ἐπιστέλλει τοῖς Ἀθηναίοις μὴ
βιάζεσθαι Καρδιανοὺς ὡς αὐτῷ προσήκοντας, ἀλλὰ δικάσα- 89
σθαι πρὸς αὐτούς, εἴ τί φασιν ἠδικῆσθαι. ὡς δ' οὐκ ἤκουον
τούτων οἱ Ἀθηναῖοι, βοήθειαν τοῖς Καρδιανοῖς ἔπεμψεν.
3 ἐφ' οἷς ἀγανακτήσας ὁ Διοπείθης, τοῦ Φιλίππου περὶ τὴν
μεσόγειαν τὴν ἄνω Θρᾴκην πολεμοῦντος πρὸς τὸν Ὀδρυσῶν
βασιλέα, τὴν παράλιον Θρᾴκην ὑπήκοον οὖσαν τοῦ Μακε-
δόνος κατέδραμε καὶ ἐπόρθησε, καὶ ἔφθη, πρὶν Φίλιππον
ἐπανελθεῖν, ἀναχωρήσας εἰς τὴν Χεῤῥόνησον καὶ ἐν ἀσφαλεῖ
γενόμενος. διόπερ ὁ Φίλιππος οὐ δυνηθεὶς ὅπλοις αὐτὸν
ἀμύνασθαι, πέπομφεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, κα-
τηγορῶν τοῦ στρατηγοῦ καὶ λέγων αὐτὸν παραβεβηκέναι τὴν
εἰρήνην ἄντικρυς. καὶ οἱ φιλιππίζοντες τῶν ῥητόρων κατα-
4 τρέχουσι τοῦ Διοπείθους, καὶ κολάζειν ἀξιοῦσιν αὐτόν. πρὸς
οὓς ὁ Δημοσθένης ἐναντιούμενος διχῇ ὑπὲρ τοῦ Διοπείθους
ἵσταται. οὔτε γὰρ ἄδικά φησιν αὐτὸν πεποιηκέναι (Φιλίππου
γὰρ πολὺ πρότερον παραβάντος τὴν εἰρήνην καὶ ἀδικοῦντος
τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν, εἰκότως καὶ τοῦτον ἔργα πολεμίου
διαπράττεσθαι) οὔτε συμφέρειν λέγει τοῖς Ἀθηναίοις κολάσαι
τὸν στρατηγὸν καὶ διαλῦσαι τὴν ὑπ' ἐκείνῳ δύναμιν, ἥτις
νῦν ἀποκρούεται Χεῤῥονήσου Φίλιππον. τὸ δ' ὅλον ἐπὶ
πόλεμον παρακαλεῖ, καὶ τοῦ Φιλίππου πολλὴν ποιεῖται κατη-
γορίαν, ὡς ἀδίκου καὶ παρασπόνδου καὶ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ
τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντος.

Ἔδει μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς λέγοντας ἅπαν- 90
τας, μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι τοὺς λόγους μηδένα
μήτε πρὸς χάριν, ἀλλ᾽ ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἡγεῖτο,
τοῦτ᾽ ἀποφαίνεσθαι, ἄλλως τε καὶ περὶ κοινῶν πραγμά-
των καὶ μεγάλων ὑμῶν βουλευομένων· ἐπειδὴ δ᾽ ἔνιοι
τὰ μὲν φιλονικίᾳ, τὰ δ᾽ ᾑτινιδήποτ᾽ αἰτίᾳ προάγονται
λέγειν, ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς πολλοὺς δεῖ
πάντα τἄλλ᾽ ἀφελόντας, ἃ τῇ πόλει νομίζετε συμφέρειν,
2 *ταῦτα καὶ ψηφίζεσθαι καὶ πράττειν. ἡ μὲν οὖν σπουδὴ*
περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ πραγμάτων ἐστὶ καὶ τῆς στρα-
τείας, ἣν ἑνδέκατον μῆνα τουτονὶ Φίλιππος ἐν Θρᾴκῃ
ποιεῖται· τῶν δὲ λόγων οἱ πλεῖστοι περὶ ὧν Διοπείθης
πράττει καὶ μέλλει ποιεῖν εἴρηνται. ἐγὼ δ᾽ ὅσα μέν
τις αἰτιᾶταί τινα τούτων, οὓς κατὰ τοὺς νόμους ἐφ᾽
ὑμῖν ἐστιν, ὅταν βούλησθε, κολάζειν, κἂν ἤδη δοκῇ
κἂν ἐπισχοῦσιν περὶ αὐτῶν σκοπεῖν ἐγχωρεῖν ἡγοῦμαι,
καὶ οὐ πάνυ δεῖ περὶ τούτων οὔτ᾽ ἔμ᾽ οὔτ᾽ ἄλλον
3 *οὐδέν᾽ ἰσχυρίζεσθαι· ὅσα δ᾽ ἐχθρὸς ὑπάρχων τῇ πόλει*
καὶ δυνάμει πολλῇ περὶ Ἑλλήσποντον ὢν πειρᾶται
προλαβεῖν, κἂν ἅπαξ ὑστερήσωμεν, οὐκέθ᾽ ἕξομεν σῶσαι,
περὶ τούτων δ᾽ οἴομαι τὴν ταχίστην συμφέρειν καὶ
βεβουλεῦσθαι καὶ παρεσκευάσθαι, καὶ μὴ τοῖς περὶ 91
τῶν ἄλλων θορύβοις καὶ ταῖς κατηγορίαις ἀπὸ τούτων
ἀποδρᾶναι.

4 *Πολλὰ δὲ θαυμάζων τῶν εἰωθότων λέγεσθαι παρ᾽*
ὑμῖν, οὐδενὸς ἧττον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τεθαύμακα,
ὃ καὶ πρώην τινὸς ἤκουσ᾽ εἰπόντος ἐν τῇ βουλῇ, ὡς
ἄρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντα ἢ πολεμεῖν ἁπλῶς ἢ τὴν
5 *εἰρήνην ἄγειν συμβουλεύειν. ἔστι δὲ, εἰ μὲν ἡσυχίαν*
Φίλιππος ἄγει, καὶ μήτε τῶν ἡμετέρων ἔχει παρὰ τὴν
εἰρήνην μηδέν, μήτε συσκευάζεται πάντας ἀνθρώπους

ἐφ' ἡμᾶς, οὐκέτι δεῖ λέγειν, ἀλλ' ἁπλῶς εἰρήνην ἀκτέον, καὶ τά γ' ἀφ' ὑμῶν ἕτοιμ' ὑπάρχονθ' ὁρῶ· εἰ δ' ἃ μὲν ὠμόσαμεν καὶ ἐφ' οἷς τὴν εἰρήνην ἐποιησάμεθα,
6 ἔστ' ἰδεῖν καὶ γεγραμμένα κεῖται, φαίνεται δ' ἀπ' ἀρχῆς ὁ Φίλιππος, πρὶν Διοπείθην ἐκπλεῦσαι καὶ τοὺς κληρούχους, οὓς νῦν αἰτιῶνται πεποιηκέναι τὸν πόλεμον, πολλὰ μὲν τῶν ἡμετέρων ἀδίκως εἰληφώς, ὑπὲρ ὧν ψηφίσμαθ' ὑμέτερ' ἐγκαλοῦντα κύρια ταυτί, πάντα δὲ τὸν χρόνον συνεχῶς τὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων λαμβάνων καὶ ἐφ' ἡμᾶς συσκευαζόμενος, τί
7 τοῦτο λέγουσιν, ὡς πολεμεῖν ἢ ἄγειν εἰρήνην δεῖ; οὐ γὰρ αἵρεσίς ἐστιν ἡμῖν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ὑπολείπεται τὸ δικαιότατον καὶ ἀναγκαιότατον τῶν ἔργων, ὃ ὑπερβαίνουσιν ἑκόντες οὗτοι. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀμύνεσθαι τὸν εἰς ἡμᾶς ἄρξαντα. πλὴν εἰ τοῦτο λέγουσι νὴ Δί', ὡς, ἂν ἀπέχηται τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Πειραιῶς Φίλιππος, οὔτ' ἀδικεῖ τὴν πόλιν, οὔτε ποιεῖ
8 πόλεμον. εἰ δ' ἐκ τούτων τὰ δίκαια τίθενται καὶ τὴν εἰρήνην ταύτην ὁρίζονται, ὅτι μὲν δήπουθεν οὔθ' ὅσι' 92
οὔτ' ἀνεκτὰ λέγουσιν οὔθ' ὑμῖν ἀσφαλῆ, δῆλόν ἐστιν ἅπασιν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐναντία συμβαίνει ταῖς κατηγορίαις, ἃς Διοπείθους κατηγοροῦσι, καὶ αὐτὰ ταῦτα λέγειν αὐτούς. τί γὰρ δήποτε τῷ μὲν Φιλίππῳ πάντα τἄλλα ποιεῖν ἐξουσίαν δώσομεν, ἂν τῆς Ἀττικῆς ἀπέχηται, τῷ Διοπείθει δ' οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς Θρᾳξὶν ἐξέ-
9 σται, ἢ πόλεμον ποιεῖν αὐτὸν φήσομεν; ἀλλὰ νὴ Δία, ταῦτα μὲν ἐξελέγχονται, δεινὰ ποιοῦσι δ' οἱ ξένοι περικόπτοντες τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ Διοπείθης ἀδικεῖ κατάγων τὰ πλοῖα, καὶ δεῖ μὴ 'πιτρέπειν αὐτῷ. ἔστω, γιγνέσθω ταῦτ', οὐδὲν ἀντιλέγω. οἶμαι μέντοι δεῖν, εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ταῦτα συμβου-

10 λεύουσιν, ὥσπερ τὴν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει δύναμιν
καταλῦσαι ζητοῦσι, τὸν ἐφεστηκότα καὶ πορίζοντα χρή-
ματα ταύτῃ διαβάλλοντες ἐν ὑμῖν, οὕτω τὴν Φιλίππου
δύναμιν δεῖξαι διαλυθησομένην, ἂν ὑμεῖς ταῦτα πει-
σθῆτε. εἰ δὲ μή, σκοπεῖθ' ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν,
ἢ καθιστᾶσι τὴν πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον δι' οὗ τὰ
11 πράγμαθ' ἅπαντ' ἀπολώλεκεν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ'
ὅτι οὐδενὶ τῶν πάντων πλέον κεκράτηκε Φίλιππος, ἢ
τῷ πρότερος πρὸς τοῖς πράγμασι γίγνεσθαι. ὁ μὲν
γὰρ ἔχων δύναμιν συνεστηκυῖαν ἀεὶ περὶ αὑτὸν καὶ
προειδὼς ἃ βούλεται πρᾶξαι, ἐξαίφνης ἐφ' οὓς ἂν αὐτῷ
δόξῃ πάρεστιν· ἡμεῖς δ' ἐπειδὰν πυθώμεθά τι γιγνό-
μενον, τηνικαῦτα θορυβούμεθα καὶ παρασκευαζόμεθα.
12 εἶτ' οἶμαι συμβαίνει, τῷ μὲν ἐφ' ἂν ἔλθῃ, ταῦτ' ἔχειν
κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν, ἡμῖν δ' ὑστερίζειν, καὶ ὅσ' ἂν 93
δαπανήσωμεν, ἅπαντα μάτην ἀνηλωκέναι, καὶ τὴν μὲν
ἔχθραν καὶ τὸ βούλεσθαι κωλύειν ἐνδεδεῖχθαι, ὑστερί-
ζοντας δὲ τῶν ἔργων αἰσχύνην προσοφλισκάνειν.
13 Μὴ τοίνυν ἀγνοεῖτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι καὶ
νῦν τἄλλα μέν ἐστι λόγοι ταῦτα καὶ προφάσεις,
πράττεται δὲ τοῦτο καὶ κατασκευάζεται, ὅπως ὑμῶν
μὲν οἴκοι μενόντων, ἔξω δὲ μηδεμιᾶς οὔσης τῇ πόλει
δυνάμεως, μετὰ πλείστης ἡσυχίας ἅπανθ' ὅσα βού-
λεται Φίλιππος διοικήσεται. θεωρεῖτε γὰρ τὸ παρὸν
14 πρῶτον, ὃ γίγνεται. νυνὶ δύναμιν μεγάλην ἐκεῖνος
ἔχων ἐν Θρᾴκῃ διατρίβει, καὶ μεταπέμπεται πολλήν,
ὥς φασιν οἱ παρόντες ἐκ Μακεδονίας καὶ Θετταλίας.
ἐὰν οὖν περιμείνας τοὺς ἐτησίας ἐπὶ Βυζάντιον ἐλθὼν
πολιορκῇ, πρῶτον μὲν οἴεσθε τοὺς Βυζαντίους μενεῖν
ἐπὶ τῆς ἀνοίας τῆς αὐτῆς ὥσπερ νῦν, καὶ οὔτε παρα-
15 καλεῖν ὑμᾶς οὔτε βοηθεῖν αὐτοῖς ἀξιώσειν; ἐγὼ μὲν

οὐκ οἴομαι, ἀλλὰ καὶ εἴ τισι μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἢ
ἡμῖν, καὶ τούτους εἰσφρήσεσθαι μᾶλλον, ἢ 'κείνῳ παρα-
δώσειν τὴν πόλιν, ἄν περ μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς.
οὐκοῦν ἡμῶν μὲν μὴ δυναμένων ἐνθένδ' ἀναπλεῦσαι,
ἐκεῖ δὲ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης ἑτοίμου βοηθείας, οὐδὲν
16 αὐτοὺς ἀπολωλέναι κωλύσει. νὴ Δία, κακοδαιμονῶσι
γὰρ ἄνθρωποι καὶ ὑπερβάλλουσιν ἀνοίᾳ. πάνυ γε,
ἀλλ' ὅμως [αὐτοὺς] δεῖ σῶς εἶναι· συμφέρει γὰρ τῇ
πόλει. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε δῆλόν ἐστιν ἡμῖν, ὡς
ἐπὶ Χερρόνησον οὐχ ἥξει· ἀλλ' εἴγ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς
δεῖ σκοπεῖν ἧς ἔπεμψε πρὸς ὑμᾶς, ἀμυνεῖσθαί φησι
17 τοὺς ἐν Χερρονήσῳ. ἂν μὲν τοίνυν ᾖ τὸ συνεστηκὸς
στράτευμα, καὶ τῇ χώρᾳ βοηθῆσαι δυνήσεται καὶ τῶν 94
ἐκείνου τι κακῶς ποιῆσαι· εἰ δ' ἅπαξ διαλυθήσεται, τί
ποιήσομεν, ἂν ἐπὶ Χερρόνησον ἴῃ; κρινοῦμεν Διο-
πείθη νὴ Δία. καὶ τί τὰ πράγματ' ἔσται βελτίω; ἀλλ'
ἐνθένδ' ἂν βοηθήσαιμεν αὐτοί. ἂν δ' ὑπὸ τῶν πνευ-
μάτων μὴ δυνώμεθα; ἀλλὰ μὰ Δί' οὐχ ἥξει. καὶ τίς
18 ἐγγυητής ἐστι τούτου; ἆρ' ὁρᾶτε καὶ λογίζεσθ' ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι τὴν ἐπιοῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους, εἰς ἣν
ἔρημόν τινες οἴονται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν
ποιῆσαι καὶ παραδοῦναι Φιλίππῳ; τί δ', ἂν ἀπελθὼν
ἐκ Θρᾴκης καὶ μηδὲ προσελθὼν Χερρονήσῳ μηδὲ Βυ-
ζαντίῳ (καὶ γὰρ ταῦτα λογίζεσθε) ἐπὶ Χαλκίδα καὶ
Μέγαρ' ἥκῃ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἐπ' Ὠρεὸν πρώην,
πότερον κρεῖττον ἐνθάδ' αὐτὸν ἀμύνεσθαι καὶ προσ-
ελθεῖν τὸν πόλεμον πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἐᾶσαι, ἢ κατα-
σκευάζειν ἐκεῖ τιν' ἀσχολίαν αὐτῷ; ἐγὼ μὲν οἴομαι τοῦτο.

19 Ταῦτα τοίνυν ἅπαντας εἰδότας καὶ λογιζομένους
χρή, οὐ μὰ Δί' οὐχ ἣν Διοπείθης πειρᾶται τῇ πόλει
δύναμιν παρασκευάζειν, ταύτην βασκαίνειν καὶ διαλῦσαι

πειρᾶσθαι, ἀλλ' ἑτέραν αὐτοὺς προσπαρασκευάζειν, καὶ
συνευποροῦντας ἐκείνῳ χρημάτων, καὶ τἄλλ' οἰκείως
20 συναγωνιζομένους. εἰ γάρ τις ἔροιτο Φίλιππον, εἰπέ
μοι, πότερ' ἂν βούλοιο τούτους τοὺς στρατιώτας οὓς
Διοπείθης νῦν ἔχει, τοὺς ὁποιουστινασοῦν (οὐδὲν γὰρ
ἀντιλέγω) εὐθενεῖν καὶ παρ' Ἀθηναίοις εὐδοξεῖν καὶ
πλείους γίγνεσθαι τῆς πόλεως συναγωνιζομένης, ἢ
διαβαλλόντων τινῶν καὶ κατηγορούντων διασπασθῆναι
καὶ διαφθαρῆναι; ταῦτ' ἂν οἶμαι φήσειεν. εἶθ' ἃ Φί-
λιππος ἂν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς, ταῦθ' ἡμῶν ἐνθάδε
πράττουσίν τινες; εἶτ' ἔτι ζητεῖτε πόθεν τὰ τῆς πό-
λεως ἀπόλωλεν ἅπαντα;

21 Βούλομαι τοίνυν [ὑμᾶς] μετὰ παρρησίας ἐξετάσαι
τὰ παρόντα πράγματα τῇ πόλει, καὶ σκέψασθαι τί
ποιοῦμεν αὐτοὶ νῦν καὶ ὅπως χρώμεθ' αὐτοῖς. ἡμεῖς
οὔτε χρήματ' εἰσφέρειν βουλόμεθα, οὔτ' αὐτοὶ στρα-
τεύεσθαι, οὔτε τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι δυνάμεθα, οὔτε
22 τὰς συντάξεις Διοπείθει δίδομεν, οὔθ' ὅσ' ἂν αὐτὸς
αὑτῷ πορίσηται ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ βασκαίνομεν καὶ
σκοποῦμεν πόθεν καὶ τί μέλλει ποιεῖν καὶ πάντα τὰ
τοιαυτί, οὔτ' ἐπειδήπερ οὕτως ἔχομεν, τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν
πράττειν ἐθέλομεν, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λόγοις τοὺς τῆς
πόλεως λέγοντας ἄξι' ἐπαινοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις
23 τοῖς ἐναντιουμένοις τούτοις συναγωνιζόμεθα. ὑμεῖς
μὲν τοίνυν εἰώθαθ' ἑκάστοτε τὸν παριόντ' ἐρωτᾶν,
τί οὖν χρὴ ποιεῖν; ἐγὼ δ' ὑμᾶς ἐρήσομαι, τί οὖν
χρὴ λέγειν; εἰ γὰρ μήτ' εἰσοίσετε, μήτ' αὐτοὶ στρα-
τεύσεσθε, μήτε τῶν κοινῶν ἀφέξεσθε, μήτε τὰς συν-
τάξεις δώσετε, μήτε ὅσ' ἂν αὐτὸς αὑτῷ πορίσηται
ἐάσετε, μήτε τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν πράττειν ἐθελήσετε,
οὐκ ἔχω τί λέγω. οἱ γὰρ ἤδη τοσαύτην ἐξουσίαν τοῖς

αἰτιᾶσθαι καὶ διαβάλλειν βουλομένοις διδόντες, ὥστε
καὶ περὶ ὧν φασι μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ τού-
των προκατηγορούντων ἀκροᾶσθαι, — τί ἄν τις λέγοι;
24 Ὅ τι τοίνυν δύναται ταῦτα ποιεῖν, ἐνίους μαθεῖν
ὑμῶν δέον, λέξω μετὰ παρρησίας· καὶ γὰρ οὐδ᾽ ἂν
ἄλλως δυναίμην. πάντες ὅσοι ποτ᾽ ἐκπεπλεύκασι παρ᾽
ὑμῶν στρατηγοί, ἢ 'γὼ πάσχειν ὁτιοῦν τιμῶμαι, καὶ 96
παρὰ Χίων καὶ παρ᾽ Ἐρυθραίων καὶ παρ᾽ ὧν ἂν ἕκα-
στοι δύνωνται, τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων
25 λέγω, χρήματα λαμβάνουσιν. λαμβάνουσι δ᾽ οἱ μὲν
ἔχοντες μίαν ἢ δύο ναῦς ἐλάττονα, οἱ δὲ μείζω δύνα-
μιν πλείονα. καὶ διδόασιν οἱ διδόντες οὔτε τὰ μίκρ᾽
οὔτε τὰ πόλλ᾽ ἀντ᾽ οὐδενός (οὐ γὰρ οὕτω μαίνονται),
ἀλλ᾽ ὠνούμενοι μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς παρ᾽ αὐτῶν ἐκ-
πλέοντας ἐμπόρους, μὴ συλᾶσθαι, παραπέμπεσθαι τὰ
πλοῖα τὰ αὐτῶν, τὰ τοιαῦτα· φασὶ δ᾽ εὐνοίας διδόναι,
26 καὶ τοῦτο τοὔνομ᾽ ἔχει τὰ λήμματα ταῦτα. καὶ δὴ καὶ
νῦν τῷ Διοπείθει στράτευμ᾽ ἔχοντι σαφῶς ἐστι τοῦτο
δῆλον ὅτι δώσουσι χρήματα πάντες οὗτοι· πόθεν γὰρ
οἴεσθ᾽ ἄλλοθεν τὸν μήτε λαβόντα παρ᾽ ὑμῶν μηδὲν
μήτ᾽ αὐτὸν ἔχονθ᾽ ὁπόθεν μισθοδοτήσει, στρατιώτας
τρέφειν; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ᾽ ἀφ᾽
ὧν ἀγείρει καὶ προσαιτεῖ καὶ δανείζεται, ἀπὸ τούτων
27 διάγει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ποιοῦσιν οἱ κατηγοροῦντες ἐν
ὑμῖν, ἢ προλέγουσιν ἅπασι μηδ᾽ ὁτιοῦν ἐκείνῳ διδόναι,
ὡς καὶ τοῦ μελλῆσαι δώσοντι δίκην, μή τι ποιήσαντί
γ᾽ ἢ καταπραξαμένῳ. τοῦτ᾽ εἰσὶν οἱ λόγοι· „μέλλει
πολιορκεῖν τοὺς Ἕλληνας, ἐκδίδωσι·“ μέλει γάρ τινι
[τούτων] τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων Ἑλλήνων; ἀμείνους
28 μένταν εἶεν τῶν ἄλλων ἢ τῆς πατρίδος κήδεσθαι. καὶ
τό γ᾽ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον εἰσπέμπειν ἕτερον στρα-

τηγὸν τοῦτ᾽ ἔστιν. εἰ γὰρ δεινὰ ποιεῖ Διοπείθης καὶ
κατάγει τὰ πλοῖα, μικρὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μικρὸν
πινάκιον ταῦτα πάντ᾽ ἐπισχεῖν δύναιτ᾽ ἄν, καὶ λέγου- 97
σιν οἱ νόμοι ταῦτα, τοὺς ἀδικοῦντας εἰσαγγέλλειν, οὐ
μὰ Δί᾽ οὐ δαπάναις καὶ τριήρεσιν τοσαύταις ἡμᾶς
αὐτοὺς φυλάττειν, ἐπεὶ τοῦτό γ᾽ ἐστὶν ὑπερβολὴ μανίας·
29 ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν τοὺς ἐχθρούς, οὓς οὐκ ἔστιν λαβεῖν ὑπὸ
τοῖς νόμοις, καὶ στρατιώτας τρέφειν καὶ τριήρεις ἐκ-
πέμπειν καὶ χρήματ᾽ εἰσφέρειν δεῖ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν,
ἐπὶ δ᾽ ἡμᾶς αὐτοὺς ψήφισμ᾽ εἰσαγγελία πάραλος ταῦτ᾽
ἐστίν. ταῦτ᾽ ἦν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων, ἐπηρεαζόν-
των δὲ καὶ διαφθειρόντων τὰ πράγμαθ᾽ ἃ νῦν οὗτοι
30 ποιοῦσιν. καὶ τὸ μὲν τούτων τινὰς εἶναι τοιούτους,
δεινὸν ὂν οὐ δεινόν ἐστιν· ἀλλ᾽ ὑμεῖς οἱ καθήμενοι
οὕτως ἤδη διάκεισθε, ὥστ᾽, ἂν μέν τις εἴπῃ παρελθὼν
ὅτι Διοπείθης ἐστὶ τῶν κακῶν αἴτιος, ἢ Χάρης ἢ
Ἀριστοφῶν ἢ ὃν ἂν τῶν πολιτῶν εἴποι τις, εὐθέως
31 φατὲ καὶ θορυβεῖθ᾽ ὡς ὀρθῶς λέγει· ἂν δὲ παρελθὼν
λέγῃ τις τἀληθῆ, ὅτι „ληρεῖτ᾽, Ἀθηναῖοι· πάντων τῶν
κακῶν καὶ τῶν πραγμάτων τούτων Φίλιππός ἐστ᾽ αἴτιος·
εἰ γὰρ ἐκεῖνος ἦγεν ἡσυχίαν, οὐδὲν ἂν ἦν πρᾶγμα τῇ
πόλει,“ ὡς μὲν οὐκ ἀληθῆ ταῦτ᾽ ἐστὶν οὐχ ἕξετ᾽ ἀντι-
λέγειν, ἄχθεσθαι δ᾽ ἄν μοι δοκεῖτε καὶ ὥσπερ ἀπολ-
32 λύναι τι νομίζειν. αἴτιον δὲ τούτων (καί μοι πρὸς
θεῶν, ὅταν εἵνεκα τοῦ βελτίστου λέγω, ἔστω παρρησία)·
παρεσκευάκασιν ὑμᾶς τῶν πολιτευομένων ἔνιοι, ἐν μὲν
ταῖς ἐκκλησίαις φοβεροὺς καὶ χαλεπούς, ἐν δὲ ταῖς
παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου ῥᾳθύμους καὶ εὐκατα-
φρονήτους. ἂν μὲν οὖν τὸν αἴτιον εἴπῃ τις, ὃν ἴσθ᾽
ὅτι λήψεσθε παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς, φατὲ καὶ βούλεσθε· ἂν
δὲ τοιοῦτον λέγῃ τις, ὃν κρατήσαντας τοῖς ὅπλοις, 98

ἄλλως δ' οὐκ ἔστιν κολάσαι, οὐκ ἔχετ' οἶμαι τί ποιή-
33 σετε, ἐξελεγχόμενοι δ' ἄχθεσθε. ἐχρῆν γὰρ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τοὐναντίον ἢ νῦν ἅπαντας τοὺς πολιτευο-
μένους, ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις πράους καὶ φιλανθρώ-
πους ὑμᾶς ἐθίζειν εἶναι (πρὸς γὰρ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ
τοὺς συμμάχους ἐν ταύταις ἐστὶν τὰ δίκαια), ἐν δὲ
ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου φοβεροὺς καὶ χαλε-
ποὺς ἐπιδεικνύναι· πρὸς γὰρ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς
34 ἀντιπάλους ἐκείναις ἐσθ' ἀγών. νῦν δὲ δημαγωγοῦντες
ὑμᾶς καὶ χαριζόμενοι καθ' ὑπερβολήν, οὕτω διατεθεί-
κασιν, ὥστ' ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολα-
κεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούοντας, ἐν δὲ τοῖς
πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη
κινδυνεύειν. φέρε γὰρ πρὸς Διός, εἰ λόγον ὑμᾶς
ἀπαιτήσειαν οἱ Ἕλληνες ὧν νυνὶ παρείκατε καιρῶν
35 διὰ ῥᾳθυμίαν, καὶ ἔροινθ' ὑμᾶς, „ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
πέμπεθ' ὡς ἡμᾶς ἑκάστοτε πρέσβεις, καὶ λέγεθ' ὡς
ἐπιβουλεύει Φίλιππος ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, καὶ
ὡς φυλάττεσθαι δεῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ πάντα τὰ
τοιαυτί,“ ἀνάγκη φάσκειν καὶ ὁμολογεῖν· ποιοῦμεν
γὰρ ταῦτα. „εἶτ', ὦ πάντων ἀνθρώπων φαυλότατοι,
δέκα μῆνας [ἀπογενομένου] τἀνθρώπου καὶ νόσῳ καὶ
χειμῶνι καὶ πολέμοις ἀποληφθέντος, ὥστε μὴ ἂν δύνα-
36 σθαι ἐπανελθεῖν οἴκαδε, οὔτε τὴν Εὔβοιαν ἠλευθερώ-
σατε, οὔτε τῶν ὑμετέρων αὐτῶν οὐδὲν ἐκομίσασθε;
ἀλλ' ἐκεῖνος μέν, ὑμῶν οἴκοι μενόντων, σχολὴν ἀγόν-
των, ὑγιαινόντων, (εἰ δὴ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας,
ὑγιαίνειν φήσαιμεν) δύ' ἐν Εὐβοίᾳ κατέστησε τυράν- 99
νους, τὸν μὲν ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπιτειχίσας, τὸν
37 δ' ἐπὶ Σκίαθον, ὑμεῖς δ' οὐδὲ ταῦτ' ἀπελύσασθε, εἰ
μηδὲν ἄλλ' ἐβούλεσθε, ἀλλ' εἰάκατε; ἀφέστατε δῆλον

ὅτι αὐτῷ, καὶ φανερὸν πεποιήκατε, ὅτι οὐδ' ἂν δεκάκις ἀποθάνῃ, οὐδὲν μᾶλλον κινήσεσθε. τί οὖν πρεσβεύεσθε καὶ κατηγορεῖτε καὶ πράγμαθ' ἡμῖν παρέχετε;“ ἂν ταῦτα λέγωσι, τί ἐροῦμεν ἢ τί φήσομεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ.

38 Εἰσὶ τοίνυν τινές, οἳ τότ' ἐξελέγχειν τὸν παριόντ' οἴονται, ἐπειδὰν ἐρωτήσωσι „τί οὖν χρὴ ποιεῖν;“ οἷς ἐγὼ τὸ μὲν δικαιότατον καὶ ἀληθέστατον τοῦτ' ἀποκρινοῦμαι, ταῦτα μὴ ποιεῖν ἃ νῦν ποιεῖτε, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐρῶ. καὶ ὅπως, ὥσπερ
39 ἐρωτῶσι προθύμως, οὕτω καὶ ποιεῖν ἐθελήσουσιν. πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ τὴν εἰρήνην λέλυκεν (καὶ παύσασθε περὶ τούτου κατηγοροῦντες ἀλλήλων) καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς
40 ὅλῃ τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ τοῖς μάλιστ' οἰομένοις αὐτῷ χαρίζεσθαι (εἰ δὲ μή, σκεψάσθων Εὐθυκράτη καὶ Λασθένη τοὺς Ὀλυνθίους, οἳ δοκοῦντες οἰκειότατ' αὐτῷ διακεῖσθαι, ἐπειδὴ τὴν πόλιν προὔδοσαν, πάντων κάκιστ' ἀπολώλασιν), οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ, οὐδ' ἐπιβουλεύει καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲ ἓν τῶν πάντων, ἢ πῶς ταύτην
41 καταλύσει. καὶ τοῦτ' εἰκότως τρόπον τινὰ πράττει· οἶδεν γὰρ ἀκριβῶς ὅτι, οὐδ' ἂν πάντων τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ' αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν 100
ὑμεῖς δημοκρατῆσθε, ἀλλ' ἄν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα, (πολλὰ δ' ἂν γένοιτ' ἀνθρώπῳ), ἥξει πάντα τὰ συμ-
42 βεβιασμένα καὶ καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς· ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ πεφυκότες, ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλῦσαι καὶ ἔχοντ'

ἀφελέσθαι, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλο-
μένοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι
[ἕτοιμοι]. οὔκουν βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς τὴν
παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ,
43 οὐ κακῶς οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. πρῶτον μὲν
δὴ τοῦτο δεῖ, ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ
τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο
πεισθήσεσθε ταῖς ψυχαῖς, οὐκ ἐθελήσεθ' ὑπὲρ τῶν
πραγμάτων σπουδάζειν· δεύτερον δ' εἰδέναι σαφῶς,
ὅτι πάνθ' ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν,
ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται, καὶ ὅπου τις
44 ἐκεῖνον ἀμύνεται, ἐνταῦθ' ὑπὲρ ἡμῶν ἀμυνεῖται. οὐ
γὰρ οὕτω γ' εὐήθης οὐδείς, ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν
Φίλιππον, τῶν μὲν ἐν Θρᾴκῃ κακῶν (τί γὰρ ἄλλο
τις εἴπῃ Δρογγίλον καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ
ἃ νῦν ἐξαιρεῖ [καὶ κατασκευάζεται];) τούτων μὲν ἐπι-
θυμεῖν καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν καὶ πόνους καὶ
45 χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν, τῶν
δ' Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τριήρων καὶ
τῶν ἔργων τῶν ἀργυρείων καὶ τοσούτων προσόδων οὐκ
ἐπιθυμεῖν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσειν ἔχειν, ὑπὲρ δὲ
τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις 101
σιροῖς ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ
κἀκεῖν' ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος καὶ τἄλλα
46 πάντα πραγματεύεται. τί οὖν εὖ φρονούντων ἐστίν;
εἰδότας ταῦτα καὶ ἐγνωκότας, τὴν μὲν ὑπερβάλλουσαν
καὶ ἀνείκαστον [ταύτην] ῥᾳθυμίαν ἀποθέσθαι, χρήματα
δ' εἰσφέρειν καὶ τοὺς συμμάχους ἀξιοῦν, καὶ ὅπως
τὸ συνεστηκὸς τοῦτο συμμενεῖ στράτευμ' ὁρᾶν καὶ
πράττειν, ἵν' ὥσπερ ἐκεῖνος ἕτοιμον ἔχει δύναμιν τὴν
ἀδικήσουσαν καὶ καταδουλωσομένην ἅπαντας τοὺς Ἕλ-

ληνας, οὕτω τὴν σώσουσαν ὑμεῖς καὶ βοηθήσουσαν
47 ἅπασιν ἕτοιμον ἔχητε. οὐ γὰρ ἔστι βοηθείαις χρω-
μένους οὐδέποτ᾽ οὐδὲν τῶν δεόντων πρᾶξαι, ἀλλὰ κατα-
σκευάσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαντας
καὶ ταμίας καὶ δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρη-
μάτων φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαν-
τας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμ-
βάνειν, τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ. κἂν
οὕτω ποιήσητε καὶ τόθ᾽ ἕλησθ᾽ ὡς ἀληθῶς ἄγειν εἰρή-
νην δικαίαν, μένειν ἐπὶ τῆς αὑτοῦ Φίλιππον ἀναγκά-
σετε, οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν γένοιτ᾽ ἀγαθόν, ἢ πολεμήσετ᾽
ἐξ ἴσου.
48 Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ
πόνων [πολλῶν] καὶ πραγματείας [εἶναι], καὶ μάλ᾽
ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ᾽ ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ
ταῦτα γενησόμενα, ἂν ταῦτα μὴ θέλῃ, εὑρήσει λυσιτε-
49 λοῦν τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστί τις
ἐγγυητής — θεῶν, οὐ γὰρ ἀνθρώπων γ᾽ οὐδεὶς ἂν
γένοιτ᾽ ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος — ὡς, ἂν
ἄγηθ᾽ ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα πρόησθε, οὐκ ἐπ᾽ αὐτοὺς
ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μὲν νὴ τὸν Δία καὶ 102
πάντας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ
πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας [ἕνεκα]
ῥαθυμίας τοὺς ἄλλους πάντας Ἕλληνας εἰς δουλείαν
προέσθαι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἂν ἢ ταῦτ᾽ εἰρηκέναι
βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ᾽ εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ ὑμᾶς
50 πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθ᾽, ἅπαντα πρόεσθε. εἰ δὲ μήτε
τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον τε πρόϊσμεν ἅπαντες ὅτι, ὅσῳ
ἂν πλειόνων ἐάσωμεν ἐκεῖνον γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ
χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθ᾽ ἐχθρῷ, ποῖ
ἀναδυόμεθ᾽; ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι

51 τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ Δί' ἀναγκαῖον ᾖ. ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε, τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν [ἀνθρώπῳ μεγίστη] ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων αἰσχύνη, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἥντιν' ἂν εἴποιμεν· δούλῳ δὲ πληγαὶ χὠ τοῦ σώματος αἰκισμός, ἃ μήτε γένοιτ' οὔτε λέγειν ἄξιον.

52 Πάντα τοίνυν τἄλλ' εἰπὼν ἂν ἡδέως, καὶ δείξας ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔνιοι καταπολιτεύονται, τὰ μὲν ἄλλ' ἐάσω, ἀλλ' ἐπειδάν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ, εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθόν, καὶ τὸ τρέφειν δύναμιν μεγάλην ὡς χαλεπόν, καὶ „διαρπάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται", καὶ τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν ἀναβάλλουσι μὲν ὑμᾶς, ἡσυχίαν δὲ ποιοῦ-
53 σιν ἐκείνῳ πράττειν ὅ τι βούλεται. ἐκ δὲ τούτων περιγίγνεται, ὑμῖν μὲν ἡ σχολὴ καὶ τὸ μηδὲν ἤδη ποιεῖν, 103
ἃ δέδοιχ' ὅπως μήποθ' ἡγήσησθ' ἐπὶ πολλῷ γεγενῆσθαι, τούτοις δ' αἱ χάριτες καὶ ὁ μισθὸς ὁ τούτων. ἐγὼ δ' οἴομαι, τὴν μὲν εἰρήνην οὐχ ὑμᾶς δεῖν πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα· ἂν γὰρ ἐκεῖνος πεισθῇ, τά γ' ἀφ'
54 ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζειν δ' εἶναι χαλεπά, οὐχ ὅσ' ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, ἂν ταῦτα μὴ θέλωμεν ποιεῖν· καὶ τὸ „διαρπασθήσεται τὰ χρήματα" τῷ φυλακὴν εἰπεῖν δι' ἧς σωθήσεται κωλύειν,
55 οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος ἀφεστάναι. καίτοι ἔγωγ' ἀγανακτῶ καὶ τοῦτο [ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι], εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι,

τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν οὑτωσὶ Φίλιππος ἐφεξῆς ἁρπά-
ζων, οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων.
56 *Τί ποτ' οὖν τὸ αἴτιον· ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ*
τὸν μὲν οὕτω φανερῶς [στρατεύοντα,] ἀδικοῦντα, πό-
λεις καταλαμβάνοντα, μηδένα τούτων πώποτ' εἰπεῖν
ὡς πόλεμον ποιεῖ, τοὺς δὲ μὴ 'πιτρέπειν μηδὲ προΐεσθαι
ταῦτα συμβουλεύοντας, τούτους τὸν πόλεμον ποιήσειν
57 *αἰτιᾶσθαι; ἐγὼ διδάξω· ὅτι τὴν ὀργήν, ἣν εἰκός ἐστι*
γενέσθαι παρ' ὑμῶν, ἄν τι λυπῆσθε τῷ πολέμῳ, εἰς
τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας τὰ βέλτιστα τρέψαι βούλον-
ται, ἵνα τούτους κρίνητε, μὴ Φίλιππον ἀμύνησθε, καὶ
κατηγορῶσιν αὐτοί, μὴ δίκην δῶσιν ὧν ποιοῦσι νῦν.
τοῦτ' αὐτοῖς δύναται τὸ λέγειν ὡς ἄρα βούλονται
πόλεμόν τινες ποιῆσαι παρ' ὑμῖν, καὶ περὶ τούτων
58 *ἡ διαδικασία [αὕτη ἐστίν]. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι οὐ γρά-* 104
ψαντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον, πολλὰ Φίλιππος
ἔχει τῶν τῆς πόλεως, καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε
βοήθειαν. εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖσθαι
πολεμεῖν αὐτὸν ἡμῖν, ἀνοητότατος πάντων ἂν εἴη τῶν
59 *ὄντων ἀνθρώπων, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι. ἀλλ' ἐπειδὰν*
ἐπ' αὐτοὺς ἡμᾶς ἴῃ, τί φήσομεν; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ
πολεμεῖν, ὥσπερ οὐδ' Ὠρείταις, στρατιωτῶν ὄντων ἐν
τῇ χώρᾳ, οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ τείχη προσ-
βάλλων, οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ
χώρᾳ τὸ στράτευμα παρῆν ἔχων. ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύ-
νεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν
ὑπόλοιπον δουλεύειν· οὐ γὰρ ἄλλο γ' οὐδέν ἐστι με-
ταξὺ τοῦ μήτ' ἀμύνεσθαι μήτ' ἄγειν ἡσυχίαν ἐᾶσθαι.
60 *καὶ μὴν οὐχ ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσθ'*
ὁ κίνδυνος· οὐ γὰρ ὑφ' αὑτῷ τὴν πόλιν ποιήσασθαι
βούλεται Φίλιππος, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδεν γὰρ ἀκρι-

βῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ᾽ ἐθελήσετε, οὔτ᾽ ἂν ἐθελήσητ᾽ ἐπιστήσεσθε (ἄρχειν γὰρ εἰώθατε), πράγματα δ᾽ αὐτῷ παρασχεῖν, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε.

61 Ὡς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ὄντος τοῦ ἀγῶνος, οὕτω προσήκει γιγνώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς ἐκείνῳ μισεῖν κἀποτυμπανίσαι· οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν
62 τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητ᾽ ἐχθρούς. πόθεν οἴεσθε νῦν αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ᾽ ἔμοιγε δοκεῖ 105
ποιεῖν ἢ τοῦτο) καὶ τοὺς μὲν ἄλλους εὖ ποιοῦντ᾽, εἰ μηδὲν ἄλλ᾽, ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δ᾽ ἀπειλεῖν ἤδη; οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς ὑπηγάγετ᾽ εἰς τὴν νῦν παροῦσαν δουλείαν· οὐδ᾽ ἂν εἰπεῖν δύναιτ᾽ οὐδεὶς ὅσα τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δοὺς Ποτείδαιαν ἐξη-
63 πάτησε καὶ πόλλ᾽ ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν ὑπάγει τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλάξας πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· ὥστε καρπωσάμενοί τιν᾽ ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν, ἃ δὴ πεπόνθασιν, οἱ δ᾽ ὅταν ποτὲ συμβῇ πείσονται. ὑμεῖς δ᾽ ὧν μὲν ἀπεστερεῖσθε, σιωπῶ· ἀλλ᾽ ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσ᾽ ἐξηπάτησθε, πόσων ἀπεστέ-
64 ρησθε. οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τἀπὶ Θρᾴκης, Δορίσκον, Σέρριον, τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν τὴν [πόλιν τὴν] Καρδιανῶν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ᾽ οὖν ἐκείνως τοῖς ἄλλοις καὶ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν προσφέρεται; ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ὑμετέρᾳ, ἄδει᾽ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται, καὶ λαβόντα χρήματ᾽ αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ᾽
65 ὑμῖν, κἂν ἀφῃρημένοι τὰ ὑμέτερ᾽ αὐτῶν ἦτε. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ σὺν εὖ

πεπονθότων τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτείδαιαν
καρποῦσθαι· οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ, μὴ
σὺν εὖ πεπονθότος τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ
τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυ-
λαίαν ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλές, πρὶν
66 τὴν Βοιωτίαν ἀπέδωκε καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. ἀλλ' 106
Ἀθήνησιν, οὐ μόνον Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν
χώραν ἀπεστερηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευά-
ζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυ-
ζάντιον παριόντος, ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου.
καὶ γάρ τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλού-
σιοι γίγνονται, καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι
καὶ γνώριμοι, ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον, ἐκ μὲν ἐνδόξων
ἄδοξοι, ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι· πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦ-
τον ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάντων
67 ἔσθ' ὑμεῖς ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ἔχειν
καὶ ἐᾶν [ταῦτα] φέρεσθαι, ὁ μὲν εὐδαίμων καὶ μέγας
καὶ φοβερὸς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ὑμεῖς δ'
ἔρημοι καὶ ταπεινοί, τῇ τῶν ὠνίων ἀφθονίᾳ λαμπροί,
τῇ δ' ὧν προσῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοι. οὐ τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον περί θ' ὑμῶν καὶ περὶ αὑτῶν ἐνίους
τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυ-
χίαν ἄγειν φασὶ δεῖν, κἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, αὐτοὶ δ'
οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν οὐδενὸς αὐτοὺς
ἀδικοῦντος.

68 Εἶτα φησὶν ὃς ἂν τύχῃ παρελθὼν „οὐ γὰρ θέλεις
γράφειν, οὐδὲ κινδυνεύειν, ἀλλ' ἄτολμος εἶ καὶ μαλα-
κός.“ ἐγὼ δὲ θρασὺς μὲν καὶ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς
οὔτ' εἰμὶ μήτε γενοίμην, ἀνδρειότερον μέντοι πολλῶν
πάνυ τῶν ἰταμῶς πολιτευομένων παρ' ὑμῖν ἐμαυτὸν
69 ἡγοῦμαι. ὅστις μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παριδὼν

ἃ συνοίσει τῇ πόλει, κρίνει δημεύει δίδωσι κατηγο-
ρεῖ, οὐδεμιᾷ ταῦτ᾽ ἀνδρείᾳ ποιεῖ, ἀλλ᾽ ἔχων ἐνέχυρον
τῆς [αὐτοῦ] σωτηρίας τὸ πρὸς χάριν ὑμῖν λέγειν καὶ 107
πολιτεύεσθαι, ἀσφαλῶς θρασύς ἐστιν· ὅστις δ᾽ ὑπὲρ
τοῦ βελτίστου πολλὰ τοῖς ὑμετέροις ἐναντιοῦται βου-
λήμασι, καὶ μηδὲν λέγει πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὸ βέλτι-
στον ἀεί, καὶ τὴν τοιαύτην πολιτείαν προαιρεῖται, ἐν
ᾗ πλειόνων ἡ τύχη κυρία γίγνεται, ἢ οἱ λογισμοί, τού-
των δ᾽ ἀμφοτέρων ἑαυτὸν ὑπεύθυνον ὑμῖν παρέχει,
70 οὗτός ἐστ᾽ ἀνδρεῖος, καὶ χρήσιμός γε πολίτης ὁ τοιοῦτός
ἐστιν, οὐχ οἱ τῆς παρ᾽ ἡμέραν χάριτος τὰ μέγιστα τῆς
πόλεως ἀπολωλεκότες, οὓς ἐγὼ τοσούτου δέω ζηλοῦν
ἢ νομίζειν ἀξίους πολίτας τῆς πόλεως εἶναι, ὥστ᾽ εἴ
τις ἔροιτό μ᾽ „εἰπέ μοι, σὺ δὲ δὴ τί τὴν πόλιν ἡμῖν
ἀγαθὸν πεποίηκας;“ ἔχων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ
τριηραρχίας εἰπεῖν καὶ χορηγίας καὶ χρημάτων εἰσφο-
71 ρὰς καὶ λύσεις αἰχμαλώτων, καὶ τοιαύτας ἄλλας φιλαν-
θρωπίας, οὐδὲν ἂν τούτων εἴποιμι, ἀλλ᾽ ὅτι τῶν τοιού-
των πολιτευμάτων οὐδὲν πολιτεύομαι, ἀλλὰ δυνάμενος
ἂν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἕτεροι, καὶ κατηγορεῖν καὶ χαρί-
ζεσθαι καὶ δημεύειν καὶ τἄλλ᾽ ἃ ποιοῦσιν οὗτοι ποιεῖν,
οὐδ᾽ ἐφ᾽ ἓν τούτων πώποτ᾽ ἐμαυτὸν ἔταξα, οὐδὲ προ-
ήχθην οὔθ᾽ ὑπὸ κέρδους οὔθ᾽ ὑπὸ φιλοτιμίας, ἀλλὰ
διαμένω λέγων, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πολλῶν ἐλάττων εἰμὶ
παρ᾽ ὑμῖν, ὑμεῖς δ᾽, εἰ πείθοισθέ μοι, μείζους ἂν εἴητε·
72 οὕτω γὰρ ἴσως ἀνεπίφθονον εἰπεῖν. οὐδέ γ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ
δικαίου τοῦτ᾽ εἶναι πολίτου, τοιαῦτα πολιτεύμαθ᾽ εὑρί-
σκειν, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομ᾽ εὐθέως,
ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ
τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι, καὶ
τὸ βέλτιστον ἀεὶ, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν· ἐπ᾽ 108

*ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται, ἐπὶ τοῦτο δὲ
τῷ λόγῳ δεῖ προάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πο-
λίτην.*

73 *Ἤδη τοίνυν τινὸς ἤκουσα καὶ τοιοῦτόν τι λέγοντος,
ὡς ἄρ' ἐγὼ λέγω μὲν ἀεὶ τὰ βέλτιστα, ἔστιν δ' οὐδὲν
ἀλλ' ἢ λόγοι τὰ παρ' ἐμοῦ, δεῖ δ' ἔργων τῇ πόλει καὶ
πράξεώς τινος. ἐγὼ δ' ὡς ἔχω περὶ τούτων, λέξω πρὸς
ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. οὐδ' εἶναι νομίζω τοῦ
συμβουλεύοντος ὑμῖν ἔργον οὐδὲν πλὴν εἰπεῖν τὰ βέλ-
τιστα. καὶ τοῦθ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ῥᾳδίως
74 οἶμαι δείξειν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι Τιμόθεός
ποτ' ἐκεῖνος ἐν ὑμῖν ἐδημηγόρησεν, ὡς δεῖ βοηθεῖν
καὶ τοὺς Εὐβοέας σῴζειν, ὅτε Θηβαῖοι κατεδουλοῦντ'
αὐτούς, καὶ λέγων εἶπεν οὕτω πως· „εἰπέ μοι, βου-
λεύεσθ'" ἔφη „Θηβαίους ἔχοντες ἐν νήσῳ, τί χρήσεσθε
καὶ τί δεῖ ποιεῖν; οὐκ ἐμπλήσετε τὴν θάλατταν ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι τριήρων; οὐκ ἀναστάντες ἤδη πορεύ-
75 σεσθ' εἰς τὸν Πειραιᾶ; οὐ καθέλξετε τὰς ναῦς;" οὐκοῦν
εἶπε μὲν ταῦθ' ὁ Τιμόθεος, ἐποιήσατε δ' ὑμεῖς· ἐκ δὲ
τούτων ἀμφοτέρων τὸ πρᾶγμ' ἐπράχθη. εἰ δ' ὁ μὲν
εἶπεν ὡς οἷόν τε τἄριστα, ὥσπερ εἶπεν, ὑμεῖς δ' ἀπερ-
ρᾳθυμήσατε καὶ μηδὲν ὑπηκούσατε, ἆρ' ἂν ἦν γεγονός
τι τῶν τότε συμβάντων τῇ πόλει; οὐχ οἷόν τε. οὕτω
τοίνυν καὶ περὶ ὧν ἂν ἐγὼ λέγω καὶ περὶ ὧν ἂν ὁ
δεῖν' εἴπῃ, τὰ μὲν ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῶν ζητεῖτε, ἃ
δὲ βέλτιστ' ἢ μὴ [λέγειν] παρὰ τοῦ παριόντος.*

76 *Ἐν κεφαλαίῳ δ' ἃ λέγω φράσας καταβῆναι βού-
λομαι. χρήματ' εἰσφέρειν φημὶ δεῖν· τὴν ὑπάρχουσαν
δύναμιν συνέχειν, ἐπανορθοῦντας εἴ τι δοκεῖ μὴ καλῶς* 109
*ἔχειν, μὴ οἷς ἄν τις αἰτιάσηται τὸ ὅλον καταλύοντας·
πρέσβεις ἐκπέμπειν πανταχοῖ τοὺς διδάξοντας, νουθε-*

*τήσοντας, πράξοντας· παρὰ πάντα ταῦτα τοὺς ἐπὶ τοῖς
πράγμασι δωροδοκοῦντας κολάζειν καὶ μισεῖν πανταχοῦ,
ἵν' οἱ μέτριοι καὶ δικαίους αὑτοὺς παρέχοντες εὖ βεβου-
77 λεῦσθαι δοκῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτοῖς. ἂν οὕτω
τοῖς πράγμασιν χρῆσθε καὶ παύσησθ' ὀλιγωροῦντες
ἁπάντων, ἴσως ἂν ἴσως καὶ νῦν ἔτι βελτίω γένοιτο.
εἰ μέντοι καθεδεῖσθε, ἄχρι τοῦ θορυβῆσαι καὶ ἐπαινέσαι
σπουδάζοντες, ἐὰν δὲ δέῃ τι ποιεῖν ἀναδυόμενοι, οὐχ
ὁρῶ λόγον ὅστις ἄνευ τοῦ ποιεῖν ὑμᾶς ἃ προσήκει δυνή-
σεται τὴν πόλιν σῶσαι.*

IX.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Γ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἁπλῆ τοῦ λόγου τούτου ἡ ὑπόθεσις· Φιλίππου γὰρ λόγῳ μὲν εἰρήνην ἄγοντος, ἔργῳ δὲ πόλλ' ἀδικοῦντος, συμβουλεύει τοῖς Ἀθηναίοις ὁ ῥήτωρ ἀναστῆναι καὶ ἀμύνασθαι τὸν βασιλέα, ὡς κινδύνου μεγάλου καὶ αὐτοῖς ἐπικρεμαμένου καὶ πᾶσι κοινῇ τοῖς Ἕλλησιν.

Πολλῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγων γιγνομένων 110
ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν, περὶ ὧν Φίλιππος, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδικεῖ, καὶ πάντων οἶδ' ὅτι φησάντων γ' ἄν, εἰ καὶ μὴ ποιοῦσι τοῦτο, καὶ λέγειν δεῖν καὶ πράττειν, ὅπως ἐκεῖνος παύσεται τῆς ὕβρεως καὶ δίκην δώσει, εἰς τοῦθ' ὑπηγμένα πάντα τὰ πράγματα καὶ προειμέν' ὁρῶ, ὥστε δέδοικα μὴ βλάσφημον

μὲν εἰπεῖν, ἀληθὲς δέ· εἰ καὶ λέγειν ἅπαντες ἐβούλονθ'
οἱ παριόντες καὶ χειροτονεῖν ὑμεῖς, ἐξ ὧν ὡς φαυλόταθ'
ἤμελλε τὰ πράγμαθ' ἕξειν, οὐκ ἂν ἡγοῦμαι δύνασθαι
2 χεῖρον ἢ νῦν διατεθῆναι. πολλὰ μὲν οὖν ἴσως ἐστὶν
αἴτια τούτων, καὶ οὐ παρ' ἓν οὐδὲ δύ' εἰς τοῦτο τὰ
πράγματ' ἀφῖκται, μάλιστα δ', ἄνπερ ἐξετάζητ' ὀρθῶς,
εὑρήσετε, διὰ τοὺς χαρίζεσθαι μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστα
λέγειν προαιρουμένους, ὧν τινὲς μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ἐν οἷς εὐδοκιμοῦσιν αὐτοὶ καὶ δύνανται, ταῦτα
φυλάττοντες, οὐδεμίαν περὶ τῶν μελλόντων πρόνοιαν
ἔχουσιν, οὐκοῦν οὐδ' ὑμᾶς οἴονται δεῖν ἔχειν, ἕτεροι δὲ
τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ὄντας αἰτιώμενοι καὶ διαβάλ-
λοντες οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν, ἢ ὅπως ἡ πόλις παρ'
αὑτῆς δίκην λήψεται καὶ περὶ τοῦτ' ἔσται, Φιλίππῳ 111
3 δ' ἐξέσται καὶ πράττειν καὶ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. αἱ
δὲ τοιαῦται πολιτεῖαι συνήθεις μέν εἰσιν ὑμῖν, αἴτιαι
δὲ τῶν κακῶν. ἀξιῶ δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄν τι
τῶν ἀληθῶν μετὰ παρρησίας λέγω, μηδεμίαν μοι διὰ
τοῦτο παρ' ὑμῶν ὀργὴν γενέσθαι. σκοπεῖτε γὰρ ὡδί.
ὑμεῖς τὴν παρρησίαν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων οὕτω κοινὴν
οἴεσθε δεῖν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε καὶ τοῖς
ξένοις καὶ τοῖς δούλοις αὐτῆς μεταδεδώκατε, καὶ πολ-
λοὺς ἄν τις οἰκέτας ἴδοι παρ' ἡμῖν μετὰ πλείονος ἐξου-
σίας ὅ τι βούλονται λέγοντας, ἢ πολίτας ἐν ἐνίαις τῶν
ἄλλων πόλεων, ἐκ δὲ τοῦ συμβουλεύειν παντάπασιν
4 ἐξεληλάκατε. εἶθ' ὑμῖν συμβέβηκεν ἐκ τούτου, ἐν μὲν
ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολακεύεσθαι πάντα πρὸς
ἡδονὴν ἀκούουσιν, ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνο-
μένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη κινδυνεύειν. εἰ μὲν οὖν
καὶ νῦν οὕτω διάκεισθε, οὐκ ἔχω τί λέγω· εἰ δ' ἃ
συμφέρει χωρὶς κολακείας ἐθελήσετ' ἀκούειν, ἕτοιμος

λέγειν. καὶ γὰρ εἰ πάνυ φαύλως τὰ πράγματ' ἔχει
καὶ πολλὰ προεῖται, ὅμως ἔστιν, ἐὰν ὑμεῖς τὰ δέοντα
5 ποιεῖν βούλησθε, ἔτι πάντα ταῦτ' ἐπανορθώσασθαι. καὶ
παράδοξον μὲν ἴσως ἐστὶν ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δέ·
τὸ χείριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι, τοῦτο πρὸς τὰ μέλ-
λοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὔτε
μικρὸν οὔτε μέγ' οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν
κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεί τοι, εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε 112
πραττόντων οὕτω διέκειτο, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ
γενέσθαι βελτίω. νῦν δὲ τῆς ῥᾳθυμίας τῆς ὑμετέρας
καὶ τῆς ἀμελείας κεκράτηκε Φίλιππος, τῆς πόλεως δ'
οὐ κεκράτηκεν· οὐδ' ἥττησθ' ὑμεῖς, ἀλλ' οὐδὲ κεκίνησθε.
6 Εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὡμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει
πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλ' ἔδει τὸν
παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν, ἢ ὅπως ἀσφαλέστατα
καὶ ῥᾷστ' ἀμυνούμεθα· ἐπειδὴ δ' οὕτως ἀτόπως ἔνιοι
διάκεινται, ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου καὶ πολλὰ
τῶν ὑμετέρων ἔχοντος καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικοῦντος,
ἀνέχεσθαί τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις, ὡς
ἡμῶν τινές εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάτ-
7 τεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτων· ἔστι γὰρ δέος, μήποθ'
ὡς ἀμυνούμεθα γράψας τις καὶ συμβουλεύσας, εἰς τὴν αἰτίαν
ἐμπέσῃ τοῦ πεποιηκέναι τὸν πόλεμον. ἐγὼ δὴ τοῦτο πρῶ-
τον ἁπάντων λέγω καὶ διορίζομαι ['εἰ ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ βου-
λεύεσθαι περὶ τοῦ πότερ' εἰρήνην ἄγειν ἢ πολεμεῖν δεῖ].
8 Εἰ μὲν οὖν ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν τῇ πόλει καὶ ἐφ'
ἡμῖν ἐστι τοῦτο, ἵν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, φήμ' ἔγωγ'
ἄγειν ἡμᾶς δεῖν, καὶ τὸν ταῦτα λέγοντα γράφειν καὶ
πράττειν καὶ μὴ φενακίζειν ἀξιῶ· εἰ δ' ἕτερος τὰ ὅπλ'
ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων καὶ δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτόν,
τοὔνομα μὲν τὸ τῆς εἰρήνης ὑμῖν προβάλλει, τοῖς δ'
ἔργοις αὐτὸς τοῖς τοῦ πολέμου χρῆται, τί λοιπὸν ἄλλο

πλὴν ἀμύνεσθαι; φάσκειν δ' εἰρήνην ἄγειν εἰ βούλεσθ',
9 ὥσπερ ἐκεῖνος, οὐ διαφέρομαι. εἰ δέ τις ταύτην εἰρή- 113
νην ὑπολαμβάνει, ἐξ ἧς ἐκεῖνος πάντα τἄλλα λαβὼν
ἐφ' ἡμᾶς ἥξει, πρῶτον μὲν μαίνεται, ἔπειτ' ἐκείνῳ
παρ' ὑμῶν, οὐχ ὑμῖν παρ' ἐκείνου τὴν εἰρήνην λέγει·
τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ τῶν ἀναλισκομένων χρημάτων πάν-
των Φίλιππος ὠνεῖται, αὐτὸς μὲν πολεμεῖν ὑμῖν, ὑφ'
ὑμῶν δὲ μὴ πολεμεῖσθαι.
10 Καὶ μὴν εἰ μέχρι τούτου περιμενοῦμεν, ἕως ἂν
ἡμῖν ὁμολογήσῃ πολεμεῖν, πάντων ἐσμὲν εὐηθέστατοι·
οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτὴν βαδίζῃ καὶ τὸν
Πειραιᾶ, τοῦτ' ἐρεῖ, εἴπερ οἷς πρὸς τοὺς ἄλλους πεποίηκε
11 δεῖ τεκμαίρεσθαι. τοῦτο μὲν γὰρ Ὀλυνθίοις, τετται-
ράκοντ' ἀπέχων τῆς πόλεως στάδια, εἶπε ὅτι δεῖ δυοῖν
θάτερον, ἢ κείνους ἐν Ὀλύνθῳ μὴ οἰκεῖν ἢ αὐτὸν ἐν
Μακεδονίᾳ, πάντα τὸν ἄλλον χρόνον, εἴ τις αὐτὸν
αἰτιάσαιτό τι τοιοῦτον, ἀγανακτῶν καὶ πρέσβεις πέμ-
πων τοὺς ἀπολογησομένους· τοῦτο δ' εἰς Φωκέας ὡς
πρὸς συμμάχους ἐπορεύετο, καὶ πρέσβεις Φωκέων ἦσαν
οἳ παρηκολούθουν αὐτῷ πορευομένῳ, καὶ παρ' ἡμῖν
ἤριζον οἱ πολλοί, Θηβαίοις οὐ λυσιτελήσειν τὴν ἐκείνου
12 πάροδον. καὶ μὴν καὶ Φερὰς πρώην ὡς φίλος καὶ
σύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν ἔχει καταλαβών, καὶ
τὰ τελευταῖα τοῖς ταλαιπώροις Ὠρείταις τουτοισί, ἐπι-
σκεψομένους ἔφη τοὺς στρατιώτας πεπομφέναι κατ'
εὔνοιαν· πυνθάνεσθαι γὰρ αὐτοὺς ὡς νοσοῦσι [καὶ
στασιάζουσιν], συμμάχων δ' εἶναι καὶ φίλων ἀληθινῶν
13 ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς παρεῖναι. εἶτ' οἴεσθ' αὐτόν,
οἳ μὲν ἐποίησαν μὲν οὐδὲν ἂν κακόν, μὴ παθεῖν δ'
ἐφυλάξαντ' ἂν ἴσως, τούτους μὲν ἐξαπατᾶν αἱρεῖσθαι 114
μᾶλλον, ἢ προλέγοντα βιάζεσθαι, ὑμῖν δ' ἐκ προρρή-

σεως πολεμήσειν, καὶ ταῦθ' ἕως ἂν [ἑκόντες] ἐξαπα-
14 τᾶσθε; οὐκ ἔστι ταῦτα· καὶ γὰρ ἂν ἀβελτερώτατος εἴη
πάντων ἀνθρώπων, εἰ τῶν ἀδικουμένων ὑμῶν μηδὲν
ἐγκαλούντων αὐτῷ, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν τινὰς αἰτιωμέ-
νων, ἐκεῖνος ἐκλύσας τὴν πρὸς ἀλλήλους ἔριν ὑμῶν
καὶ φιλονικίαν, ἐφ' αὑτὸν προείποι τρέπεσθαι, καὶ τῶν
παρ' ἑαυτοῦ μισθοφορούντων τοὺς λόγους ἀφέλοιτο,
οἷς ἀναβάλλουσιν ὑμᾶς, λέγοντες ὡς ἐκεῖνός γ' οὐ
πολεμεῖ τῇ πόλει.
15 Ἀλλ' ἔστιν ὦ πρὸς τοῦ Διὸς, ὅστις εὖ φρονῶν
ἐκ τῶν ὀνομάτων μᾶλλον, ἢ τῶν πραγμάτων, τὸν ἄγοντ'
εἰρήνην ἢ πολεμοῦνθ' αὑτῷ σκέψαιτ' ἄν; οὐδεὶς δήπου.
ὁ τοίνυν Φίλιππος ἐξ ἀρχῆς, ἄρτι τῆς εἰρήνης γεγονυίας,
οὔπω Διοπείθους στρατηγοῦντος, οὐδὲ τῶν ὄντων ἐν
Χερρονήσῳ νῦν ἀπεσταλμένων, Σέρριον καὶ Δορίσκον
ἐλάμβανεν καὶ τοὺς ἐκ Σερρείου τείχους καὶ Ἱεροῦ
ὄρους στρατιώτας ἐξέβαλλεν, οὓς ὁ ὑμέτερος στρατηγὸς
16 κατέστησεν. καίτοι ταῦτα πράττων τί ἐποίει; εἰρήνην
μὲν γὰρ ὠμωμόκει. καὶ μηδεὶς εἴπῃ, τί δὲ ταῦτ' ἐστίν,
ἢ τί τούτων μέλει τῇ πόλει; εἰ μὲν γὰρ μικρὰ ταῦτα,
ἢ μηδὲν ὑμῖν αὐτῶν ἔμελεν, ἄλλος ἂν εἴη λόγος [οὗτος]·
τὸ δ' εὐσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον, ἄν τ' ἐπὶ μικροῦ τις
ἄν τ' ἐπὶ μείζονος παραβαίνῃ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν.
φέρε δὴ νῦν, ἡνίκ' εἰς Χερρόνησον, ἣν βασιλεὺς καὶ
πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἐγνώκασιν εἶναι, ξένους
εἰσπέμπει καὶ βοηθεῖν ὁμολογεῖ καὶ ἐπιστέλλει, ταῦτα
17 ποιεῖ τί; φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ἐγὼ δὲ τοσούτου
δέω ταῦτα ποιοῦντ' ἐκεῖνον ἄγειν ὁμολογεῖν τὴν πρὸς 115
ὑμᾶς εἰρήνην, ὥστε καὶ Μεγάρων ἁπτόμενον κἀν Εὐ-
βοίᾳ τυραννίδας κατασκευάζοντα καὶ νῦν ἐπὶ Θρᾴκην
παριόντα καὶ τἀν Πελοποννήσῳ σκευωρούμενον, καὶ

πάνθ' ὅσα πράττει διὰ τῆς δυνάμεως ποιοῦντα, λύειν
φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ὑμῖν, εἰ μὴ καὶ τοὺς
τὰ μηχανήματ' ἐφιστάντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε, ἕως
ἂν αὐτὰ τοῖς τείχεσιν [ἤδη] προσαγάγωσιν. ἀλλ' οὐ
φήσετε· ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων
καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω
18 βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ. τίσιν οὖν ὑμεῖς κινδυνεύσαιτ' ἄν,
εἴ τι γένοιτο; τῷ τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι,
τῷ Μεγάρων καὶ τῆς Εὐβοίας τὸν πολεμοῦνθ' ὑμῖν
γενέσθαι κύριον, τῷ Πελοποννησίους τἀκείνου φρονῆ-
σαι. εἶτα τὸν τοῦτο τὸ μηχάνημ' ἐπὶ τὴν πόλιν ἱστάντα,
19 τοῦτον εἰρήνην ἄγειν ἐγὼ φῶ πρὸς ὑμᾶς; πολλοῦ γε
καὶ δέω, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνεῖλε Φωκέας, ἀπὸ ταύ-
της ἔγωγ' αὐτὸν πολεμεῖν ὁρίζομαι. ὑμᾶς δ', ἐὰν
ἀμύνησθ' ἤδη, σωφρονήσειν φημί, ἐὰν δ' ἐάσητ', οὐδὲ
τοῦθ' ὅταν βούλησθε δυνήσεσθαι ποιῆσαι. καὶ τοσοῦ-
τόν γ' ἀφέστηκα τῶν ἄλλων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν
συμβουλευόντων, ὥστ' οὐδὲ δοκεῖ μοι περὶ Χερρονήσου
20 νῦν σκοπεῖν οὐδὲ Βυζαντίου, ἀλλ' ἐπαμῦναι μὲν τού-
τοις, καὶ διατηρῆσαι μή τι πάθωσι, καὶ τοῖς οὖσιν ἐκεῖ
νῦν στρατιώταις πάνθ' ὅσων ἂν δέωνται ἀποστεῖλαι, βου-
λεύεσθαι μέντοι περὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐν κιν- 116
δύνῳ μεγάλῳ καθεστώτων. βούλομαι δ' εἰπεῖν πρὸς
ὑμᾶς, ἐξ ὧν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων οὕτω φοβοῦμαι, ἵν'
εἰ μὲν ὀρθῶς λογίζομαι, μετάσχητε τῶν λογισμῶν καὶ
πρόνοιάν τιν' ὑμῶν γ' αὐτῶν, εἰ μὴ καὶ τῶν ἄλλων
ἄρα βούλεσθε, ποιήσησθε, ἂν δὲ ληρεῖν καὶ τετυφῶ-
σθαι δοκῶ, μήτε νῦν μήτ' αὖθις ὡς ὑγιαίνοντί μοι
προσέχητε.

21 Ὅτι μὲν δὴ μέγας ἐκ μικροῦ καὶ ταπεινοῦ τοῦ
κατ' ἀρχὰς Φίλιππος ηὔξηται, καὶ ἀπίστως καὶ στα-

σιαστικῶς ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτι πολλῷ παραδοξότερον [ἦν] τοσοῦτον αὐτὸν ἐξ ἐκείνου γενέσθαι, ἢ νῦν, ὅθ' οὕτω πολλὰ προείληφε, καὶ τὰ λοιπὰ ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτ' ἂν
22 ἔχοιμι διεξελθεῖν, παραλείψω. ἀλλ' ὁρῶ συγκεχωρηκότας πάντας ἀνθρώπους, ἀφ' ὑμῶν ἀρξαμένους, αὐτῷ, ὑπὲρ οὗ τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον πάντες οἱ πόλεμοι γεγόνασιν οἱ Ἑλληνικοί. τί οὖν ἐστι τοῦτο; τὸ ποιεῖν ὅ τι βούλεται, καὶ καθ' ἕν' οὑτωσὶ περικόπτειν καὶ λωποδυτεῖν τῶν Ἑλλήνων, καὶ καταδουλοῦσθαι τὰς
23 πόλεις ἐπιόντα. καίτοι προστάται μὲν ὑμεῖς ἑβδομήκοντ' ἔτη καὶ τρία τῶν Ἑλλήνων ἐγένεσθε, προστάται δὲ τριάκονθ' ἑνὸς δέοντα Λακεδαιμόνιοι· ἴσχυσαν δέ τι καὶ Θηβαῖοι τουτουσὶ τοὺς τελευταίους χρόνους μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. ἀλλ' ὅμως οὐχ ὑμῖν οὐ Θηβαίοις οὐ Λακεδαιμονίοις οὐδεπώποτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι συνεχωρήθη τοῦθ' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ποιεῖν ὅ
24 τι βούλοισθε, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑμῖν, μᾶλλον δὲ τοῖς τότ' οὖσιν Ἀθηναίοις, ἐπειδή τισιν οὐ μετρίως ἐδόκουν προσφέρεσθαι, πάντες ᾤοντο δεῖν, καὶ 117
οἱ μηδὲν ἐγκαλεῖν ἔχοντες [αὐτοῖς], μετὰ τῶν ἠδικημένων πολεμεῖν, καὶ πάλιν Λακεδαιμονίοις ἄρξασι καὶ παρελθοῦσιν εἰς τὴν αὐτὴν δυναστείαν ὑμῖν, ἐπειδὴ πλεονάζειν ἐπεχείρουν καὶ πέρα τοῦ μετρίου τὰ καθεστηκότ' ἐκίνουν, πάντες εἰς πόλεμον κατέστησαν, καὶ
25 οἱ μηδὲν ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς. καὶ τί δεῖ τοὺς ἄλλους λέγειν; ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοντες ἐξ ἀρχῆς ὅ τι ἠδικούμεθ' ὑπ' ἀλλήλων, ὅμως ὑπὲρ ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικουμένους ἑωρῶμεν, πολεμεῖν ᾤμεθα δεῖν. καίτοι πάνθ' ὅσ' ἐξημάρτηται καὶ Λακεδαιμονίοις ἐν τοῖς τριάκοντ' ἐκείνοις ἔτεσιν

καὶ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις ἐν τοῖς ἑβδομήκοντα,
ἐλάττον' ἐστὶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν Φίλιππος ἐν
τρισὶ καὶ δέκ' οὐχ ὅλοις [ἔτεσιν], οἷς ἐπιπολάζει, ἠδί-
κηκε τοὺς Ἕλληνας, μᾶλλον δ' οὐδὲ μέρος τούτων
26 ἐκεῖνα. καὶ τοῦτ' ἐκ βραχέος λόγου ῥᾴδιον δεῖξαι. Ὄλυν-
θον μὲν δὴ [καὶ Μεθώνην] καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο
καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θρᾴκης ἐῶ, ἃς ἁπάσας οὕτως
ὠμῶς ἀνῄρηκεν, ὥστε μηδ' εἰ πώποτ' ᾠκήθησαν προσ-
ελθόντ' εἶναι ῥᾴδιον εἰπεῖν· καὶ τὸ Φωκέων ἔθνος
τοσοῦτον ἀνῃρημένον σιωπῶ. ἀλλὰ Θετταλία πῶς ἔχει;
οὐχὶ τὰς πολιτείας καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν παρῄρηται,
καὶ τετραρχίας κατέστησεν, ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις,
27 ἀλλὰ καὶ κατ' ἔθνη δουλεύωσιν; αἱ δ' ἐν Εὐβοίᾳ πόλεις
οὐκ ἤδη τυραννοῦνται, καὶ ταῦτ' ἐν νήσῳ πλησίον
Θηβῶν καὶ Ἀθηνῶν; οὐ διαρρήδην εἰς τὰς ἐπιστολὰς 118
γράφει „ἐμοὶ δ' ἐστὶν εἰρήνη πρὸς τοὺς ἀκούειν ἐμοῦ
βουλομένους;“ καὶ οὐ γράφει μὲν ταῦτα, τοῖς δ' ἔργοις
οὐ ποιεῖ, ἀλλ' ἐφ' Ἑλλήσποντον οἴχεται, [πρότερον]
ἧκεν ἐπ' Ἀμβρακίαν, Ἦλιν ἔχει τηλικαύτην πόλιν ἐν
Πελοποννήσῳ, Μεγάροις ἐπεβούλευσεν [πρῴην], οὔθ'
ἡ Ἑλλὰς οὔθ' ἡ βάρβαρος τὴν πλεονεξίαν χωρεῖ τἀν-
28 θρώπου. καὶ ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἅπαντες
καὶ ἀκούοντες, οὐ πέμπομεν πρέσβεις περὶ τούτων
[πρὸς ἀλλήλους] κἀγανακτοῦμεν, οὕτω δὲ κακῶς διακεί-
μεθα καὶ διορωρύγμεθα κατὰ πόλεις, ὥστ' ἄχρι τῆς
τήμερον ἡμέρας οὐδὲν οὔτε τῶν συμφερόντων οὔτε
τῶν δεόντων πρᾶξαι δυνάμεθα, οὐδὲ συστῆναι, οὐδὲ
κοινωνίαν βοηθείας καὶ φιλίας οὐδεμίαν ποιήσασθαι,
29 ἀλλὰ μείζω γιγνόμενον τὸν ἄνθρωπον περιορῶμεν, τὸν
χρόνον κερδῆναι τοῦτον ὃν ἄλλος ἀπόλλυθ' ἕκαστος
ἐγνωκώς, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, οὐχ ὅπως σωθήσεται τὰ

τῶν Ἑλλήνων σκοπῶν οὐδὲ πράττων, ἐπεὶ ὅτι γ' ὥσπερ περίοδος, ἢ καταβολὴ πυρετοῦ, ἢ ἄλλου τινὸς κακοῦ, καὶ τῷ πάνυ πόρρω δοκοῦντι νῦν ἀφεστάναι προσέρ-
30 χεται, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. καὶ μὴν κἀκεῖνό γ' ἴσθ' ὅτι, ὅσα μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἢ ὑφ' ἡμῶν ἔπασχον οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' οὖν ὑπὸ γνησίων γ' ὄντων τῆς Ἑλλάδος ἠδικοῦντο, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄν τις ὑπέλαβε τοῦτο, ὥσπερ ἂν εἰ υἱὸς ἐν οὐσίᾳ πολλῇ γεγονὼς γνήσιος διῴκει τι μὴ καλῶς μηδ' ὀρθῶς, [κατ'] αὐτὸ μὲν τοῦτ' ἄξιον μέμψεως καὶ κατηγορίας, ὡς δ' οὐ προσήκων ἢ ὡς οὐ κληρονόμος τούτων ὧν ταῦτ' ἐποίει, οὐκ 119
31 ἐνεῖναι λέγειν. εἰ δέ γε δοῦλος ὑποβολιμαῖος τὰ μὴ προσήκοντ' ἀπώλλυε καὶ ἐλυμαίνετο, Ἡράκλεις ὅσῳ μᾶλλον δεινὸν καὶ ὀργῆς ἄξιον πάντες ἂν ἔφησαν εἶναι. ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὧν ἐκεῖνος πράττει νῦν, οὐχ οὕτως ἔχουσιν, οὐ μόνον οὐχ Ἕλληνος ὄντος οὐδὲ προσήκοντος οὐδέν [τοῖς Ἕλλησιν], ἀλλ' οὐδὲ βαρβάρων ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακεδόνος, ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον πρίαιτό τις ἄν ποτε.

32 Καίτοι τί τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀπολείπει; οὐ πρὸς τῷ πόλεις ἀνῃρηκέναι, τίθησι μὲν τὰ Πύθια, τὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνα, κἂν αὐτὸς μὴ παρῇ τοὺς δούλους ἀγωνοθετήσοντας πέμπει; κύριος δὲ Πυλῶν καὶ τῶν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας παρόδων ἐστί, καὶ φρουραῖς καὶ ξένοις τοὺς τόπους τούτους κατέχει; ἔχει δὲ καὶ τὴν προμαντείαν τοῦ θεοῦ, παρώσας ἡμᾶς καὶ Θετταλοὺς καὶ Δωριέας καὶ τοὺς ἄλλους Ἀμφικτύονας, ἧς οὐδὲ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασι
33 μέτεστι; γράφει δὲ Θετταλοῖς ὃν χρὴ τρόπον πολιτεύεσθαι; πέμπει δὲ ξένους τοὺς μὲν εἰς Πορθμόν, τὸν δῆμον ἐκβαλοῦντας τὸν Ἐρετριέων, τοὺς δ' ἐπ' Ὠρεόν, τύραννον Φιλιστίδην καταστήσοντας; ἀλλ' ὅμως ταῦθ'

ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον
ὥσπερ τὴν χάλαζαν ἔμοιγε δοκοῦσιν θεωρεῖν, εὐχόμενοι
μὴ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι γενέσθαι, κωλύειν δ' οὐδεὶς
34 ἐπιχειρῶν. οὐ μόνον δ' ἐφ' οἷς ἡ Ἑλλὰς ὑβρίζεται
ὑπ' αὐτοῦ, οὐδεὶς ἀμύνεται, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ὧν αὐτὸς
ἕκαστος [ἀδικεῖται]· τοῦτο γὰρ ἤδη τοὔσχατόν ἐστιν.
οὐ Κορινθίων ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλήλυθε καὶ Λευκάδα;
οὐκ Ἀχαιῶν Ναύπακτον ὀμώμοκεν Αἰτωλοῖς παραδώ- 120
σειν; οὐχὶ Θηβαίων Ἐχῖνον ἀφῄρηται, καὶ νῦν ἐπὶ
35 Βυζαντίους πορεύεται συμμάχους ὄντας; οὐχ ἡμῶν, ἐῶ
τἄλλα, ἀλλὰ Χερρονήσου τὴν μεγίστην ἔχει πόλιν Καρ-
δίαν; ταῦτα τοίνυν πάσχοντες ἅπαντες, μέλλομεν καὶ
μαλκίομεν καὶ πρὸς τοὺς πλησίον βλέπομεν, ἀπιστοῦν-
τες ἀλλήλοις, οὐ τῷ πάντας ἡμᾶς ἀδικοῦντι. καίτοι
τὸν ἅπασιν ἀσελγῶς οὕτω χρώμενον, τί οἴεσθ', ἐπειδὰν
καθ' ἕν' ἡμῶν ἑκάστου κύριος γένηται, τί ποιήσειν;
36 Τί οὖν τὸ αἴτιον τουτωνί; οὐ γὰρ ἄνευ λόγου
καὶ δικαίας αἰτίας, οὔτε τόθ' οὕτως εἶχον ἑτοίμως
πρὸς ἐλευθερίαν οἱ Ἕλληνες, οὔτε νῦν πρὸς τὸ δου-
λεύειν. ἦν τι τότ' ἦν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς
τῶν πολλῶν διανοίαις, ὃ νῦν οὐκ ἔστιν, ὃ καὶ τοῦ
Περσῶν ἐκράτησε πλούτου, καὶ ἐλευθέραν ἦγεν τὴν
Ἑλλάδα, καὶ οὔτε ναυμαχίας οὔτε πεζῆς μάχης [οὐ-
δεμιᾶς] ἡττᾶτο, νῦν δ' ἀπολωλὸς ἅπαντα λελύμανται
37 καὶ ἄνω καὶ κάτω πεποίηκε τὰ πράγματα. τί οὖν ἦν
τοῦτο; οὐδὲν ποικίλον οὐδὲ σοφόν, ἀλλ' ὅτι τοὺς παρὰ
τῶν ἄρχειν βουλομένων ἢ διαφθείρειν τὴν Ἑλλάδα
χρήματα λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσουν, καὶ χαλεπώ-
τατον ἦν τὸ δωροδοκοῦντ' ἐλεγχθῆναι, καὶ τιμωρίᾳ
μεγίστῃ τοῦτον ἐκόλαζον, καὶ παραίτησις οὐδεμί' ἦν οὐδὲ
38 συγγνώμη. τὸν οὖν καιρὸν ἑκάστου τῶν πραγμάτων, ὃν

ἡ τύχη καὶ τοῖς ἀμελοῦσιν κατὰ τῶν προσεχόντων πολ-
λάκις παρασκευάζει, οὐκ ἦν πρίασθαι παρὰ τῶν λεγόν- 121
των οὐδὲ τῶν στρατηγούντων, οὐδὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους
ὁμόνοιαν, οὐδὲ τὴν πρὸς τοὺς τυράννους καὶ τοὺς
39 βαρβάρους ἀπιστίαν, οὐδ' ὅλως τοιοῦτον οὐδέν. νῦν
δ' ἅπανθ' ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἐκπέπραται ταῦτα, ἀντεισ-
ῆκται δ' [ἀντὶ τούτων] ὑφ' ὧν ἀπόλωλε καὶ νενόση-
κεν ἡ Ἑλλάς. ταῦτα δ' ἐστὶ τί; ζῆλος, εἴ τις εἴληφέν
τι· γέλως, ἂν ὁμολογῇ· συγγνώμη τοῖς ἐλεγχομένοις· μῖσος,
ἂν τούτοις τις ἐπιτιμᾷ· τἄλλα πάνθ' ὅσ' ἐκ τοῦ δωρο-
40 δοκεῖν ἤρτηται. ἐπεὶ τριήρεις γε καὶ σωμάτων πλῆθος,
καὶ χρημάτων καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς ἀφθονία, καὶ
τἄλλ' οἷς ἄν τις ἰσχύειν τὰς πόλεις κρίνοι, νῦν ἅπασι
καὶ πλείω καὶ μείζω [ἐστὶ] τῶν τότε πολλῷ. ἀλλὰ ταῦτα
πάντα ἄχρηστ', ἄπρακτ', ἀνόνητα ὑπὸ τῶν πωλούντων
γίγνεται.

41 Ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει τὰ μὲν νῦν ὁρᾶτε δήπου
καὶ οὐδὲν [ἐμοῦ] προσδεῖσθε μάρτυρος· τὰ δ' ἐν τοῖς
ἄνωθεν χρόνοις ὅτι τἀναντί' εἶχεν ἐγὼ δηλώσω, οὐ
λόγους ἐμαυτοῦ λέγων, ἀλλὰ γράμματα τῶν ὑμετέρων
προγόνων, ἃ κεῖνοι κατέθεντ' εἰς στήλην χαλκῆν γρά-
ψαντες εἰς ἀκρόπολιν, οὐχ ἵν' αὐτοῖς ᾖ χρήσιμα (καὶ γὰρ
ἄνευ τούτων τῶν γραμμάτων τὰ δέοντ' ἐφρόνουν), ἀλλ' ἵν'
ὑμεῖς ἔχηθ' ὑπομνήματα καὶ παραδείγματα, ὡς ὑπὲρ τῶν
42 τοιούτων σπουδάζειν προσήκει. τί οὖν λέγει τὰ γράμματα;
„Ἄρθμιος“ φησὶν „Πυθώνακτος Ζελείτης ἄτιμος καὶ
πολέμιος τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων
αὐτὸς καὶ γένος.“ εἶθ' ἡ αἰτία γέγραπται [, δι' ἣν 122
ταῦτ' ἐγένετο]· „ὅτι τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ Μήδων εἰς
43 Πελοπόννησον ἤγαγεν.“ ταῦτ' ἐστὶ τὰ γράμματα. λογί-
ζεσθε δὴ πρὸς θεῶν, τίς ἦν ποθ' ἡ διάνοια τῶν Ἀθη-

ναίων τῶν ταῦτα ποιούντων, ἢ τί τὸ ἀξίωμα. ἐκεῖνοι Ζελείτην τινά, Ἄρθμιον δοῦλον βασιλέως (ἡ γὰρ Ζέλει' ἐστὶν τῆς Ἀσίας), ὅτι τῷ δεσπότῃ διακονῶν χρυσίον ἤγαγεν εἰς Πελοπόννησον, οὐκ Ἀθήναζε, ἐχθρὸν αὐτῶν ἀνέγραψαν [καὶ τῶν συμμάχων] αὐτὸν
44 *καὶ γένος καὶ ἀτίμους. τοῦτο δ' ἔστ' οὐχ ἣν οὑτωσί τις ἂν φήσειεν ἀτιμίαν· τί γὰρ τῷ Ζελείτῃ, τῶν Ἀθηναίων κοινῶν εἰ μὴ μεθέξειν ἤμελλεν; ἀλλ' ἐν τοῖς φονικοῖς γέγραπται νόμοις, ὑπὲρ ὧν ἂν μὴ διδῷ φόνου δικάσασθαι, ἀλλ' εὐαγὲς ᾖ τὸ ἀποκτεῖναι, „καὶ ἄτιμος" φησὶν „τεθνάτω." τοῦτο δὴ λέγει, καθαρὸν τὸν τού-*
45 *των τιν' ἀποκτείναντ' εἶναι. οὐκοῦν ἐνόμιζον ἐκεῖνοι τῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας ἑαυτοῖς ἐπιμελητέον εἶναι· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς ἔμελ' εἴ τις ἐν Πελοποννήσῳ τινὰς ὠνεῖται καὶ διαφθείρει, μὴ τοῦθ' ὑπολαμβάνουσιν· ἐκόλαζον δ' οὕτω καὶ ἐτιμωροῦνθ' οὓς αἴσθοιντο, ὥστε καὶ στηλίτας ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτων εἰκότως τὰ τῶν Ἑλλήνων ἦν τῷ βαρβάρῳ φοβέρ', οὐχ*
46 *ὁ βάρβαρος τοῖς Ἕλλησιν. ἀλλ' οὐ νῦν· οὐ γὰρ οὕτως ἔχεθ' ὑμεῖς οὔτε πρὸς τὰ τοιαῦτ' οὔτε πρὸς τἄλλα, ἀλλὰ πῶς; ἴστ' αὐτοί· τί γὰρ δεῖ περὶ πάντων ὑμῶν κατηγορεῖν; παραπλησίως δὲ καὶ οὐδὲν βέλτιον ὑμῶν ἅπαντες οἱ λοιποὶ [Ἕλληνες]. διόπερ φήμ' ἔγωγε καὶ σπουδῆς πολ-* 123
λῆς καὶ βουλῆς ἀγαθῆς τὰ παρόντα πράγματα προσδεῖσθαι. [τίνος] εἴπω; [κελεύετε] καὶ οὐκ ὀργιεῖσθε;

[ΕΚ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ ΑΝΑΓΙΓΝΩΣΚΕΙ.]

47 *Ἔστι τοίνυν τις εὐήθης λόγος παρὰ τῶν παραμυθεῖσθαι βουλομένων τὴν πόλιν, ὡς ἄρ' οὔπω Φίλιππός ἐστιν οἷοί ποτ' ἦσαν Λακεδαιμόνιοι, οἳ θαλάττης μὲν ἦρχον καὶ γῆς ἁπάσης, βασιλέα δὲ σύμμαχον εἶχον,*

ὑφίστατο δ' οὐδὲν αὐτούς· ἀλλ' ὅμως ἠμύνατο κἀκεί-
νους ἡ πόλις καὶ οὐκ ἀνηρπάσθη. ἐγὼ δ' ἁπάντων
ὡς ἔπος εἰπεῖν πολλὴν εἰληφότων ἐπίδοσιν, καὶ οὐδὲν
ὁμοίων ὄντων τῶν νῦν τοῖς πρότερον, οὐδὲν ἡγοῦμαι
πλέον ἢ τὰ τοῦ πολέμου κεκινῆσθαι κἀπιδεδωκέναι.
48 πρῶτον μὲν γὰρ ἀκούω Λακεδαιμονίους τότε καὶ πάν-
τας τοὺς ἄλλους, τέτταρας μῆνας ἢ πέντε, τὴν ὡραίαν
αὐτήν, ἐμβαλόντας ἂν καὶ κακώσαντας τὴν χώραν ὁπλί-
ταις καὶ πολιτικοῖς στρατεύμασιν, ἀναχωρεῖν ἐπ' οἴκου
πάλιν· οὕτω δ' ἀρχαίως εἶχον, μᾶλλον δὲ πολιτικῶς,
ὥστ' οὐδὲ χρημάτων ὠνεῖσθαι παρ' οὐδενὸς οὐδέν,
ἀλλ' εἶναι νόμιμόν τινα καὶ προφανῆ τὸν πόλεμον.
49 νυνὶ δ' ὁρᾶτε μὲν δήπου, τὰ πλεῖστα τοὺς προδότας
ἀπολωλεκότας, οὐδὲν δ' ἐκ παρατάξεως οὐδὲ μάχης
γιγνόμενον· ἀκούετε δέ, Φίλιππον οὐχὶ τῷ φάλαγγ'
ὁπλιτῶν ἄγειν βαδίζονθ' ὅποι βούλεται, ἀλλὰ τῷ ψι-
λούς, ἱππέας, τοξότας, ξένους, τοιοῦτον ἐξηρτῦσθαι
50 στρατόπεδον. ἐπειδὰν δὲ τούτοις πρὸς νοσοῦντας ἐν
αὐτοῖς προσπέσῃ, καὶ μηδεὶς ὑπὲρ τῆς χώρας δι' ἀπι- 124
στίαν ἐξίῃ, μηχανήματ' ἐπιστήσας πολιορκεῖ. καὶ σιωπῶ
θέρος καὶ χειμῶν', ὡς οὐδὲν διαφέρει, οὐδ' ἐστὶν
51 ἐξαίρετος ὥρα τις ἣν διαλείπει. ταῦτα μέντοι πάντας
εἰδότας καὶ λογιζομένους, οὐ δεῖ προσέσθαι τὸν πόλε-
μον [εἰς τὴν χώραν], οὐδ' εἰς τὴν εὐήθειαν τὴν τοῦ
τότε πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου βλέποντας ἐκτρα-
χηλισθῆναι, ἀλλ' ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι τοῖς
πράγμασιν καὶ ταῖς παρασκευαῖς, ὅπως οἴκοθεν μὴ κινή-
σεται σκοποῦντας, οὐχὶ συμπλακέντας διαγωνίζεσθαι.
52 πρὸς μὲν γὰρ πόλεμον πολλὰ φύσει πλεονεκτήμαθ'
ἡμῖν ὑπάρχει, ἄν περ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ποιεῖν ἐθέλω-
μεν ἃ δεῖ, ἡ φύσις τῆς ἐκείνου χώρας, ἧς ἄγειν καὶ

φέρειν ἔστι πολλὴν καὶ κακῶς ποιεῖν, ἄλλα μυρία· εἰς δ' ἀγῶν' ἄμεινον ἡμῶν ἐκεῖνος ἤσκηται.

53 Οὐ μόνον δὲ δεῖ ταῦτα γιγνώσκειν, οὐδὲ τοῖς ἔργοις ἐκεῖνον ἀμύνεσθαι τοῖς τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ τῷ λογισμῷ καὶ τῇ διανοίᾳ τοὺς παρ' ὑμῖν ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντας μισῆσαι, ἐνθυμουμένους ὅτι οὐκ ἔνεστι τῶν τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ
54 τῇ πόλει κολάσηθ' ὑπηρετοῦντας ἐκείνοις. ὃ μὰ τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς οὐ δυνήσεσθ' ὑμεῖς ποιῆσαι, ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἀφῖχθε μωρίας ἢ παρανοίας ἢ οὐκ ἔχω τί λέγω (πολλάκις γὰρ ἔμοιγ' ἐπελήλυθε καὶ τοῦτο φοβεῖσθαι, μή τι δαιμόνιον τὰ πράγματ' ἐλαύνῃ), ὥστε λοιδορίας φθόνου σκώμματος, ἧστινος ἂν τύχηθ' εἵνεκ' αἰτίας, ἀνθρώπους μισθωτούς, ὧν οὐδ' ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι ὡς οὐκ εἰσὶν τοιοῦτοι, λέγειν κελεύετε, καὶ γελᾶτ',
55 ἄν τισιν λοιδορηθῶσιν. καὶ οὐχί πω τοῦτο δεινόν, 125
καίπερ ὂν δεινόν· ἀλλὰ καὶ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας πολιτεύεσθαι δεδώκατε τούτοις, ἢ τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσιν. καίτοι θεάσασθ' ὅσας συμφορὰς παρασκευάζει τὸ τῶν τοιούτων ἐθέλειν ἀκροᾶσθαι. λέξω δ' ἔργα, ἃ πάντες εἴσεσθε.

56 Ἦσαν ἐν Ὀλύνθῳ τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν τινὲς μὲν Φιλίππου καὶ πάνθ' ὑπηρετοῦντες ἐκείνῳ, τινὲς δὲ τοῦ βελτίστου καὶ ὅπως μὴ δουλεύσουσιν οἱ πολῖται πράττοντες. πότεροι δὴ τὴν πατρίδ' ἐξώλεσαν; ἢ πότεροι τοὺς ἱππέας προὔδοσαν, ὧν προδοθέντων Ὄλυνθος ἀπώλετο; οἱ τὰ Φιλίππου φρονοῦντες, καὶ ὅτ' ἦν ἡ πόλις τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας συκοφαντοῦντες καὶ διαβάλλοντες οὕτως, ὥστε τόν γ' Ἀπολλωνίδην καὶ ἐκβαλεῖν ὁ δῆμος ὁ τῶν Ὀλυνθίων ἐπείσθη.

57 Οὐ τοίνυν παρὰ τούτοις μόνον τὸ ἔθος τοῦτο

πάντα κάκ' εἰργάσατο, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ· ἀλλ' ἐν
Ἐρετρίᾳ, ἐπειδὴ ἀπαλλαγέντος Πλουτάρχου καὶ τῶν
ξένων ὁ δῆμος εἶχε τὴν πόλιν καὶ τὸν Πορθμόν, οἱ
μὲν ἐφ' ὑμᾶς ἦγον τὰ πράγματα, οἱ δ' ἐπὶ Φίλιππον.
ἀκούοντες δὲ τούτων τὰ πολλὰ μᾶλλον οἱ ταλαίπωροι
καὶ δυστυχεῖς Ἐρετριεῖς, τελευτῶντες ἐπείσθησαν τοὺς
58 ὑπὲρ αὐτῶν λέγοντας ἐκβαλεῖν. καὶ γάρ τοι πέμψας
Ἱππόνικον ὁ σύμμαχος αὐτοῖς Φίλιππος καὶ ξένους
χιλίους, τὰ τείχη περιεῖλε τοῦ Πορθμοῦ καὶ τρεῖς
κατέστησεν τυράννους, Ἵππαρχον Αὐτομέδοντα Κλεί-
ταρχον· καὶ μετὰ ταῦτ' ἐξελήλακεν ἐκ τῆς χώρας δὶς
ἤδη βουλομένους σῴζεσθαι, τότε μὲν πέμψας τοὺς μετ'
Εὐρυλόχου ξένους, πάλιν δὲ τοὺς μετὰ Παρμενίωνος. 126
59 Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ἀλλ' ἐν Ὠρεῷ Φιλι-
στίδης μὲν ἔπραττε Φιλίππῳ καὶ Μένιππος καὶ Σω-
κράτης καὶ Θόας καὶ Ἀγαπαῖος, οἵπερ νῦν ἔχουσι τὴν
πόλιν (καὶ ταῦτ' ᾔδεσαν πάντες), Εὐφραῖος δέ τις ἄν-
θρωπος καὶ παρ' ἡμῖν ποτ' ἐνθάδ' οἰκήσας, ὅπως ἐλεύ-
60 θεροι καὶ μηδενὸς δοῦλοι ἔσονται. οὗτος τὰ μὲν ἄλλ'
ὡς ὑβρίζετο καὶ προὐπηλακίζετο [ὑπὸ τοῦ δήμου], πόλλ'
ἂν εἴη λέγειν· ἐνιαυτῷ δὲ πρότερον τῆς ἁλώσεως ἐνέδει-
ξεν ὡς προδότην τὸν Φιλιστίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
αἰσθόμενος ἃ πράττουσιν. συστραφέντες δ' ἄνθρωποι
πολλοὶ καὶ χορηγὸν ἔχοντες Φίλιππον καὶ πρυτανευ-
όμενοι, ἀπάγουσι τὸν Εὐφραῖον εἰς τὸ δεσμωτήριον,
61 ὡς συνταράττοντα τὴν πόλιν. ὁρῶν δὲ ταῦθ' ὁ δῆμος
ὁ τῶν Ὠρειτῶν, ἀντὶ τοῦ τῷ μὲν βοηθεῖν, τοὺς δ'
ἀποτυμπανίσαι, τοῖς μὲν οὐκ ὠργίζετο, τὸν δ' ἐπιτή-
δειον ταῦτα παθεῖν ἔφη κἀπέχαιρεν. μετὰ ταῦθ' οἱ
μὲν ἐπ' ἐξουσίας ὁπόσης ἠβούλοντ' ἔπραττον ὅπως
ἡ πόλις ληφθήσεται, καὶ κατεσκευάζοντο τὴν πρᾶξιν·

τῶν δὲ πολλῶν εἴ τις αἴσθοιτο, ἐσίγα καὶ κατεπέ-
πληκτο, τὸν Εὐφραῖον οἷ' ἔπαθεν μεμνημένοι. οὕτω
δ' ἀθλίως διέκειντο, ὥστε οὐ πρότερον ἐτόλμησεν οὐ-
δεὶς τοιούτου κακοῦ προσιόντος ῥῆξαι φωνήν, πρὶν
διασκευασάμενοι πρὸς τὰ τείχη προσῄεσαν οἱ πολέμιοι·
τηνικαῦτα δ' οἱ μὲν ἠμύνοντο, οἱ δὲ προὐδίδοσαν.
62 τῆς πόλεως δ' οὕτως ἁλούσης αἰσχρῶς καὶ κακῶς, οἱ
μὲν ἄρχουσι καὶ τυραννοῦσι, τοὺς τότε σῴζοντας ἑαυ- 127
τοὺς καὶ τὸν Εὐφραῖον ἑτοίμους ὁτιοῦν ποιεῖν ὄντας,
τοὺς μὲν ἐκβαλόντες, τοὺς δ' ἀποκτείναντες, ὁ δ' Εὐ-
φραῖος ἐκεῖνος ἀπέσφαξεν ἑαυτόν, ἔργῳ μαρτυρήσας,
ὅτι καὶ δικαίως καὶ καθαρῶς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ἀνθει-
στήκει Φιλίππῳ.
63 Τί οὖν ποτ' αἴτιον, θαυμάζετ' ἴσως, τὸ καὶ τοὺς
Ὀλυνθίους καὶ τοὺς Ἐρετριέας καὶ τοὺς Ὠρείτας ἥδιον
πρὸς τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντας ἔχειν, ἢ τοὺς ὑπὲρ
αὑτῶν; ὅπερ καὶ παρ' ὑμῖν, ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ τοῦ
βελτίστου λέγουσιν οὐδὲ βουλομένοις ἔνεστιν ἐνίοτε
πρὸς χάριν οὐδὲν εἰπεῖν· τὰ γὰρ πράγματ' ἀνάγκη
σκοπεῖν ὅπως σωθήσεται· οἱ δ' ἐν αὐτοῖς οἷς χαρίζον-
64 ται, Φιλίππῳ συμπράττουσιν. εἰσφέρειν ἐκέλευον, οἱ
δ' οὐδὲν δεῖν ἔφασαν· πολεμεῖν καὶ μὴ πιστεύειν, οἱ
δ' ἄγειν εἰρήνην, ἕως ἐγκατελήφθησαν. τἆλλα τὸν
αὐτὸν τρόπον οἶμαι πάνθ', ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγω·
οἱ μὲν ἐφ' οἷς χαριοῦνται, ταῦτ' ἔλεγον, οἱ δ' ἐξ ὧν
ἔμελλον σωθήσεσθαι. πολλὰ δὲ καὶ τὰ τελευταῖα οὐχ
οὕτως [πρὸς χάριν] οὐδὲ δι' ἄγνοιαν οἱ πολλοὶ προσί-
εντο, ἀλλ' ὑποκατακλινόμενοι, ἐπειδὴ τοῖς ὅλοις ἡττᾶ-
65 σθαι ἐνόμιζον. ὃ νὴ τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλω δέδοικ'
ἐγὼ μὴ πάθηθ' ὑμεῖς, ἐπειδὰν εἰδῆτ' ἐκλογιζόμενοι
μηδὲν ὑμῖν ἐνόν. καίτοι μὴ γένοιτ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι

τὰ πράγματ᾽ ἐν τούτῳ· τεθνάναι δὲ μυριάκις κρεῖττον
ἢ κολακείᾳ τι ποιῆσαι Φιλίππου καὶ προέσθαι τῶν ὑπὲρ 128
ὑμῶν λεγόντων τινάς. καλήν γ᾽ οἱ πολλοὶ νῦν ἀπειλή-
φασιν Ὠρειτῶν χάριν, ὅτι τοῖς Φιλίππου φίλοις ἐπέ-
66 τρεψαν αὑτούς, τὸν δ᾽ Εὐφραῖον ἐώθουν· καλήν γ᾽
ὁ δῆμος ὁ Ἐρετριέων, ὅτι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις
ἀπήλασε, Κλειτάρχῳ δ᾽ ἐνέδωκεν αὑτόν· δουλεύουσί
γε μαστιγούμενοι καὶ σφαττόμενοι. καλῶς Ὀλυνθίων
ἐφείσατο, τῶν τὸν μὲν Λασθένην ἵππαρχον χειροτονη-
67 σάντων, τὸν δ᾽ Ἀπολλωνίδην ἐκβαλόντων. μωρία καὶ
κακία ταῦτ᾽ ἐλπίσαι, καὶ κακῶς βουλευομένους καὶ μη-
δὲν ὧν προσήκει ποιεῖν ἐθέλοντας, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ
τῶν ἐχθρῶν λεγόντων ἀκροωμένους, τηλικαύτην ἡγεῖ-
σθαι πόλιν οἰκεῖν τὸ μέγεθος, ὥστε μηδ᾽ ἂν ὁτιοῦν
68 ἢ δεινὸν πείσεσθαι. καὶ μὴν ἐκεῖνό γ᾽ αἰσχρὸν ὕστε-
ρόν ποτ᾽ εἰπεῖν „τίς γὰρ ἂν ᾠήθη ταῦτα γενέσθαι;
νὴ τὸν Δί᾽, ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι, καὶ τὸ μὴ
ποιῆσαι.“ πόλλ᾽ ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν Ὀλύνθιοι νῦν, ἃ τότ᾽ εἰ
προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο· πόλλ᾽ ἂν Ὠρεῖται, πολλὰ
69 Φωκεῖς, πολλὰ τῶν ἀπολωλότων ἕκαστοι. ἀλλὰ τί τού-
των ὄφελος; ἕως ἂν σῴζηται τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον
ἄν τ᾽ ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην
καὶ πάντ᾽ ἄνδρ᾽ ἑξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μήθ᾽
ἑκὼν μήτ᾽ ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψει, τοῦτο σκοπεῖσθαι·
70 ἐπειδὰν δ᾽ ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή. καὶ
ἡμεῖς τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σῷοι,
πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξίωμα κάλ-
λιστον, — τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως ἐρω-
τήσας κάθηται. ἐγὼ νὴ Δί᾽ ἐρῶ, καὶ γράψω δέ, ὥστ᾽ 129
ἂν βούλησθε χειροτονήσετε. αὐτοὶ πρῶτον ἀμυνόμενοι
καὶ παρασκευαζόμενοι, τριήρεσι καὶ χρήμασιν καὶ στρα-

τιώταις λέγω· καὶ γὰρ ἂν ἅπαντες δήπου δουλεύειν συγχωρήσωσιν οἱ ἄλλοι, ἡμῖν γ' ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
71 ἀγωνιστέον· ταῦτα δὴ πάντα παρεσκευασμένοι καὶ ποιήσαντες φανερά, τοὺς ἄλλους ἤδη παρακαλῶμεν, καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῖ, εἰς Πελοπόννησον, εἰς Ῥόδον, εἰς Χίον, ὡς βασιλέα λέγω (οὐδὲ γὰρ τῶν ἐκείνῳ συμφερόντων ἀφέστηκε τὸ μὴ τοῦτον ἐᾶσαι πάντα καταστρέψασθαι), ἵν' ἐὰν μὲν πείσητε, κοινωνοὺς ἔχητε καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἄν τι δέῃ, εἰ δὲ μή, χρόνους γ' ἐμποιῆτε τοῖς πράγμασιν.
72 ἐπειδὴ γάρ ἐστι πρὸς ἄνδρα καὶ οὐχὶ συνεστώσης πόλεως ἰσχὺν ὁ πόλεμος, οὐδὲ τοῦτ' ἄχρηστον, οὐδ' αἱ πέρυσιν πρεσβεῖαι περὶ τὴν Πελοπόννησον ἐκεῖναι καὶ κατηγορίαι, ἃς ἐγὼ καὶ Πολύευκτος ὁ βέλτιστος ἐκεινοσὶ καὶ Ἡγήσιππος καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις περιήλθομεν, καὶ ἐποιήσαμεν ἐπισχεῖν ἐκεῖνον καὶ μήτ' ἐπ' Ἀμβρα-
73 κίαν ἐλθεῖν μήτ' εἰς Πελοπόννησον ὁρμῆσαι. οὐ μέντοι λέγω, μηδὲν αὐτοὺς ὑπὲρ αὑτῶν ἀναγκαῖον θέλοντας ποιεῖν, τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν· καὶ γὰρ εὔηθες, τὰ οἰκεῖ' αὐτοὺς προϊεμένους τῶν ἀλλοτρίων φάσκειν κήδεσθαι, καὶ τὰ παρόντα περιορῶντας ὑπὲρ τῶν μελλόντων τοὺς ἄλλους φοβεῖν. οὐ λέγω ταῦτα, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐν Χερρονήσῳ χρήματ' ἀποστέλλειν φημὶ δεῖν καὶ τἄλλ' ὅσ' ἀξιοῦσι ποιεῖν, αὐτοὺς δὲ παρασκευάζεσθαι, τοὺς δ' ἄλλους Ἕλληνας συγκαλεῖν, συνάγειν, διδά- 130
σκειν, νουθετεῖν· ταῦτ' ἐστὶν πόλεως ἀξίωμ' ἐχούσης,
74 ἡλίκον ὑμῖν ὑπάρχει. εἰ δ' οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν ἢ Μεγαρέας, ὑμεῖς δ' ἀποδράσεσθαι τὰ πράγματα, οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε· ἀγαπητὸν γὰρ ἐὰν αὐτοὶ σῴζωνται τούτων ἕκαστοι. ἀλλ' ὑμῖν τοῦτο πρακτέον· ὑμῖν οἱ πρόγονοι τοῦτο [τὸ γέρας] ἐκτήσαντο καὶ κατέλι-

75 που μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων. εἰ δ' ὃ βούλεται ζητῶν ἕκαστος καθεδεῖται, καὶ ὅπως μηδὲν αὐτὸς ποιήσει σκοπῶν, πρῶτον μὲν οὐ μήποθ' εὕρῃ τοὺς ποιήσοντας, ἔπειτα δέδοιχ' ὅπως μὴ πάνθ' ἅμ', ὅσ' οὐ βουλόμεθα, ποιεῖν ἡμῖν ἀνάγκη γένηται.

76 Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα λέγω, ταῦτα γράφω· καὶ οἴομαι καὶ νῦν ἔτι ἐπανορθωθῆναι ἂν τὰ πράγματα τούτων γιγνομένων. εἰ δ' ἔχει τις τούτων βέλτιον, λεγέτω καὶ συμβουλευέτω. ὅ τι δ' ὑμῖν δόξει, τοῦτ', ὦ πάντες θεοί, συνενέγκοι.

X.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Δ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Καὶ οὗτος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχει τῷ φθάνοντι καὶ πλέον οὐδὲν οὐδ' ἴδιον, πλὴν τὸ περὶ τῆς ὁμονοίας πολίτευμα· διαφερομένων γὰρ τῶν πλουσίων πρὸς τοὺς πένητας, ὁ Δημοσθένης καταπαύειν πειρᾶται τὴν στάσιν, τῷ μὲν δήμῳ 131
παραινῶν μὴ δημεύειν τὰς τῶν πλουσίων οὐσίας, τοῖς δὲ πλουσίοις μὴ φθονεῖν τοῖς ἀπόροις τοῦ δημοσίου λήμματος. πείθει δὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα περὶ συμμαχίας πρεσβεύεσθαι.

Καὶ σπουδαῖα νομίζων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρειν. Οὐκ ὀλίγων δ' ὄντων ἁμαρτημάτων, οὐδ' ἐκ μικροῦ χρόνου συνειλεγμένων, ἐξ ὧν φαύλως ταῦτ' ἔχει, οὐδέν ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν πάντων δυσκολώτερον εἰς τὸ παρόν, ἢ ὅτι ταῖς γνώμαις

ὑμεῖς ἀφεστήκατε τῶν πραγμάτων, καὶ τοσοῦτον χρόνον
σπουδάζετε, ὅσον ἂν κάθησθ' ἀκούοντες, ἢ προσαγ-
γελθῇ τι νεώτερον, εἶτ' ἀπελθὼν ἕκαστος ὑμῶν, οὐ
μόνον οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ μέ-
2 μνηται. Ἡ μὲν οὖν ἀσέλγεια καὶ πλεονεξία, ᾗ πρὸς
ἅπαντας ἀνθρώπους Φίλιππος χρῆται, τοσαύτη τὸ πλῆ-
θος ὅσην ἀκούετε· ὅτι δ' οὐκ ἔνι ταύτης ἐκεῖνον ἐπι-
σχεῖν ἐκ λόγου καὶ δημηγορίας, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου.
καὶ γὰρ εἰ μηδ' ἀφ' ἑνὸς τῶν ἄλλων τοῦτο μαθεῖν
δύναταί τις, ὡδὶ λογισάσθω. ἡμεῖς οὐδεπώποτε, ὅπου
περὶ τῶν δικαίων εἰπεῖν ἐδέησεν, ἡττήθημεν οὐδ' ἀδι-
κεῖν ἐδόξαμεν, ἀλλὰ πάντων κρατοῦμεν καὶ περί- 132
3 εσμεν τῷ λόγῳ. ἆρ' οὖν διὰ τοῦτ' ἐκείνῳ φαύλως
ἔχει τὰ πράγματα, ἢ τῇ πόλει καλῶς; πολλοῦ γε καὶ
δεῖ· ἐπειδὰν γὰρ ὁ μὲν λαβὼν μετὰ ταῦτα βαδίζῃ τὰ
ὅπλα, πᾶσιν τοῖς οὖσιν [ἑτοίμως] κινδυνεύσων, ἡμεῖς
δὲ καθώμεθ' εἰρηκότες τὰ δίκαια, οἱ δ' ἀκηκοότες,
εἰκότως οἶμαι τοὺς λόγους τἄργα παρέρχεται, καὶ προσ-
έχουσιν ἅπαντες οὐχ οἷς εἴπομέν ποθ' ἡμεῖς δικαίοις
ἢ νῦν ἂν εἴποιμεν, ἀλλ' οἷς ποιοῦμεν. ἔστιν δὲ ταῦτα
— οὐδένα τῶν ἀδικουμένων σῴζειν δυνάμενα· οὐδὲν
4 γὰρ δεῖ πλείω περὶ αὐτῶν λέγειν. τοιγάρτοι διεστη-
κότων εἰς δύο ταῦτα τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς
τὸ μήτ' ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενὸς μήτε δουλεύειν
ἄλλῳ, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύε-
σθαι, τῶν δ' εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν,
ἑτέρῳ δ' ὑπακούειν, δι' ὅτου ποτ' ἂν οἴωνται τοῦτο
δυνήσεσθαι ποιῆσαι, οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ
τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι
πανταχοῦ, καὶ πόλις δημοκρατουμένη βεβαίως οὐκ οἶδ'
5 εἴ τίς ἐστι τῶν πασῶν λοιπὴ πλὴν ἡ ἡμετέρα. καὶ

κεκρατήκασιν οἱ δι' ἐκείνου τὰς πολιτείας ποιούμενοι πᾶσιν, ὅσοις πράγματα πράττεται, πρώτῳ μὲν πάντων καὶ μεγίστῳ τῷ τοῖς βουλομένοις χρήματα λαμβάνειν ἔχειν τὸν δώσονθ' ὑπὲρ αὐτῶν, δευτέρῳ δὲ καὶ οὐδὲν ἐλάττονι τούτου, τῷ δύναμιν τὴν καταστρεψομένην τοὺς ἐναντιουμένους αὐτοῖς ἐν οἷς ἂν αἰτήσωσι χρόνοις πα-
6 ρεῖναι. ἡμεῖς δ' οὐ μόνον τούτοις ὑπολειπόμεθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὐδ' ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἤ τι φάρμακον ἄλλο 133
[τοιοῦτον] ἐοίκαμεν ἀνθρώποις· εἶτ', οἶμαι, (δεῖ γάρ, ὡς ἐγὼ κρίνω, λέγειν τἀληθῆ) οὕτω διαβεβλήμεθα καὶ καταπεφρονήμεθ' ἐκ τούτων, ὥστε τῶν ἐν αὐτῷ τῷ κινδυνεύειν ὄντων, οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἡμῖν ἀντιλέγουσιν, οἱ δ' ὑπὲρ τοῦ ποῦ συνεδρεύσουσι, τινὲς δὲ καθ' αὑτοὺς ἀμύνεσθαι μᾶλλον ἢ μεθ' ἡμῶν ἐγνώκασιν.

7 Τοῦ χάριν δὴ ταῦτα λέγω καὶ διεξέρχομαι; οὐ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι μὰ τὸν Δία καὶ πάντας θεοὺς προαιροῦμαι. ἵν' ὑμῶν ἕκαστος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο γνῷ καὶ ἴδῃ, ὅτι ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥᾳθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν, οὐκ ἐφ' ἑκάστου τῶν ἀμελουμένων ποιεῖ τὴν αἴσθησιν εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ.
8 ὁρᾶτε Σέρριον καὶ Δορίσκον· ταῦτα γὰρ πρῶτον ὠλιγωρήθη μετὰ τὴν εἰρήνην, ἃ πολλοῖς ὑμῶν οὐδὲ γνώριμ' ἐστὶν ἴσως. ταῦτα μέντοι ἐαθέντα καὶ παροφθέντα, ἀπώλεσε Θρᾴκην καὶ Κερσοβλέπτην, σύμμαχον ὄνθ' ὑμῶν. πάλιν ταῦτ' ἀμελούμεν' ἰδὼν καὶ οὐδεμιᾶς βοηθείας τυγχάνοντα, κατέσκαπτε Πορθμόν, καὶ τυραννίδ' ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπετείχισεν ὑμῖν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ.
9 ταύτης ὀλιγωρουμένης, Μέγαρ' ἥλω παρὰ μικρόν. οὐδὲν

ἐφροντίσατ' οὐδ' ἐπεστράφητ' οὐδὲ τούτων, οὐδ' ἐνεδείξασθε τοῦθ' ὅτι οὐκ ἐπιτρέψετε ταῦτα ποιεῖν αὐτῷ· Ἀντρῶνας ἐπρίατο, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὰ ἐν
10 Ὠρεῷ πράγματ' εἰλήφει. πολλὰ δὲ καὶ παραλείπω, Φεράς, τὴν ἐπ' Ἀμβρακίαν ὁδόν, τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγάς, ἄλλα μυρία· οὐ γὰρ ἵν' ἐξαριθμήσωμαι τοὺς βεβια- 134
σμένους καὶ τοὺς ἠδικημένους ὑπὸ Φιλίππου, ταῦτα διεξῆλθον, ἀλλ' ἵνα τοῦθ' ὑμῖν δείξω, ὅτι οὐ στήσεται πάντας ἀνθρώπους ἀδικῶν, τὰ δ' ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος Φίλιππος, εἰ μή τις αὐτὸν κωλύσει.

11 Εἰσὶν δέ τινες, οἳ πρὶν ἀκοῦσαι τοὺς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λόγους, εὐθέως εἰώθασιν ἐρωτᾶν „τί οὖν χρὴ ποιεῖν;“ οὐχ ἵν' ἀκούσαντες ποιήσωσι (χρησιμώτατοι γὰρ ἂν ἦσαν ἁπάντων), ἀλλ' ἵνα τοῦ λέγοντος ἀπαλλαγῶσιν. δεῖ δ' ὅμως εἰπεῖν ὅ τι χρὴ ποιεῖν. πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ τὴν εἰρήνην λέλυκεν, καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς ὅλῃ τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει θεοῖς, οἵπερ αὐτὸν ἐξολέσειαν, οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ, οὐδ' ἐπιβουλεύει καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲν τῶν πάντων, ἢ
12 πῶς ταύτην καταλύσει. καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον τινὰ νῦν γε δὴ ποιεῖ. λογίζεσθε γάρ. ἄρχειν βούλεται, τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφ' ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν αὑτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει, τούτοις ἅπαντα τἄλλα [βεβαίως] κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτείδαιαν προεῖτο, οὐδ' ἂν οἴκοι μένειν [ἀσφαλῶς] ἠδύ-
13 νατο. ἀμφότερ' οὖν οἶδε, καὶ αὐτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς

ὑπολαμβάνων, μισεῖν αὐτὸν ἡγεῖται. πρὸς δὲ τούτοις
τοσούτοις οὖσιν οἶδεν ἀκριβῶς ὅτι, οὐδ' ἂν ἁπάντων
τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ' αὐτῷ βεβαίως 135
ἔχειν, ἕως ἂν ὑμεῖς δημοκρατῆσθε, ἀλλ' ἄν ποτε συμβῇ
τι πταῖσμα (πολλὰ δ' ἂν γένοιτ' ἀνθρώπῳ), ἥξει πάντα
14 τὰ συμβεβιασμένα καὶ καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς· ἐστὲ
γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν
εὖ πεφυκότες, ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλῦσαι καὶ ἔχοντ'
ἀφελέσθαι, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλομέ-
νοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι
[δεινοί]. οὔκουν βούλεται τοῖς αὑτοῦ καιροῖς τὴν παρ'
ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐ κακῶς οὐδ' ἀργῶς
15 ταῦτα λογιζόμενος. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο δεῖ, ἐχθρὸν
ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλ-
λακτον ἐκεῖνον, δεύτερον δ' εἰδέναι σαφῶς, ὅτι πάνθ'
ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν
ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται. οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης
[ἐστὶν] οὐδείς, ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν Φίλιππον, τῶν
μὲν ἐν Θρᾴκῃ κακῶν (τί γὰρ ἄλλο τις εἴπῃ Δρογγίλον
καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν φασιν αὐτὸν
ἔχειν) τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν
καὶ πόνους καὶ χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους
16 ὑπομένειν, τῶν δ' Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων καὶ
τριήρων καὶ τόπου καὶ δόξης, ὧν μήτ' ἐκείνῳ μήτ'
ἄλλῳ γένοιτο μηδενὶ χειρωσαμένῳ τὴν πόλιν τὴν ἡμε-
τέραν κυριεῦσαι, οὐκ ἐπιθυμεῖν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς
ἐάσειν ἔχειν, ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν
τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιροῖς ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν.
17 οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ κἀκεῖν' ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέ- 136
σθαι κύριος καὶ τἄλλα πάντα πραγματεύεται. ταῦτα
τοίνυν ἕκαστον εἰδότα καὶ γιγνώσκοντα παρ' αὑτῷ,

*δεῖ μὰ Δί' οὐ γράψαι κελεύειν πόλεμον τὸν τὰ βέλτιστ'
ἐπὶ πᾶσι δικαίοις συμβουλεύοντα· τοῦτο μὲν γάρ ἐστι
λαβεῖν ὅτῳ πολεμήσετε βουλομένων, οὐχ ἃ τῇ πόλει
18 συμφέρει πράττειν. ὁρᾶτε γάρ. εἰ δι' ἃ πρῶτα παρε-
σπόνδησε Φίλιππος ἢ δεύτερ' ἢ τρίτα (πολλὰ γάρ ἐστιν
ἐφεξῆς) ἔγραψέ τις αὐτῷ πολεμεῖν, ὁ δ' ὁμοίως ὥσπερ
νῦν, οὐ γράφοντος οὐδενὸς [ὑμῶν] πόλεμον, Καρδια-
νοῖς ἐβοήθει, οὐκ ἂν ἀνηρπασμένος ἦν ὁ γράψας, καὶ
διὰ τοῦτον πάντες ᾐτιῶντο Καρδιανοῖς βεβοηθηκέναι;
19 μὴ τοίνυν ζητεῖτε, ὅντιν' ἀνθ' ὧν Φίλιππος ἐξαμαρ-
τάνει, μισήσετε, καὶ τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι
διασπάσασθαι παραβαλεῖτε· μηδ' αὐτοῖς χειροτονή-
σαντες πόλεμον, βούλεσθε παρ' αὐτοῖς ἐρίζειν, εἰ δέον
ἢ μὴ δέον ὑμᾶς τοῦτο πεποιηκέναι· ἀλλ' ὃν ἐκεῖνος
πολεμεῖ τρόπον, τοῦτον μιμεῖσθε, τοῖς μὲν ἀμυνομένοις
ἤδη χρήματα καὶ τἄλλ' ὅσων δέονται διδόντες, αὐτοὶ
δ' εἰσφέροντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ κατασκευαζό-
μενοι στράτευμα, τριήρεις ταχείας, ἵππους, ἱππαγωγούς,
20 τἄλλ' ὅσ' εἰς πόλεμον· ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ' ὡς
χρώμεθα τοῖς πράγμασι, καὶ Φίλιππον δ' αὐτὸν οὐδὲν
ἂν ἄλλ' οἶμαι μὰ τοὺς θεοὺς εὔξασθαι ποιεῖν τὴν
πόλιν, ἢ ταῦτα· ὑστερίζετ', ἀναλίσκετε· ὅτῳ παραδώ-
σετε [τὰ πράγματα] ζητεῖτε, δυσχεραίνετε· ἀλλήλους
αἰτιᾶσθε. ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα γίγνεται, ἐγὼ διδάξω, καὶ
21 πῶς παύσεται λέξω. οὐδὲν πώποτ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-* 137
*ναῖοι τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς ἐνεστήσασθ' οὐδὲ κατε-
σκεύασθ' ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον ἀεὶ διώκετε, εἶτ'
ἐπειδὰν ὑστερίσητε παύεσθε· ἕτερον πάλιν ἂν συμβῇ
22 τι παρασκευάζεσθε [καὶ θορυβεῖσθε]. τὸ δ' οὐχ οὕτως
ἔχει· οὐκ ἔστι βοηθείαις χρωμένους οὐδὲν τῶν δεόν-
των ποτὲ πρᾶξαι, ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν,*

καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαντας καὶ ταμίας καὶ δημο-
σίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀκρι-
βεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαντας, τὸν μὲν τῶν
χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν, τὸν δὲ τῶν
ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ μηδεμίαν πρόφασιν
τοῦ πλεῖν ἄλλοσ' ἢ πράττειν ἄλλο τι τῷ στρατηγῷ
23 καταλείπειν. ἂν οὕτω ποιήσητε καὶ τόθ' ἕλησθ' ὡς
ἀληθῶς ἄγειν εἰρήνην δικαίαν, μένειν ἐπὶ τοῦ τόπου
Φίλιππον ἀναγκάσετε, ἢ πολεμήσετ' ἐξ ἴσου· καὶ ἴσως
ἂν ἴσως, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς πυνθάνεσθε, τί ποιεῖ Φί-
λιππος καὶ ποῖ πορεύεται, οὕτως ἂν ἐκεῖνος φρον-
τίσαι, ποῖ ποθ' ἡ τῆς πόλεως ἀπῆρκεν δύναμις καὶ
ποῦ φανήσεται.

24 Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ
πόνων [πολλῶν] καὶ πραγματείας [εἶναι], καὶ μάλ'
ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ
ταῦτα γενησόμενα, ἐὰν ταῦτα μὴ θέλῃ, εὑρήσει λυσι-
τελοῦν τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστί
τις ἐγγυητής — θεῶν, οὐ γὰρ ἀνθρώπων γ' οὐδεὶς
ἂν γένοιτ' ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος — ὡς, ἐὰν
ἄγηθ' ἡσυχίαν καὶ πάντα πρόησθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς 138
25 τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μὲν νὴ τὸν Δία καὶ πάν-
τας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ
πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ῥᾳ-
θυμίας [ἕνεκα] τοὺς ἄλλους ἅπαντας Ἕλληνας εἰς δου-
λείαν προέσθαι, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἂν ἢ ταῦτ' εἰρη-
26 κέναι βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ
ὑμᾶς πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθ', ἅπαντα πρόεσθε. εἰ
δὲ μήτε τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον τε προΐσμεν ἅπαντες
ὅτι, ὅσῳ ἂν πλειόνων ἐάσωμεν ἐκεῖνον γενέσθαι κύριον,
τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθ' ἐχθρῷ,

ποῖ ἀναδυόμεθ', ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ Δί' ἀναγ-
27 καῖον ᾖ. ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων
ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι
παρελήλυθε, τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι δήπου
μὴ γενέσθαι δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ
μὲν [ἀνθρώπῳ μεγίστη] ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων
αἰσχύνη, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἥντιν' ἂν εἴποι
τις· δούλῳ δὲ πληγαὶ χὡ τοῦ σώματος αἰκισμός, ἃ
μήτε γένοιτ' οὔτε λέγειν ἄξιον.
28 Τὸ μὲν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πρὸς τὰ τοι-
αῦτ' ὀκνηρῶς διακεῖσθαι, ἃ δεῖ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς
οὐσίαις λητουργῆσαι [ἕκαστον], ἐστὶ μὲν οὐκ ὀρθῶς
ἔχον, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει τινὰ πρό-
φασιν ὅμως· τὸ δὲ μηδ' ὅσ' ἀκοῦσαι δεῖ μηδ' ὅσα
βουλεύσασθαι προσήκει, μηδὲ ταῦτ' ἐθέλειν [ἀκούειν],
29 τοῦτ' ἤδη πᾶσαν ἐπιδέχεται κατηγορίαν. ὑμεῖς τοίνυν 139
οὐκ ἀκούειν, πρὶν ἂν ὥσπερ νῦν αὐτὰ παρῇ τὰ πρά-
γματα, οὐχὶ βουλεύεσθαι περὶ οὐδενὸς εἰώθατ' ἐφ'
ἡσυχίας, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐκεῖνος παρασκευάζηται, ἀμε-
λήσαντες τοῦ ποιεῖν ταὐτὸ καὶ ἀντιπαρασκευάζεσθαι,
ῥᾳθυμεῖτε, καὶ ἄν τι λέγῃ τις ἐκβάλλετε, ἐπειδὰν δ'
ἀπολωλὸς ἢ πολιορκούμενόν τι πύθησθε, ἀκροᾶσθε καὶ
30 παρασκευάζεσθε. ἦν δ' ἀκηκοέναι μὲν καὶ βεβουλεῦ-
σθαι τότε καιρός, ὅθ' ὑμεῖς οὐκ ἠθέλετε, πράττειν δὲ
καὶ χρῆσθαι τοῖς παρεσκευασμένοις νῦν, ἡνίκ' ἀκούετε.
τοιγαροῦν ἐκ τῶν τοιούτων ἐθῶν μόνοι τῶν πάντων
ἀνθρώπων ὑμεῖς τοῖς ἄλλοις τοὐναντίον ποιεῖτε· οἱ μὲν
γὰρ ἄλλοι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ
βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα.
31 Ὃ δὴ λοιπόν ἐστι, καὶ πάλαι μὲν ἔδει, διαφεύγει

δ' οὐδὲ νῦν, τοῦτ' ἐρῶ. οὐδενὸς τῶν πάντων οὕτως
ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει πρὸς τὰ νῦν ἐπιόντα πρά-
γματα. συμβέβηκε δ' εὐτυχήματ' αὐτόματα, οἷς ἂν
χρησώμεθ' ὀρθῶς, ἴσως ἂν γένοιτο [τὰ δέοντα]. πρῶτον
μὲν γὰρ οἷς βασιλεὺς πιστεύει καὶ εὐεργέτας ὑπείληφεν
32 ἑαυτοῦ, οὗτοι μισοῦσι καὶ πολεμοῦσι Φιλίππῳ. ἔπειθ'
ὁ πράττων καὶ συνειδὼς ἅπανθ' ἃ Φίλιππος κατὰ βα-
σιλέως παρασκευάζεται, οὗτος ἀνάσπαστος γέγονε, καὶ
πάσας τὰς πράξεις βασιλεὺς οὐχ ἡμῶν κατηγορούντων
ἀκούσεται, οὓς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος ἂν ἡγήσαιτο τοῦ
ἰδίου λέγειν, ἀλλὰ τοῦ πράξαντος αὐτοῦ καὶ διοικοῦν-
τος, ὥστ' εἶναι πιστάς, καὶ λοιπὸν λόγον εἶναι τοῖς 140
παρ' ἡμῶν πρέσβεσιν, ὃν βασιλεὺς ἥδιστ' ἂν ἀκούσαι,
33 ὡς τὸν ἀμφοτέρους ἀδικοῦντα κοινῇ τιμωρήσασθαι δεῖ,
καὶ ὅτι πολὺ τῷ βασιλεῖ φοβερώτερός ἐσθ' ὁ Φίλιπ-
πος, ἂν προτέροις ἡμῖν ἐπιθῆται· εἰ γὰρ ἐγκαταλειπό-
μενοί τι πεισόμεθ' ἡμεῖς, ἀδεῶς ἐπ' ἐκεῖνον [ἤδη]
πορεύσεται. ὑπὲρ δὴ τούτων οἶμαι δεῖν πρεσβείαν ἐκ-
πέμπειν, ἥτις τῷ βασιλεῖ διαλέξεται, καὶ τὴν ἀβελτερίαν
ἀποθέσθαι, δι' ἣν πολλάκις ἠλαττώθητε, „ὁ δὲ βάρ-
βαρος, καὶ ὁ κοινὸς ἅπασιν ἐχθρός", καὶ πάντα τὰ
34 τοιαῦτα. ἐγὼ γὰρ ὅταν τιν' ἴδω, τὸν μὲν ἐν Σούσοις
καὶ Ἐγβατάνοις δεδοικότα καὶ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει
φάσκοντα, ὃς καὶ πρότερον συνεπηνώρθωσε τὰ τῆς
πόλεως πράγματα καὶ νῦν ἐπηγγέλλετο (εἰ δὲ μὴ ἐδέ-
χεσθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπεψηφίζεσθε, οὐ τἀκείνου γ' αἴτια),
ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐπὶ ταῖς θύραις [ἐγγὺς] οὑτωσὶ [ἐν μέσῃ
τῇ Ἑλλάδι αὐξανομένου] λῃστοῦ τῶν Ἑλλήνων ἄλλο
τι [λέγοντα], θαυμάζω, καὶ δέδοικα τοῦτον, ὅστις ἂν
ᾖ ποτ', ἔγωγε, ἐπειδὴ οὐχ οὗτος Φίλιππον.
35 Ἔστι τοίνυν πρᾶγμα καὶ ἄλλο, ὃ λυμαίνεται τὴν

πόλιν, ὑπὸ βλασφημίας ἀδίκου καὶ λόγων οὐ προση-
κόντων διαβεβλημένον, εἶτα τοῖς μηδὲν τῶν ἐν τῇ πο-
λιτείᾳ δικαίων βουλομένοις ποιεῖν πρόφασιν παρέχει·
καὶ πάντων, ὅσ' ἐκλείπει, δέον παρά του γίγνεσθαι,
ἐπὶ τοῦθ' εὑρήσετε τὴν αἰτίαν ἀναφερομένην. περὶ οὗ
36 πάνυ μὲν φοβοῦμαι, οὐ μὴν ἀλλ' ἐρῶ· οἶμαι γὰρ ἕξειν
καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τὰ δίκαι' ἐπὶ τῷ συμφέροντι
τῆς πόλεως εἰπεῖν πρὸς τοὺς εὐπόρους, καὶ ὑπὲρ τῶν
κεκτημένων τὰς οὐσίας πρὸς τοὺς ἐπιδεεῖς. εἰ ἀνέ- 141
λοιμεν ἐκ μέσου καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς ἐπὶ τῷ θεω-
ρικῷ ποιοῦνταί τινες οὐχὶ δικαίως, καὶ τὸν φόβον, ὡς
οὐ στήσεται τοῦτ' ἄνευ μεγάλου τινὸς κακοῦ, οὐδὲν
ἂν εἰς τὰ πράγματα μεῖζον εἰσενεγκαίμεθα, οὐδ' ὅ τι
37 κοινῇ μᾶλλον ὅλην ἂν ἐπιρρώσειε τὴν πόλιν. οὑτωσὶ
δὲ σκοπεῖτε· ἐρῶ δ' ὑπὲρ τῶν ἐν χρείᾳ δοκούντων
εἶναι προτέρων. ἦν ποτ' οὐ πάλαι παρ' ὑμῖν, ὅτ' οὐ
προσῄει τῇ πόλει τάλανθ' ὑπὲρ τριάκοντα καὶ ἑκατόν·
καὶ οὐδεὶς τῶν τριηραρχεῖν δυναμένων οὐδὲ τῶν εἰσ-
φέρειν, ὅστις οὐκ ἠξίου τὰ καθήκοντ' ἐφ' ἑαυτὸν ποιεῖν,
ὅτι χρήματ' οὐ περιῆν, ἀλλὰ καὶ τριήρεις ἔπλεον καὶ
38 χρήματ' ἐγίγνετο καὶ πάντ' ἐποιοῦμεν τὰ δέοντα. μετὰ
ταῦθ' ἡ τύχη, καλῶς ποιοῦσα, πολλὰ πεποίηκε τὰ
κοινά, καὶ τετρακόσι' ἀντὶ τῶν ἑκατὸν ταλάντων προσ-
έρχεται, οὐδενὸς οὐδὲν ζημιουμένου τῶν τὰς οὐσίας
ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ προσλαμβάνοντος· οἱ γὰρ εὔποροι
πάντες ἔρχονται μεθέξοντες τούτου, καὶ καλῶς ποιοῦσιν.
39 τί οὖν μαθόντες τοῦτ' ὀνειδίζομεν ἀλλήλοις, καὶ προ-
φάσει χρώμεθα τοῦ μηδὲν ποιεῖν, πλὴν εἰ τῇ παρὰ
τῆς τύχης βοηθείᾳ γεγονυίᾳ τοῖς ἀπόροις φθονοῦμεν;
40 οὓς οὔτ' ἂν αἰτιασαίμην ἔγωγε, οὔτ' ἀξιῶ. οὐδὲ γὰρ
ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ὁρῶ τὸν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς τοὺς

πρεσβυτέρους οὕτω διακείμενον, οὐδ᾽ οὕτως ἀγνώμον᾽
οὐδ᾽ ἄτοπον τῶν ὄντων οὐδένα, ὥστ᾽, εἰ μὴ ποιήσουσιν
ἅπαντες ὅσ᾽ αὐτός, οὐ φάσκοντα ποιήσειν οὐδὲν οὐδ᾽
αὐτόν· καὶ γὰρ ἂν τοῖς τῆς κακώσεως εἴη νόμοις οὕτω
γ᾽ ἔνοχος· δεῖ γὰρ οἶμαι τοῖς γονεῦσι τὸν ὡρισμένον 142
ἐξ ἀμφοτέρων ἔρανον, καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ
παρὰ τοῦ νόμου, δικαίως φέρειν καὶ ἑκόνθ᾽ ὑποτελεῖν.
41 ὥσπερ τοίνυν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου τίς ἐστι γονεύς, οὕτω
συμπάσης τῆς πόλεως κοινοὺς δεῖ τοὺς γονέας τοὺς
σύμπαντας ἡγεῖσθαι, καὶ προσήκειν τούτους οὐχ ὅπως
ὧν ἡ πόλις δίδωσ᾽ ἀφελέσθαι τι, ἀλλ᾽ εἰ καὶ μηδὲν ἦν
τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν ὅπως μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς
42 περιοφθήσονται. τοὺς μὲν τοίνυν εὐπόρους ταύτῃ χρω-
μένους τῇ γνώμῃ, οὐ μόνον ἡγοῦμαι τὰ δίκαι᾽ ἂν
ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ λυσιτελῆ· τὸ γὰρ τῶν ἀναγκαίων
τιν᾽ ἀποστερεῖν κοινῇ, κακόνους ἐστὶ ποιεῖν πολλοὺς
ἀνθρώπους τοῖς πράγμασι· τοῖς δ᾽ ἐν ἐνδείᾳ, δι᾽ ὃ
δυσχεραίνουσι τὸ πρᾶγμ᾽ οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες καὶ
κατηγοροῦσι δικαίως, τοῦτ᾽ ἀφελεῖν ἂν συμβουλεύσαιμι.
43 δίειμι δ᾽ ὥσπερ ἄρτι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὑπὲρ τῶν
εὐπόρων, οὐ κατοκνήσας εἰπεῖν τἀληθῆ. ἐμοὶ γὰρ
οὐδεὶς οὕτως ἄθλιος οὐδ᾽ ὠμὸς εἶναι δοκεῖ τὴν γνώ-
μην, οὔκουν Ἀθηναίων γε, ὥστε λυπεῖσθαι ταῦτα
λαμβάνοντας ὁρῶν τοὺς ἀπόρους καὶ τῶν ἀναγκαίων
44 ἐνδεεῖς ὄντας. ἀλλὰ ποῦ συντρίβεται τὸ πρᾶγμα καὶ
ποῦ δυσχεραίνεται; ὅταν τἀπὸ τῶν κοινῶν ἔθος ἐπὶ
τὰ ἴδια μεταβιβάζοντας ὁρῶσί τινας, καὶ μέγαν μὲν
ὄντα παρ᾽ ὑμῖν εὐθέως τὸν λέγοντα, ἀθάνατον δ᾽ ἕνεκ᾽
ἀσφαλείας, ἑτέραν δὲ τὴν κρύβδην ψῆφον τοῦ φανε-
45 ρῶς θορύβου. ταῦτ᾽ ἀπιστίαν, ταῦτ᾽ ὀργὴν ἔχει. δεῖ
γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολι-

τείας κοινωνεῖν, τοὺς μὲν εὐπόρους, εἰς μὲν τὸν βίον 143
τὰ ἑαυτῶν [ἀσφαλῶς] ἔχειν νομίζοντας καὶ ὑπὲρ τού-
των μὴ δεδοικότας, εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοίν' ὑπὲρ
τῆς σωτηρίας ὄντα τῇ πατρίδι [παρέχοντας], τοὺς δὲ
λοιπούς, τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας
τὸ μέρος, τὰ δ' ἑκάστου [ἴδια] τοῦ κεκτημένου. οὕτω
καὶ μικρὰ μεγάλη πόλις γίγνεται καὶ μεγάλη σῴζεται.
ὡς μὲν οὖν εἴποι τις ἄν, ἃ παρ' ἑκατέρων εἶναι δεῖ,
ταῦτ' ἴσως ἐστίν· ὡς δὲ καὶ γένοιτ' ἄν, [ἐν] νόμῳ
διορθώσασθαι δεῖ.

46 Τῶν δὲ παρόντων πραγμάτων καὶ τῆς ταραχῆς
πολλὰ πόρρωθέν ἐστι τὰ αἴτια· ἃ εἰ βουλομένοις ὑμῖν
ἀκούειν ἐστίν, ἐθέλω λέγειν. ἐξέστητ' ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι τῆς ὑποθέσεως, ἐφ' ἧς ὑμᾶς οἱ πρόγονοι κατέ-
λιπον, καὶ τὸ μὲν προΐστασθαι τῶν Ἑλλήνων καὶ δύ-
ναμιν συνεστηκυῖαν ἔχοντας πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις
βοηθεῖν, περίεργον ἐπείσθητ' εἶναι καὶ μάταιον ἀνά-
λωμ' ὑπὸ τῶν ταῦτα πολιτευομένων, τὸ δ' ἐν ἡσυχίᾳ
διάγειν καὶ μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν, ἀλλὰ προ-
ϊεμένους καθ' ἓν ἕκαστον πάνθ' ἑτέρους ἐᾶσαι λαβεῖν,
θαυμαστὴν εὐδαιμονίαν καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἔχειν
47 ᾤεσθε. ἐκ δὲ τούτων παρελθὼν ἐπὶ τὴν τάξιν ἐφ' ἧς
ὑμῖν τετάχθαι προσῆκε ἕτερος, οὗτος εὐδαίμων καὶ
μέγας καὶ πολλῶν κύριος γέγονεν, εἰκότως· πρᾶγμα
γὰρ ἔντιμον καὶ μέγα καὶ λαμπρόν, καὶ περὶ οὗ πάντα
τὸν χρόνον αἱ μέγισται τῶν πόλεων πρὸς αὑτὰς διεφέ-
ροντο, Λακεδαιμονίων μὲν ἠτυχηκότων, Θηβαίων δ'
ἀσχόλων διὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον γενομένων, ἡμῶν
48 δ' ἀμελούντων, ἔρημον ἀνείλετο. τοιγάρτοι τὸ μὲν φο- 144
βεῖσθαι τοῖς ἄλλοις, τὸ δὲ συμμάχους πολλοὺς ἔχειν
καὶ δύναμιν μεγάλην ἐκείνῳ περιγέγονε, καὶ τοσαῦτα

πράγματα καὶ τοιαῦτ' ἤδη περιέστηκε τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας, ὥστε μηδ' ὅ τι χρὴ συμβουλεύειν εὔπορον εἶναι.

49 Ὄντων δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν παρόντων πραγμάτων πᾶσιν, ὡς ἐγὼ κρίνω, φοβερῶν, οὐδένες ἐν μείζονι κινδύνῳ τῶν πάντων εἰσὶν ὑμῶν, οὐ μόνον τῷ μάλισθ' ὑμῖν ἐπιβουλεύειν Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ τῷ πάντων ἀργότατ' αὐτοὶ διακεῖσθαι. εἰ τοίνυν τὸ τῶν ὠνίων πλῆθος ὁρῶντες [καὶ τὴν εὐετηρίαν τὴν κατὰ τὴν ἀγοράν], τούτοις κεκήλησθε, ὡς ἐν οὐδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης, οὔτε προσηκόντως οὔτ' ὀρθῶς τὸ
50 πρᾶγμα κρίνετε· ἀγορὰν μὲν γὰρ ἄν τις καὶ πανήγυριν ἐκ τούτων ἢ φαύλως ἢ καλῶς παρεσκευάσθαι κρίνοι· πόλιν δ' ἣν ὑπείληφεν, ὃς ἂν τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν ἀεὶ βούληται, μόνην ἂν ἐναντιωθῆναι καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας προστῆναι, οὐ μὰ Δί' ἐκ τῶν ὠνίων, εἰ καλῶς ἔχει, δοκιμάζειν δεῖ, ἀλλ' εἰ συμμάχων εὐνοίᾳ πιστεύει, εἰ τοῖς ὅπλοις ἰσχύει, ταῦθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως δεῖ σκοπεῖν· ἃ σφαλερῶς ὑμῖν καὶ οὐδαμῶς [ἅπαντα]
51 καλῶς ἔχει. γνοίητε δ' ἄν, εἰ σκέψαισθ' ἐκείνως. πότε μάλιστα ἐν ταραχῇ τὰ τῶν Ἑλλήνων γέγονεν πράγματα; οὐδένα γὰρ χρόνον ἄλλον ἢ τὸν νυνὶ παρόντ' οὐδ' ἂν εἷς εἴποι. τὸν μὲν γὰρ ἄλλον ἅπαντ' εἰς δύο ταῦτα διῄρητο τὰ τῶν Ἑλλήνων, Λακεδαιμονίους καὶ ἡμᾶς, τῶν δ' ἄλλων [Ἑλλήνων] οἱ μὲν ἡμῖν, οἱ δ' ἐκείνοις ὑπήκουον. βασιλεὺς δὲ καθ' αὑτὸν [μὲν] ὁμοίως ἅπασιν ἄπιστος ἦν, τοῖς δὲ κρατουμένοις τῷ πολέμῳ 145
προσλαμβάνων, ἄχρι οὗ τοῖς ἑτέροις ἐξ ἴσου ποιήσαι, διεπιστεύετο, ἔπειτ' οὐχ ἧττον αὐτὸν ἐμίσουν οὓς
52 σώσειε τῶν ὑπαρχόντων ἐχθρῶν ἐξ ἀρχῆς. νῦν δὲ πρῶτον μὲν βασιλεὺς ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν οἰκείως ἔχει, καὶ πάντων ἥκιστα δὴ ἡμῖν, ἄν τι μὴ νῦν ἐπανορθω-

σώμεθα· ἔπειτα προστασίαι πολλαὶ καὶ πανταχόθεν
γίγνονται, καὶ τοῦ πρωτεύειν ἀντιποιοῦνται μὲν πάντες,
ἀφεστᾶσι δ' ἔργῳ, καὶ φθονοῦσιν καὶ ἀπιστοῦσιν αὑτοῖς,
οὐχ οἷς ἔδει, καὶ γεγόνασι καθ' αὑτοὺς ἕκαστοι, Ἀρ-
γεῖοι Θηβαῖοι Λακεδαιμόνιοι Κορίνθιοι Ἀρκάδες ἡμεῖς.
53 ἀλλ' ὅμως εἰς τοσαῦτα μέρη καὶ τοσαύτας δυναστείας
διῃρημένων [τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων], εἰ δεῖ τἀ-
ληθῆ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, τὰ παρ' οὐδέσι τούτων
ἀρχεῖα καὶ βουλευτήρι' ἐρημότερ' ἄν τις ἴδοι τῶν Ἑλ-
ληνικῶν πραγμάτων, ἢ τὰ παρ' ἡμῖν, εἰκότως· οὔτε
γὰρ φιλῶν οὔτε πιστεύων οὔτε φοβούμενος οὐδεὶς ἡμῖν
54 διαλέγεται. αἴτιον δὲ τούτων οὐχ ἓν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι (ῥᾴδιον γὰρ ἂν ἦν ὑμῖν μεταθεῖναι), ἀλλὰ πολλὰ
καὶ παντοδάπ' ἐκ παντὸς ἡμαρτημένα τοῦ χρόνου, ὧν
τὸ καθ' ἕκαστον ἐάσας, εἰς ὃ πάντα τείνει λέξω, δεη-
θεὶς ὑμῶν, ἂν λέγω τἀληθῆ μετὰ παρρησίας, μηδὲν
ἀχθεσθῆναι. πέπραται τὰ συμφέροντ' ἐφ' ἑκάστου τῶν
καιρῶν, καὶ μετειλήφατε ὑμεῖς μὲν τὴν σχολὴν καὶ
τὴν ἡσυχίαν, ὑφ' ὧν κεκηλημένοι τοῖς ἀδικοῦσιν οὐ
55 πικρῶς ἔχετε, ἕτεροι δὲ τὰς τιμὰς ἔχουσιν. καὶ τὰ μὲν
περὶ τἄλλ' οὐκ ἄξιον ἐξετάσαι νῦν· ἀλλ' ἐπειδάν τι 146
τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ, εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει,
ὡς οὐ δεῖ ληρεῖν οὐδὲ γράφειν πόλεμον, παραθεὶς
εὐθέως ἑξῆς τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθόν, καὶ τὸ
τρέφειν δύναμιν μεγάλην ὡς χαλεπόν, καὶ „διαρπάζειν
τινὲς τὰ χρήματα βούλονται“, καὶ ἄλλους λόγους ὡς
56 οἷόν τ' ἀληθεστάτους λέγουσιν. ἀλλὰ δεῖ δήπου, τὴν
μὲν εἰρήνην οὐχ ὑμᾶς πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθη-
σθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα· ἂν γὰρ
ἐκεῖνος πεισθῇ, τά γ' ἀφ' ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζειν δ'
εἶναι χαλεπά, οὐχ ὅσ' ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν,

ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, ἂν μὴ ταῦτ' ἐθέλωμεν ποιεῖν, καὶ
τὸ „διαρπασθήσεται τὰ χρήματα“ τῷ φυλακὴν εὑρεῖν
δι' ἧς σωθήσεται κωλύειν, οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος
57 ἀφεστάναι. καίτοι ἔγωγ' ἀγανακτῶ καὶ τοῦτο, εἰ τὰ μὲν
χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ
φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι,
τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν οὑτωσὶ Φίλιππος ἐφεξῆς ἁρπά-
58 ζων, οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων. τί ποτ'
οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μὲν οὕτω φανερῶς ἀδι-
κοῦντα, [καὶ] πόλεις καταλαμβάνοντα, οὐδεὶς πώποτε
τούτων εἶπεν ὡς [ἀδικεῖ καὶ] πόλεμον ποιεῖ, τοὺς δὲ
μὴ 'πιτρέπειν μηδὲ προΐεσθαι ταῦτα συμβουλεύοντας,
τούτους πόλεμον ποιεῖν φασίν; ὅτι τὴν αἰτίαν τῶν ἐκ
τοῦ πολέμου συμβησομένων δυσχερῶν (ἀνάγκη γὰρ
ἀνάγκη πολλὰ λυπηρὰ ἐκ τοῦ πολέμου γίγνεσθαι) τοῖς
ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα λέγειν εἰθισμένοις ἀναθεῖναι
59 βούλονται. ἡγοῦνται γάρ, ἂν μὲν ὑμεῖς ὁμοθυμαδὸν 147
ἐκ μιᾶς γνώμης Φίλιππον ἀμύνησθε, κἀκείνου κρατή-
σειν ὑμᾶς καὶ αὐτοῖς οὐκέτ' ἔσεσθαι μισθαρνεῖν, ἂν
δ' ἀπὸ τῶν πρώτων θορύβων αἰτιασάμενοί τινας πρὸς
τὸ κρίνειν τράπησθε, αὐτοὶ μὲν τούτων κατηγοροῦντες
ἀμφότερ' ἕξειν, καὶ παρ' ὑμῖν εὐδοκιμήσειν καὶ παρ'
ἐκείνου χρήματα λήψεσθαι, ὑμᾶς δ' ὑπὲρ ὧν δεῖ παρὰ
τούτων δίκην λαβεῖν, παρὰ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν εἰρηκό-
60 των λήψεσθαι. αἱ μὲν ἐλπίδες [αἱ τούτων] αὗται
καὶ τὸ κατασκεύασμα τὸ τῶν αἰτιῶν, ὡς ἄρα βούλον-
ταί τινες πόλεμον ποιῆσαι. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι οὐ γρά-
ψαντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον, πολλὰ Φίλιππος
ἔχει τῶν τῆς πόλεως, καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε
βοήθειαν. εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖ-
σθαι πολεμεῖν ἡμῖν ἐκεῖνον, ἀνοητότατος πάντων ἂν

εἴη, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι· ὅταν γὰρ οἱ ἀδικούμενοι ἀρνῶν-
61 ται, τί τῷ ἀδικοῦντι προσήκει; ἀλλ' ἐπειδὰν ἐπ' αὐτοὺς
ἡμᾶς ἴῃ, τί φήσομεν; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν,
ὥσπερ οὐδ' Ὠρείταις, στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ,
οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ τείχη προσβάλλων,
οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ
στράτευμα παρῆν ἔχων. ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύνεσθαι
κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν ὑπόλοιπον
62 δουλεύειν· οὐδὲ γὰρ ἄλλο γ' οὐδὲν ἔνι. καὶ μὴν οὐχ
ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσθ' ὁ κίνδυνος·
οὐ γὰρ ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τὴν πόλιν βούλεται Φί-
λιππος [ὑμῶν, οὔ], ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδεν γὰρ ἀκρι-
βῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ' ἐθελήσετε, οὔτ' ἂν 148
ἐθελήσητ' ἐπιστήσεσθε (ἄρχειν γὰρ εἰώθατε), πρά-
γματα δ' αὐτῷ παρασχεῖν, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω
τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε. διὰ ταῦθ'
63 ὑμῶν οὐχὶ φείσεται, εἴπερ ἐγκρατὴς γενήσεται. ὡς οὖν
ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ἐσομένου τοῦ ἀγῶνος, οὕτω προσήκει
γιγνώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς ἐκείνῳ μι-
σεῖν κἀποτυμπανίσαι· οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστι τῶν ἔξω
τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ
τῇ πόλει κολάσητ' ἐχθρούς, ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις ὥσπερ
64 προβόλοις προσπταίοντας ὑστερίζειν ἐκείνων. πόθεν
οἴεσθε νῦν αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἔμοιγε
δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο) καὶ τοὺς μὲν ἄλλους εὖ ποι-
οῦντ', εἰ μηδὲν ἄλλ', ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ἤδη;
οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς ὑπηγάγετ' εἰς τὴν νῦν
παροῦσαν δουλείαν· οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτ' οὐδεὶς ὅσα
τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δοὺς Ποτεί-
δαιαν ἐξηπάτησε καὶ πόλλ' ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν
ὑπάγει τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλάξας

65 πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· ὥστε καρπωσάμενοί τιν'
ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν, ἃ
δὴ πεπόνθασιν, οἱ δ' ὅταν ποτὲ συμβῇ πείσονται. ὑμεῖς
δ' ὧν μὲν ἀπεστερεῖσθε σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν
εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσ' ἐξηπάτησθε, πόσων ἀπεστέ-
ρησθε. οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τἀπὶ Θρᾴκης,
Δορίσκον, Σέρριον, τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν
66 τὴν Καρδιανῶν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ' οὖν ἐκείνως 149
τοῖς ἄλλοις καὶ ὑμῖν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον προσφέρε-
ται; ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ὑμετέρᾳ, ἄδει'
ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται, καὶ λαβόντα χρήματ'
αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφῃρημένοι
67 τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἦτε. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν
Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ σὺν εὖ πεπονθότων τῶν
πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτείδαιαν καρποῦσθαι· οὐκ ἦν
ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ, μὴ σὺν εὖ πεπονθότος
τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ τοὺς τυράννους ἐκ-
βαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυλαίαν ἀποδοῦναι·
οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλές, πρὶν τὴν Βοιωτίαν ἀπέ-
68 δωκε καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. ἀλλ' Ἀθήνησιν, οὐ
μόνον Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν χώραν ἀπεστε-
ρηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος ὑμῖν
ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυζάντιον πα-
ριόντος, ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου. καὶ γάρ
τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλούσιοι γίγνον-
ται, καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι καὶ γνώρι-
μοι, ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον, ἐκ μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι, ἐκ δ'
69 εὐπόρων ἄποροι· πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι
συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάντων ἔσθ' ὑμεῖς
ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ἔχειν καὶ ἐᾶν
[τοῦτον τὸν τρόπον] φέρεσθαι, ὁ μὲν εὐδαίμων καὶ

μέγας καὶ φοβερὸς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ὑμεῖς
δ' ἔρημοι καὶ ταπεινοί, τῇ κατὰ τὴν ἀγορὰν εὐετηρίᾳ
λαμπροί, τῇ δ' ὧν προσῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοι.
70 οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περί θ' ὑμῶν καὶ περὶ αὑτῶν 150
ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν
γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν φασὶ δεῖν, κἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ,
αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν οὐδε-
νὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος. καίτοι λοιδορίας εἴ τις χωρὶς
ἔροιτ' „εἰπέ μοι, τί δὴ γιγνώσκων ἀκριβῶς Ἀριστό-
μηδες (οὐδεὶς γὰρ τὰ τοιαῦτ' ἀγνοεῖ), τὸν μὲν τῶν
ἰδιωτῶν βίον ἀσφαλῆ καὶ ἀπράγμονα κἀκίνδυνον
ὄντα, τὸν δὲ τῶν πολιτευομένων φιλαίτιον καὶ σφα-
λερὸν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀγώνων καὶ κακῶν
μεστόν, οὐ τὸν ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸν ἐν τοῖς κινδύνοις
71 αἱρῇ;" τί ἂν εἴποις; εἰ γὰρ ὃ βέλτιστον ἂν εἰπεῖν ἔχοις,
τοῦτό σοι δοίημεν ἀληθὲς λέγειν, ὡς ὑπὲρ φιλοτιμίας
καὶ δόξης ταῦτα πάντα ποιεῖς, θαυμάζω τί δήποτε
σαυτῷ μὲν ὑπὲρ τούτων ἅπαντα ποιητέον εἶναι νομίζεις
καὶ πονητέον καὶ κινδυνευτέον, τῇ πόλει δὲ προέσθαι
ταῦτα μετὰ ῥᾳθυμίας συμβουλεύεις. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ'
ἂν εἴποις, ὡς σὲ μὲν ἐν τῇ πόλει δεῖ τινὰ φαίνεσθαι,
τὴν πόλιν δ' ἐν τοῖς Ἕλλησι μηδενὸς ἀξίαν εἶναι.
72 καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὁρῶ, ὡς τῇ πόλει μὲν ἀσφαλὲς
τὸ τὰ αὑτῆς πράττειν, σοὶ δὲ κίνδυνος, εἰ μηδὲν τῶν
ἄλλων πλέον περιεργάσει, ἀλλὰ τοὐναντίον, σοὶ μὲν ἐξ
ὧν ἐργάζῃ καὶ περιεργάζῃ τοὺς ἐσχάτους ὄντας κινδύ-
73 νους, τῇ πόλει δ' ἐκ τῆς ἡσυχίας. ἀλλὰ νὴ Δία παπ-
πῷα σοι καὶ πατρῷα δόξ' ὑπάρχει, ἣν αἰσχρόν ἐστ' ἐν
σοὶ καταλῦσαι· τῇ πόλει δ' ὑπῆρξεν ἀνώνυμα καὶ φαῦλα
τὰ τῶν προγόνων. ἀλλ' οὐδὲ τοῦθ' οὕτως ἔχει· σοὶ 151
μὲν γὰρ ἦν κλέπτης ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὅμοιος σοί, τῇ

πόλει δ' ἡμῶν οὓς πάντες ἴσασιν οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν
74 μεγίστων κινδύνων [σεσωσμένοι]. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἴσως
οὐδὲ πολιτικῶς ἔνιοι τὰ καθ' αὑτοὺς καὶ τὰ κατ' αὐτὴν
πολιτεύονται· ποῦ γὰρ [ἐστιν] ἴσον τούτων μέν τινας
ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου προϊόντας ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν, τὴν
πόλιν δ', ἣ προειστήκει τῶν Ἑλλήνων τέως καὶ τὸ
πρωτεῖον εἶχε, νῦν ἐν ἀδοξίᾳ πάσῃ καὶ ταπεινότητι
καθεστάναι;

75 Πολλὰ τοίνυν ἔχων ἔτι καὶ περὶ πολλῶν εἰπεῖν
παύσομαι· καὶ γὰρ οὐ λόγων ἐνδείᾳ μοι δοκεῖ τὰ πρά-
γματ' οὔτε νῦν οὔτ' ἄλλοτε πώποτε φαύλως ἔχειν, ἀλλ'
ὅταν πάντ' ἀκούσαντες ὑμεῖς τὰ δέοντα, καὶ ὁμογνώ-
μονες ὡς ὀρθῶς λέγεται γενόμενοι, τῶν λυμαίνεσθαι
καὶ διαστρέφειν ταῦτα βουλομένων ἐξ ἴσου κάθησθ'
ἀκροώμενοι, οὐκ ἀγνοοῦντες αὐτούς (ἴστε γὰρ εὐθὺς
ἰδόντες ἀκριβῶς, τίς μισθοῦ λέγει καὶ ὑπὲρ Φιλίππου
πολιτεύεται, καὶ τίς ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν βελτίστων),
ἀλλ' ἵν' αἰτιασάμενοι τούτους καὶ τὸ πρᾶγμ' εἰς γέλωτα
καὶ λοιδορίαν ἐμβαλόντες, μηδὲν αὐτοὶ τῶν δεόντων
76 ποιῆτε. ταῦτ' ἐστὶ τἀληθῆ, μετὰ πάσης παρρησίας, ἁπλῶς
εὐνοίᾳ τὰ βέλτιστ' εἰρημένα, οὐ κολακείᾳ βλάβης καὶ ἀπάτης
λόγος μεστός, ἀργύριον τῷ λέγοντι ποιήσων, τὰ δὲ πράγματα
τῆς πόλεως τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειριῶν. ἢ οὖν παυστέον τού-
των τῶν ἐθῶν, ἢ μηδέν' αἰτιατέον τοῦ πάντα φαύ-
λως ἔχειν, ἢ ὑμᾶς αὐτούς.

XI.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΗΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥ. 152

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ Φίλιππος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέπομφεν ἐπιστολήν, κατηγορῶν αὐτῶν καὶ πόλεμον προκηρύττων ἄντικρυς. οὐκέτ' οὖν ὁ ῥήτωρ πείθει τοὺς Ἀθηναίους πολεμεῖν (ἀνάγκη γάρ), ἀλλὰ θαρσύνει πρὸς τὸν κίνδυνον, εὐκαθαίρετον λέγων τὸν Μακεδόνα.

Ὅτι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Φίλιππος οὐκ ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀνεβάλετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονεν· ἐπειδὴ γὰρ Φαρσαλίοις Ἅλον παρέδωκεν καὶ τὰ περὶ Φωκέας διῳκήσατο καὶ τὴν Θρᾴκην κατεστρέψατο πᾶσαν· αἰτίας οὐκ οὔσας πλασάμενος καὶ προφάσεις ἀδίκους ἐξευρών, τῷ μὲν ἔργῳ πάλαι πολεμεῖ πρὸς τὴν πόλιν, τῷ δὲ λόγῳ νῦν
2 ὁμολογεῖ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἔπεμψεν. ὅτι δὲ χρὴ μήτ' ὀρρωδεῖν ὑμᾶς τὴν ἐκείνου δύναμιν, μήτ' ἀγεννῶς ἀντιταχθῆναι πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ σώμασι καὶ χρήμασι καὶ ναυσὶ καὶ πᾶσιν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀφειδῶς ὁρμῆσαι πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ πειράσομαι διδά- 153
σκειν. πρῶτον μὲν γὰρ εἰκὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς μεγίστους ὑμῖν ὑπάρχειν συμμάχους καὶ βοηθούς, ὧν ἐκεῖνος τὰς πίστεις ὑπεριδὼν καὶ τοὺς ὅρ-
3 κους ὑπερβάς, λέλυκεν ἀδίκως τὴν εἰρήνην· ἔπειθ' οἷς πρότερον ηὐξήθη, φενακίζων ἀεί τινας καὶ μεγάλ' ἐπαγγελλόμενος εὐεργετήσειν, ταῦτα πάντα διεξελήλυθεν ἤδη, καὶ γιγνώσκεται μὲν ὑπὸ τῶν Περινθίων καὶ Βυζαντίων καὶ τῶν ἐκείνοις συμμαχούντων, ὡς ἐπιθυμεῖ

προσενεχθῆναι τούτοις τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ Ὀλυν-
4 θίοις πρότερον, οὐκ ἀγνοεῖται δ' ὑπὸ Θετταλῶν, δεσπό-
ζειν ἀλλ' οὐχ ἡγεῖσθαι τῶν συμμάχων προαιρούμενος,
ὑποπτεύεται δ' ὑπὸ Θηβαίων, Νίκαιαν μὲν φρουρᾷ
κατέχων, εἰς δὲ τὴν ἀμφικτυονίαν εἰσδεδυκώς, τὰς δὲ
πρεσβείας τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρὸς αὑτὸν ἄγων καὶ
τὴν ἐκείνων συμμαχίαν παραιρούμενος· ὥστε τῶν αὐτῷ
πρὸ τοῦ φίλων ὄντων, τοὺς μὲν νῦν πολεμεῖν ἀκα-
ταλλάκτως, τοὺς δὲ μηκέτι προθύμους εἶναι συναγω-
νιστάς, ἅπαντας δ' ὑφορᾶσθαι καὶ διαβεβλῆσθαι πρὸς
5 αὐτόν. ἔτι τοίνυν (οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔστι μικρόν) οἱ
κατὰ τὴν Ἀσίαν σατράπαι καθεστῶτες, ἔναγχος μὲν
ξένους [μισθοφόρους] εἰσπέμψαντες ἐκώλυσαν ἐκπολιορ-
κηθῆναι Πέρινθον, νῦν δὲ τῆς ἔχθρας αὐτοῖς ἐνεστώ-
σης καὶ τοῦ κινδύνου πλησίον ὄντος, εἰ χειρωθήσεται
6 Βυζάντιον, οὐ μόνον αὐτοὶ προθύμως συμπολεμήσου-
σιν, ἀλλὰ καὶ βασιλέα Περσῶν χρήματα χορηγεῖν ἡμῖν
προτρέψονται, ὃς τοσοῦτον μὲν κέκτηται πλοῦτον, ὅσον
οὐδ' οἱ λοιποὶ πάντες, τηλικαύτην δ' ἔχει ῥώμην πρὸς
τὰς ἐνθάδε πράξεις, ὥστε καὶ πρότερον, ἡνίκα Λακε-
δαιμονίοις ἐπολεμοῦμεν, ὁποτέροις πρόσθοιτο, τούτους 154
ἐποίει κρατεῖν τῶν ἑτέρων, καὶ νῦν μεθ' ἡμῶν γενό-
μενος ῥᾳδίως καταπολεμήσει τὴν Φιλίππου δύναμιν.

7 Πρὸς τοίνυν τούτοις τηλικούτοις οὖσιν, οὐκ ἐρῶ
μὲν ὡς οὐ διὰ τὴν εἰρήνην πολλὰ προείληφεν ἡμῶν
χωρία καὶ λιμένας καὶ τοιαῦθ' ἕτερα χρήσιμα πρὸς
πόλεμον, ὁρῶ δ' ὡς ὅταν μὲν ὑπ' εὐνοίας τὰ πρά-
γματα συνέχηται καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέ-
χουσι τῶν πολέμων, μένει τὰ συσταθέντα βεβαίως· ὅταν
δ' ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ πλεονεξίας ἀπάτῃ καὶ βίᾳ κατέχη-
ται, καθάπερ ὑπὸ τούτου νῦν, μικρὰ πρόφασις καὶ τὸ

τυχὸν πταῖσμα ταχέως αὐτὰ διέσεισε καὶ κατέλυσεν.
8 καὶ πολλάκις εὑρίσκω λογιζόμενος, οὐ μόνον ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τὰ συμμαχικὰ τῷ Φιλίππῳ πρὸς ὑποψίαν
ἥκοντα καὶ δυσμένειαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ἰδίας ἀρχῆς
οὐ συνηρμοσμένα καλῶς οὐδ' οἰκείως οὐδ' ὡς οἴεταί
τις. ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις, ἐν μὲν προσ-
θήκης μέρει ῥοπὴν ἔχει τινὰ καὶ χρῆσιν, αὐτὴ δὲ
καθ' αὑτὴν ἀσθενής ἐστι καὶ πρὸς τηλικοῦτον ὄγκον
9 πραγμάτων εὐκαταφρόνητος. ἔτι δ' αὐτὴν οὗτος τοῖς
πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις καὶ πᾶσιν οἷς ἄν τις αὐτὸν
μέγαν εἶναι νομίσειε, σφαλερωτέραν αὑτῷ πεποίηκεν.
μὴ γὰρ οἴεσθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς χαίρειν
Φίλιππόν τε καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἐννοεῖσθ'
ὡς ὁ μὲν ἐπιθυμεῖ δόξης, οἱ δ' ἀσφαλείας, καὶ τῷ
μὲν οὐκ ἔστι τυχεῖν ταύτης ἀκινδύνως, οἱ δ' οὐδὲν
δέονται, καταλείποντες οἴκοι τέκνα, γονεῖς, γυναῖκας,
φθείρεσθαι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κινδυνεύειν [ὑπὲρ
10 αὐτῶν]. ὥστε τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν Μακεδόνων ἐκ 155
τούτων ἄν τις ἴδοι πῶς διάκεινται πρὸς τὸν Φίλιππον·
τοὺς δὲ περὶ αὐτὸν ὄντας ἑταίρους καὶ τοὺς τῶν ξένων
ἡγεμόνας εὑρήσετε, δόξαν μὲν ἔχοντας ἐπ' ἀνδρείᾳ,
περιδεῶς δὲ μᾶλλον τῶν ἀδόξων ζῶντας. τοῖς μὲν
γὰρ ὁ πρὸς τοὺς πολεμίους μόνον ὑπάρχει κίνδυνος, οἱ
δὲ τοὺς κόλακας καὶ τοὺς διαβάλλοντας αὐτοὺς μᾶλ-
11 λον ἢ τὰς μάχας δεδίασι· κἀκεῖνοι μὲν μετὰ πάντων
ἀγωνίζονται πρὸς τοὺς ἀντιταχθέντας, τοῖς δὲ καὶ τῶν
ἐν τοῖς πολέμοις κακῶν οὐκ ἐλάχιστον μέρος μέτεστιν,
καὶ χωρὶς ἰδίᾳ τὸν τρόπον τὸν τοῦ βασιλέως φοβεῖσθαι
συμβέβηκεν. ἔτι δὲ τῶν μὲν πολλῶν ἐὰν ἁμάρτῃ τις,
ζημίαν κατὰ τὴν ἀξίαν εἴληφεν· οἱ δ' ὅταν μέγιστα
κατορθώσωσι, τότε μάλιστα σκορακίζονται καὶ προπη-

12 λακίζονται παρὰ τὸ προσῆκον. καὶ τούτοις οὐδ᾽ ἂν
εἷς εὖ φρονῶν ἀπιστήσειεν· οὕτω γὰρ φιλότιμον αὐτὸν
εἶναί φασιν οἱ συνδιατρίψαντες, ὥστε βουλόμενον τὰ
κάλλιστα τῶν ἔργων πάνθ᾽ αὑτοῦ δοκεῖν εἶναι, μᾶλ-
λον ἄχθεσθαι τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων τοῖς
ἄξιον ἐπαίνου τι πράξασιν, ἢ τοῖς ὅλως ἀποτυχοῦσι.
13 πῶς οὖν, εἴπερ ἐστὶ ταῦτα τοιαῦτα, πιστῶς ἤδη πολὺν
χρόνον αὐτῷ παραμένουσιν; ὅτι νῦν μὲν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τὸ κατορθοῦν αὐτὸν ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς
τοιούτοις· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συ-
σκιάσαι τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἰσίν· εἰ δέ τι
πταίσει, τότ᾽ ἀκριβῶς διακαλυφθήσεται ταῦτα πάντα.
14 συμβαίνει γάρ, ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν· ὅταν
μὲν ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται τῶν καθ᾽
ἕκαστα σαθρῶν, ἐπὰν δ᾽ ἀρρωστήσῃ, πάντα κινεῖται, 156
κἂν ῥῆγμα, κἂν στρέμμα, κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόν-
των ᾖ μὴ τελέως ὑγιεινόν· οὕτω καὶ τῶν βασιλειῶν
καὶ πασῶν τῶν δυναστειῶν, ἕως μὲν ἂν ἐν τοῖς πολέ-
μοις κατορθῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστίν,
ἐπὰν δὲ πταίσωσιν, ὃ νῦν παθεῖν εἰκὸς ἐκεῖνον μεῖζον
φορτίον ἢ καθ᾽ αὑτὸν αἰρόμενον, γίγνεται φανερὰ τὰ
δυσχερῆ πάντα τοῖς ἅπασιν.
15 Εἰ δέ τις ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν Φίλιπ-
πον ὁρῶν εὐτυχοῦντα, φοβερὸν εἶναι νομίζει καὶ δυσ-
πολέμητον, σώφρονος μὲν ἀνδρὸς χρῆται προνοίᾳ·
μεγάλη γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δ᾽ ὅλον ἡ τύχη πρὸς ἅπαντα
τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· κατὰ πολλοὺς μέντοι
τρόπους ἕλοιτ᾽ ἄν τις οὐχ ἧττον τὴν ἡμετέραν εὐτυχίαν,
16 ἢ τὴν ἐκείνου. παρά τε γὰρ τῶν προγόνων ἐκ πλείονος
χρόνου παρειλήφαμεν τὴν εὐδαιμονίαν, οὐ τούτου μό-
νον, ἀλλὰ συνελόντι φράσαι πάντων τῶν ἐν Μακε-

δονίᾳ βασιλευσάντων· κἀκεῖνοι μὲν Ἀθηναίοις φόρους
ἤνεγκαν, ἡ δ' ἡμετέρα πόλις οὐδενί πω τῶν ἁπάντων.
ἔτι δὲ τοσούτῳ πλείους ἀφορμὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν τῶν
θεῶν εὔνοιαν ἔχομεν, ὅσῳ διατελοῦμεν εὐσεβέστερα
17 καὶ δικαιότερα πράττοντες. τί ποτ' οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ
προτέρῳ πολέμῳ πλείω κατώρθωσεν ἡμῶν; ὅτι ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι (παρρησιάσομαι γὰρ πρὸς ὑμᾶς) ὁ μὲν
αὐτὸς στρατεύεται καὶ ταλαιπωρεῖ καὶ τοῖς κινδύνοις
πάρεστιν, οὔτε καιρὸν παριεὶς οὔθ' ὥραν ἔτους παρα-
λείπων οὐδεμίαν, ἡμεῖς δ' (εἰρήσεται γὰρ τἀληθές)
οὐδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα, μέλλοντες ἀεὶ καὶ
ψηφιζόμενοι καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τὴν ἀγορὰν εἴ τι
λέγεται νεώτερον. καίτοι τί γένοιτ' ἂν νεώτερον, ἢ 157
Μακεδὼν ἀνὴρ καταφρονῶν Ἀθηναίων, καὶ τολμῶν
ἐπιστολὰς πέμπειν τοιαύτας, οἵας ἠκούσατε μικρῷ πρό-
18 τερον; καὶ τῷ μὲν ὑπάρχουσι μισθοφόροι στρατιῶται,
καὶ νὴ Δία πρὸς τούτοις τῶν παρ' ἡμῖν ῥητόρων τινές,
οἳ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς οἴκαδε λαμβάνειν νομί-
ζοντες, οὐκ αἰσχύνονται Φιλίππῳ ζῶντες, οὐδ' αἰσθά-
νονται πάντα καὶ τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν
μικροῦ λήμματος πωλοῦντες. ἡμεῖς δ' οὔτε τῶν ἐκείνου
πραγμάτων οὐδὲν στασιάζειν παρασκευάζομεν, οὔτε
ξενοτροφεῖν ἐθέλομεν, οὔτε στρατεύεσθαι τολμῶμεν.
19 οὔκουν ἐστὶν οὐδὲν δεινόν, εἴ τι πεπλεονέκτηκεν ἡμῶν
κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον, ἀλλὰ μᾶλλον εἰ μηδὲν
ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν προσήκει τοὺς πολεμοῦντας, νομί-
ζομεν κρατήσειν τοῦ πάντα πράττοντος ἃ δεῖ τοὺς
πλεονεκτήσειν μέλλοντας.

20 Ὧν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρὴ λαβόντας ἔννοιαν,
καὶ λογισαμένους ὡς οὐδ' ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ φάσκειν
ἄγειν εἰρήνην (ἤδη γὰρ ἐκεῖνος καὶ προηγόρευκε τὸν

πόλεμον καὶ τοῖς ἔργοις ἐξενήνοχε) μηδενὸς μὲν φείδε-
σθαι μήτε τῶν δημοσίων μήτε τῶν ἰδίων, στρατεύεσθαι
δ', ἄν που καιρὸς ᾖ, προθύμως ἅπαντας, χρῆσθαι δὲ
21 στρατηγοῖς ἀμείνοσιν ἢ πρότερον. μὴ γὰρ ὑπολάβῃ
τις ὑμῶν, δι' ὧν ἐγένετο τὰ πράγματα χείρω τὰ τῆς
πόλεως, διὰ τούτων αὐτὰ πάλιν ἀναλήψεσθαι καὶ γε-
νήσεσθαι βελτίω· μηδὲ νομίσητε ῥαθυμούντων ὑμῶν,
ὥσπερ πρότερον, ἑτέρους ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων ἀγωνιεῖ-
σθαι προθύμως· ἀλλ' ἐννοεῖσθ' ὡς αἰσχρόν ἐστι, τοὺς 158
μὲν πατέρας ὑμῶν πολλοὺς πόνους καὶ μεγάλους κιν-
22 δύνους ὑποστῆναι Λακεδαιμονίοις πολεμοῦντας, ὑμᾶς
δὲ μηδ' ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνοι δικαίως κτησάμενοι παρέδο-
σαν ὑμῖν, ἐθέλειν ἐρρωμένως ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ τὸν
μὲν ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενον οὕτως εἶναι φιλοκίν-
δυνον, ὥσθ' ὑπὲρ τοῦ μείζω ποιῆσαι τὴν ἀρχὴν κατα-
τετρῶσθαι πᾶν τὸ σῶμα τοῖς πολεμίοις μαχόμενον,
Ἀθηναίους δ', οἷς πάτριόν ἐστι μηδενὸς ἀκούειν, ἁπάν-
των δὲ κρατεῖν ἐν τοῖς πολέμοις, τούτους διὰ ῥαθυ-
μίαν ἢ μαλακίαν ἐγκαταλείπειν τά τε τῶν προγόνων
ἔργα καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος.
23 Ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ, φημὶ χρῆναι παρεσκευά-
σθαι μὲν πρὸς τὸν πόλεμον, παρακαλεῖν δὲ τοὺς Ἕλ-
ληνας, μὴ λόγοις, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις, πρὸς τὴν παρ'
ἡμῶν συμμαχίαν· ὡς ἅπας μέν ἐστι λόγος μάταιος
πράξεων ἄμοιρος γενόμενος, τοσούτῳ δὲ μάλισθ' ὁ
παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὅσῳ δοκοῦμεν αὐτῷ προ-
χειρότατα χρῆσθαι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

XII.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

*Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαί-
ρειν. Ἐπειδὴ πολλάκις μου πρέσβεις ἀποστείλαντος,
ἵν' ἐμμείνωμεν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς ὁμολογίαις, οὐδε-
μίαν ἐποιεῖσθ' ἐπιστροφήν, ᾤμην δεῖν πέμψαι πρὸς
ὑμᾶς, ὑπὲρ ὧν ἀδικεῖσθαι νομίζω. μὴ θαυμάσητε δὲ
τὸ μῆκος τῆς ἐπιστολῆς· πολλῶν γὰρ ὑπαρχόντων ἐγκλη-
μάτων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑπὲρ ἁπάντων δηλῶσαι κα-* 159
θαρῶς.

2 *Πρῶτον μὲν γὰρ Νικίου τοῦ κήρυκος ἁρπασθέντος
ἐκ τῆς χώρας τῆς ἐμῆς, οὐχ ὅτι τοῖς παρανομοῦσιν ἐπετι-
μήσατε τὴν δίκην, ἀλλὰ τὸν ἀδικούμενον εἵρξατε δέκα
μῆνας· ἃς δ' ἔφερε παρ' ἡμῶν ἐπιστολάς, ἀνέγνωτ'
ἐπὶ τοῦ βήματος. ἔπειτα Θασίων ὑποδεχομένων τὰς
Βυζαντίων τριήρεις καὶ τῶν λῃστῶν τοὺς βουλομένους,
οὐδὲν ἐφροντίζετε, τῶν συνθηκῶν διαρρήδην λεγου-*
3 *σῶν πολεμίους εἶναι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας. ἔτι τοίνυν
περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Διοπείθης ἐμβαλὼν εἰς τὴν
χώραν, Κρωβύλην μὲν καὶ τὴν Τιρίστασιν ἐξηνδρα-
ποδίσατο, τὴν δὲ προσεχῆ Θρᾴκην ἐπόρθησε, τέλος δ'
εἰς τοῦτ' ἦλθε παρανομίας, ὥστ' Ἀμφίλοχον ὑπὲρ τῶν
αἰχμαλώτων ἐλθόντα πρεσβευτήν, συλλαβὼν καὶ τὰς
ἐσχάτας ἀνάγκας ἐπιθείς, ἀπελύτρωσε ταλάντων ἐννέα·*
4 *καὶ ταῦτα τῷ δήμῳ συνδοκοῦντ' ἐποίησεν. καίτοι τὸ
παρανομεῖν εἰς κήρυκα καὶ πρέσβεις, τοῖς ἄλλοις τε
πᾶσιν ἀσεβὲς εἶναι δοκεῖ καὶ μάλισθ' ὑμῖν· Μεγαρέων
γοῦν Ἀνθεμόκριτον ἀνελόντων, εἰς τοῦτ' ἐλήλυθεν ὁ*

δῆμος, ὥστε μυστηρίων μὲν εἶργον αὐτούς, ὑπομνή-
ματα δὲ τῆς ἀδικίας ἔστησαν ἀνδριάντα πρὸ τῶν πυλῶν.
καίτοι πῶς οὐ δεινόν, ἐφ᾽ οἷς παθόντες οὕτως ἐμισή-
σατε τοὺς δράσαντας, νῦν αὐτοὺς φαίνεσθαι ποιοῦν-
5 τας; Καλλίας τοίνυν ὁ παρ᾽ ὑμῶν στρατηγός, τὰς μὲν
πόλεις τὰς ἐν τῷ Παγασίτῃ κόλπῳ κατοικουμένας ἔλα-
βεν ἁπάσας, ὑμῖν μὲν ἐνόρκους, ἐμοὶ δὲ συμμαχίδας
οὔσας, τοὺς δ᾽ εἰς Μακεδονίαν πλέοντας ἐπώλει πάν-
τας πολεμίους κρίνων· καὶ διὰ ταῦθ᾽ ὑμεῖς ἐπῃνεῖτ᾽ 160
αὐτὸν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν. ὥστ᾽ ἔγωγ᾽ ἀπορῶ τί ποτ᾽
ἔσται καινότερον, ἐὰν ὁμολογήσητέ μοι πολεμεῖν· καὶ
γὰρ ὅτε φανερῶς διεφερόμεθα, λῃστὰς ἐξεπέμπετε καὶ
τοὺς πλέοντας ὡς ἡμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοη-
θεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε.

6 Χωρὶς τοίνυν εἰς τοῦτο παρανομίας ἀφῖχθε καὶ
δυσμενείας, ὥστε καὶ πρὸς τὸν Πέρσην πρέσβεις ἀπε-
στάλκατε πείσοντας αὐτὸν ἐμοὶ πολεμεῖν· ὃ μάλιστ᾽
ἄν τις θαυμάσειεν. πρὸ μὲν γὰρ τοῦ λαβεῖν αὐτὸν
Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην, ἐψηφίσασθ᾽, ἂν ἐκεῖνός τι
νεωτερίζῃ, παρακαλεῖν ὁμοίως ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους
7 Ἕλληνας ἅπαντας ἐπ᾽ αὐτόν· νῦν δὲ τοσοῦτον ὑμῖν
περίεστι τοῦ πρὸς ἐμὲ μίσους, ὥστε πρὸς ἐκεῖνον δια-
λέγεσθε περὶ τῆς ἐπιμαχίας. καίτοι τὸ παλαιὸν οἱ
πατέρες ὑμῶν, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τοῖς Πεισιστρατί-
δαις ἐπετίμων, ὡς ἐπάγουσι τὸν Πέρσην ἐπὶ τοὺς Ἕλ-
ληνας· ὑμεῖς δ᾽ οὐκ αἰσχύνεσθε ταῦτα ποιοῦντες, ἃ
διετελεῖτε τοῖς τυράννοις ἐγκαλοῦντες·

8 ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ γράφετ᾽ ἐν τοῖς ψηφί-
σμασιν, ἐμοὶ προστάττοντες Τήρην καὶ Κερσοβλέπτην
ἐᾶν Θρᾴκης ἄρχειν, ὡς ὄντας Ἀθηναίους. ἐγὼ δὲ τού-
τους οὔτε τῶν περὶ τῆς εἰρήνης συνθηκῶν οἶδα μετα-

σχόντας ὑμῖν, οὔτ' ἐν ταῖς στήλαις ἀναγεγραμμένους,
οὔτ' Ἀθηναίους ὄντας, ἀλλὰ Τήρην μὲν μετ' ἐμοῦ
στρατευόμενον ἐφ' ὑμᾶς, Κερσοβλέπτην δὲ τοῖς παρ'
ἐμοῦ πρεσβευταῖς ἰδίᾳ μὲν τοὺς ὅρκους ὀμόσαι προ-
θυμούμενον, κωλυθέντα δ' ὑπὸ τῶν ὑμετέρων στρατη-
9 γῶν, ἀποφαινόντων αὐτὸν Ἀθηναίων ἐχθρόν. καίτοι
πῶς ἐστὶ τοῦτ' ἴσον ἢ δίκαιον, ὅταν μὲν ὑμῖν συμ-
φέρῃ, πολέμιον εἶναι φάσκειν αὐτὸν τῆς πόλεως, ὅταν 161
δ' ἐμὲ συκοφαντεῖν βούλησθε, πολίτην ἀποδείκνυσθαι
τὸν αὐτὸν ὑφ' ὑμῶν· καὶ Σιτάλκου μὲν ἀποθανόντος,
ᾧ μετέδοτε τῆς πολιτείας, εὐθὺς ποιήσασθαι πρὸς τὸν
ἀποκτείναντα φιλίαν, ὑπὲρ δὲ Κερσοβλέπτου πόλεμον
αἱρεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς; καὶ ταῦτα σαφῶς εἰδότας, ὅτι
τῶν λαμβανόντων τὰς δωρειὰς τὰς τοιαύτας, οὐδεὶς
οὔτε τῶν νόμων οὔτε τῶν ψηφισμάτων οὐδὲν φρον-
10 τίζει τῶν ὑμετέρων. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ δεῖ πάντα τἄλλα
παραλιπόντα συντόμως εἰπεῖν, ὑμεῖς ἔδοτε πολιτείαν
Εὐαγόρᾳ τῷ Κυπρίῳ καὶ Διονυσίῳ τῷ Συρακοσίῳ καὶ
τοῖς ἐκγόνοις τοῖς ἐκείνων. ἐὰν οὖν πείσητε τοὺς ἐκ-
βαλόντας ἑκατέρους αὐτῶν, ἀποδοῦναι πάλιν τὰς ἀρχὰς
τοῖς ἐκπεσοῦσι, κομίζεσθε καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν Θρᾴκην,
ὅσης Τήρης καὶ Κερσοβλέπτης ἦρχον. εἰ δὲ τοῖς μὲν
ἐκείνων κρατήσασι μηδ' ἐγκαλεῖν ἀξιοῦτε μηδέν, ἐμὲ
δ' ἐνοχλεῖτε, πῶς οὐ δικαίως ὑμᾶς ἀμυνοίμην ἄν;

11 Περὶ μὲν οὖν τούτων πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι δί-
καια, παραλιπεῖν προαιροῦμαι· Καρδιανοῖς δέ φημι
βοηθεῖν, γεγονὼς αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος,
οὐκ ἐθελόντων δ' ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλάκις
μὲν ἐμοῦ δεηθέντος, οὐκ ὀλιγάκις δ' ἐκείνων· ὥστε
πῶς οὐκ ἂν εἴην πάντων φαυλότατος, εἰ καταλιπὼν
τοὺς συμμάχους, μᾶλλον ὑμῶν φροντίζοιμι τῶν πάντα

μοι τρόπον ἐνοχλούντων, ἢ τῶν βεβαίως μοι φίλων ἀεὶ μενόντων;

12 Εἰ τοίνυν δεῖ μηδὲ τοῦτο παραλιπεῖν, εἰς τοσοῦτον ἐληλύθατε πλεονεξίας, ὥστε πρότερον μὲν ἐνεκαλεῖτέ μοι τὰ προειρημένα μόνον, τὰ δ' ὑπογυιότατα 162
Πεπαρηθίων φασκόντων δεινὰ πεπονθέναι, προσετάξατε τῷ στρατηγῷ δίκην παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ὑπὲρ ἐκείνων, οὓς ἐγὼ μὲν ἐτιμωρησάμην ἐνδεεστέρως ἢ προσῆκεν, ἐκεῖνοι δ' εἰρήνης οὔσης καταλαβόντες Ἁλόννησον, οὔτε τὸ χωρίον οὔτε τοὺς φρουροὺς ἀπεδίδοσαν πέμψαντος
13 ὑπὲρ αὐτῶν ἐμοῦ πολλάκις. ὑμεῖς δ' ὧν μὲν ἠδίκησαν ἐμὲ Πεπαρήθιοι, τούτων μὲν οὐδὲν ἐπεσκέψασθε, τὴν δὲ τιμωρίαν ἀκριβῶς εἴδετε. καίτοι τὴν νῆσον οὔτ' ἐκείνους οὔθ' ὑμᾶς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν λῃστὴν Σώστρατον. εἰ μὲν οὖν αὐτοί φατε παραδοῦναι Σωστράτῳ, λῃστὰς ὁμολογεῖτε καταπέμπειν· εἰ δ' ἀκόντων ὑμῶν ἐκεῖνος ἐκράτει, τί δεινὸν πεπόνθατε λαβόντος ἐμοῦ καὶ τὸν τόπον τοῖς πλέουσιν ἀσφαλῆ παρέχοντος; τοσαύ-
14 την δέ μου ποιουμένου πρόνοιαν τῆς ὑμετέρας πόλεως, ⟨ὥστε⟩ καὶ διδόντος αὐτῇ τὴν νῆσον, οἱ ῥήτορες λαμβάνειν μὲν οὐκ εἴων, ἀπολαβεῖν δὲ συνεβούλευον, ὅπως ὑπομείνας μὲν τὸ προσταττόμενον, τὴν ἀλλοτρίαν ἔχειν ὁμολογῶ, μὴ προέμενος δὲ τὸ χωρίον, ὕποπτος γένωμαι τῷ πλήθει. γνοὺς ἐγὼ ταῦτα προὐκαλούμην κριθῆναι περὶ τούτων πρὸς ὑμᾶς, ἵν' ἐὰν μὲν ἐμὴ γνωσθῇ, παρ' ἐμοῦ δοθῇ τὸ χωρίον ὑμῖν, ἐὰν δ' ὑμετέρα κριθῇ,
15 τότ' ἀποδῶ τῷ δήμῳ. ταῦτα δ' ἐμοῦ πολλάκις ἀξιοῦντος, ὑμεῖς μὲν οὐ προσείχετε, Πεπαρήθιοι δὲ τὴν νῆσον κατέλαβον. τί οὖν ἐχρῆν με ποιεῖν; οὐ δίκην λαβεῖν παρὰ τῶν ὑπερβεβηκότων τοὺς ὅρκους; οὐ τιμωρήσασθαι τοὺς οὕτως ὑπερηφάνως ἀσελγαίνοντας; καὶ γὰρ

εἰ Πεπαρηθίων ἦν ἡ νῆσος, τί προσῆκεν ἀπαιτεῖν
Ἀθηναίους; εἰ δ' ὑμετέρα, πῶς οὐκ ἐκείνοις ὀργί- 163
ζεσθε καταλαβοῦσι τὴν ἀλλοτρίαν;
16 Εἰς τοῦτο δὲ προβεβήκαμεν ἔχθρας, ὥστε βουλό-
μενος ταῖς ναυσὶν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον παραβαλεῖν,
ἠναγκάσθην αὐτὰς παραπέμψαι διὰ Χερρονήσου τῇ
στρατιᾷ, τῶν μὲν κληρούχων κατὰ τὸ Πολυκράτους
δόγμα πολεμούντων ἡμῖν, ὑμῶν δὲ τοιαῦτα ψηφιζομέ-
νων, τοῦ δὲ στρατηγοῦ Βυζαντίους τε παρακαλοῦντος,
καὶ διαγγέλλοντος πρὸς ἅπαντας, ὅτι πολεμεῖν αὐτῷ
προστάττετ', ἂν καιρὸν λάβῃ. τοιαῦτα δὲ πάσχων ὅμως
τῶν πόλεων καὶ τῶν τριήρων καὶ τῆς χώρας ἀπεσχό-
μην, ἱκανὸς ὢν τὰ πλεῖστα λαβεῖν ἢ πάντα, καὶ δια-
τετέλεκα προκαλούμενος ὑμᾶς εἰς κρίσιν ἐλθεῖν ὑπὲρ
17 ὧν αἰτιώμεθ' ἀλλήλους. καίτοι σκοπεῖσθε, πότερον κάλ-
λιόν ἐστιν ὅπλοις ἢ λόγοις διακρίνεσθαι, καὶ πότερον
αὐτοὺς εἶναι βραβευτὰς ἢ πεῖσαί τινας ἑτέρους· καὶ
λογίζεσθ' ὡς ἄλογόν ἐστιν Ἀθηναίους, Θασίους μὲν
καὶ Μαρωνείτας ἀναγκάσαι περὶ Στρύμης διακριθῆναι
λόγοις, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἐμὲ μὴ διαλύσασθαι περὶ ὧν
ἀμφισβητοῦμεν τὸν τρόπον τοῦτον, ἄλλως τε καὶ γιγνώ-
σκοντας, ὅτι νικηθέντες μὲν οὐδὲν ἀποβαλεῖτε, κρατή-
σαντες δὲ λήψεσθε τὰ νῦν ὑφ' ἡμῖν ὄντα.
18 Πάντων δέ μοι δοκεῖ παραλογώτατον εἶναι, διότι
πέμψαντος ἐμοῦ πρέσβεις ἀπὸ τῆς συμμαχίας πάσης,
ἵν' ὦσι μάρτυρες, καὶ βουλομένου ποιήσασθαι πρὸς
ὑμᾶς δικαίας ὁμολογίας ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲ τοὺς
περὶ τούτων λόγους ἐδέξασθε παρὰ τῶν πρεσβευόντων,
ἐξὸν ὑμῖν ἢ τῶν κινδύνων ἀπαλλάξαι τοὺς δυσχερὲς
ὑποπτεύοντάς τι καθ' ἡμῶν, ἢ φανερῶς ἐξελέγξαι με 164
19 φαυλότατον ὄντα τῶν ἁπάντων. τῷ μὲν οὖν δήμῳ

ταῦτα συνέφερε, τοῖς δὲ λέγουσιν οὐκ ἐλυσιτέλει. φασὶ
γὰρ οἱ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ὑμῖν ἔμπειροι, τὴν μὲν
εἰρήνην πόλεμον αὐτοῖς εἶναι, τὸν δὲ πόλεμον εἰρή-
νην· ἢ γὰρ συναγωνιζομένους τοῖς στρατηγοῖς ἢ συκο-
φαντοῦντας ἀεί τι λαμβάνειν παρ' αὐτῶν, ἔτι δὲ τῶν
πολιτῶν τοῖς γνωριμωτάτοις καὶ τῶν ἔξωθεν τοῖς ἐνδο-
ξοτάτοις λοιδορουμένους ἐπὶ τοῦ βήματος, περιποιεῖ-
σθαι παρὰ τοῦ πλήθους δόξαν ὡς εἰσὶ δημοτικοί.

20 Ῥᾴδιον μὲν οὖν ἐστί μοι παῦσαι τῆς βλασφημίας
αὐτοὺς μικρὰ πάνυ προεμένῳ, καὶ ποιῆσαι λέγειν ἐπαί-
νους ὑπὲρ ἡμῶν. ἀλλ' αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ τὴν πρὸς
ὑμᾶς εὔνοιαν παρὰ τούτων φαινοίμην ὠνούμενος, οἳ
πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τοῦτο τόλμης ἥκουσιν, ὥστε καὶ
περὶ Ἀμφιπόλεως πρὸς ἡμᾶς ἀμφισβητεῖν ἐπιχειροῦ-
σιν, ὑπὲρ ἧς τῶν ἀντιποιουμένων αὐτῆς οἶμαι πολὺ
21 δικαιότερα λέγειν αὐτός. εἴτε γὰρ τῶν ἐξ ἀρχῆς κρα-
τησάντων γίγνεται, πῶς οὐ δικαίως ἡμεῖς αὐτὴν ἔχο-
μεν, Ἀλεξάνδρου τοῦ προγόνου πρώτου κατασχόντος
τὸν τόπον, ὅθεν καὶ τῶν αἰχμαλώτων Μήδων ἀπαρχὴν
ἀνδριάντα χρυσοῦν ἀνέστησεν εἰς Δελφούς; εἴτε τού-
των μὲν ἀμφισβητήσειέ τις, ἀξιοῖ δὲ γίγνεσθαι τῶν
ὕστερον γενομένων κυρίων, ὑπάρχει μοι καὶ τοῦτο τὸ
δίκαιον· ἐκπολιορκήσας γὰρ τοὺς ὑμᾶς μὲν ἐκβαλόντας,
ὑπὸ Λακεδαιμονίων δὲ κατοικισθέντας, ἔλαβον τὸ χω-
22 ρίον. καίτοι πάντες οἰκοῦμεν τὰς πόλεις, ἢ τῶν προ-
γόνων παραδόντων, ἢ κατὰ πόλεμον κύριοι καταστάν-
τες. ὑμεῖς δ' οὔτε πρῶτοι λαβόντες οὔτε νῦν ἔχοντες,
ἐλάχιστον δὲ χρόνον ἐν τοῖς τόποις ἐμμείναντες, ἀντι- 165
ποιεῖσθε τῆς πόλεως, καὶ ταῦτα πίστιν ὑπὲρ ἡμῶν
αὐτοὶ βεβαιοτάτην ἐπιθέντες· πολλάκις γὰρ ἐμοῦ γρά-
φοντος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ὑπὲρ αὐτῆς, ἐγνώκατε δικαίως

ἔχειν ἡμᾶς, τότε μὲν ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην ἔχοντος ἐμοῦ τὴν πόλιν, κᾆτα συμμαχίαν ἐπὶ ταῖς αὐταῖς
23 ὁμολογίαις. καίτοι πῶς ἂν ἑτέρα γένοιτο βεβαιοτέρα ταύτης κτῆσις, τῆς τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς καταλειφθείσης ἡμῖν ὑπὸ τῶν προγόνων, πάλιν δὲ κατὰ πόλεμον ἐμῆς γεγενημένης, τρίτον δὲ συγχωρηθείσης ὑφ' ὑμῶν, τῶν εἰθισμένων ἀμφισβητεῖν καὶ τῶν οὐδὲν ὑμῖν προσηκόντων;

Ἃ μὲν οὖν ἐγκαλῶ, ταῦτ' ἐστίν· ὡς δὲ προϋπαρχόντων καὶ διὰ τὴν ἐμὴν εὐλάβειαν μᾶλλον ἤδη τοῖς πράγμασιν ἐπιτιθεμένων καὶ καθ' ὅσον ἂν δύνησθε κακοποιούντων, ὑμᾶς ἀμυνοῦμαι μετὰ τοῦ δικαίου, καὶ μάρτυρας τοὺς θεοὺς ποιησάμενος διαλήψομαι περὶ τῶν καθ' ὑμᾶς.

XIII.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ λόγος οὗτος οὐκέτι Φιλιππικός ἐστιν, ἀλλ' ἁπλῶς συμβουλευτικός. ἐκκλησίαν γὰρ ἀγόντων τῶν Ἀθηναίων περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων, παρελθὼν ὁ Δημοσθένης πείθει 166
συνταχθῆναί τ' αὐτοὺς καὶ τὸ ἀρχαῖον ἀναλαβεῖν ἀξίωμα στρατευομένους καὶ τῶν Ἑλλήνων προκινδυνεύοντας, καὶ συγκρίνει τὰ νῦν τοῖς ἐπὶ τῶν προγόνων, πολὺ φαυλότερα καὶ ταπεινότερα τῶν παλαιῶν δεικνύς.

Περὶ μὲν τοῦ παρόντος ἀργυρίου καὶ ὧν τὴν ἐκκλησίαν ποιεῖσθ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδέτερόν μοι

δοκεῖ τῶν χαλεπῶν εἶναι, οὔτ' ἐπιτιμήσαντα τοῖς νέ-
μουσι καὶ διδοῦσι τὰ κοινά, εὐδοκιμῆσαι παρὰ τοῖς
βλάπτεσθαι διὰ τούτων ἡγουμένοις τὴν πόλιν, οὔτε
συνειπόντα καὶ παραινέσανθ' ὡς δεῖ λαμβάνειν, χαρί-
σασθαι τοῖς σφόδρ' ἐν χρείᾳ τοῦ λαβεῖν οὖσιν· οὐδέ-
τεροι γὰρ πρὸς τὸ τῇ πόλει συμφέρον σκοποῦντες,
οὔτ' ἐπαινοῦσιν οὔτε δυσχεραίνουσι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ'
2 ὡς ἑκάτεροι χρείας καὶ παρουσίας ἔχουσιν. ἐγὼ δὲ
τοῦτο μὲν οὔτ' ἂν εἰσηγησαίμην, οὔτ' ἂν ἀντείποιμ'
ὡς οὐ δεῖ λαμβάνειν· παραινῶ μέντοι σκοπεῖν καὶ
λογίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ὅτι τἀργύριον μέν ἐστι
τοῦθ', ὑπὲρ οὗ βουλεύεσθε, μικρόν, τὸ δ' ἔθος μέγα,
ὃ γίγνεται μετὰ τούτου. εἰ μὲν οὖν μετὰ τοῦ πράτ-
τειν ἃ προσήκει καὶ τὸ λαμβάνειν κατασκευάσεσθε, οὐ
μόνον οὐ βλάψετε, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστ' ὠφελήσετε τὴν
πόλιν καὶ ὑμᾶς αὐτούς· εἰ δὲ τοῦ μὲν λαμβάνειν καὶ
ἑορτὴ καὶ πᾶσ' ἀρκέσει πρόφασις, τοῦ δ' ἃ πρὸς τού- 167
τοις δεῖ ποιεῖν μηδὲ τοὺς λόγους ἀκούειν ἐθελήσετε,
ὁρᾶτε μήποθ', ἃ νῦν ὀρθῶς ἡγεῖσθε πράττειν, σφόδρ'
3 ἡμαρτηκέναι νομίσητε. ἐγὼ δέ φημι δεῖν (καί μοι μὴ
θορυβήσητ' ἐφ' ᾧ μέλλω λέγειν, ἀλλ' ἀκούσαντες κρί-
νατε), ὡς περὶ τοῦ λαβεῖν ἐκκλησίαν ἀπεδώκαμεν, οὕτω
καὶ περὶ τοῦ συνταχθῆναι καὶ παρασκευασθῆναι τὰ
πρὸς τὸν πόλεμον, ἐκκλησίαν ἀποδοῦναι, καὶ παρασχεῖν
ἕκαστον αὐτὸν μὴ μόνον ταῦτ' ἀκούειν ἐθέλοντα, ἀλλὰ
καὶ πράττειν βουλόμενον, ἵν' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν
ἀγαθῶν τὰς ἐλπίδας δι' ὑμῶν αὐτῶν ἔχητε, καὶ μὴ
τὸν δεῖνα [μηδὲ τὸν δεῖνα] πυνθάνησθε τί πράττει.
4 καὶ τὰ μὲν προσιόντα τῇ πόλει πάντα, καὶ ἃ νῦν ἐκ
τῶν ἰδίων παραναλίσκετ' εἰς οὐδὲν δέον, καὶ ὅσ' ἐκ
τῶν συμμάχων ὑπάρχει, λαμβάνειν ὑμᾶς φημὶ χρῆναι

τὸ ἴσον ἕκαστον, τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ στρατιωτικόν,
τοὺς δ' ὑπὲρ τὸν κατάλογον ἐξεταστικὸν ἢ ὅπως ἄν
τις ὀνομάσαι τοῦτο, στρατεύεσθαι δ' αὐτοὺς καὶ μη-
5 δενὶ τούτου παραχωρεῖν, ἀλλὰ τὴν δύναμιν τῆς πό-
λεως οἰκείαν εἶναι κατεσκευασμένην ἀπὸ τούτων, ἵν'
εὐπορῆτε καὶ τὰ δέοντα ποιῆτε, καὶ τὸν στρατηγὸν
ἡγεῖσθαι ταύτης, ἵν' ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μὴ τοιαῦθ'
οἷάπερ νυνὶ συμβαίνῃ· τοὺς στρατηγοὺς κρίνετε, καὶ
περίεσθ' ὑμῖν ἐκ τῶν πραγμάτων „ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος
6 τὸν δεῖν' εἰσήγγειλεν", ἄλλο δ' οὐδέν. ἀλλὰ τί ὑμῖν
γένηται; πρῶτον μὲν οἱ σύμμαχοι μὴ φρουραῖς, ἀλλὰ
τῷ ταὐτὰ συμφέρειν ὑμῖν κἀκείνοις ὦσιν οἰκεῖοι, ἔπειθ'
οἱ στρατηγοὶ μὴ ξένους ἔχοντες τοὺς μὲν συμμάχους
ἄγωσι καὶ φέρωσι, τοὺς δὲ πολεμίους μηδ' ὁρῶσιν,
ἀφ' ὧν αἱ μὲν ὠφέλειαι τούτων εἴσ' ἴδιαι, τὰ δὲ μίση 168
καὶ τὰ ἐγκλήματα ἐφ' ὅλην ἔρχεται τὴν πόλιν, ἀλλὰ
πολίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας ἔχοντες, τοὺς ἐχθρούς,
7 ἃ νῦν τοὺς φίλους, ποιῶσιν. χωρὶς δὲ τούτων πολλὰ
τῶν πραγμάτων τὴν ὑμετέραν ποθεῖ παρουσίαν, καὶ
ἄνευ τοῦ πρὸς τοὺς οἰκείους πολέμους οἰκείᾳ χρῆσθαι
δυνάμει συμφέρειν, καὶ πρὸς τἄλλα πράγματ' ἀναγκαῖόν
ἐστιν. εἰ μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἔχειν ὑμῖν ἀπέχρη καὶ
μηδὲν τῶν Ἑλληνικῶν περιεργάζεσθαι ὅπως ἔχει, ἄλλος
8 ἂν ἦν λόγος· νῦν δὲ πρωτεύειν μὲν ἀξιοῦτε καὶ τὰ
δίκαι' ὁρίζειν τοῖς ἄλλοις, τὴν δὲ ταῦτ' ἐφορεύσου-
σαν καὶ φυλάξουσαν δύναμιν, οὔτε κατεσκεύασθ' οὔτε
κατασκευάζεσθε, ἀλλ' ἐπὶ πολλῆς μὲν ἡσυχίας καὶ ἐρη-
μίας ὑμῶν ὁ Μυτιληναίων δῆμος καταλέλυται, ἐπὶ
πολλῆς δ' ἡσυχίας ὁ Ῥοδίων, ἐχθρός γ' ἡμῶν, φαίη
τις ἄν· ἀλλὰ μείζω χρὴ νομίζειν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τὴν πρὸς τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ αὐτῆς τῆς προαιρέσεως

*ἔχθραν, ἢ τὴν πρὸς τοὺς δήμους ὑπὲρ ὧν ποτ' ἂν ᾖ.
9 ἀλλ' ἵν' ἐκεῖσ' ἐπανέλθω, φημὶ δεῖν ὑμᾶς συντετάχθαι,
καὶ τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαβεῖν καὶ τοῦ ποιεῖν ἃ προσ-
ήκει σύνταξιν εἶναι. διελέχθην δ' ὑμῖν περὶ τούτων
καὶ πρότερον, καὶ διεξῆλθον ὡς ἂν συνταχθείητε, οἵ
θ' ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ ὅσοι τούτων ἐκτός ἐστε,
10 καὶ εὐπορία τις ἂν πᾶσι γένοιτο κοινῇ. ὃ δέ μοι
πλείστην ἀθυμίαν παρέσχεν [ἁπάντων], ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς
καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, ὅτι πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ
καλῶν ὄντων τούτων [ἁπάντων], τῶν μὲν ἄλλων οὐ-* 169
*δενὸς οὐδεὶς μέμνηται, τοῖν δυοῖν δ' ὀβολοῖν ἅπαντες.
καίτοι τοὺς μὲν οὐκ ἔστι πλείονος ἢ δυοῖν ὀβολοῖν
ἀξίους εἶναι, τἄλλα δὲ [μετὰ τούτων ὧν εἶπον] τῶν
βασιλέως ἄξι' ἐστὶ χρημάτων, πόλιν τοσούτους ὁπλίτας
ἔχουσαν καὶ τριήρεις καὶ ἵππους καὶ χρημάτων πρόσ-
οδον, συντετάχθαι καὶ παρεσκευάσθαι.*

11 *Τί οὖν ταῦτα νῦν [, φαίη τις ἄν,] λέγω; ὅτι
φημὶ δεῖν ὑμᾶς, ἐπειδὴ τὸ μὲν πάντας μισθοφορεῖν
δυσχεραίνουσί τινες, τὸ δὲ συνταχθῆναι καὶ παρα-
σκευασθῆναι παρὰ πάντων χρήσιμον εἶναι δοκιμάζεται,
ἐντεῦθεν ἄρξασθαι τοῦ πράγματος, καὶ προθεῖναι περὶ
τούτων τῷ βουλομένῳ γνώμην ἀποφήνασθαι. ὡς οὕτως
ἔχει· ἂν μὲν ὑμεῖς νῦν πεισθῆτε τούτων καιρὸν εἶναι,
ὅταν αὐτῶν εἰς χρείαν ἔλθηθ', ἕτοιμ' ὑπάρξει· ἂν δ'
ἀκαιρίαν ἡγησάμενοι παρίδητε, ὅταν δέῃ χρῆσθαι, τότ'
ἀναγκασθήσεσθε παρασκευάζεσθαι.*

12 *Ἤδη δέ τις εἶπεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοί που λέγων,
οὐχ ὑμῶν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν διαρρηγνυμένων εἰ
ταῦτα γενήσεται, „τί δ' [ὑμῖν] ἐκ τῶν Δημοσθένους
λόγων ἀγαθὸν γέγονεν; παρελθὼν ὑμῶν, ὅταν αὐτῷ
δόξῃ, ἐνέπλησε τὰ ὦτα λόγων, διέσυρεν τὰ παρόντα,*

τοὺς προγόνους ἐπῄνεσεν, μετεωρίσας καὶ φυσήσας
13 ὑμᾶς κατέβη.“ ἐγὼ δ' εἰ μὲν ὑμᾶς δυναίμην ὧν
λέγω τι πεῖσαι, τηλικαῦτ' ἂν οἶμαι τὴν πόλιν πρᾶξαι
ἀγαθά, ὥστ', εἰ νῦν εἰπεῖν ἐπιχειρήσαιμι, πολ-
λοὺς ἂν ἀπιστῆσαι, ὡς μείζοσιν ἢ δυνατοῖς· οὐ μὴν
οὐδὲ τοῦτο μικρὸν ὠφελεῖν οἶμαι, εἰ τὰ βέλτιστ' ἀκούειν
ὑμᾶς συνεθίζω. δεῖ γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν βουλόμε-
νόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθόν, τὰ ὦτα πρῶτον 170
ὑμῶν ἰάσασθαι· διέφθαρται γάρ· οὕτω πολλὰ καὶ ψευδῆ
14 καὶ πάντα μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστ' ἀκούειν εἴθισθε. οἷον
(ὅπως δὲ μὴ θορυβήσει μοι μηδείς, πρὶν ἂν πάντ'
εἴπω) ἀνέῳξαν δήπου πρώην τινὲς τὸν ὀπισθόδομον.
οὐκοῦν οἱ παριόντες ἅπαντες τὸν δῆμον καταλελύσθαι,
τοὺς νόμους οὐκέτ' εἶναι, τοιαῦτ' ἔλεγον. καίτοι ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι (καὶ σκοπεῖτ' ἂν ἀληθῆ λέγω) οἱ μὲν
ταῦτα ποιοῦντες ἄξι' ἐποίουν θανάτου, ὁ δῆμος δ'
οὐ διὰ τούτων καταλύεται. πάλιν κώπας τις ὑφείλετο·
μαστιγοῦν, στρεβλοῦν πάντες οἱ λέγοντες, τὸν δῆμον
καταλύεσθαι. ἐγὼ δὲ τί φημί; τὸν μὲν ὑφαιρούμενον
θανάτου ποιεῖν ἄξι' ὥσπερ ἐκεῖνοι, τὸν δῆμον δ' οὐ
15 διὰ τούτων καταλύεσθαι. ἀλλὰ πῶς καταλύεται, οὐδεὶς
λέγει, οὐδὲ παρρησιάζεται. ἐγὼ δὲ φράσω· ὅταν ὑμεῖς
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φαύλως ἡγμένοι, πολλοὶ καὶ ἄποροι
καὶ ἄοπλοι καὶ ἀσύντακτοι καὶ μὴ ταὐτὰ γιγνώσκοντες
ἦτε, καὶ μήτε στρατηγὸς μήτ' ἄλλος μηδεὶς ὧν ἂν
ὑμεῖς ψηφίσησθε φροντίζῃ, καὶ ταῦτα μηδεὶς λέγειν
ἐθέλῃ μηδ' ἐπανορθοῖ, μηδ' ὅπως παύσεται τοιαῦτ'
16 ὄντα πράττῃ, ὃ νυνὶ συμβαίνει. καὶ νὴ Δί' ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ἕτεροί γε λόγοι παρερρυήκασι πρὸς ὑμᾶς
ψευδεῖς, καὶ πολλὰ τὴν πολιτείαν βλάπτοντες, οἷον
„ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑμῖν ἐστιν ἡ σωτηρία“, καὶ „δεῖ

τῇ ψήφῳ τὴν πολιτείαν ὑμᾶς φυλάττειν“. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι
ταῦτα μὲν ὑμῖν [τὰ δικαστήρια] τῶν πρὸς ἀλλήλους δι-
καίων ἐστὶ κύρια, ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις δεῖ κρατεῖν τῶν ἐχ- 171
17 θρῶν, καὶ διὰ τούτων ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας. οὐ
γὰρ τὸ ψηφίσασθαι τοῖς ἐν τοῖς ὅπλοις ποιήσει τὸ νικᾶν,
ἀλλ' οἱ μετὰ τούτων κρατοῦντες τοὺς ἐχθρούς, καὶ ψηφίζε-
σθαι καὶ ἄλλ' ὅ τι ἂν βούλησθε ποιεῖν, ὑμῖν ἐξουσίαν καὶ
ἄδειαν παρασκευάσουσι· δεῖ γὰρ ἐν μὲν τοῖς ὅπλοις
φοβερούς, ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις φιλανθρώπους εἶναι.
18 Εἰ δέ τῳ δοκῶ μείζους ἢ κατ' ἐμαυτὸν λέγειν
λόγους, αὐτὸ τοῦτ' ὀρθῶς αὐτῶν ἔχει· τὸν γὰρ ὑπὲρ
τηλικαύτης πόλεως ῥηθησόμενον λόγον καὶ τοιούτων
πραγμάτων, παντὸς ἑνὸς τοῦ λέγοντος ἀεὶ μείζω φαίνε-
σθαι δεῖ, καὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑμετέρας ἐγγὺς εἶναι, μὴ
τῆς τοῦ λέγοντος. ὅτι δ' οὐδεὶς τῶν ὑφ' ὑμῶν τιμω-
μένων ταῦτα λέγει, τὰς προφάσεις ἐγὼ διέξειμ' ὑμῖν.
19 οἱ μὲν πρὸς ἀρχαιρεσίας καὶ ταύτην τὴν τάξιν προσιόν-
τες, δοῦλοι τῆς ἐπὶ τῷ χειροτονεῖσθαι χάριτος περιέρ-
χονται, τελεσθῆναι στρατηγὸς ἕκαστος σπουδάζων, οὐκ
ἀνδρὸς ἔργον οὐδὲν πρᾶξαι. εἰ δέ τις καὶ τοιοῦτός
ἐστιν, οἷος ἐγχειρεῖν ἔργῳ τῳ, νῦν μὲν ἡγεῖται τὴν
τῆς πόλεως δόξαν ἀφορμὴν ἔχων καὶ τοὔνομα, τῆς
τῶν ἐναντιωσομένων ἐρημίας ἀπολαύων, τὰς ἐλπί-
δας ὑμῖν ὑποτείνων, ἄλλο δ' οὐδὲ ἕν, κληρονο-
μήσειν αὐτὸς τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν, ὅπερ ἐστίν, ἂν
δ' ὑμεῖς δι' ὑμῶν αὐτῶν ἕκαστα πράττητε, ἴσον τοῖς
ἄλλοις ὥσπερ τῶν ἔργων, οὕτω καὶ τῶν ἐκ τούτων
20 ἕξειν. οἱ δὲ πολιτευόμενοι καὶ περὶ ταῦτ' ὄντες, τὸ
τὰ βέλτιστα σκοπεῖν ὑμῖν ἀφέντες, προσκεχωρήκασι
πρὸς τούτους· καὶ πρότερον μὲν κατὰ συμμορίας εἰσε- 172
φέρετε, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε [κατὰ συμμορίας]. ῥήτωρ

ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς [ὑπὸ τούτῳ] καὶ οἱ βοησόμενοι
[μεθ' ἑκατέρων] τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμη-
σθε, οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. τοιγαροῦν
ὑμῖν περίεστιν ἐκ τούτων ὁ δεῖνα χαλκοῦς καὶ ὁ δεῖν'
εὐδαίμων, εἷς ἢ δύ', ὑπὲρ τὴν πόλιν· οἱ δ' ἄλλοι μάρ-
τυρες τῆς τούτων εὐδαιμονίας κάθησθε, τῆς καθ' ἡμέ-
ραν ῥᾳθυμίας πολλὴν καὶ μεγάλην ὑπάρχουσαν ὑμῖν
εὐδαιμονίαν τούτοις προϊέμενοι.

21 Καίτοι σκέψασθε πῶς ἐπὶ τῶν προγόνων ταῦτ'
εἶχεν· οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν παραδείγμασι χρησαμέ-
νοις, ἀλλ' οἰκείοις, ἔξεσθ' ἃ προσήκει πράττειν εἰδέναι.
ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα τὸν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν
στρατηγοῦντα καὶ Μιλτιάδην τὸν ἡγούμενον Μαρα-
θῶνι καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατη-
γοῖς ἀγάθ' εἰργασμένους, μὰ Δί' οὐ χαλκοῦς ἵστασαν,
ἀλλ' ὡς οὐδὲν αὑτῶν κρείττους ὄντας, οὕτως ἐτίμων.
22 καὶ γάρ τοι τῶν ἔργων οὐδενὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
τῶν τότ' ἀπεστέρησαν ἑαυτούς, οὐδ' ἔστ' οὐδεὶς ὅστις
ἂν εἴποι τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Θεμιστοκλέους,
ἀλλ' Ἀθηναίων, οὐδὲ τὴν Μαραθῶνι μάχην Μιλτιάδου,
ἀλλὰ τῆς πόλεως. νῦν δὲ πολλοὶ τοῦτο λέγουσιν, ὡς
Κέρκυραν εἷλε Τιμόθεος, καὶ τὴν μόραν κατέκοψεν
Ἰφικράτης, καὶ τὴν περὶ Νάξον ἐνίκα ναυμαχίαν Χα-
βρίας· δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἔργων τούτων παραχωρεῖν
τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς, αἷς δεδώκατ' ἐπ' αὐτοῖς
23 ἑκάστῳ τούτων. τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς οὕτως ἐκεῖνοί 173
τε καλῶς καὶ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς· τὰς δὲ τῶν ξένων
πῶς; ἐκεῖνοι Μένωνι τῷ Φαρσαλίῳ, δώδεκα μὲν τά-
λαντ' ἀργυρίου δόντι πρὸς τὸν ἐπ' Ἠιόνι τῇ πρὸς
Ἀμφιπόλει πόλεμον, διακοσίοις δ' ἱππεῦσι πενέσταις
ἰδίοις βοηθήσαντι, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ'

24 ἀτέλειαν ἔδωκαν μόνον. καὶ πρότερον τούτου Περ-
δίκκᾳ, τῷ κατὰ τὴν τοῦ βαρβάρου ποτ' ἐπιστρατείαν
βασιλεύοντι Μακεδονίας, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ Πλα-
ταιῶν τῶν βαρβάρων ἀπὸ τῆς ἥττης διαφθείραντι, καὶ
τέλειον τἀτύχημα ποιήσαντι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐψηφί-
σαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδωκαν μόνον, μεγάλην
καὶ τιμίαν οἶμαι καὶ σεμνὴν τὴν αὑτῶν πατρίδ' ἡγού-
μενοι καὶ πάσης μείζον' εὐεργεσίας. νῦν δ' ὦ ἄνδρες
'Αθηναῖοι φθόρους ἀνθρώπους οἰκοτρίβων οἰκότριβας,
τιμὴν ὥσπερ ἄλλου του τῶν ὠνίων λαμβάνοντες, ποιεῖ-
25 σθε πολίτας. ταῦτα δ' ὑμῖν ἐπελήλυθε πράττειν, οὐχ
ὅτι τὰς φύσεις χείρους ἐστὲ τῶν προγόνων, ἀλλ' ὅτι
τοῖς μὲν ἐφ' αὑτοῖς παρειστήκει μέγα φρονεῖν, ὑμῶν
δ' ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι περιῄρηται τοῦτο. ἔστι δ' οὐ-
δέποτ' οἶμαι δυνατόν, μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας
μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν, ὥσπερ οὐδὲ λαμ-
πρὰ καὶ καλὰ πράττοντας μικρὸν καὶ ταπεινὸν φρο-
νεῖν· ὁποῖ' ἄττα γὰρ ἂν τἀπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώ-
πων ᾖ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημ' ἔχειν.

26 Σκέψασθε δ', ἅ τις κεφάλαι' ἂν ἔχοι [τῶν πρα-
γμάτων] εἰπεῖν τῶν τ' ἐκείνοις πεπραγμένων καὶ τῶν
ὑμῖν, ἂν ἄρ' ὑμῶν αὐτῶν ἀλλ' ἐκ τούτων γε δύνησθε 174
γενέσθαι. πέντε μὲν καὶ τετταράκοντ' ἔτη τῶν Ἑλλή-
νων ἦρξαν ἑκόντων [ἐκεῖνοι], πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντ'
εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον, πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ
πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια, ἐφ' οἷς ἔτι
καὶ νῦν φιλοτιμούμεθα. καίτοι νομίζετ' αὐτοὺς [ταῦτα]
στῆσαι, οὐχ ἵνα θαυμάζωμεν ἡμεῖς θεωροῦντες αὐτά,
ἀλλ' ἵνα καὶ μιμώμεθα τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς.
27 ἐκεῖνοι μὲν δὴ ταῦτα· ἡμεῖς δ', ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτ'
ἐρημίας ἐπειλημμένοι, σκέψασθ' εἰ παραπλήσια. οὐ

πλείω μὲν ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντ' ἀνήλωται
μάτην εἰς τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀπόρους, ἐξανήλωνται
δ' οἵ τ' ἴδιοι πάντες οἶκοι καὶ τὰ κοινὰ τῇ πόλει καὶ
τὰ παρὰ τῶν συμμάχων, οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμά-
χους ἐκτησάμεθα, οὗτοι νῦν ἐν τῇ εἰρήνῃ ἀπολώλα-
28 σιν; ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μόνον τότ' εἶχε βέλτιον ἢ
νῦν, τὰ δ' ἄλλα χεῖρον. πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὅ
τι βούλεσθ' ἐξετάσωμεν. οἰκοδομήματα μέν γε καὶ
κόσμον [τῆς πόλεως], ἱερῶν καὶ λιμένων καὶ τῶν ἀκο-
λούθων τούτοις, τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον κατέλιπον ἐκεῖ-
νοι, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖ-
φθαι, προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, στοαί, τἄλλ', οἷς
29 ἐκεῖνοι κοσμήσαντες τὴν πόλιν ἡμῖν παρέδωκαν· τὰς
δ' ἰδίας οἰκίας τῶν ἐν δυνάμει γενομένων, οὕτω με-
τρίας καὶ τῷ τῆς πολιτείας ὀνόματι ἀκολούθους, ὥστε
τὴν Θεμιστοκλέους καὶ τὴν Κίμωνος καὶ τὴν Ἀριστείδου
καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴ τις ἄρ' ὑμῶν οἶδεν
ὁποία ποτ' ἐστίν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνο- 175
30 τέραν οὖσαν. νῦν δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δημοσίᾳ μὲν
ἡ πόλις ἡμῶν τὰς ὁδοὺς ἀγαπᾷ κατασκευάζουσα καὶ
κρήνας καὶ κονιάματα καὶ λήρους (καὶ οὐ τοῖς εἰσηγη-
σαμένοις ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλοῦ γε καὶ δέω, ἀλλ' ὑμῖν,
εἰ ταῦθ' ἱκανὰ ὑμῖν αὐτοῖς ὑπολαμβάνετ' εἶναι), ἰδίᾳ
δ' οἱ τῶν κοινῶν ἐπί τῳ γεγενημένοι, οἱ μὲν τῶν
δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας οἰκίας
κατεσκευάκασιν, οὐ μόνον τῶν πολλῶν ὑπερηφανωτέ-
ρας, οἱ δὲ γῆν συνεωνημένοι γεωργοῦσιν, ὅσην οὐδ'
31 ὄναρ ἤλπισαν πώποτε. τούτων δ' αἴτιον πάντων, ὅτι
τότε μὲν ὁ δῆμος δεσπότης ἦν καὶ κύριος ἁπάντων,
καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρ' ἐκείνου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ
τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ ἀγαθοῦ τινὸς μεταλαμβάνειν, νῦν

δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν τῶν ἀγαθῶν οὗτοι, καὶ διὰ
τούτων ἅπαντα, ὁ δὲ δῆμος ἐν ὑπηρέτου καὶ προσθή-
κης μέρει, καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶθ' ἂν οὗτοι μεταδιδῶσι
λαμβάνοντες.

32 Τοιγαροῦν ἐκ τούτων τοιαῦτα τὰ πράγματα τῆς
πόλεώς ἐστιν, ὥστ' εἴ τις ἀναγνοίη τὰ ψηφίσμαθ' ὑμῶν
καὶ τὰς πράξεις ἐφεξῆς διέλθοι, οὐδ' ἂν εἷς πιστεύσαι
τῶν αὐτῶν εἶναι ταῦτα κἀκεῖνα. οἷον ἃ πρὸς τοὺς
καταράτους Μεγαρέας ἐψηφίσασθ' ἀποτεμνομένους τὴν
ὀργάδα, ἐξιέναι, κωλύειν, μὴ ἐπιτρέπειν· ἃ πρὸς Φλεια-
σίους, ὅτ' ἐξέπεσον τὸ ἔναγχος, βοηθεῖν, μὴ ἐπιτρέπειν
τοῖς σφαγεῦσι, τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τοὺς βουλομένους
33 παρακαλεῖν. ἅπαντα καλ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτα
καὶ δίκαια καὶ τῆς πόλεως ἄξια· τὰ ἔργα δὲ τἀπὸ τού- 176
των οὐδαμοῦ. οὐκοῦν τὴν μὲν ἀπέχθειαν διὰ τῶν
ψηφισμάτων ἐκφέρεσθε, τῶν δ' ἔργων οὐδενὸς κύριοι
γίγνεσθε· τὰ μὲν γὰρ ψηφίσματα πρὸς τὸ τῆς πόλεως
ἀξίωμα ψηφίζεσθε, τὴν δύναμιν δ' οὐκ ἀκόλουθον ὧν
34 ψηφίζεσθ' ἔχετε. ἐγὼ δὲ παραινέσαιμ' ἂν ὑμῖν (καί
μοι μηδὲν ὀργισθῆτε) ἔλαττον φρονεῖν καὶ τὰ ὑμέτερ'
αὐτῶν ἀγαπᾶν πράττοντας, ἢ μείζω δύναμιν παρα-
σκευάζεσθαι. εἰ μὲν οὖν Σιφνίοις ἢ Κυθνίοις ἤ τισιν
ἄλλοις τοιούτοις οὖσι συνῄδειν ὑμῖν, ἔλαττον φρονεῖν
συνεβούλευον ἄν· ἐπειδὴ δ' ἔστ' Ἀθηναῖοι, τὸ τὴν
δύναμιν παρασκευάσασθαι παραινῶ· αἰσχρὸν γὰρ ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι λιπεῖν τὴν τοῦ φρονήματος τάξιν,
35 ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι παρέδωκαν. πρὸς δὲ τούτοις
οὐκ ἔστιν ἐφ' ὑμῖν, οὐδ' ἂν ἀποστῆναι τῶν Ἑλ-
ληνικῶν βούλησθε· πολλὰ γὰρ ὑμῖν ἐκ παντὸς τοῦ
χρόνου πέπρακται, καὶ τοὺς μὲν φίλους τοὺς ὑπάρ-
χοντας αἰσχρὸν προέσθαι, τοῖς δ' οὖσιν ἐχθροῖς οὐκ

ἔνι πιστεῦσαι καὶ μεγάλους ἐᾶσαι γενέσθαι. ὅλως δ' ὅπερ οἱ πολιτευόμενοι πεπόνθασι πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἔνεστιν αὐτοῖς, ὅταν βούλωνται, παύσασθαι, τοῦτο καὶ ὑμῖν περιέστηκε· πεπολίτευσθε γὰρ ἐν τοῖς Ἕλλησιν.

36 *Ἔστι δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι κεφάλαιον ἁπάντων τῶν εἰρημένων· οὐδέποθ' ὑμᾶς οἱ λέγοντες οὔτε πονηροὺς οὔτε χρηστοὺς ποιοῦσιν, ἀλλ' ὑμεῖς τούτους, ὁπότερ' ἂν βούλησθε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ὧν οὗτοι βούλονται στοχάζεσθε, ἀλλ' οὗτοι, ὧν ἂν ὑμᾶς ἐπιθυμεῖν οἴωνται. ὑμᾶς οὖν ὑπάρξαι δεῖ χρηστὰ βουλομένους, καὶ πάνθ' ἕξει καλῶς· ἢ γὰρ οὐδεὶς ἐρεῖ φλαῦρον οὐδέν, ἢ οὐδὲν* 177 *αὐτῷ πλέον ἔσται, μὴ ἔχοντι τοὺς πεισομένους.*

XIV.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΜΜΟΡΙΩΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Φήμης γενομένης τὸν Περσῶν βασιλέα παρασκευάζεσθαι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὁ μὲν τῶν Ἀθηναίων δῆμος κεκίνηται καὶ συγκαλεῖν ὥρμηται τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν πόλεμον ἐκφέρειν ἤδη, ὁ δὲ Δημοσθένης συμβουλεύει μὴ προεξανίστασθαι, ἀλλ' ἀναμένειν τὸν βασιλέα νεωτερίσαι. νῦν μὲν γάρ, φησίν, οὐ πείσομεν τοὺς Ἕλληνας συμμαχεῖν ἡμῖν, ἐπ' ἀδείας εἶναι δοκοῦντας· τότε δ' αὐτοὺς ὁ κίνδυνος αὐτὸς συστήσει. παραινεῖ τοίνυν ἡσυχάζοντας συντάξασθαι καὶ πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευάσασθαι, καὶ δὴ καὶ διέξεισιν ὃν τρόπον ἂν συνταχθεῖεν. ὅθεν καὶ περὶ συμμοριῶν ὁ λόγος ἐπιγράφεται· συμμορία γὰρ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τὸ τῶν λειτουργούντων σύνταγμα.

Οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς προ- 178
γόνους ὑμῶν, λόγον εἰπεῖν μοι δοκοῦσιν [προαιρεῖ-
σθαι] κεχαρισμένον, οὐ μὴν συμφέροντά γ᾽ ἐκείνοις
οὓς ἐγκωμιάζουσι ποιεῖν· περὶ γὰρ πραγμάτων ἐγχει-
ροῦντες, ὧν οὐδ᾽ ἂν εἷς ἀξίως ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ
δύναιτο, αὐτοὶ μὲν τοῦ δύνασθαι δόξαν ἐκφέρον-
ται, τὴν δ᾽ ἐκείνων ἀρετὴν ἐλάττω τῆς ὑπειλημμένης
παρὰ τοῖς ἀκούουσιν φαίνεσθαι ποιοῦσιν. ἐγὼ δ᾽
ἐκείνων μὲν ἔπαινον τὸν χρόνον ἡγοῦμαι μέγιστον,
οὗ πολλοῦ γεγενημένου, μείζω τῶν ὑπ᾽ ἐκείνων πρα-
2 χθέντων οὐδένες ἄλλοι παραδείξασθαι δεδύνηνται· αὐτὸς
δὲ πειράσομαι τὸν τρόπον εἰπεῖν ὃν ἄν μοι δοκεῖτε μά-
λιστα παρασκευάσασθαι. καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· εἰ μὲν
ἡμεῖς ἅπαντες λέγειν δεινοὶ φανείημεν, οὐδὲν ἂν τὰ
ὑμέτερ᾽ εὖ οἶδ᾽ ὅτι βέλτιον σχοίη· εἰ δὲ παρελθὼν εἷς
ὁστισοῦν δύναιτο διδάξαι καὶ πεῖσαι, τίς παρασκευὴ
καὶ πόση καὶ πόθεν πορισθεῖσα χρήσιμος ἔσται τῇ
πόλει, πᾶς ὁ παρὼν φόβος λελύσεται. ἐγὼ δὲ τοῦτ᾽,
ἂν ἄρ᾽ οἷός τ᾽ ὦ, πειράσομαι ποιῆσαι, μικρὰ προειπὼν
ὑμῖν ὡς ἔχω γνώμης περὶ τῶν πρὸς βασιλέα.

3 Ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἁπάντων τῶν Ἑλλή-
νων βασιλέα, οὐ μὴν διὰ τοῦτο παραινέσαιμ᾽ ἂν μό-
νοις τῶν ἄλλων ὑμῖν πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἄρασθαι·
οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας ὁρῶ κοινοὺς ἀλλήλοις 179
ὄντας φίλους, ἀλλ᾽ ἐνίους μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύοντας
ἤ τισιν αὑτῶν. ἐκ δὴ τῶν τοιούτων νομίζω συμφέρειν
ὑμῖν, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου τηρεῖν ὅπως δικαία
γενήσεται, παρασκευάζεσθαι δ᾽ ἃ προσήκει πάντα καὶ
4 τοῦθ᾽ ὑποκεῖσθαι. ἡγοῦμαι γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς
Ἕλληνας, εἰ μὲν ἐναργὲς [τι] γένοιτο καὶ σαφὲς ὡς
βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖ, κἂν συμμαχῆσαι καὶ χάριν

μεγάλην ἔχειν τοῖς πρὸ αὐτῶν καὶ μετ' αὐτῶν ἐκεῖνον
ἀμυνομένοις· εἰ δ' ἔτ' ἀδήλου τούτου καθεστηκότος
προαπεχθησόμεθ' ἡμεῖς, δέδι' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μὴ
τούτοις μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκασθῶμεν, ὑπὲρ ὧν
5 προνοούμεθα. ὁ μὲν γὰρ ἐπισχὼν ὧν ὥρμηκεν, εἰ ἄρ'
ἐγχειρεῖν ἔγνωκε τοῖς Ἕλλησι, χρήματα δώσει τισὶν
αὐτῶν καὶ φιλίαν προτενεῖται, οἱ δὲ τοὺς ἰδίους πολέ-
μους ἐπανορθῶσαι βουλόμενοι καὶ τοῦτον τὸν νοῦν
ἔχοντες, τὴν κοινὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρόψονται.
εἰς δὲ τὴν ταραχὴν ταύτην καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην
6 παραινῶ μὴ προκαθεῖναι τὴν πόλιν ἡμῶν. οὐδὲ γὰρ
οὐδ' ἀπ' ἴσης ὁρῶ τοῖς τ' ἄλλοις Ἕλλησι καὶ ὑμῖν
περὶ τῶν πρὸς τὸν βασιλέα τὴν βουλὴν οὖσαν, ἀλλ'
ἐκείνων μὲν πολλοῖς ἐνδέχεσθαί μοι δοκεῖ, τῶν ἰδίᾳ τι
συμφερόντων διοικουμένοις τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀμε-
λῆσαι, ὑμῖν δ' οὐδ' ἀδικουμένοις παρὰ τῶν ἀδικούν-
των καλόν ἐστιν λαβεῖν ταύτην τὴν δίκην, ἐᾶσαί τινας
7 αὐτῶν ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ γενέσθαι. ὅτε δ' οὕτω ταῦτ'
ἔχει, σκεπτέον, ὅπως μήθ' ἡμεῖς ἐν πολέμῳ γενησόμεθ'
οὐκ ἴσῳ, μήτ' ἐκεῖνος, ὃν ἡμεῖς ἐπιβουλεύειν ἡγού-
μεθα τοῖς Ἕλλησι, τὴν τοῦ φίλος αὐτοῖς [δοκεῖν] εἶναι 180
πίστιν λήψεται. πῶς οὖν ταῦτ' ἔσται; ἂν ἡ μὲν δύνα-
μις τῆς πόλεως ἐξητασμένη καὶ παρεσκευασμένη πᾶσιν
ᾖ φανερά, φαίνηται δὲ δίκαι' ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αἱρου-
8 μένη. τοῖς δὲ θρασυνομένοις καὶ σφόδρ' ἑτοίμως πο-
λεμεῖν κελεύουσιν ἐκεῖνο λέγω, ὅτι οὐκ ἔστιν χαλεπόν,
οὔθ' ὅταν βουλεύεσθαι δέῃ, δόξαν ἀνδρείας λαβεῖν,
οὔθ' ὅταν κίνδυνός τις ἐγγὺς ᾖ, δεινὸν εἰπεῖν φανῆ-
ναι, ἀλλ' ἐκεῖνο καὶ χαλεπὸν καὶ προσῆκον, ἐπὶ μὲν
τῶν κινδύνων τὴν ἀνδρείαν ἐνδείκνυσθαι, ἐν δὲ τῷ
συμβουλεύειν φρονιμώτερα τῶν ἄλλων εἰπεῖν ἔχειν.

9 ἐγὼ δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νομίζω, τὸν μὲν πόλεμον
τὸν πρὸς βασιλέα χαλεπὸν τῇ πόλει, τὸν δ' ἀγῶνα τὸν
ἐκ τοῦ πολέμου ῥᾴδιον ἂν συμβάντα. διὰ τί; ὅτι τοὺς
μὲν πολέμους ἅπαντας ἀναγκαίως ἡγοῦμαι τριήρων καὶ
χρημάτων καὶ τόπων δεῖσθαι, ταῦτα δὲ πάντ' ἀφθο-
νώτερ' ἐκεῖνον ἔχονθ' ἡμῶν εὑρίσκω· τοὺς δ' ἀγῶνας
οὐδενὸς οὕτω τῶν ἄλλων ὁρῶ δεομένους, ὡς ἀνδρῶν
ἀγαθῶν, τούτους δ' ἡμῖν καὶ τοῖς μεθ' ἡμῶν κινδυ-
10 νεύουσι πλείους ὑπάρχειν νομίζω. τὸν μὲν δὴ πόλεμον
διὰ ταῦτα παραινῶ μηδ' ἐξ ἑνὸς τρόπου προτέρους
ἀνελέσθαι, ἐπὶ τὸν δ' ἀγῶν' ὀρθῶς φημι παρεσκευα-
σμένους ὑπάρχειν χρῆναι. εἰ μὲν οὖν ἕτερος μὲν ἦν τις
τρόπος δυνάμεως, ᾗ τοὺς βαρβάρους οἷόν τ' ἦν ἀμύ-
νασθαι, ἕτερος δέ τις ᾗ τοὺς Ἕλληνας, εἰκότως ἂν ἴσως
11 φανεροὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐγιγνόμεθ' ἀντιταττόμενοι· ἐπεὶ
δὲ πάσης ἐστὶ παρασκευῆς ὁ αὐτὸς τρόπος καὶ δεῖ
ταὔτ' εἶναι κεφάλαια [τῆς δυνάμεως], τοὺς ἐχθροὺς
ἀμύνασθαι δύνασθαι, τοῖς οὖσιν συμμάχοις βοηθεῖν, 181
τὰ ὑπάρχοντα [ἀγαθὰ] σῴζειν, τί τοὺς ὁμολογοῦντας
ἐχθροὺς ἔχοντες ἄλλους ζητοῦμεν; ἀλλὰ παρασκευαζώμεθα
μὲν πρὸς τούτους, ἀμυνούμεθα δὲ κἀκεῖνον, ἂν ἡμᾶς
12 ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ. καὶ νῦν μὲν καλεῖτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς
τοὺς Ἕλληνας, ἂν δ' ἃ κελεύουσιν οὗτοι μὴ ποιῆτε,
οὐχ ἡδέως ἐνίων ὑμῖν ἐχόντων, πῶς χρὴ προσδοκᾶν
[τινὰ] ὑπακούσεσθαι; ὅτι νὴ Δί' ἀκούσονται παρ' ἡμῶν
ὡς ἐπιβουλεύει βασιλεὺς αὐτοῖς. αὐτοὺς δ' οὐ προ-
ορᾶν ὦ πρὸς τοῦ Διὸς οἴεσθε τοῦτο; ἐγὼ μὲν γὰρ
οἶμαι. ἀλλ' οὔπω μείζων ἔσθ' ὁ φόβος τῶν πρὸς ὑμᾶς
καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐνίοις διαφορῶν. οὐδὲν οὖν ἀλλ'
13 ἢ ῥαψῳδήσουσιν οἱ πρέσβεις περιιόντες. τότε δ', ἂν
ἄρ' ἃ νῦν οἰόμεθ' ἡμεῖς πράττηται, οὐδεὶς δήπου τῶν

*πάντων Ἑλλήνων τηλικοῦτον ἐφ᾽ αὑτῷ φρονεῖ, ὅστις
ὁρῶν χιλίους ἱππέας, ὁπλίτας ὅσους ἂν θέλῃ τις, ναῦς
τριακοσίας, οὐχ ἥξει καὶ δεήσεται, μετὰ τούτων ἀσφα-
λέστατ᾽ ἂν ἡγούμενος σωθῆναι. οὐκοῦν ἐν μὲν τῷ
καλεῖν ἤδη, τὸ δεῖσθαι κἂν [μὴ] τύχητ᾽ ἀφαμαρτεῖν,
ἐν δὲ τῷ μετὰ τοῦ παρεσκευάσθαι τὰ ὑμέτερ᾽ αὐτῶν
ἐπισχεῖν, δεομένους σῴζειν καὶ εὖ εἰδέναι πάντας ἥξον-
τάς ἐστιν.*

14 *Ἐγὼ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτά τε καὶ
παραπλήσια τούτοις λογιζόμενος, λόγον μὲν οὐδέν᾽
ἐβουλόμην θρασὺν οὐδ᾽ ἔχοντα μάταιον μῆκος εὑρεῖν·
τὴν μέντοι παρασκευήν, ὅπως ὡς ἄριστα καὶ τάχιστα
γενήσεται, πάνυ πολλὰ πράγματ᾽ ἔσχον σκοπῶν. οἴομαι
δὴ δεῖν ἀκούσαντας ὑμᾶς αὐτήν, ἂν ἀρέσκῃ, ψηφίσα-* 182
*σθαι. ἔστι δὲ πρῶτον μὲν τῆς παρασκευῆς ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι καὶ μέγιστον, οὕτω διακεῖσθαι τὰς γνώμας
ὑμᾶς, ὡς ἕκαστον ἑκόντα προθύμως ὅ τι ἂν δέῃ ποιή-*
15 *σοντα. ὁρᾶτε γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι, ὅσα μὲν
πώποτ᾽ ἠβουλήθητε, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ πράττειν αὐτὸς
ἕκαστος ἑαυτῷ προσήκειν ἡγήσατο, οὐδὲν πώποθ᾽ ὑμᾶς
ἐξέφυγεν, ὅσα δ᾽ ἠβουλήθητε μέν, μετὰ ταῦτα δ᾽ ἀπε-
βλέψατ᾽ εἰς ἀλλήλους, ὡς αὐτὸς μὲν [ἕκαστος] οὐ ποιή-
σων, τὸν δὲ πλησίον πράξοντα, οὐδὲν πώποθ᾽ ὑμῖν*
16 *ἐγένετο. ἐχόντων δ᾽ ὑμῶν οὕτω καὶ παρωξυμμένων,
τοὺς διακοσίους καὶ χιλίους ἀναπληρῶσαί φημι χρῆναι
καὶ ποιῆσαι δισχιλίους, ὀκτακοσίους αὐτοῖς προσνεί-
μαντας· ἐὰν γὰρ τοῦτ᾽ ἀποδείξητε τὸ πλῆθος, ἡγοῦμαι,
τῶν ἐπικλήρων καὶ τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν κληρουχικῶν
καὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ εἴ τις ἀδύνατος ἀφαιρεθέντων,*
17 *ἔσεσθαι χίλια καὶ διακόσια [ταῦτα] ὑμῖν σώματα. ἐκ
τοίνυν τούτων οἶμαι δεῖν ποιῆσαι συμμορίας εἴκοσιν,*

ὥσπερ νῦν εἰσιν, ἑξήκοντα σώμαθ᾽ ἑκάστην ἔχουσαν.
τούτων δὲ τῶν συμμοριῶν ἑκάστην διελεῖν κελεύω
πέντε μέρη κατὰ δώδεκ᾽ ἄνδρας, ἀνταναπληροῦντας
πρὸς τὸν εὐπορώτατον ἀεὶ τοὺς ἀπορωτάτους. καὶ τὰ
μὲν σώμαθ᾽ οὕτω φημὶ δεῖν συντετάχθαι· δι᾽ ὃ δ᾽,
εἴσεσθ᾽, ἐπειδὰν ὅλον τὸν τρόπον τῆς συντάξεως ἀκού-
18 σητε· τὰς δὲ τριήρεις πῶς; τὸν ἅπαντ᾽ ἀριθμὸν κελεύω
τριακοσίας ἀποδείξαντας, κατὰ πεντεκαιδεκαναΐαν εἴκοσι
ποιῆσαι μέρη, τῶν πρώτων ἑκατὸν πέντε καὶ τῶν δευ-
τέρων ἑκατὸν πέντε καὶ τῶν τρίτων ἑκατὸν πένθ᾽ ἑκά- 183
στῳ μέρει διδόντας, εἶτα συγκληρῶσαι συμμορίᾳ σωμά-
των ἑκάστῃ τὴν πεντεκαιδεκαναΐαν, τὴν δὲ συμμορίαν
ἑκάστῳ τῷ μέρει σφῶν αὐτῶν τρεῖς ἀποδοῦναι τριήρεις·
19 ἐπειδὰν δὲ ταῦθ᾽ οὕτως ἔχονθ᾽ ὑπάρχῃ, κελεύω, ἐπειδὴ
τὸ τίμημ᾽ ἐστὶ τῆς χώρας ἑξακισχιλίων ταλάντων, ἵν᾽
ὑμῖν καὶ τὰ χρήματ᾽ ᾖ συντεταγμένα, διελεῖν τοῦτο
καὶ ποιῆσαι καθ᾽ ἑξήκοντα τάλανθ᾽ ἑκατὸν μέρη, εἶτα
πένθ᾽ ἑξηκονταταλαντίας ἑκάστῃ τῶν μεγάλων τῶν
εἴκοσι συμμοριῶν ἐπικληρῶσαι, τὴν δὲ συμμορίαν ἑκά-
στῳ τῶν μερῶν μίαν ἑξηκονταταλαντίαν ἀποδοῦναι,
20 ὅπως ἐὰν μὲν ὑμῖν ἑκατὸν δέῃ τριήρων, τὴν μὲν δα-
πάνην ἑξήκοντα τάλαντα συντελῇ, τριήραρχοι δ᾽ ὦσι
δώδεκα, ἂν δὲ διακοσίων, τριάκοντα μὲν ᾖ τάλαντα
τὴν δαπάνην συντελοῦντα, ἓξ δὲ σώματα [τριηραρ-
χοῦντα], ἐὰν δὲ τριακοσίων, εἴκοσιν μὲν ᾖ τάλαντα
τὴν δαπάνην διαλύοντα, τέτταρα δὲ σώματα [τριηραρ-
21 χοῦντα]. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ νῦν ὀφειλό-
μεν᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν σκευῶν ἐπὶ τὰς τριή-
ρεις, τιμήσαντας ἅπαντ᾽ ἐκ τοῦ διαγράμματος νεῖμαι
κελεύω μέρη εἴκοσιν, ἔπειτα ταῖς μεγάλαις ἐπικληρῶσαι
συμμορίαις μέρος ἓν χρήστων ἑκάστῃ, τὴν δὲ συμμο-

ρίαν ἑκάστην διανεῖμαι τῶν αὑτῆς μερῶν ἑκάστῳ τὸ
ἴσον, τοὺς δὲ δώδεκα τοὺς ἐν ἑκάστῳ τῷ μέρει ταῦτ᾽
εἰσπράξαντας, τὰς τριήρεις, ἃς ἂν ἕκαστοι λάχωσι,
22 παρεσκευασμένας παρέχειν. τὴν μὲν δαπάνην καὶ τὰ
σκάφη καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τὴν τῶν σκευῶν εἴσ-
πραξιν, οὕτως ἂν ἄρισθ᾽ ἡγοῦμαι καὶ πορισθῆναι καὶ
παρασκευασθῆναι· πλήρωσιν δ᾽, ᾗ καὶ σαφὴς ἔσται καὶ
ῥᾳδία, μετὰ ταῦτα λέγω. φημὶ τοὺς στρατηγοὺς δεῖν 184
διανεῖμαι τόπους δέκα τῶν νεωρίων, σκεψαμένους ὅπως
ὡς ἐγγύτατ᾽ ἀλλήλων κατὰ τριάκοντ᾽ ὦσι νεωσοίκους,
ἐπειδὰν δὲ τοῦτο ποιήσωσι, δύο συμμορίας καὶ τριά-
κοντα τριήρεις τούτων ἑκάστῳ προσνεῖμαι τῶν τόπων,
23 εἶτ᾽ ἐπικληρῶσαι τὰς φυλάς, τὸν δὲ ταξίαρχον ἕκαστον,
ὃν ἂν ἡ φυλὴ τόπον λάχῃ, διελεῖν τρίχα καὶ τὰς ναῦς
ὡσαύτως, εἶτ᾽ ἐπικληρῶσαι τὰς τριττῦς, ὅπως ἂν τῶν
μὲν ὅλων νεωρίων ἓν ἑκάστῃ μέρος ᾖ τῶν φυλῶν,
τοῦ δὲ μέρους ἑκάστου τὸ τρίτον μέρος ἡ τριττὺς ἔχῃ,
εἰδῆτε δ᾽, ἄν τι δέῃ, πρῶτον μὲν τὴν φυλήν, ὅπου
τέτακται, μετὰ ταῦτα δὲ τὴν τριττύν, εἶτα τριήραρχοι
τίνες καὶ τριήρεις ποῖαι, καὶ τριάκοντα μὲν ἡ φυλή,
δέκα δ᾽ ἡ τριττὺς ἑκάστη τριήρεις ἔχῃ. ἐὰν γὰρ ταῦθ᾽
οὕτως εἰς ὁδὸν καταστῇ, εἴ τι καὶ παραλείπομεν νῦν
(πάντα γὰρ οὐκ ἴσως εὑρεῖν ῥᾴδιον), αὐτὸ τὸ πρᾶγμ᾽
ἑαυτὸ εὑρήσει καὶ μία σύνταξις [καὶ πασῶν τῶν νεῶν
καὶ μέρους] ἔσται.
24 Ὑπὲρ δὲ χρημάτων καὶ πόρου φανεροῦ τινὸς ἤδη,
παράδοξον μὲν οἶδα λέγων, ὅμως δ᾽ εἰρήσεται· πιστεύω
γάρ, ἐάν τις ὀρθῶς σκοπῇ, μόνος τἀληθῆ καὶ τὰ γενη-
σόμεν᾽ εἰρηκὼς φανεῖσθαι. ἐγώ φημι χρῆναι μὴ λέγειν
νυνὶ περὶ χρημάτων· εἶναι γὰρ πόρον, ἂν δέῃ, μέγαν
καὶ καλὸν καὶ δίκαιον, ὃν ἂν μὲν ἤδη ζητῶμεν, οὐδ᾽

εἰς τόθ' ὑπάρχειν ἡγησόμεθ' ἡμῖν· οὕτω πολὺ τοῦ
πορίσαι νῦν ἀποσχήσομεν· ἐὰν δ' ἐῶμεν, ἔσται. τίς
οὖν ἔσθ' οὗτος, ὁ νῦν μὲν οὐκ ὤν, αὖθις δὲ γενη-
25 σόμενος; αἰνίγματι γὰρ ὅμοιον τοῦτό γε. ἐγὼ φράσω. 185
ὁρᾶτε τὴν πόλιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πᾶσαν ταύτην.
ἐν ταύτῃ χρήματ' ἔνεστιν, ὀλίγου δέω πρὸς ἁπάσας
τὰς ἄλλας εἰπεῖν πόλεις. ταῦτα δ' οἱ κεκτημένοι τοι-
οῦτον ἔχουσι νοῦν, ὥστ' εἰ πάντες οἱ λέγοντες φο-
βοῖεν, ὡς ἥξει βασιλεύς, ὡς πάρεστιν, ὡς οὐδ' οἷόν τε
ταῦτ' ἄλλως ἔχειν, καὶ μετὰ τῶν λεγόντων ἴσοι τὸ
πλῆθος τούτοις χρησμῳδοῖεν, οὐ μόνον οὐκ ἂν εἰσε-
νέγκαιεν, ἀλλ' οὐδ' ἂν δείξαιεν οὐδ' ἂν ὁμολογήσαιεν
26 κεκτῆσθαι. εἰ μέντοι τὰ νῦν διὰ τῶν λόγων φοβερά,
ἔργῳ πραττόμεν' αἴσθοιντο, οὐδεὶς οὕτως ἠλίθιος
[ἐστιν], ὅστις οὐχὶ κἂν [δοίη καὶ] πρῶτος εἰσενέγκαι·
τίς γὰρ αἱρήσεται μᾶλλον αὐτὸς καὶ τὰ ὄντ' ἀπολωλέ-
ναι, ἢ μέρος τῶν ὄντων ὑπὲρ αὑτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν
εἰσενεγκεῖν; χρήματα μὲν δή φημ' εἶναι τότε, ἂν ὡς
ἀληθῶς δέῃ, πρότερον δ' οὔ. διὸ μηδὲ ζητεῖν παραινῶ·
ὅσα γὰρ νῦν πορίσαιτ' ἄν, εἰ προέλοισθε πορίζειν,
27 πλείων ἐστὶ γέλως τοῦ μηδενός. φέρε γάρ, ἑκατοστήν
τις εἰσφέρειν ἐρεῖ; οὐκοῦν ἑξήκοντα τάλαντα. ἀλλὰ
πεντηκοστήν τις ἐρεῖ, τὸ διπλοῦν; οὐκοῦν ἑκατὸν καὶ
εἴκοσι· καὶ τί τοῦτ' ἔστι πρὸς διακοσίας καὶ χιλίας
καμήλους, ἃς βασιλεῖ τὰ χρήματ' ἄγειν φασὶν οὗτοι;
ἀλλὰ θῶ βούλεσθε δωδεκάτην ἡμᾶς εἰσοίσειν, πεντα-
κόσια τάλαντα; ἀλλ' οὔτ' ἂν ἀνάσχοισθε, οὔτ', εἰ κατα-
28 θεῖτε, ἄξια τοῦ πολέμου τὰ χρήματα. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς
τὰ μὲν ἄλλα παρασκευάσασθαι, τὰ δὲ χρήματα νῦν μὲν
ἐᾶν τοὺς κεκτημένους ἔχειν (οὐδαμοῦ γὰρ ἂν ἐν καλ-
λίονι σῴζοιτο τῇ πόλει), ἐὰν δέ ποθ' οὗτος ὁ καιρὸς

ἔλθῃ, τόθ' ἑκόντων εἰσφερόντων αὐτῶν λαμβάνειν. 186
ταῦτα δὲ καὶ δυνάτ' ἐστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ
πράττειν καλὰ καὶ συμφέροντα καὶ βασιλεῖ περὶ ὑμῶν
ἐπιτήδει' ἀπαγγελθῆναι, καὶ φόβος οὐκ ὀλίγος γένοιτ'
29 *ἂν ἐκείνῳ διὰ τούτων. οἶδε μέν γε διακοσίαις τριή-*
ρεσιν, ὧν ἑκατὸν παρεσχόμεθ' ἡμεῖς, τοὺς προγόνους
αὐτοῦ χιλίας ἀπολέσαντας ναῦς, ἀκούσεται δὲ τριακο-
σίας αὐτοὺς ὑμᾶς νῦν παρεσκευασμένους· ὥστε μὴ κο-
μιδῇ, μηδ' εἰ πάνυ μαίνοιτο, νομίσαι ῥᾴδιόν τι τὸ τὴν
ἡμετέραν πόλιν ἐχθρὰν ποιήσασθαι. ἀλλὰ μὴν εἴ γ'
ἐπὶ χρήμασιν αὐτῷ μέγ' ἐπέρχεται φρονεῖν, καὶ ταύτην
30 *ἀσθενεστέραν ἀφορμὴν τῆς ὑμετέρας εὑρήσει. ὁ μέν γε*
χρυσίον, ὥς φασιν, ἄγει. τοῦτο δ' ἂν διαδῷ ζητήσει·
καὶ γὰρ τὰς κρήνας καὶ τὰ φρέατ' ἐπιλείπειν πέφυκεν,
ἄν τις ἀπ' αὐτῶν ἀθρόα πολλὰ λαμβάνῃ. ἡμῖν δὲ τὸ
τῆς χώρας τίμημ' ὑπάρχον ἀφορμὴν [ἑξακισχίλια τά-
λαντα] ἀκούσεται, ὑπὲρ ἧς ὡς μὲν τοὺς ἐπιόντας ἐκεί-
νων ἀμυνόμεθα, οἱ Μαραθῶνι τῶν προγόνων αὐτοῦ
μάλιστ' ἂν εἰδεῖεν, ἕως δ' ἂν κρατῶμεν, οὐκ ἔνι δήπου
χρήμαθ' ἡμᾶς ἐπιλείπειν.
31 *Καὶ μὴν οὐδ' ὅ τινες δεδίασι, μὴ ξενικὸν πολὺ*
συστήσηται χρήματ' ἔχων, ἀληθὲς εἶναί μοι δοκεῖ.
ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι, ἐπ' Αἴγυπτον μὲν καὶ Ὀρόνταν καί
τινας τῶν ἄλλων βαρβάρων, πολλοὺς ἂν θελῆσαι τῶν
Ἑλλήνων μισθοφορεῖν παρ' ἐκείνῳ, οὐχ ἵν' ἐκεῖνος ἕλῃ
τινὰ τούτων, ἀλλ' ἵν' εὐπορίαν τιν' ἕκαστος ἑαυτῷ
κτησάμενος, ἀπαλλαγῇ τῆς ὑπαρχούσης πενίας· ἐπὶ
τὴν δ' Ἑλλάδ' Ἕλληνα οὐδέν' ἂν ἐλθεῖν ἡγοῦμαι· ποῖ 187
γὰρ αὐτὸς τρέψεται μετὰ ταῦτα; εἰς Φρυγίαν ἐλθὼν
32 *δουλεύσει; οὐ γὰρ ὑπὲρ ἄλλου τινός ἐστιν ὁ πρὸς τὸν*
βάρβαρον πόλεμος, ἢ περὶ χώρας καὶ βίου καὶ ἐθῶν

*καὶ ἐλευθερίας καὶ πάντων τῶν τοιούτων. τίς οὖν
οὕτως δυστυχής, ὅστις ἑαυτὸν, γονέας, τάφους, πα-
τρίδα, εἵνεκα κέρδους βραχέος προέσθαι βουλήσεται;
ἐγὼ μὲν οὐδένʼ ἡγοῦμαι. οὐ μὴν οὐδʼ ἐκείνῳ συμ-
φέρει ξένοις κρατῆσαι τῶν Ἑλλήνων· οἱ γὰρ ἡμῶν
κρατήσαντες ἐκείνου γε πάλαι κρείττους ὑπάρχουσι,
βούλεται δʼ ἐκεῖνος, οὐκ ἀνελὼν ἡμᾶς ἐπʼ ἄλλοις εἶναι,
ἀλλὰ μάλιστα μὲν πάντων, εἰ δὲ μὴ, τῶν γʼ ὑπαρχόν-
των δούλων ἑαυτῷ νῦν ἄρχειν.*

33 *Εἰ τοίνυν τις οἴεται Θηβαίους ἔσεσθαι μετʼ ἐκεί-
νου, ἔστι μὲν χαλεπὸς πρὸς ὑμᾶς ὁ περὶ τούτων λόγος·
διὰ γὰρ τὸ μισεῖν αὐτοὺς οὐδʼ ἂν ἀληθὲς ἡδέως ἀγα-
θὸν περὶ αὐτῶν ἀκούσαιτε· οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ τοὺς περὶ
πραγμάτων μεγάλων σκοποῦντας, μηδένα συμφέροντα
λογισμὸν παραλιπεῖν διὰ μηδεμίαν πρόφασιν. ἐγὼ
τοίνυν οἶμαι τοσοῦτʼ ἀπέχειν Θηβαίους τοῦ μετʼ ἐκεί-
34 νου ποτʼ ἂν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὥστε πολλῶν
ἂν χρημάτων, εἰ ἔχοιεν δοῦναι, πρίασθαι γενέσθαι
τινʼ αὐτοῖς καιρόν, διʼ οὗ τὰς προτέρας ἀναλύσονται
πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἁμαρτίας. εἰ δʼ ἄρα παντάπασί τις
οὕτως οἴεται φύσει δυστυχεῖς Θηβαίους εἶναι, ἐκεῖνό
γε δήπουθεν ἅπαντες ἐπίστασθε, ὅτι Θηβαίων τἀκεί-
νου φρονούντων, ἀνάγκη τοὺς τούτων ἐχθροὺς τὰ τῶν
Ἑλλήνων φρονεῖν.*

35 *Ἡγοῦμαι τοίνυν ἐγὼ [ταύτην] τὴν τάξιν τοῦ δι-* 188
*καίου καὶ τοὺς μετʼ αὐτῆς ὄντας, κρείττους τῶν προ-
δοτῶν καὶ τοῦ βαρβάρου ἔσεσθαι πρὸς ἅπαντα. ὥστʼ
οὔτε φοβεῖσθαί φημι δεῖν πέρα τοῦ μετρίου, οὔθʼ
ὑπαχθῆναι προτέρους ἐκφέρειν τὸν πόλεμον. καὶ μὴν
οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδένʼ ἂν εἰκότως Ἑλλήνων φοβη-
36 θέντα τὸν πόλεμον τοῦτον ὁρῶ· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν*

*αὐτῶν ὅτι, τέως μὲν κοινὸν ἐχθρὸν ἐκεῖνον ὑπειλη-
φότες ὡμονόουν ἀλλήλοις, πολλῶν ἀγαθῶν ἦσαν κύριοι,
ἐπειδὴ δὲ φίλον [αὐτὸν] νομίσαντες αὐτοῖς ὑπάρχειν,
περὶ τῶν πρὸς ἑαυτοὺς διηνέχθησαν διαφόρων, ὅσ᾽
οὐδ᾽ ἂν καταρώμενος εὕρέ τις αὐτοῖς, τοσαῦτα πεπόν-
θασι κακά; εἶθ᾽ ὃν ἡ τύχη καὶ τὸ δαιμόνιον φίλον μὲν
ἀλυσιτελῆ, συμφέροντα δ᾽ ἐχθρὸν ἐμφανίζει, τοῦτον
ἡμεῖς φοβώμεθα; μηδαμῶς· ἀλλὰ μηδ᾽ ἀδικῶμεν, αὐτῶν
ἡμῶν εἵνεκα καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ταραχῆς καὶ
37 ἀπιστίας, ἐπεὶ εἴ γ᾽ ὁμοθυμαδὸν ἦν μετὰ πάντων ἐπι-
θέσθαι μόνῳ, οὐδ᾽ [ἀδικεῖν ἡμᾶς ἐκεῖνον] ἀδίκημ᾽ ἂν
ἔθηκα. ἐπειδὴ δὲ τοῦτ᾽ οὐχ οὕτως ἔχει, φυλάττεσθαί
φημι δεῖν, μὴ πρόφασιν δῶμεν βασιλεῖ τοῦ τὰ δίκαι᾽
ὑπὲρ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ζητεῖν· ἡσυχίαν μὲν γὰρ
ἐχόντων ὑμῶν, ὕποπτος ἂν εἴη τοιοῦτό τι πράττων,
πόλεμον δὲ ποιησαμένων προτέρων, εἰκότως ἂν δοκοίη
διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν τοῖς ἄλλοις φίλος εἶναι
38 βούλεσθαι. μὴ οὖν ἐξελέγξηθ᾽ ὡς κακῶς ἔχει τὰ Ἑλ-
ληνικά, συγκαλοῦντες ὅτ᾽ οὐ πείσονται, καὶ πολεμοῦντες
ὅτ᾽ οὐ δυνήσεσθε· ἀλλ᾽ ἔχεθ᾽ ἡσυχίαν θαρροῦντες καὶ
παρασκευαζόμενοι, καὶ βούλεσθ᾽ ἀπαγγέλλεσθαι περὶ* 189
*ὑμῶν πρὸς βασιλέα, μὴ μὰ Δί᾽ ὡς ἀποροῦσιν ἢ φο-
βοῦνται ἢ θορυβοῦνται πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ Ἀθη-*
39 *ναῖοι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ᾽ ὅτι, εἰ μὲν μὴ τοῖς
Ἕλλησιν ὁμοίως αἰσχρὸν ἦν τὸ ψεύδεσθαι κἀπιορ-
κεῖν ὥσπερ ἐκείνῳ καλόν, πάλαι ἂν ἐπ᾽ αὐτὸν ὑμεῖς
ἐπορεύεσθε, νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν ποιήσαιθ᾽ ὑμῶν
ἕνεκ᾽ αὐτῶν, εὔχεσθε δὲ πᾶσι τοῖς θεοῖς τὴν αὐτὴν
λαβεῖν παράνοιαν ἐκεῖνον, ἥνπερ ποτὲ τοὺς προγόνους
αὐτοῦ. καὶ ταῦτ᾽ ἂν ἐπίῃ σκοπεῖν αὐτῷ, οὐκ ὀλιγώρως*
40 *ὑμᾶς βουλευομένους εὑρήσει. ἐκ μέν γε τῶν πρὸς τοὺς*

ἑαυτοῦ προγόνους πολέμων, σύνοιδε τὴν πόλιν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην γεγενημένην, ἐκ δὲ τῆς ἡσυχίας ἧς ἦγεν ποτέ, οὐδεμιᾶς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τοσοῦτον ὅσον νῦν ὑπεραίρουσαν. καὶ μὴν καὶ τοὺς Ἕλληνας ὁρᾷ δεομένους ἤτοι τινὸς ἑκουσίου ἢ ἀκουσίου διαλλακτοῦ, τοῦτον δ' αὑτὸν ἂν οἶδε φανέντ' αὐτοῖς, εἰ πόλεμον κινοίη. ὥστε καὶ γνώριμα καὶ πίστ' αὐτῷ τὰ τῶν ἀγγελλόντων ἀκούειν ἔσται.

41 *Ἵνα δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μὴ μακρὰ λίαν λέγων ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαι' ὧν συμβουλεύω φράσας ἄπειμι. παρασκευάζεσθαι πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθροὺς κελεύω· ἀμύνεσθαι καὶ βασιλέα καὶ πάντας, ἐὰν ἀδικεῖν ἐπιχειρῶσι, ταύτῃ τῇ αὐτῇ δυνάμει φημὶ δεῖν, ἄρχειν δ' ἀδίκου μηδενὸς μήτε λόγου μήτ' ἔργου· τὰ ἔργ' ἡμῶν ὅπως ἄξια τῶν προγόνων ἔσται σκοπεῖν, μὴ τοὺς ἐπὶ τοῦ βήματος λόγους. κἂν ταῦτα ποιῆτε, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τοῖς τἀναντία πείθουσι συμφέροντα πράξετε· οὐ γὰρ ὀργιεῖσθ' αὐτοῖς ὕστερον, νῦν ἁμαρτόντες.*

XV.

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΡΟΔΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ. 190

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τὸν συμμαχικὸν κληθέντα πόλεμον ἤραντο πρὸς Ἀθηναίους Χῖοι καὶ Ῥόδιοι καὶ Βυζάντιοι, πρότερον μὲν αὐτῶν ὑπήκοοι γεγονότες, τότε δ' ἀλλήλοις συμμαχίαν πεποιημένοι κατὰ τῶν Ἀθηναίων. γείτονες δ' ὄντες οἱ Ῥόδιοι τῇ Καρίᾳ, πρὸς τὸν ταύτης ὕπαρχον Μαύσωλον οἰκείως ἔχειν ἐδόκουν. ὁ δὲ κατ' ὀλίγον πιστευθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ

δήμου συνεστήσατο, καὶ τὴν δημοκρατίαν τῶν Ῥοδίων ἀφελόμενος, ὀλίγοις τοῖς δυνατωτέροις τὴν πόλιν κατεδούλωσε. συμβουλεύει τοίνυν ὁ Δημοσθένης μὴ περιορᾶν ταῦτα, ἀλλὰ βοηθεῖν τῷ δήμῳ τῶν Ῥοδίων, συμφέρειν λέγων τοῖς Ἀθηναίοις τὸ δημοκρατεῖσθαι τὰς πόλεις. εἰ δ' ἠδικήκασιν ἡμᾶς, φησίν, Ῥόδιοι, ἀλλὰ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν καὶ σύνηθες, τὸ καὶ τοὺς λυπήσαντάς τι τῶν Ἑλλήνων ἐλευθεροῦν καὶ μὴ μνησικακεῖν ἁμαρτοῦσιν εἰς τὴν πόλιν.

Οἶμαι δεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι περὶ τηλικούτων
βουλευομένους, διδόναι παρρησίαν ἑκάστῳ τῶν συμ-
βουλευόντων. ἐγὼ δ' οὐδεπώποθ' ἡγησάμην χαλεπὸν
τὸ διδάξαι τὰ βέλτισθ' ὑμᾶς (ὡς γὰρ εἰπεῖν ἁπλῶς,
πάντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες μοι δοκεῖτε), ἀλλὰ τὸ πεῖσαι 191
πράττειν ταῦτα· ἐπειδὰν γάρ τι δόξῃ καὶ ψηφισθῇ,
τότ' ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει, ὅσονπερ πρὶν δόξαι.
2 ἔστι μὲν οὖν ὧν ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς θεοῖς
ὀφείλειν, τὸ τοὺς διὰ τὴν αὑτῶν ὕβριν ὑμῖν πολεμή-
σαντας οὐ πάλαι, νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὑτῶν σω-
τηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. ἄξιον δ' ἡσθῆναι τῷ [πα-
ρόντι] καιρῷ· συμβήσεται γάρ, ἐὰν ἃ χρὴ βουλεύσησθ'
ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν
ἡμῶν βλασφημίας, ἔργῳ μετὰ δόξης καλῆς ἀπολύσα-
3 σθαι. ᾐτιάσαντο μὲν γὰρ ἡμᾶς ἐπιβουλεύειν αὑτοῖς
Χῖοι καὶ Βυζάντιοι καὶ Ῥόδιοι, καὶ διὰ ταῦτα συν-
έστησαν ἐφ' ἡμᾶς τὸν τελευταῖον τουτονὶ πόλεμον·
φανήσεται δ' ὁ μὲν πρυτανεύσας ταῦτα καὶ πείσας
Μαύσωλος, φίλος εἶναι φάσκων Ῥοδίων, τὴν ἐλευθε-
ρίαν αὐτῶν ἀφῃρημένος, οἱ δ' ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς
συμμάχους Χῖοι καὶ Βυζάντιοι τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν
4 οὐ βεβοηθηκότες, ὑμεῖς δ', οὓς ἐφοβοῦντο, μόνοι τῶν

πάντων τῆς σωτηρίας αὐτοῖς αἴτιοι. ἐκ δὲ τοῦ ταῦθ' ὑφ' ἁπάντων ὀφθῆναι, ποιήσετε τοὺς πολλοὺς ἐν ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν τοῦτο ποιεῖσθαι σύμβολον τῆς αὑτῶν σωτηρίας, ἐὰν ὑμῖν ὦσι φίλοι· οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν ὑμῖν γένοιτ' ἀγαθόν, ἢ παρὰ πάντων ἑκόντων ἀνυπόπτου τυχεῖν εὐνοίας.

5 Θαυμάζω δ' ὅτι τοὺς αὐτοὺς ὁρῶ, ὑπὲρ μὲν Αἰγυπτίων τἀναντία πράττειν βασιλεῖ τὴν πόλιν πείθοντας, ὑπὲρ δὲ τοῦ Ῥοδίων δήμου φοβουμένους τὸν ἄνδρα τοῦτον. καίτοι τοὺς μὲν Ἕλληνας ὄντας ἅπαντες ἴσασι,
6 τοὺς δ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ 'κείνου μεμερισμένους. οἶμαι 192
δ' ὑμῶν μνημονεύειν ἐνίους, ὅτι ἡνίκ' ἐβουλεύεσθ' ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν, παρελθὼν πρῶτος ἐγὼ παρῄνεσα, οἶμαι δὲ καὶ μόνος ἢ δεύτερος εἰπεῖν, ὅτι μοι σωφρονεῖν ἂν δοκεῖτε, εἰ τὴν πρόφασιν τῆς παρασκευῆς μὴ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἔχθραν ποιοῖσθε, ἀλλὰ παρασκευάζοισθε μὲν πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθρούς, ἀμύνοισθε δὲ κἀκεῖνον, ἐὰν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ. καὶ οὐκ ἐγὼ μὲν εἶπον ταῦθ', ὑμῖν δ' οὐκ ἐδόκουν ὀρθῶς λέγειν,
7 ἀλλὰ καὶ ὑμῖν ἤρεσκε ταῦτα. ἀκόλουθος τοίνυν ὁ νῦν λόγος ἐστί μοι τῷ τότε ῥηθέντι. ἐγὼ γάρ, εἰ βασιλεὺς παρ' αὑτὸν ὄντα με σύμβουλον ποιοῖτο, ταὔτ' ἂν αὐτῷ παραινέσαιμ' ἅπερ ὑμῖν, ὑπὲρ μὲν τῶν αὑτοῦ πολεμεῖν, ἐάν τις ἐναντιῶται τῶν Ἑλλήνων, ὧν δὲ μηδὲν αὐτῷ
8 προσήκει, τούτων μηδ' ἀντιποιεῖσθαι τὴν ἀρχήν. εἰ μὲν οὖν ὅλως ἐγνώκατ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσων ἂν βασιλεὺς ἐγκρατὴς γένηται φθάσας ἢ παρακρουσάμενός τινας τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, παραχωρεῖν, οὐ καλῶς ἐγνώκαθ', ὡς ἐγὼ κρίνω· εἰ δ' ὑπὲρ τῶν δικαίων καὶ πολεμεῖν, ἂν τούτου δέῃ, καὶ πάσχειν ὁτιοῦν οἴεσθε χρῆναι, πρῶτον μὲν ὑμῖν ἧττον δεήσει τούτων, ὅσῳ

ἂν μᾶλλον ἐγνωκότες ἦτε ταῦτα, ἔπειθ' ἃ προσήκει
φρονεῖν δόξετε.
9 Ὅτι δ' οὐδὲν καινὸν οὔτ' ἐγὼ λέγω νῦν κελεύων
Ῥοδίους ἐλευθεροῦν, οὔθ' ὑμεῖς, ἂν πεισθῆτε, ποιήσετε,
τῶν γεγενημένων ὑμᾶς τι καὶ συνενηνοχότων ὑπο-
μνήσω. ὑμεῖς ἐξεπέμψατε Τιμόθεόν ποτ' ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι βοηθήσοντ' Ἀριοβαρζάνῃ, προσγράψαντες τῷ
ψηφίσματι „μὴ λύοντα τὰς σπονδὰς τὰς πρὸς βασιλέα“.
ἰδὼν δ' ἐκεῖνος, τὸν μὲν Ἀριοβαρζάνην φανερῶς ἀφε- 193
στῶτα βασιλέως, Σάμον δὲ φρουρουμένην ὑπὸ Κυπρο-
θέμιδος, ὃν κατέστησε Τιγράνης ὁ βασιλέως ὕπαρχος,
τῷ μὲν ἀπέγνω μὴ βοηθεῖν, τὴν δὲ προσκαθεζόμενος
10 καὶ βοηθήσας ἠλευθέρωσε· καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας
οὐ γέγονεν πόλεμος διὰ ταῦθ' ὑμῖν. οὐ γὰρ ὁμοίως
οὐδεὶς ὑπέρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν πολεμήσειεν ἂν καὶ
τῶν ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν, ἂν ἐλαττῶνται, μέχρι
τοῦ δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσιν, ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεο-
νεκτεῖν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐφίενται μέν, ἐάν τις ἐᾷ, ἐὰν
δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἠδικηκέναι τοὺς ἐναντιωθέντας
ἑαυτοὺς ἡγοῦνται.
11 Ὅτι δ' οὐδ' ἂν ἐναντιωθῆναί μοι δοκεῖ τῇ πράξει
ταύτῃ νῦν Ἀρτεμισία τῆς πόλεως οὔσης ἐπὶ τῶν πρα-
γμάτων, μίκρ' ἀκούσαντες σκοπεῖτε, εἴτ' ὀρθῶς λογί-
ζομαι ταῦτ' εἴτε μή. ἐγὼ νομίζω, πράττοντος μὲν ἐν
Αἰγύπτῳ πάνθ', ὡς ὥρμηκε, βασιλέως, σφόδρ' ἂν
Ἀρτεμισίαν πειραθῆναι περιποιῆσαι Ῥόδον αὐτῷ, οὐ
τῇ βασιλέως εὐνοίᾳ, ἀλλὰ τῷ βούλεσθαι πλησίον αὐτῆς
διατρίβοντος ἐκείνου μεγάλην εὐεργεσίαν καταθέσθαι
12 πρὸς αὐτόν, ἵν' ὡς οἰκειότατ' αὐτὴν ἀποδέχηται· πράτ-
τοντος δ' ὡς λέγεται καὶ διημαρτηκότος οἷς ἐπεχείρησεν,
ἡγεῖσθαι τὴν νῆσον ταύτην, ὅπερ ἔστιν, ἄλλο μὲν οὐδὲν

ἂν εἶναι βασιλεῖ χρησίμην ἐν τῷ παρόντι, τῆς δ' αὐτῆς
ἀρχῆς ἐπιτείχισμα πρὸς τὸ μηδ' ὁτιοῦν παρακινεῖν·
ὥστε μοι δοκεῖ μᾶλλον ἂν ὑμᾶς ἔχειν μὴ φανερῶς
αὐτῆς ἐνδούσης, ἢ 'κεῖνον λαβεῖν βούλεσθαι. οἶμαι μὲν 194
οὖν οὐδὲ βοηθήσειν αὐτήν, ἂν δ' ἄρα τοῦτο ποιῇ,
13 φαύλως καὶ κακῶς· ἐπεὶ καὶ βασιλέα γε, ὅ τι μὲν
ποιήσει μὰ Δί' οὐκ ἂν εἴποιμ' ἔγωγ' ὡς οἶδα, ὅτι
μέντοι συμφέρει τῇ πόλει δῆλον ἤδη γενέσθαι, πότερ'
ἀντιποιήσεται τῆς πόλεως τῆς Ῥοδίων ἢ οὔ, τοῦτ' ἂν
ἰσχυρισαίμην· οὐ γὰρ ὑπὲρ Ῥοδίων βουλευτέον, ἂν
ἀντιποιῆται, μόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν
πάντων Ἑλλήνων.

14 Οὐ μὴν οὐδ' ἂν εἰ δι' αὐτῶν εἶχον τὴν πόλιν οἱ
νῦν ὄντες [ἐν αὐτῇ] Ῥόδιοι, παρῄνεσ' ἂν ὑμῖν τούτους
ἑλέσθαι, οὐδ' εἰ πάνθ' ὑπισχνοῦνθ' ὑμῖν ποιήσειν.
ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς τὸ μὲν πρῶτον, ὅπως καταλύσωσι τὸν
δῆμον, προσλαβόντας τινὰς τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴ δὲ
τοῦτ' ἔπραξαν, πάλιν ἐκβαλόντας τούτους· τοὺς οὖν
μηδετέροις πιστῶς κεχρημένους, οὐδ' ἂν ὑμῖν βεβαίους
15 ἡγοῦμαι γενέσθαι συμμάχους. καὶ ταῦτ' οὐδέποτ' εἶπον
ἄν, εἰ τῷ Ῥοδίων δήμῳ μόνον ἡγούμην συμφέρειν·
οὔτε γὰρ προξενῶ τῶν ἀνδρῶν, οὔτ' ἰδίᾳ ξένος αὐτῶν
οὐδείς ἐστί μοι. οὐ μὴν οὐδ' εἰ ταῦτ' ἀμφότερ' ἦν,
εἰ μὴ συμφέρειν ὑμῖν ἡγούμην, εἶπον ἄν· ἐπεὶ Ῥοδίοις
γ', εἰ οἷόν τε τοῦτ' εἰπεῖν αὐτῶν συναγορεύοντι τῇ
σωτηρίᾳ, συγχαίρω τῶν γεγενημένων. τοῦ κομίσασθαι
γὰρ τὰ ὑμέτερ' ὑμῖν φθονήσαντες, τὴν ἑαυτῶν ἐλευ-
θερίαν ἀπολωλέκασι, καὶ παρὸν αὐτοῖς Ἕλλησι καὶ
βελτίοσιν αὐτῶν [ὑμῖν] ἐξ ἴσου συμμαχεῖν, βαρβάροις
καὶ δούλοις, οὓς εἰς τὰς ἀκροπόλεις παρεῖνται, δου-
16 λεύουσιν. ὀλίγου δέω λέγειν, ἐὰν αὐτοῖς ὑμεῖς ἐθε-

λήσητε βοηθῆσαι, ὡς καὶ συνενήνοχε ταῦτ᾽ αὐτοῖς· εὖ 195
μὲν γὰρ πράττοντες οὐκ οἶδ᾽ εἴποτ᾽ ἂν εὖ φρονῆσαι
ἠθέλησαν, ὄντες Ῥόδιοι, ἔργῳ δὲ πειραθέντες καὶ δι-
δαχθέντες, ὅτι πολλῶν κακῶν ἡ ἄνοι᾽ αἰτία τοῖς πολ-
λοῖς γίγνεται, τάχ᾽ ἂν, εἰ τύχοιεν, σωφρονέστεροι πρὸς
τὸν λοιπὸν τοῦ χρόνου γένοιντο. τοῦτο δ᾽ οὐ μικρὰν
ὠφέλειαν αὐτοῖς ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ χρῆναι πειρᾶσθαι
σῴζειν τοὺς ἄνδρας καὶ μὴ μνησικακεῖν, ἐνθυμουμέ-
νους ὅτι πολλὰ καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἐπιβουλευσάντων
ἐξηπάτησθε, ὧν οὐδενὸς αὐτοὶ δοῦναι δίκην δίκαιον
ἂν εἶναι φήσαιτε.

17 Ὁρᾶτε δὲ κἀκεῖν᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πολ-
λοὺς ὑμεῖς πολέμους πεπολεμήκατε καὶ πρὸς δημοκρα-
τίας καὶ πρὸς ὀλιγαρχίας. καὶ τοῦτο μὲν ἴστε καὶ αὐτοί·
ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὧν πρὸς ἑκατέρους ἔσθ᾽ ὑμῖν ὁ πόλεμος,
τοῦτ᾽ ἴσως ὑμῶν οὐδεὶς λογίζεται. ὑπὲρ τίνων οὖν
ἐστίν; πρὸς μὲν τοὺς δήμους ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλη-
μάτων, οὐ δυνηθέντων δημοσίᾳ διαλύσασθαι ταῦτα,
ἢ περὶ γῆς μέρους ἢ ὅρων ἢ φιλονικίας ἢ τῆς ἡγε-
μονίας· πρὸς δὲ τὰς ὀλιγαρχίας, ὑπὲρ μὲν τούτων
οὐδενός, ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας·
18 ὥστ᾽ ἔγωγ᾽ οὐκ ἂν ὀκνήσαιμ᾽ εἰπεῖν μᾶλλον ἡγεῖσθαι
συμφέρειν, δημοκρατουμένους τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας
πολεμεῖν ὑμῖν, ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι. πρὸς
μὲν γὰρ ἐλευθέρους ὄντας οὐ χαλεπῶς ἂν εἰρήνην
ὑμᾶς ποιήσασθαι νομίζω, [ὁπότε βουληθείητε,] πρὸς
δὲ τοὺς ὀλιγαρχουμένους οὐδὲ τὴν φιλίαν ἀσφαλῆ [νο-
μίζω]· οὐ γὰρ ἔσθ᾽ ὅπως [ὀλίγοι πολλοῖς καὶ] ζητοῦν-
τες ἄρχειν τοῖς μετ᾽ ἰσηγορίας ζῆν ᾑρημένοις εὖνοι
γένοιντ᾽ ἄν.

19 Θαυμάζω δ᾽ εἰ μηδεὶς ὑμῶν ἡγεῖται, Χίων ὀλι- 196

γαρχουμένων καὶ Μυτιληναίων, καὶ νυνὶ Ῥοδίων καὶ
πάντων ἀνθρώπων ὀλίγου δέω λέγειν εἰς ταύτην τὴν
δουλείαν ὑπαγομένων, συγκινδυνεύειν τι τὴν παρ' ἡμῖν
πολιτείαν, μηδὲ λογίζεται τοῦθ' ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως,
εἰ δι' ὀλιγαρχίας ἅπαντα συστήσεται, τὸν παρ' ὑμῖν
δῆμον ἐάσουσιν. ἴσασι γὰρ οὐδένας ἄλλους πάλιν εἰς
ἐλευθερίαν τὰ πράγματ' ἂν ἐξαγαγόντας· ὅθεν δὴ κα-
κὸν αὑτοῖς ἄν τι γενέσθαι προσδοκῶσι, τοῦτ' ἀνελεῖν
20 βουλήσονται. τοὺς μὲν οὖν ἄλλως ἀδικοῦντάς τινας,
αὐτῶν τῶν κακῶς πεπονθότων ἐχθροὺς ἡγεῖσθε· τοὺς
δὲ τὰς πολιτείας καταλύοντας καὶ μεθιστάντας εἰς ὀλι-
γαρχίαν, κοινοὺς ἐχθροὺς παραινῶ νομίζειν πάντων
21 τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων. ἐπεὶ καὶ δίκαιον ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοκρατουμένους αὐτοὺς τοιαῦτα
φρονοῦντας φαίνεσθαι περὶ τῶν ἀτυχούντων δήμων,
οἷάπερ ἂν τοὺς ἄλλους ἀξιώσαιτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν,
εἴ ποθ', ὃ μὴ γένοιτο, [τοιοῦτό] τι συμβαίη. καὶ γὰρ
οὐδ' εἰ δίκαιά τις ἂν φήσειεν Ῥοδίους πεπονθέναι,
ἐπιτήδειος ὁ καιρὸς ἐφησθῆναι· δεῖ γὰρ τοὺς εὐτυ-
χοῦντας περὶ τῶν ἀτυχούντων ἀεὶ φαίνεσθαι τὰ βέλ-
τιστα βουλομένους, ἐπειδήπερ ἄδηλον τὸ μέλλον ἅπασιν
ἀνθρώποις.

22 Ἀκούω δ' ἐγὼ πολλάκις ἐνταυθὶ παρ' ὑμῖν τινῶν
λεγόντων, ὡς ὅτ' ἠτύχησεν ὁ δῆμος [ἡμῶν], συνεβου-
λήθησάν τινες αὐτὸν σωθῆναι· ὧν ἐγὼ μόνων Ἀρ-
γείων ἐν τῷ παρόντι μνησθήσομαι βραχύ τι. οὐ γὰρ
ἂν ὑμᾶς βουλοίμην, δόξαν ἔχοντας τοῦ σῴζειν τοὺς
ἀτυχήσαντας ἀεί, χείρους Ἀργείων ἐν ταύτῃ τῇ πράξει 197
φανῆναι, οἳ χώραν ὅμορον τῇ Λακεδαιμονίων οἰκοῦν-
τες, ὁρῶντες ἐκείνους γῆς καὶ θαλάττης κρατοῦντας,
οὐκ ἀπώκνησαν οὐδ' ἐφοβήθησαν εὐνοϊκῶς ὑμῖν ἔχον-

τες φανῆναι, ἀλλὰ καὶ πρέσβεις ἐλθόντας ἐκ Λακεδαί-
μονος, ὥς φασιν, ἐξαιτήσοντάς τινας τῶν φυγάδων
τῶν ὑμετέρων, ἐψηφίσαντ', ἂν μὴ πρὸ ἡλίου δύντος
23 ἀπαλλάττωνται, πολεμίους κρινεῖν. εἶτ' οὐκ αἰσχρὸν
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὸ μὲν Ἀργείων πλῆθος οὐκ
ἐφοβήθη τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν ἐν ἐκείνοις τοῖς
καιροῖς οὐδὲ τὴν ῥώμην, ὑμεῖς δ' ὄντες Ἀθηναῖοι βάρ-
βαρον ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα γυναῖκα, φοβήσεσθε; καὶ
μὴν οἱ μὲν ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν ὅτι πολλάκις ἥττηνται
Λακεδαιμονίων, ὑμεῖς δὲ νενικήκατε μὲν πολλάκις βα-
σιλέα, ἥττησθε δ' οὐδ' ἅπαξ οὔτε τῶν δούλων τῶν
βασιλέως οὔτ' αὐτοῦ κείνου· εἰ γάρ τί που κεκράτηκε
τῆς πόλεως βασιλεύς, ἢ τοὺς πονηροτάτους τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ προδότας αὐτῶν χρήμασι πείσας ἢ οὐδαμῶς
24 ἄλλως κεκράτηκεν. καὶ οὐδὲ τοῦτ' αὐτῷ συνενήνοχεν,
ἀλλ' ἅμ' εὑρήσετ' αὐτόν, τήν τε πόλιν διὰ Λακεδαι-
μονίων ἀσθενῆ ποιήσαντα, καὶ περὶ τῆς αὑτοῦ βασι-
λείας κινδυνεύσαντα πρὸς Κλέαρχον καὶ Κῦρον. οὔτ'
οὖν ἐκ φανεροῦ κεκράτηκεν, οὔτ' ἐπιβουλεῦσαι συνε-
νήνοχεν αὐτῷ. ὁρῶ δ' ὑμῶν ἐνίους, Φιλίππου μὲν
ὡς ἄρ' οὐδενὸς ἀξίου πολλάκις ὀλιγωροῦντας, βασιλέα
δ' ὡς ἰσχυρὸν ἐχθρὸν οἷς ἂν προέληται φοβουμένους.
εἰ δὲ τὸν μὲν ὡς φαῦλον οὐκ ἀμυνούμεθα, τῷ δ' ὡς
φοβερῷ πάνθ' ὑπείξομεν, πρὸς τίνας ὦ ἄνδρες Ἀθη- 198
ναῖοι παραταξόμεθα;

25 Εἰσὶν δή τινες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παρ' ὑμῖν,
δεινότατοι τὰ δίκαια λέγειν ὑπὲρ τῶν ἄλλων πρὸς
ὑμᾶς, οἷς παραινέσαιμ' ἂν ἔγωγε τοσοῦτον μόνον, ὑπὲρ
ὑμῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ζητεῖν τὰ δίκαια λέγειν, ἵν'
αὐτοὶ τὰ προσήκοντα πρῶτοι φαίνωνται ποιοῦντες· ὡς
ἔστ' ἄτοπον, περὶ τῶν δικαίων ὑμᾶς διδάσκειν αὐτὸν

οὐ δίκαια ποιοῦντα· οὐ γάρ ἐστιν δίκαιον ὄντα πολί-
την τοὺς καθ' ὑμῶν λόγους, ἀλλὰ μὴ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν
26 *ἐσκέφθαι. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν σκοπεῖτε, τί δήποτ'*
ἐν Βυζαντίῳ οὐδείς ἐσθ' ὁ διδάξων ἐκείνους μὴ κατα-
λαμβάνειν Χαλκηδόνα, ἣ βασιλέως μέν ἐστιν, εἴχετε
δ' αὐτὴν ὑμεῖς, ἐκείνοις δ' οὐδαμόθεν προσῆκε· μηδὲ
Σηλυμβρίαν, πόλιν ὑμετέραν ποτὲ σύμμαχον οὖσαν,
ὡς αὐτοὺς συντελῆ ποιεῖν καὶ Βυζαντίων ὁρίζειν τὴν
τούτων χώραν παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας,
27 *ἐν αἷς αὐτονόμους εἶναι γέγραπται; οὐδὲ Μαύσωλον*
ζῶντα, οὐδὲ τελευτήσαντος ἐκείνου τὴν Ἀρτεμισίαν,
οὐδείς ἐσθ' ὁ διδάξων μὴ καταλαμβάνειν Κῶν καὶ
Ῥόδον καὶ ἄλλας ἑτέρας πόλεις Ἑλληνίδας, ὧν βασι-
λεὺς ὁ κείνων δεσπότης ἐν ταῖς συνθήκαις ἀπέστη τοῖς
Ἕλλησι, καὶ περὶ ὧν πολλοὺς κινδύνους καὶ καλοὺς
ἀγῶνας οἱ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἕλληνες ἐποι-
ήσαντο. εἰ δ' ἄρα καὶ λέγει τις ἀμφοτέροις αὐτοῖς,
ἀλλ' οἵ γε πεισόμενοι τούτοις, ὡς ἔοικεν, οὐκ εἰσίν.
28 *ἐγὼ δὲ δίκαιον μὲν εἶναι νομίζω κατάγειν τὸν Ῥοδίων*
δῆμον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ δίκαιον ἦν, ὅταν εἰς
ἃ ποιοῦσιν οὗτοι βλέψω, προσήκειν οἶμαι παραινέσαι
κατάγειν. διὰ τί; ὅτι πάντων μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι 199
τὰ δίκαια ποιεῖν ὡρμηκότων, αἰσχρὸν ἡμᾶς μόνους μὴ
θέλειν, ἁπάντων δὲ τῶν ἄλλων ὅπως ἀδικεῖν δυνήσον-
ται παρασκευαζομένων, μόνους ἡμᾶς τὰ δίκαια προ-
τείνεσθαι, μηδενὸς ἀντιλαμβανομένους, οὐ δικαιοσύνην
ἀλλ' ἀνανδρίαν ἡγοῦμαι· ὁρῶ γὰρ ἅπαντας πρὸς τὴν
29 *παροῦσαν δύναμιν τῶν δικαίων ἀξιουμένους. καὶ παρά-*
δειγμα λέγειν ἔχω τούτου πᾶσιν [ὑμῖν] γνώριμον. εἰσὶ
συνθῆκαι τοῖς Ἕλλησι [διτταὶ] πρὸς βασιλέα, ἃς ἐποι-
ήσαθ' ἡ πόλις ἡ ἡμετέρα, ἃς ἅπαντες ἐγκωμιάζουσι,

*καὶ μετὰ ταῦθ' ὕστερον Λακεδαιμόνιοι ταύτας ὧν δὴ
κατηγοροῦσι· κἂν ταύταις οὐχὶ ταὐτὰ δίκαι' ἀμφοτέ-
ραις ὥρισται. τῶν μέν γ' ἰδίων δικαίων τῶν ἐν ταῖς
πολιτείαις οἱ νόμοι κοινὴν τὴν μετουσίαν ἔδοσαν καὶ
ἴσην καὶ τοῖς ἀσθενέσιν καὶ τοῖς ἰσχυροῖς· τῶν δ'
Ἑλληνικῶν δικαίων οἱ κρατοῦντες ὁρισταὶ τοῖς ἥττοσι
γίγνονται.*

30 *Ἐπειδὴ τοίνυν ὑμῖν ἐγνωκέναι τὰ δίκαια [ποιεῖν]
ὑπάρχει, ὅπως καὶ πρᾶξαι ταῦτ' ἐφ' ὑμῖν ἔσται δεῖ
σκοπεῖν. ἔστι δὲ ταῦτ', ἐὰν ὑποληφθῆτε κοινοὶ προστάται
τῆς πάντων ἐλευθερίας εἶναι. εἰκότως δέ μοι δοκεῖ χαλε-
πώτατον ὑμῖν εἶναι πρᾶξαι τὰ δέοντα. τοῖς μὲν γὰρ
ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εἷς ἀγών ἐστιν ὁ πρὸς τοὺς
προδήλους ἐχθρούς, ὧν ἂν κρατήσωσιν, οὐδὲν ἐμπο-*
31 *δὼν αὐτοῖς κυρίοις τῶν ἀγαθῶν εἶναι· ὑμῖν δ' ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι δύο, οὗτός θ' ὁ καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ
προσέσθ' ἕτερος τούτου πρότερος καὶ μείζων· δεῖ γὰρ
ὑμᾶς βουλευομένους κρατῆσαι τῶν τἀναντία τῇ πόλει
παρ' ὑμῖν πράττειν ᾑρημένων. ὅταν οὖν μηδὲν ᾖ διὰ* 200
τούτους ἀκονιτεὶ τῶν δεόντων γενέσθαι, πολλῶν δια-
32 *μαρτάνειν ὑμᾶς εἰκότως συμβαίνει. τοῦ μέντοι πολ-
λοὺς ἀδεῶς ταύτην τὴν τάξιν αἱρεῖσθαι τῆς πολιτείας,
ἴσως μὲν αἱ παρὰ τῶν μισθοδοτούντων αὐτοὺς ὠφέ-
λειαι μάλιστ' αἴτιαι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ἄν τις ἔχοι
δικαίως αἰτιᾶσθαι. ἐχρῆν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν
αὐτὴν ἔχειν διάνοιαν ὑμᾶς περὶ τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ
τάξεως, ἥνπερ περὶ τῆς ἐν ταῖς στρατείαις ἔχετε. τίς
οὖν ἐστιν αὕτη; ὑμεῖς τὸν λιπόντα τὴν ὑπὸ τοῦ στρα-
τηγοῦ τάξιν ταχθεῖσαν, ἄτιμον οἴεσθε προσήκειν εἶναι*
33 *καὶ μηδενὸς τῶν κοινῶν μετέχειν. χρῆν τοίνυν καὶ τοὺς
τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων τάξιν ἐν τῇ πολιτείᾳ παραδε-*

δομένην λιπόντας καὶ πολιτευομένους ὀλιγαρχικῶς, ἀτί-
μους τοῦ συμβουλεύειν ὑμῖν αὐτοῖς ποιεῖσθαι· νῦν δὲ
τῶν μὲν συμμάχων τοὺς τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον
κρινεῖν ὀμωμοκότας, νομίζετ' εὐνουστάτους, τῶν δὲ πολι-
τευομένων οὓς ἴστε σαφῶς τοὺς τῆς πόλεως ἐχθροὺς
ᾑρημένους, τούτους πιστοτάτους ἡγεῖσθε.
34 *Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅ τι τις κατηγορήσῃ τούτων ἢ τοῖς*
ἄλλοις ὑμῖν ἐπιπλήξῃ χαλεπώτατον, ἀλλ' ἀφ' ὁποίων λό-
γων ἢ πράξεως ποίας ἐπανορθώσεταί τις ἃ νῦν οὐκ ὀρθῶς
ἔχει, τοῦτ' ἔργον εὑρεῖν. ἴσως μὲν οὖν οὐδὲ τοῦ πα-
ρόντος καιροῦ περὶ πάντων λέγειν· ἀλλ' ἐὰν ἃ προῄρη-
σθε δυνηθῆτ' ἐπικυρῶσαι συμφερούσῃ τινὶ πράξει, καὶ
35 *τἄλλ' ἂν ἴσως καθ' ἓν ἀεὶ βέλτιον σχοίη. ἐγὼ μὲν*
οὖν οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων
τούτων ἐρρωμένως, καὶ πράττειν ἄξια τῆς πόλεως, ἐν- 201
θυμουμένους ὅτι χαίρετ' ἀκούοντες, ὅταν τις ἐπαινῇ
τοὺς προγόνους ὑμῶν καὶ τὰ πεπραγμέν' ἐκείνοις διεξίῃ
καὶ τὰ τρόπαια λέγῃ. νομίζετε τοίνυν ταῦτ' ἀναθεῖναι
τοὺς προγόνους ὑμῶν, οὐχ ἵνα θαυμάζητ' αὐτὰ θεω-
ροῦντες, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμῆσθε τὰς τῶν ἀναθέντων
ἀρετάς.

XVI.

ΥΠΕΡ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΩΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὅτε Λακεδαιμόνιοι νικηθέντες ὑπὸ Θηβαίων ἐν Λεύκτροις τῆς Βοιωτίας εἰς κίνδυνον μέγαν κατέστησαν, ἀποστάντων Ἀρκάδων καὶ προσθεμένων τοῖς Θηβαίοις, Ἀθηναῖοι σύμμαχοι Λακεδαιμονίοις γενόμενοι διέσωσαν αὐτούς· ὕστερον

δὲ Λακεδαιμόνιοι τῶν κινδύνων ἀπαλλαγέντες καὶ προϊόντες πάλιν εἰς δύναμιν, ἐπὶ Μεγάλην πόλιν τῆς Ἀρκαδίας ἤρχοντο, καὶ τοὺς Ἀθηναίους παρεκάλουν διὰ πρεσβείας κοινωνεῖν αὐτοῖς τοῦ πολέμου. πεπόμφασι δὲ καὶ οἱ Μεγαλοπολῖται πρέσβεις Ἀθήναζε παρακαλοῦντες ὑπὲρ ἑαυτῶν. ὁ τοίνυν Δημοσθένης συμβουλεύει μὴ περιορᾶν ἀναιρεθεῖσαν Μεγάλην πόλιν, μηδ᾽ εἰς ἰσχὺν προελθόντας Λακεδαιμονίους, συμφέρειν λέγων τοῖς Ἀθηναίοις τὸ μὴ φοβερὰν εἶναι τὴν Λακεδαίμονα.

Ἀμφότεροί μοι δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν ὦ ἄνδρες Ἀθη- 202
ναῖοι, καὶ οἱ τοῖς Ἀρκάσιν καὶ οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις
συνειρηκότες· ὥσπερ γὰρ ἀφ᾽ ἑκατέρων ἥκοντες, οὐχ
ὑμῶν ὄντες, πρὸς οὓς ἀμφότεροι πρεσβεύονται, κατη-
γοροῦσι καὶ διαβάλλουσιν ἀλλήλους. ἦν δὲ τοῦτο μὲν
τῶν ἀφιγμένων ἔργον, τὸ δὲ κοινῶς ὑπὲρ τῶν πρα-
γμάτων λέγειν καὶ τὰ βέλτισθ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν σκοπεῖν
ἄνευ φιλονικίας, τῶν ἐνθάδε συμβουλεύειν ἀξιούντων.
2 νῦν δ᾽, εἴ τις αὐτῶν ἀφέλοι τὸ γιγνώσκεσθαι καὶ τὸ
τῇ φωνῇ λέγειν Ἀττικιστί, πολλοὺς ἂν οἶμαι τοὺς μὲν
Ἀρκάδας, τοὺς δὲ Λάκωνας αὐτῶν εἶναι νομίσαι. ἐγὼ
δ᾽ οἶδα μὲν ὡς χαλεπὸν τὰ βέλτιστα λέγειν ἐστίν·
ἐξηπατημένων γὰρ ὑμῶν, καὶ τῶν μὲν ταυτὶ, τῶν δὲ
ταυτί [βουλομένων], ἂν τὰ μεταξύ τις ἐγχειρῇ λέγειν
κᾆθ᾽ ὑμεῖς μὴ περιμείνητε μαθεῖν, χαριεῖται μὲν οὐ-
3 δετέροις, διαβεβλήσεται δὲ πρὸς ἀμφοτέρους· οὐ μὴν
ἀλλ᾽ αἱρήσομαι μᾶλλον αὐτὸς, ἂν ἄρα τοῦτο πάθω,
δοκεῖν φλυαρεῖν, ἢ παρ᾽ ἃ βέλτιστα νομίζω, προέσθαι
τισὶν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι. τὰ μὲν οὖν ἄλλ᾽ ὕστερον, ἂν
ὑμῖν βουλομένοις ᾖ, λέξω· ἐκ δὲ τῶν ὁμολογουμένων
ὑφ᾽ ἁπάντων ἄρξομαι, ἃ κράτιστα νομίζω διδάσκειν.

4 *Οὐκοῦν οὐδ' ἂν εἷς ἀντείποι, ὡς οὐ συμφέρει τῇ
πόλει καὶ Λακεδαιμονίους ἀσθενεῖς εἶναι καὶ Θηβαίους* 203
*τουτουσί. ἔστι τοίνυν ἔν τινι τοιούτῳ καιρῷ τὰ πρά-
γματα νῦν, εἴ τι δεῖ τοῖς εἰρημένοις πολλάκις παρ'
ὑμῖν λόγοις τεκμήρασθαι, ὥστε Θηβαίους μὲν Ὀρχο-
μενοῦ καὶ Θεσπιῶν καὶ Πλαταιῶν οἰκισθεισῶν ἀσθε-
νεῖς γενέσθαι, Λακεδαιμονίους δ', εἰ ποιήσονται τὴν
Ἀρκαδίαν ὑφ' ἑαυτοῖς καὶ Μεγάλην πόλιν αἱρήσουσι,*
5 *πάλιν ἰσχυροὺς γενήσεσθαι. σκεπτέον τοίνυν, μὴ πρό-
τερον τούσδε γενέσθαι φοβεροὺς καὶ μεγάλους ἐάσω-
μεν, ἢ 'κεῖνοι μικροὶ γεγενήσονται, καὶ λάθωσιν ἡμᾶς
πλείονι μείζους οἱ Λακεδαιμόνιοι γενόμενοι, ἢ ὅσῳ
τοὺς Θηβαίους ἐλάττους συμφέρει γενέσθαι. οὐ γὰρ
ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποιμεν, ὡς ἀνταλλάξασθαι βουλοίμεθ'
ἀντιπάλους Λακεδαιμονίους ἀντὶ Θηβαίων, οὐδὲ τοῦτ'
ἔσθ' ὃ σπουδάζομεν, ἀλλ' ὅπως μηδέτεροι δυνήσονται
μηδὲν ἡμᾶς ἀδικεῖν· οὕτω γὰρ ἂν ἡμεῖς μετὰ πλείστης
ἀδείας εἴημεν.*

6 *Ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲν οὕτως [δεῖν] ἔχειν φή-
σομεν, δεινὸν δ' εἰ, πρὸς οὓς παρεταττόμεθ' ἐν Μαν-
τινείᾳ, τούτους συμμάχους αἱρησόμεθα· εἶτα βοηθήσο-
μεν τούτοις ἐναντί' ἐκείνων, μεθ' ὧν τότ' ἐκινδυνεύομεν.
κἀμοὶ ταῦτα δοκεῖ, προσδεῖσθαι δ' ἔτι τοῦ τὰ δίκαια*
7 *ποιεῖν ἐθελόντων τῶν ἑτέρων. εἰ μὲν τοίνυν ἐθελή-
σουσιν εἰρήνην ἅπαντες ἄγειν, οὐ βοηθήσομεν τοῖς
Μεγαλοπολίταις· οὐδὲν γὰρ δεήσει· ὥστ' οὐδ' ὁτιοῦν
ὑπεναντίον ἡμῖν ἔσται πρὸς τοὺς συμπαραταξαμένους,
σύμμαχοι δ' [ἡμῖν] οἱ μὲν ὑπάρχουσιν, ὥς φασιν, οἱ
δὲ προσγενήσονται νυνί. καὶ τί ἂν ἄλλο βουλοίμεθα;*
8 *ἐὰν δ' ἀδικῶσι καὶ πολεμεῖν οἴωνται δεῖν, εἰ μὲν ὑπὲρ
τούτου μόνου βουλευτέον, εἰ χρὴ Μεγάλην πόλιν ἡμᾶς*

προέσθαι Λακεδαιμονίοις ἢ μή, δίκαιον μὲν οὔ, συγ- 204
χωρῶ δ' ἔγωγ' ἐᾶσαι καὶ μηδὲν ἐναντιωθῆναι τοῖς γε
τῶν αὐτῶν μετασχοῦσι κινδύνων· εἰ δ' ἅπαντες ἐπί-
στασθ' ὅτι, ταύτην ἂν ἕλωσιν, ἴασ' ἐπὶ Μεσσήνην,
φρασάτω τις ἐμοὶ τῶν νῦν χαλεπῶν τοῖς Μεγαλοπολί-
ταις, τί τόθ' ἡμῖν συμβουλεύσει ποιεῖν. ἀλλ' οὐδεὶς
9 ἐρεῖ. καὶ μὴν πάντες ἐπίστασθε, ὡς καὶ παραινούντων
τούτων καὶ μὴ βοηθητέον, καὶ διὰ τοὺς ὅρκους, οὓς
ὀμωμόκαμεν Μεσσηνίοις, καὶ διὰ τὸ συμφέρον εἶναι
κατοικεῖσθαι ταύτην τὴν πόλιν. σκοπεῖσθε δὴ πρὸς
ὑμᾶς αὐτούς, ποτέραν τὴν ἀρχὴν καλλίονα καὶ φιλαν-
θρωποτέραν ποιήσεσθε τοῦ μὴ 'πιτρέπειν ἀδικεῖν Λα-
κεδαιμονίοις, τὴν ὑπὲρ Μεγάλης πόλεως ἢ τὴν ὑπὲρ
10 Μεσσήνης. νῦν μέν γε βοηθεῖν δόξετ' Ἀρκάσιν, καὶ
τὴν εἰρήνην σπουδάζειν εἶναι βεβαίαν, ὑπὲρ ἧς ἐκιν-
δυνεύσατε καὶ παρετάξασθε· τότε δ' εὔδηλοι πᾶσιν
ἔσεσθε, οὐ τοῦ δικαίου μᾶλλον εἵνεκα Μεσσήνην εἶναι
βουλόμενοι, ἢ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους φόβου. δεῖ δὲ
σκοπεῖν μὲν καὶ πράττειν ἀεὶ τὰ δίκαια, συμπαρατη-
ρεῖν δ' ὅπως ἅμα καὶ συμφέροντ' ἔσται ταῦτα.
11 Ἔστι τοίνυν τοιοῦτός τις λόγος παρὰ τῶν ἀντιλε-
γόντων, ὡς κομίσασθαι τὸν Ὠρωπὸν ἡμᾶς ἐγχειρεῖν
δεῖ, εἰ δὲ τοὺς βοηθήσαντας ἂν ἡμῖν ἐπ' αὐτὸν ἐχθροὺς
κτησόμεθα, οὐχ ἕξομεν συμμάχους. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν
κομίσασθαι Ὠρωπὸν πειρᾶσθαι δεῖν φημι καὶ αὐτός·
τὸ δ' ἐχθροὺς ἡμῖν Λακεδαιμονίους ἔσεσθαι, νῦν ἐὰν
ποιώμεθα συμμάχους Ἀρκάδων τοὺς βουλομένους ἡμῖν
εἶναι φίλους, μόνοις οὐδ' εἰπεῖν ἐξεῖναι νομίζω τοῖς
πείσασιν ὑμᾶς, ὅτ' ἐκινδύνευον Λακεδαιμόνιοι, βοηθεῖν.
12 οὐ γὰρ ταῦτα λέγοντες ἔπεισαν ὑμᾶς, πάντων Πελο- 205
ποννησίων ἐλθόντων ὡς ὑμᾶς καὶ μεθ' ὑμῶν ἀξιούντων

ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἰέναι, τοὺς μὲν μὴ προσδέξα-
σθαι (καὶ διὰ τοῦθ', ὅπερ ἦν ὑπόλοιπον αὐτοῖς, ἐπὶ
Θηβαίους ἦλθον), ὑπὲρ δὲ τῆς Λακεδαιμονίων σωτη-
ρίας καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τοῖς σώμασι κινδυ-
νεύειν· οὐδ' ἂν ὑμεῖς ἠθελήσατε δήπου σῴζειν αὐτούς,
εἰ τοῦτο προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι σωθέντες, ἐὰν μὴ ποιεῖν
ὅ τι βούλονται πάλιν αὐτοὺς ἐᾶτε κἀδικεῖν, οὐδε-
13 μίαν [ὑμῖν] χάριν ἕξουσι τῆς σωτηρίας. καὶ μὴν εἰ
σφόδρ' ἐναντίον ἐστὶ τοῖς Λακεδαιμονίων ἐπιχειρήμασιν
τὸ τοὺς Ἀρκάδας ἡμᾶς συμμάχους ποιήσασθαι, προσήκει
δήπου πλείω χάριν αὐτοὺς ἔχειν ὧν ἐσώθησαν ὑφ'
ἡμῶν εἰς τοὺς ἐσχάτους ἐλθόντες κινδύνους, ἢ ὧν
ἀδικεῖν κωλύονται νῦν ὀργίζεσθαι. ὥστε πῶς οὐ βοη-
θήσουσιν ἡμῖν ἐπ' Ὠρωπόν, ἢ κάκιστοι πάντων ἀν-
θρώπων δόξουσιν εἶναι; μὰ τοὺς θεοὺς ἔγωγ' οὐχ ὁρῶ.
14 Θαυμάζω τοίνυν τῶν λεγόντων τοῦτον τὸν λόγον,
ὡς εἰ συμμάχους ποιησόμεθ' Ἀρκάδας καὶ ταῦτα πρά-
ξομεν, μεταβάλλεσθαι δόξει καὶ οὐδὲν ἔχειν πιστὸν η
πόλις. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι. διὰ τί; ὅτι τῶν πάντων οὐδέν' ἂν ἀντειπεῖν
οἴομαι, ὡς οὐ καὶ Λακεδαιμονίους καὶ πρότερον Θη-
βαίους καὶ τὸ τελευταῖον Εὐβοέας ἔσωσεν ἡ πόλις, καὶ
μετὰ ταῦτα συμμάχους ἐποιήσατο, ἕν τι καὶ ταὐτὸ
15 βουλομένη [ἀεὶ] πράττειν. ἔστι δὲ τοῦτο τί; τοὺς ἀδι-
κουμένους σῴζειν. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, οὐκέτ'
ἂν ἡμεῖς εἴημεν οἱ μεταβαλλόμενοι, ἀλλ' οἱ μὴ θέλον-
τες τοῖς δικαίοις ἐμμένειν, καὶ φανήσεται τὰ πράγματ' 206
ἀεὶ διὰ τοὺς πλεονεκτεῖν βουλομένους μεταβαλλόμενα,
οὐχ ἡ πόλις ἡμῶν.
16 Δοκοῦσιν δέ μοι Λακεδαιμόνιοι [μάλα] δεινῶν
ἔργον ἀνθρώπων ποιεῖν. νυνὶ γάρ φασιν ἐκεῖνοι δεῖν,

Ἠλείους μὲν τῆς Τριφυλίας τινὰ κομίσασθαι, Φλειασίους δὲ τὸ Τρικάρανον, ἄλλους δέ τινας τῶν Ἀρκάδων τὴν αὑτῶν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἡμᾶς, οὐχ ἵν' ἑκάστους ἡμῶν ἴδωσιν ἔχοντας τὰ αὑτῶν, οὐδ' ὀλίγου δεῖ· ὀψὲ
17 *γὰρ ἂν φιλάνθρωποι γένοιντο· ἀλλ' ἵνα πᾶσι δοκῶσι συμπράττειν, ὅπως ἕκαστοι κομίσωνται ταῦθ' ἅ φασιν αὑτῶν εἶναι, ἐπειδὰν δ' ἴωσ' ἐπὶ Μεσσήνην καὐτοί, συστρατεύωνται πάντες [αὐτοῖς] οὗτοι καὶ βοηθῶσι προθύμως, ἢ δοκῶσ' ἀδικεῖν, περὶ ὧν ἔφασαν ἕκαστοι σφῶν αὐτῶν εἶναι συμψήφους λαβόντες ἐκείνους, μὴ*
18 *τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς [χάριν] ἀποδιδόντες. ἐγὼ δὲ νομίζω τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν καὶ χωρὶς τοῦ καθυφεῖναί τινας Λακεδαιμονίοις Ἀρκάδων, Ὠρωπὸν ἂν κομίσασθαι, καὶ μετ' ἐκείνων, ἂν τὰ δίκαια ποιεῖν ἐθέλωσι, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν οὐκ οἰομένων δεῖν Θηβαίους ἐᾶν ἔχειν τἀλλότρια. εἰ δ' ἄρα τοῦτ' εὔδηλον ἡμῖν γένοιτο, ὅτι μὴ Λακεδαιμονίους ἐῶντες τὴν Πελοπόννησον καταστρέψασθαι, οὐχ οἷοί τ' ἐσόμεθ' Ὠρωπὸν λαβεῖν, αἱρετώτερον, εἰ οἷόν τ' εἰπεῖν, ἡγοῦμαι τὸν Ὠρωπὸν ἐᾶν, ἢ Λακεδαιμονίοις Μεσσήνην προέσθαι καὶ Πελοπόννησον. οὐ γὰρ [ἂν ἡγοῦμαι] περὶ τούτων [μόνον ἡμῖν εἶναι τὸν λόγον πρὸς ἐκείνους], ἀλλ' — ἐάσω τό γ' ἐπελθὸν εἰπεῖν μοι· περὶ πολλῶν δ' ἂν οἶμαι κίνδυνον ἡμῖν γενέσθαι.*

19 *Ἀλλὰ μὴν ἅ γέ φασιν πεπρᾶχθαι διὰ Θηβαίους* 207
τοῖς Μεγαλοπολίταις ὑπεναντία πρὸς ἡμᾶς, ἄτοπον νῦν μὲν ἐν κατηγορίας μέρει ποιεῖσθαι, βουλομένων δὲ γενέσθαι φίλων αὐτῶν, ἵνα τοὐναντίον εὖ ποιῶσιν ἡμᾶς, βασκαίνειν καὶ σκοπεῖν ἐξ ὅτου τρόπου μὴ γενήσονται, καὶ μὴ γιγνώσκειν ὅτι, ὅσῳ ἂν σπουδαιοτέρους τούτους περὶ Θηβαίους γεγενημένους ἐπιδείξωσι, το-

σούτῳ πλείονος ὀργῆς αὐτοὶ δικαίως ἂν τυγχάνοιεν, εἰ τοιούτων συμμάχων τὴν πόλιν, ὅτ' ἐφ' ὑμᾶς προτέ-
20 *ρους ἦλθον [ἢ Θηβαίους], ἀπεστέρησαν. ἀλλ' οἶμαι ταῦτα μέν ἐστι δεύτερον ἀνθρώπων βουλομένων ἑτέρων ποιῆσαι τούτους συμμάχους. ἐγὼ δ', ὅσ' ἂν ἐκ λογισμοῦ σκοπῶν τις εἰκάσαι, κἂν τοὺς πολλοὺς ὑμῶν οἴομαι ταῦτα φῆσαι, ὅτι εἰ λήψονται Μεγάλην πόλιν Λακεδαιμόνιοι, κίνδυνος Μεσσήνῃ· εἰ δὲ καὶ ταύτην λήψονται, φήμ' ἡμᾶς ἔσεσθαι συμμάχους Θηβαίων.*
21 *πολὺ δὴ κάλλιον καὶ ἄμεινον, τὴν μὲν Θηβαίων συμμαχίαν αὐτοὺς παραλαβεῖν, τῇ δὲ Λακεδαιμονίων πλεονεξίᾳ μὴ 'πιτρέψαι, ἢ νῦν ὀκνοῦντας μὴ τοὺς Θηβαίων σώσωμεν συμμάχους, τούτους μὲν προέσθαι, πάλιν δὲ σῴζειν αὐτοὺς τοὺς Θηβαίους, καὶ προσέτ' ἐν φόβῳ*
22 *καθεστάναι περὶ ἡμῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ ἔγωγ' ἀδεὲς τοῦθ' ὑπολαμβάνω τῇ πόλει, τὸ λαβεῖν Μεγάλην πόλιν Λακεδαιμονίους καὶ πάλιν γενέσθαι μεγάλους. ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς καὶ νῦν, οὐχ ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν τι κακὸν πολεμεῖν αἱρουμένους, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ κομίσασθαι τὴν προτέραν [οὖσαν αὐτοῖς] δύναμιν· ὧν δ' ὅτ' ἐκείνην εἶχον ὠρέγοντο, ταῦθ' ὑμεῖς μᾶλλον ἴσως εἰδότες ἢ 'γὼ φοβοῖσθ' ἂν εἰκότως.*

23 *Ἡδέως δ' ἂν πυθοίμην τῶν λεγόντων καὶ τοὺς Θηβαίους μισεῖν φασκόντων καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους,* 208
πότερ' ἑκάτεροι μισοῦσιν, οὓς δὴ μισοῦσιν, ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τοῦ συμφέροντος ὑμῖν, ἢ ὑπὲρ Λακεδαιμονίων μὲν Θηβαίους, ὑπὲρ δὲ Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἑκάτεροι. εἰ μὲν γὰρ ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδετέροις ὡς μαινομένοις πείθεσθαι προσήκει· εἰ δ' ὑπὲρ ὑμῶν φήσουσι, τί πέρα
24 *τοῦ καιροῦ τοὺς ἑτέρους ἐπαίρουσιν; ἔστι γὰρ ἔστι Θηβαίους ταπεινοὺς [ποιεῖν] ἄνευ τοῦ Λακεδαιμονίους*

*ἰσχυροὺς καθιστάναι, καὶ πολύ γε ῥᾷον· ὡς δ', ἐγὼ
πειράσομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἴσμεν ἅπαντες τοῦθ'
ὅτι τὰ μὲν δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, μέχρι
τού γ' αἰσχύνονται μὴ πράττειν, τοῖς δ' ἀδίκοις ἐναν-
τιοῦνται φανερῶς, ἄλλως τε κἄν τινες βλάπτωνται·
καὶ τοῦτο λυμαινόμενον πάνθ' εὑρήσομεν, καὶ ταύτην
ἀρχὴν οὖσαν πάντων τῶν κακῶν, τὸ μὴ θέλειν τὰ*
25 *δίκαια πράττειν ἁπλῶς. ἵνα τοίνυν μὴ τοῦτ' ἐμπο-
δὼν γένηται τῷ Θηβαίους γενέσθαι μικρούς, τὰς μὲν
Θεσπιὰς καὶ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὰς Πλαταιὰς κατοικί-
ζεσθαι φῶμεν δεῖν καὶ συμπράττωμεν αὐτοῖς καὶ τοὺς
ἄλλους ἀξιῶμεν (ταῦτα γὰρ καὶ καλὰ καὶ δίκαια, μὴ
περιορᾶν πόλεις ἀρχαίας ἐξανεστώσας), τὴν δὲ Μεγάλην
πόλιν καὶ τὴν Μεσσήνην μὴ προώμεθα τοῖς ἀδικοῦσι,
μηδ' ἐπὶ τῇ προφάσει τῇ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν τὰς
οὔσας καὶ κατοικουμένας πόλεις ἀναιρεθείσας περιίδω-*
26 *μεν. κἂν ᾖ ταῦτα πρόδηλα, οὐδεὶς ὅστις οὐ βουλήσεται
παύσασθαι Θηβαίους ἔχοντας τὴν ἀλλοτρίαν. εἰ δὲ
μή, πρῶτον μὲν ἐναντίους ἕξομεν πρὸς ἐκεῖνα τούτους
εἰκότως, ὅταν ἡγῶνται τὴν ἐκείνων κατοίκισιν αὐτοῖς
ὄλεθρον φέρειν, εἶτ' ἀνήνυτα πράγμαθ' ἕξομεν αὐτοί·* 209
*τί γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔσται πέρας, ὅταν ἀεὶ τὰς μὲν οὔσας
πόλεις ἐῶμεν ἀναιρεῖν, τὰς δ' ἀνῃρημένας ἀξιῶμεν
οἰκίζειν;*
27 *Λέγουσι τοίνυν οἱ μάλιστα δοκοῦντες δίκαια λέ-
γειν, ὡς δεῖ τὰς στήλας καθελεῖν αὐτοὺς τὰς πρὸς
Θηβαίους, εἴπερ ἡμέτεροι βεβαίως ἔσονται σύμμαχοι.
οἱ δὲ φασὶν ἑαυτοῖς οὐ[κ εἶναι] στήλας, ἀλλὰ τὸ συμ-
φέρον εἶναι τὸ ποιοῦν τὴν φιλίαν, τοὺς δὲ βοηθοῦντας
ἑαυτοῖς, τούτους νομίζειν εἶναι συμμάχους. ἐγὼ δ',
εἰ τὰ μάλιστ' εἰσὶ τοιοῦτοι, ὡδί πως ἔχω. φημὶ δεῖν*

ἅμα τούτους τ' ἀξιοῦν καθαιρεῖν τὰς στήλας καὶ Λα-
κεδαιμονίους ἄγειν εἰρήνην, ἐὰν δὲ μὴ θέλωσι ποιεῖν
ὁπότεροι ταῦτα, τότ' ἤδη μετὰ τῶν ἐθελόντων ἡμᾶς
28 γίγνεσθαι. εἴτε γὰρ εἰρήνης γιγνομένης αὐτοῖς οἱ Με-
γαλοπολῖται τῆς Θηβαίων συμμαχίας ἕξονται, φανεροὶ
πᾶσιν ἔσονται τὴν πλεονεξίαν τὴν Θηβαίων, οὐ τὸ
δίκαιον αἱρούμενοι· εἴτε συμμάχους ἡμᾶς ἀδόλως τῶν
Μεγαλοπολιτῶν ποιουμένων μὴ θελήσουσιν ἄγειν εἰρή-
νην οἱ Λακεδαιμόνιοι, δῆλοι δήπου πᾶσιν ἔσονται,
οὐχ ἵνα Θεσπιαὶ κατοικισθῶσι ποιούμενοι τὴν σπουδήν,
ἀλλ' ἵνα τοῦ πολέμου περιεστηκότος Θηβαίοις τὴν Πελο-
29 πόννησον ὑφ' αὐτοῖς ποιήσωνται. θαυμάζω δ' ἐνίων,
εἰ τὸ μὲν Θηβαίων συμμάχους εἶναι τοὺς Λακεδαι-
μονίων ἐχθροὺς φοβοῦνται, εἰ δὲ καταστρέψονται Λα-
κεδαιμόνιοι τούτους, μηδὲν ἡγοῦνται φοβερόν, καὶ ταῦτ'
ἔργῳ πεῖραν ἡμῖν δεδωκότος τοῦ χρόνου, ὅτι Θηβαῖοι
μὲν τούτοις συμμάχοις ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἀεὶ χρῶνται,
Λακεδαιμόνιοι δ' ὅτ' εἶχον αὐτούς, ἐφ' ἡμᾶς ἐχρῶντο. 210
30 Οἶμαι τοίνυν ἔγωγε κἀκεῖν' ἐνθυμεῖσθαι δεῖν, ὅτι
μὴ προσδεξαμένων μὲν ὑμῶν τοὺς Μεγαλοπολίτας, ἐὰν
μὲν ἀναιρεθῶσι καὶ διοικισθῶσιν, ἰσχυροὺς Λακεδαι-
μονίους ἔστιν [εὐθὺς] εἶναι, ἐὰν δὲ σωθῶσιν ἄρα, ὡς ἤδη
τι καὶ παρ' ἐλπίδας ἐξέβη, βέβαιοι σύμμαχοι Θηβαίων
δικαίως ἔσονται· ἂν δὲ προσδέξησθε, τούτους μὲν
ὑπάρξει [ἤδη] σωθῆναι δι' ὑμᾶς, τὸ δὲ συμβησόμενον
καὶ τὸν τοῦ κινδύνου λογισμὸν μετενεγκόντες σκοπῶ-
31 μεν ἐπὶ Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων. ἂν μὲν τοίνυν
καταπολεμηθῶσιν οἱ Θηβαῖοι, ὥσπερ αὐτοὺς δεῖ, οὐκ
ἔσονται μείζους τοῦ δέοντος οἱ Λακεδαιμόνιοι, τούσδ'
ἔχοντες ἀντιπάλους τοὺς Ἀρκάδας ἐγγὺς οἰκοῦντας· ἂν
δ' ἀνενέγκωσιν ἄρ' οἱ Θηβαῖοι καὶ σωθῶσιν, ἀλλ' οὖν

ἀσθενέστεροί γ' ἔσονται, ἡμῖν συμμάχων γεγενημένων τῶνδε καὶ δι' ἡμᾶς σεσωμένων· ὥστε πανταχῇ συμφέρει, μήτε προέσθαι τοὺς Ἀρκάδας, μήτε δι' αὑτούς, ἂν ἄρα σωθῶσιν, περιγεγονέναι δοκεῖν, μήτε δι' ἄλλους τινάς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.

32 Ἐγὼ μὲν οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὰ τοὺς θεοὺς οὔτε φιλῶν οὐδετέρους οὔτε μισῶν ἰδίᾳ, εἴρηχ' ἃ νομίζω συμφέρειν ὑμῖν· καὶ παραινῶ μὴ προέσθαι Μεγαλοπολίτας, μηδ' ἄλλον ἁπλῶς μηδένα τῶν ἐλαττόνων τῷ μείζονι.

XVII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ. 211

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος καταγαγόντος εἰς Μεσσήνην τοὺς Φιλιάδου τοῦ τυράννου παῖδας, αἰτιᾶται παρὰ τὰς συνθήκας εἶναι τοῦτο τὰς πρὸς Ἀθηναίους καὶ Ἕλληνας γενομένας· παραβεβηκέναι δὲ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τὰς συνθήκας φησὶ τοὺς Μακεδόνας, καὶ μὴ περιορᾶν ταῦτα παραινεῖ. ὁ δὲ λόγος ψευδεπίγραφος εἶναι δοκεῖ· οὐ γὰρ ἔοικε κατὰ τὴν ἰδέαν τοῖς ἄλλοις τοῖς τοῦ Δημοσθένους, ἀλλὰ τῷ Ὑπερείδου χαρακτῆρι μᾶλλον προσχωρεῖ, τά τ' ἄλλα καὶ λέξεις τινὰς ἔχει κατ' ἐκεῖνον μᾶλλον εἰρημένας ἢ τὸν Δημοσθένην, οἷον νεόπλουτοι καὶ βδελυρεύσεται.

Ἄξιον ἀποδέχεσθαι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σφόδρα τῶν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις διακελευομένων ἐμμένειν, εἴπερ αὐτὸ πεπεισμένοι ποιοῦσιν· οἶμαι γὰρ

οὐδὲν οὕτως τοῖς δημοκρατουμένοις πρέπειν, ὡς περὶ
τὸ [ἴσον καὶ τὸ] δίκαιον σπουδάζειν. δεῖ τοίνυν τοὺς
λίαν ἐπ' αὐτὸ παρακαλοῦντας, μὴ τῷ μὲν λόγῳ κατα- 212
χρωμένους ἐνοχλεῖν, πάντα δὲ μᾶλλον πράττειν, ἀλλ'
ὑπομείναντας νυνὶ τὸν ἐξετασμόν, ἢ καὶ τὸ λοιπὸν
πειθομένους ὑμᾶς ἔχειν περὶ αὐτῶν, ἢ παραχωρήσαντας
ἐᾶν συμβουλεύειν τοὺς ἀληθέστερα περὶ τῶν δικαίων
2 ἀποφαινομένους, ἵν' ἢ ἑκόντες ἀδικούμενοι ἀνέχησθε
καὶ αὐτὸ τοῦτο χαρίζησθε τῷ ἀδικοῦντι, ἢ προελόμενοι
περὶ πλείστου ποιήσασθαι τὸ δίκαιον ἀνεγκλήτως πρὸς
ἅπαντα, χρῆσθε τῷ συμφέροντι μηκέτι μέλλοντες. ἐξ
αὐτῶν δὲ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ὅρκων σκεψαμένους
τῶν περὶ τῆς κοινῆς εἰρήνης ἔξεστιν ἰδεῖν ἤδη, τίνες
εἰσὶν οἱ παραβεβηκότες. ὡς δὲ περὶ μεγάλων συντό-
μως διδάξω.

3 Εἰ δή τις ἐρωτήσειεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τίνι
ἂν μάλιστ' ἀγανακτήσαιτ' εἴ τις ἀναγκάζοι, οἶμαι ἄν,
εἰ ἦσαν κατὰ τὸν νυνὶ χρόνον οἱ Πεισιστρατίδαι καί
τις ἐβιάζετο κατάγειν αὐτοὺς δευρί, ἁρπάσαντας ἂν
ὑμᾶς τὰ ὅπλα πάντα κίνδυνον ὑπομεῖναι ἀντὶ τοῦ
παραδέξασθαι, ἢ πεισθέντας γε δουλεύειν ἀντὶ τῶν
ἀργυρωνήτων, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὸν μὲν οἰ-
κέτην οὐδεὶς ἂν ἑκὼν ἀποκτείνειε, τοὺς δὲ τυραννου-
μένους ἀκρίτους ἔστιν ὁρᾶν ἀπολλυμένους ἅμα καὶ
4 ὑβριζομένους εἰς παῖδας καὶ γυναῖκας. παρὰ τοὺς ὅρ-
κους τοίνυν καὶ τὰς συνθήκας τὰς ἐν τῇ κοινῇ εἰρήνῃ
γεγραμμένας Ἀλέξανδρος εἰς Μεσσήνην καταγαγὼν τοὺς
Φιλιάδου παῖδας, ὄντας τυράννους, ἆρ' ἐφρόντισε τοῦ
δικαίου, ἀλλ' οὐκ ἐχρήσατο τῷ αὑτοῦ ἤθει τῷ τυραν-
νικῷ, βραχὺ φροντίσας ὑμῶν καὶ τῆς κοινῆς ὁμολογίας;
5 οὐ δὴ δεῖ, εἰ μέν τις ὑμᾶς ταῦτα βιάζοιτο, μάλιστ' 213

ἀγανακτῆσαι, εἰ δ' ἑτέρωθί που γέγονε παρὰ τοὺς πρὸς
ὑμᾶς ὅρκους, μὴ φυλάξασθαι, καὶ ἡμῖν μὲν διακελεύ-
εσθαί τινας ἐνταυθὶ ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις, τοῖς δ' αὐ-
τοὺς οὕτω περιβοήτως ἀνῃρηκόσι καταλείπειν ταύτην
6 τὴν ἐξουσίαν. ἀλλ' οὐχ οἷόν τε ταῦθ' οὕτως ἔχειν,
ἐὰν βούλησθε τῷ δικαίῳ χρῆσθαι· καὶ γὰρ ἔτι προσ-
γέγραπται ἐν ταῖς συνθήκαις, πολέμιον εἶναι τὸν ἐκεῖνα
ἅπερ Ἀλέξανδρος ποιοῦντα ἅπασι τοῖς τῆς εἰρήνης κοι-
νωνοῦσι, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ στρατεύεσθαι ἐπ'
αὐτὸν ἅπαντας. οὐκοῦν ἐὰν ποιῶμεν τὰ συγκείμενα,
7 πολεμίῳ χρησόμεθα τῷ καταγαγόντι. ἀλλὰ γὰρ εἴποιεν
ἂν οἱ τυραννίζοντες οὗτοι, ὅτι πρὶν τὰς συνθήκας
γενέσθαι ἐτυράννουν Μεσσηνίων οἱ Φιλιάδου παῖδες·
διὸ καὶ κατάγειν τὸν Ἀλέξανδρον αὐτούς. ἀλλὰ κατα-
γέλαστος ὁ λόγος, τοὺς μὲν ἐκ Λέσβου τυράννους, οἷον
ἐξ Ἀντίσσης καὶ Ἐρέσου, ἐκβαλεῖν ὡς ἀδικήματος ὄν-
τος, οὐ πολιτεύματος, τοὺς πρὸ τῶν ὁμολογιῶν τυραν-
νήσαντας, ἐν δὲ Μεσσήνῃ μηδὲν οἴεσθαι διαφέρειν,
8 τῆς αὐτῆς δυσχερείας ὑπαρχούσης. ἔπειτα καὶ ἐπιτάττει
ἡ συνθήκη εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, ἐλευθέρους εἶναι καὶ αὐ-
τονόμους τοὺς Ἕλληνας. διὸ καὶ πῶς οὐχ ὑπεράτοπον,
ἡγεῖσθαι μὲν τῶν συνθηκῶν τὸ αὐτονόμους εἶναι καὶ
ἐλευθέρους, τὸν δ' εἰς δουλείαν ἀναγαγόντα μὴ οἴεσθαι
τἀναντία ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις διαπεπρᾶχθαι; οὐκοῦν
ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ ταῖς 214
συνθήκαις καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμενοῦμεν καὶ τὰ δίκαια
ποιήσομεν, ἐφ' ἃ ὑμᾶς παρακαλοῦσι, καθάπερ ἄρτι
εἶπον, λαβοῦσι τὰ ὅπλα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς παρα-
9 βεβηκότας μετὰ τῶν βουλομένων. ἢ νομίζετε, τὸν μὲν
καιρόν ποτ' ἰσχύειν καὶ ἄνευ τοῦ δικαίου τὸ συμφέρον
πράττειν· νυνὶ δ', ὅτ' εἰς ταὐτὸν τὸ δίκαιον ἅμα καὶ

ὁ καιρὸς καὶ τὸ συμφέρον συνδεδράμηκεν, ἄλλον ἄρα
τινὰ χρόνον ἀναμενεῖτε τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἅμα καὶ
τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀντιλαβέσθαι;
10 Ἐπ' ἄλλο δὲ δίκαιον ἔρχομαι τῶν κατὰ τὰς συν-
θήκας. ἔστι γὰρ γεγραμμένον, ἐάν τινες τὰς πολιτείας
τὰς παρ' ἑκάστοις οὔσας, ὅτε τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ
τῆς εἰρήνης ὤμνυσαν, καταλύωσι, πολεμίους εἶναι πᾶσι
τοῖς τῆς εἰρήνης μετέχουσιν. σκέψασθε δ' ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὅτι Ἀχαιοὶ μὲν οἱ ἐν Πελοποννήσῳ ἐδημο-
κρατοῦντο, τούτων δ' ἐν Πελλήνῃ νῦν καταλέλυκε τὸν
δῆμον ὁ Μακεδὼν ἐκβαλὼν τῶν πολιτῶν τοὺς πλεί-
στους, τὰ δ' ἐκείνων τοῖς οἰκέταις δέδωκε, Χαίρωνα
11 δὲ τὸν παλαιστὴν τύραννον ἐγκατέστησεν. ἡμεῖς δὲ
τῆς εἰρήνης μετέχομεν τῆς προσταττούσης πολεμίους
ἡγεῖσθαι τοὺς ταῦτα πράττοντας. ἐκ δὴ τούτων πότερα
πειθόμεθα τοῖς κοινοῖς προστάγμασι πολεμίοις αὐτοῖς
χρώμενοι, ἢ βδελυρεύσεταί τις οὐ φάσκων, τούτων τῶν
μισθοφορούντων παρὰ τοῦ Μακεδόνος, τῶν καθ' ὑμῶν
12 πεπλουτηκότων; οὐ γὰρ δὴ λέληθέ γε αὐτοὺς οὐδὲν
τούτων· ἀλλ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἥκουσιν, ὥστε δορυφο-
ρούμενοι τοῖς τοῦ τυράννου στρατοπέδοις, ἐν μὲν τοῖς
παραβεβασμένοις ὅρκοις ἐμμένειν ὑμῖν διακελεύονται,
ὡς καὶ τῆς ἐπιορκίας αὐτοκράτορος ὄντος ἐκείνου, τοὺς 215
δ' ἰδίους ὑμᾶς νόμους ἀναγκάζουσι λύειν, τοὺς μὲν
κεκριμένους ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀφιέντες, ἕτερα δὲ
13 παμπληθῆ τοιαῦτα βιαζόμενοι παρανομεῖν. εἰκότως· τοῖς
γὰρ πεπρακόσιν ἑαυτοὺς εἰς τἀναντία τοῖς τῇ πατρίδι
συμφέρουσιν, οὐκ ἔνι μέλειν νόμων οὐδ' ὅρκων· τοῖς
δ' ὀνόμασι μόνον αὐτῶν ἀποχρώμενοι, παρακρούονται
τοὺς παρέργως ἐνταυθὶ ἀλλ' οὐκ ἐξεταστικῶς ἐκκλη-
σιάζοντας, καὶ νομίζοντας τὴν παραυτίκα ἡσυχίαν οὐκ

14 ἔσεσθαί ποτ' αἰτίαν ταραχῆς ἀτόπου. κελεύω δ' ἔγωγε,
καθάπερ ἐν ἀρχῇ προεῖπον, πείθεσθαι τούτοις τοῖς
φάσκουσι δεῖν ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις ἐμμένειν, εἰ
μὴ ἐκεῖνο νομίζουσιν, ὅταν μὲν λέγωσιν ὡς ἐμμενετέον
τοῖς ὅρκοις, οὐ λέγειν αὐτοὺς τὸ μηδὲν ἀδικεῖσθαι,
οὐδένα δ' οἴονται αἰσθήσεσθαι τυραννίδων ἀντὶ δη-
μοκρατιῶν καθισταμένων καὶ τῶν πολιτειῶν καταλυο-
μένων.

15 Τὸ δ' ἔτι καταγελαστότερον· ἔστι γὰρ ἐν ταῖς συν-
θήκαις ἐπιμελεῖσθαι τοὺς συνεδρεύοντας καὶ τοὺς ἐπὶ
τῇ κοινῇ φυλακῇ τεταγμένους, ὅπως ἐν ταῖς κοινωνού-
σαις πόλεσι τῆς εἰρήνης μὴ γίγνωνται θάνατοι καὶ
φυγαὶ παρὰ τοὺς κειμένους ταῖς πόλεσι νόμους, μηδὲ
χρημάτων δημεύσεις, μηδὲ γῆς ἀναδασμοί, μηδὲ χρεῶν
ἀποκοπαί, μηδὲ δούλων ἐλευθερώσεις ἐπὶ νεωτερισμῷ.
οἱ δὲ τοσούτου δέουσι τούτων τι κωλύειν, ὥστε καὶ
συγκατασκευάζουσιν· οὓς πῶς οὐ προσήκει ἀπολωλέναι;
οἳ τηλικαύτας συμφορὰς παρασκευάζουσιν ἐν ταῖς πό-
λεσιν, ἃς διὰ τὸ μέγεθος αὐτοῖς τοσούτοις οὖσι μὴ 216
περιορᾶν ἐπέταξαν.

16 Ἔτι δ' ἕτερον δείξω τὸ λελυκὸς τὰς συνθήκας.
ἔστι γὰρ γεγραμμένον, ἐκ τῶν πόλεων τῶν κοινωνου-
σῶν τῆς εἰρήνης μὴ ἐξεῖναι φυγάδας ὁρμήσαντας ὅπλα
ἐπιφέρειν ἐπὶ πολέμῳ ἐπὶ μηδεμίαν πόλιν τῶν μετε-
χουσῶν τῆς εἰρήνης· εἰ δὲ μή, ἔκσπονδον εἶναι τὴν
πόλιν, ἐξ ἧς ἂν ὁρμήσωσιν. οὕτω τοίνυν ῥᾳδίως ἐπή-
νεγκε τὰ ὅπλα ὁ Μακεδών, ὥστ' οὐδὲ κατέθετο πώ-
ποτε, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἔχων περιέρχεται καθ' ὅσον δύ-
ναται, καὶ τοσούτῳ νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον, ὅσῳ ἐκ
προστάγματος ἄλλους τε ἑτέρωσε καὶ τὸν παιδοτρίβην
17 εἰς Σικυῶνα κατήγαγεν. οὐκοῦν εἰ δεῖ πείθεσθαι ταῖς

*κοιναῖς ὁμολογίαις, καθάπερ οὗτοί φασιν, ἔκσπονδοι
ἡμῖν εἰσιν αὗται αἱ πόλεις αἱ ταῦτα διαπεπραγμέναι.
εἰ μὲν οὖν δεῖ ἐπικρύπτεσθαι τἀληθῆ, οὐδὲν δεῖ λέγειν
ὅτι εἰσὶν αἱ Μακεδονικαί· εἰ δ' οὐκ ἀνιᾶσιν οἱ καθ'
ὑμῶν τῷ Μακεδόνι ὑπηρέται προστάττοντες πράττειν
τὰ ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις, πεισθῶμεν αὐτοῖς, ἐπειδὴ
τὰ δίκαια λέγουσι, καὶ καθάπερ κελεύει ὁ ὅρκος, ἐκ-
σπόνδους αὐτοὺς ποιήσαντες βουλευσώμεθα, πῶς δεῖ
χρῆσθαι τοῖς δεσποτικῶς καὶ ἀσελγῶς διακειμένοις, καὶ
διὰ τέλους τὰ μὲν ἐπιβουλεύουσι, τὰ δ' ἐπιτάττουσι,*
18 *καὶ καταγελῶσι τῆς κοινῆς εἰρήνης. διὰ τί γὰρ οὐ
φήσουσιν οὗτοι δεῖν ταῦθ' οὕτως ἔχειν; ἢ ὁμολογίαν
τὴν μὲν κατὰ τῆς πόλεως οὖσαν βεβαίαν ἀξιοῦσιν εἶναι,
τὴν δὲ σῴζουσαν οὐ συγχωρήσουσιν ἄρα βεβαίαν γί-
γνεσθαι; κἂν μέν τι ᾖ πρὸς τῶν ἐχθρῶν κατὰ τῆς
πόλεως ἐν τοῖς ὅρκοις, τοῦτο μὲν ἰσχυρὸν ἀεὶ ποιήσου-* 217
*σιν· ἐὰν δέ τι ἡμέτερον ᾖ κατ' ἐκείνων ἅμα δίκαιον
καὶ συμφέρον, πρὸς τοῦτο δὲ μαχομένους οὐδέποτε
παύσασθαι οἰήσονται δεῖν ἑαυτούς;*

19 *Ἵνα δ' εἰδῆτε ἔτι σαφέστερον, ὅτι οὐδεὶς ὑμῖν
ἐγκαλεῖ ποτε τῶν Ἑλλήνων ὡς ἄρα παρέβητέ τι τῶν
κοινῇ ὁμολογηθέντων, ἀλλὰ καὶ χάριν ἕξουσιν ὅτι μόνοι
ἐξηλέγξατε τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, μικρὰ ἐπιδραμοῦμαι
περὶ αὐτῶν πολλῶν ὄντων. ἔστι γὰρ δήπου ἐν ταῖς
συνθήκαις, τὴν θάλατταν πλεῖν τοὺς μετέχοντας τῆς
εἰρήνης, καὶ μηδένα κωλύειν αὐτοὺς μηδὲ κατάγειν
πλοῖον μηδενὸς τούτων· ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτα ποιῇ,*
20 *πολέμιον εἶναι πᾶσι τοῖς τῆς εἰρήνης μετέχουσιν. οὐ-
κοῦν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐναργέστατα ἑοράκατε τοῦθ'
ὑπὸ τῶν Μακεδόνων γεγενημένον· εἰς τοῦτο γὰρ ὑπερ-
οψίας ἦλθον, ὥστε εἰς Τένεδον ἅπαντα τὰ ἐκ τοῦ Πόν-*

του πλοῖα κατήγαγον, καὶ σκευωρούμενοι περὶ αὐτὰ
οὐ πρότερον ἀνεῖσαν, πρὶν ὑμεῖς ἐψηφίσασθε τριήρεις
ἑκατὸν πληροῦν καὶ καθέλκειν εὐθὺς τότε, καὶ στρατη-
21 γὸν ἐπ' αὐταῖς ἐτάξατε Μενεσθέα. πῶς οὖν οὐκ ἄτο-
πον, τοσαῦτα μὲν εἶναι καὶ τηλικαῦτα τὰ ἡμαρτημένα
ἑτέροις, τοὺς δ' ἐνταῦθα φίλους αὐτῶν μὴ ἐκείνους
ἀποτρέπειν τοὺς παραβαίνοντας, ἀλλ' ὑμῖν συμβου-
λεύειν ἐμμένειν τοῖς οὕτως ὠλιγωρημένοις; ὥσπερ καὶ
τούτου προσγεγραμμένου, τοῖς μὲν ἐξεῖναι πλημμελεῖν,
22 τοῖς δὲ μηδ' ἀμύνεσθαι. πῶς δ' οὐχ ἅμα τε παρενό-
μουν ἐκεῖνοι καὶ ἀναίσθητοι ἦσαν, οἵ γε τηλικοῦτον
παρέβησαν [τῶν ὅρκων], ὃ παρ' ἐλάχιστον ἐποίησεν
αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι δικαίως τὴν κατὰ θάλατταν ἡγε-
μονίαν; καὶ νῦν ἔτι παραδεδώκασι τοῦτο τὸ δίκαιον ἀν-
εγκλήτως ἡμῖν, ὅταν βουληθῶμεν πράττειν· οὐ γὰρ ὅτι 218
ἐπαύσαντο ἁμαρτάνοντες, ἧττόν τι δήπου παραβεβή-
23 κασι τὰς κοινὰς ὁμολογίας. ἀλλ' εὐτυχοῦσιν, ὅτι ἐν-
αποχρῶνται τῇ ὑμετέρᾳ ῥᾳθυμίᾳ τῇ οὐδὲ τῶν δικαίων
ἀπολαύειν προαιρουμένῃ. ὃ καὶ ὑβριστικώτατον συμ-
βέβηκεν, εἰ οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες καὶ βάρβαροι ἅπαντες
τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν φοβοῦνται, οὗτοι δ' οἱ νεό-
πλουτοι μόνοι καταφρονεῖν ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν ἀναγ-
κάζουσι, τὰ μὲν πείθοντες, τὰ δὲ βιαζόμενοι, ὥσπερ
ἐν Ἀβδηρίταις ἢ Μαρωνείταις, ἀλλ' οὐκ ἐν Ἀθηναίοις
24 πολιτευόμενοι. καὶ ἅμα μὲν μικρὰ μὲν τὰ ὑμέτερα
ποιοῦσι, τὰ δὲ τῶν ἐχθρῶν ἰσχυρά, ἅμα δὲ λανθά-
νουσιν ἑαυτοὺς ἀνυπόστατον τὴν πόλιν ὁμολογοῦντες
εἶναι, διακελευόμενοι τὸ δίκαιον οὐ δικαίως διαφυλάτ-
τειν, ὡς τῷ συμφέροντί γε προελομένην χρῆσθαι κρα-
25 τεῖν ἂν τῶν πολεμίων ῥᾳδίως δυνηθεῖσαν. εἰκότως δ'
αὐτὸ πεπόνθασιν· ἕως γὰρ ἂν ἐξῇ τῶν κατὰ θάλατταν

*καὶ μόνοις ἀναμφισβητήτως εἶναι κυρίοις, τοῖς γε κατὰ
γῆν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ δυνάμει ἔστι προβολὰς ἑτέρας
ἰσχυροτέρας εὑρέσθαι, ἄλλως τε καὶ πεπαυμένων ὑπὸ
τῆς τύχης τῶν δορυφορουμένων ὑπὸ τῶν τυραννικῶν
στρατοπέδων, καὶ τῶν μὲν ἐφθαρμένων, τῶν δὲ ἐξε-
ληλεγμένων οὐδενὸς ἀξίων ὄντων.*

26 *Τὸ μὲν οὖν περὶ τὰ πλοῖα πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς
προειρημένοις ὁ Μακεδὼν τηλικοῦτον παρέβη· τὸ δὲ
ὑβριστικώτατον καὶ ὑπεροπτικώτατον τῶν Μακεδόνων
τὸ πρώην γεγενημένον ἐστί, τὸ τολμῆσαι εἰσπλεῦσαι
εἰς τὸν Πειραιᾶ παρὰ τὰς κοινὰς ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς* 219
*ὁμολογίας. καὶ τοῦτο ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὐχ ὅτι μία
τριήρης ἦν, μικρὸν ὑποληπτέον, ἀλλ' ὅτι ἀπόπειρα ἐγέ-
νετο, εἰ περιοψόμεθα, ἵνα μετὰ πλειόνων αὐτοῖς ἐγγέ-
νηται τοῦτο πράττειν, καὶ ὅτι οὐκ ἐφρόντισαν τῶν
κοινῶν δογμάτων, καθάπερ οὐδὲ τῶν προειρημένων.*
27 *ἐπεὶ ὅτι γε τοῦτο παράδυσις ἦν κατὰ μικρὸν καὶ ἐθι-
σμὸς τοῦ ἀνέχεσθαι ἡμᾶς τοὺς τοιούτους εἴσπλους, κἀ-
κεῖθεν δῆλον· τῷ γὰρ τὸν τότε ἐπὶ τῆς νεὼς εἰσπλεύ-
σαντα, ὃν ἔδει εὐθὺς μετὰ τῆς τριήρους ὑφ' ὑμῶν
ἀπολωλέναι, αἰτεῖσθαι ναυπηγήσασθαι μικρὰ πλοῖα ἐν
τοῖς ἡμετέροις λιμέσι, πῶς οὐ καταφανές, ὅτι ἀντὶ τοῦ
εἰσπλεῖν τὸ εὐθὺς ἔνδον εἶναι ἐμηχανῶντο; καὶ εἰ
λεπτὰ πλοῖα ὑπομενοῦμεν, ὀλίγον ὕστερον καὶ τριή-
ρεις· καὶ εἰ τὸ πρῶτον ὀλίγας, μικρῷ ὕστερον πολλάς.*
28 *οὐ γὰρ δὴ ἔστι γε εἰπεῖν, ὡς Ἀθήνησι μὲν ἀφθόνων
ὄντων τῶν ναυπηγησίμων ξύλων, τῶν μόγις καὶ πόρ-
ρωθεν εἰσκομιζομένων, ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ἐπιλελοιπό-
των, τῇ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς βουλομένοις εὐτελέστατα
καθισταμένῃ, ἀλλ' ᾤοντο ἅμα τε ναυπηγήσεσθαι ἐν-
ταῦθα καὶ πληρώσεσθαι, ἐν τῷ λιμένι τῷ προειρημένῳ*

ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις [διειρημένου] μηδὲν τοι-
οῦτον εἰσδέχεσθαι, καὶ τοῦτο ἐξέσεσθαι ἐπὶ πλέον ἀεὶ
29 ποιεῖν. οὕτω πανταχόθεν καταπεφρονηκότως ἐκεῖνοι
χρῶνται, διὰ τοὺς ἐντεῦθεν διδασκάλους τοὺς ὑπαγο-
ρεύοντας αὐτοῖς ἃ δεῖ ποιεῖν· οὕτω δὲ κατεγνώκασι
μετὰ τούτων ἀδιήγητόν τινα τῆς πόλεως ἔκλυσιν καὶ
μαλακίαν, καὶ οὔτε πρόνοιαν περὶ τῶν μελλόντων εἶναι, 220
οὔτε λογισμὸν οὐδένα παραγίγνεσθαι, τίνα τρόπον χρῆ-
30 ται ὁ τύραννος ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις. αἷς ἐγὼ δια-
κελεύομαι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πείθεσθαι, καθάπερ ἐδί-
δαξα, καὶ διαβεβαιωσαίμην ἄν, ὡς τοῦθ' ἡλικίας ἔχων,
ἅμα καὶ τῷ δικαίῳ ἡμᾶς ἀνεγκλήτως καὶ τοῖς καιροῖς
ἀσφαλέστατα χρήσεσθαι τοῖς ἐπὶ τὸ συμφέρον κατε-
πείγουσιν. καὶ γὰρ ἔτι προσγέγραπται ταῖς συνθήκαις,
„ἐὰν βουλώμεθα τῆς κοινῆς εἰρήνης μετέχειν“· τὸ δ'
„ἐὰν βουλώμεθα“ ἐστὶν ἅμα καὶ τοὐναντίον. ἢ ἄρα
οὔποτε δεῖ παύσασθαι αἰσχρῶς ἑτέροις ἀκολουθοῦντας,
ἀλλὰ μηδ' ἀναμνησθῆναι μηδεμιᾶς φιλοτιμίας τῶν ἐξ
ἀρχαιοτάτου καὶ πλείστων καὶ μάλιστα πάντων ἀνθρώ-
πων ἡμῖν ὑπαρχουσῶν. ἐὰν οὖν κελεύητε ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, γράψω, καθάπερ αἱ συνθῆκαι κελεύουσι,
πολεμεῖν τοῖς παραβεβηκόσιν.

XVII

Author Demosthenes.

Title Demosthenis orationes; ex recensione Guilielmi Dindorfii; editio quarta correctior curante F.Blass. V.I.Pars I.Orationes I-XVII editio stereotypa. Lipsiae,In aedibus B.G.Teubneri, 1895.

DATE DUE	BORROWER'S NAME
APR -5 '57	A701
SEP 28 1973	Wayne Ambler Political Science, grad '74 1116 Commonwealth Ave Allston

DATE DUE	BORROWER'S NAME